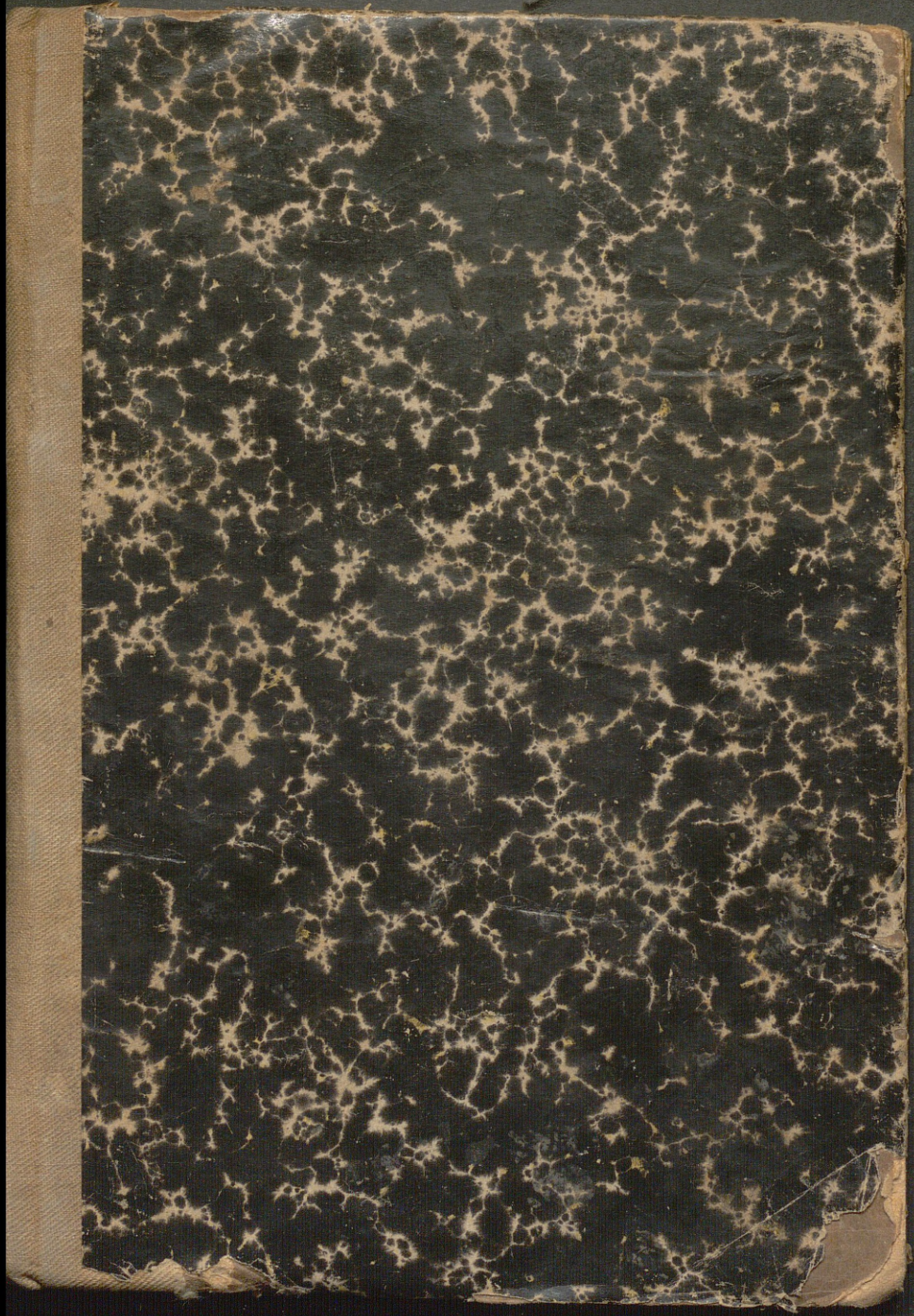
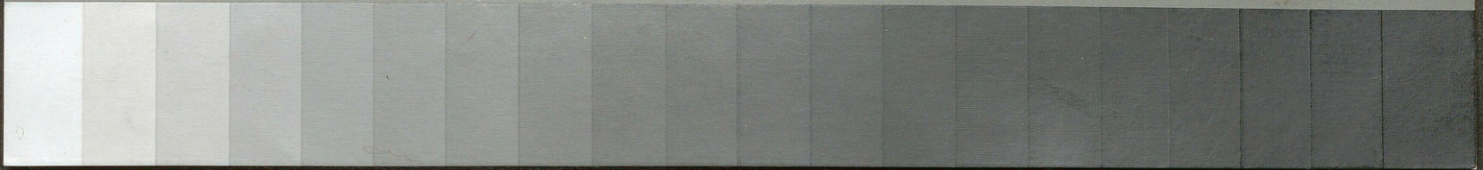

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Colour Chart #13

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

A. Gumański

Zbiór ustaw sokolich

Wydanie II.

WE LWOWIE

Nakładem Związku polskich gimnast. Towarzystw sokolich.

1. Związkowa drukarnia we Lwowie, ulica Lindego 1. 4.

1910.

Główny skład w księgarni
GUBRYNOWICZA I SYNA
we Lwowie.

Nakładem Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich
wyszły i są do nabycia
w Administracji „Przewodnika gimnastycznego“
we Lwowie, ul. Sokoła l. 7.

Skład komisowy w kiggarni Gubrynewicza i Syna, we Lwowie, pl. Katedralny.

Podręczniki gimnastyczne. Koron

Cenar E. Ćwiczenia rządowe I. „Musztra“ wyd. II. popr.	3.—
— Ćwiczenia rządowe II. „Korowody“ (20 rycin)	0·50
— „ wywiadłem trzciniowem	0·30
— „ w jeździe sztucznej na łyżwach	0·50
— Drażek systematyczne zestawienie ćwiczeń II. Wyd.	1.—
— Gry i zabawy ruchowe różnych narodów (z ilustr.) wydanie II. poprawne	4.—
— Zarzuty A. Mossa w świetle fachowców	1.—
Durscy A. i J. Ćwiczenia wspólne. Część I. Układ ćwiczeń wolnych, II. Lekcje praktyczne ćwiczeń ciężkimi i laską. Wydanie II. ilustrowane	2.—
Durski A. Gimnastyka dziewcząt i kobiet. Ćwiczenia na przyrządach z 100 ilustracyami w tekście	3·50
— Poręcze. Lekcje praktyczne II. wydanie	1·50
— Woltyże na koniu wszere	0·50
— Zakres materiału ćwiczeb. dla dorostu sokolego	0·20
Dodatek fachowy do „Przewod. gimn.“ r. 1905, 1906, 1907 1908 i 1909 „rocznik“ po	2.—
Dr. Xawery Fiszer. Zarys organizacji polskich gimnast. Tow. sokolich. Wydanie II. popr. i zwiększone	1.—
Grono Związkowe. „Regulamin Musztry“. Wydanie IV.	0·50
— Wskazówki zdrowotne	0·10
Hamburger A. Ćwiczenia z oporem współćwiczących. I. Ćwiczenia z oporem. II. Mocowania. III. Zapasy. Wydanie I. ilustrowane.	1.—
— Ćwiczenia na drabinie poślonej, pionowej i skośnej	0·30
— Koń wszere (z lękami). Ćwiczenia na koniu wzdłuż, na stole i koźle. Lekcje prakt. I. Wydanie	1·50
— Wzory igrzysk i piramid 95 tabl. Zeszyt I. i II. po	1.—
Kapalka F. Lekka atletyka (przepisy treningu)	—·30
Pamiętnik IV. Złotu 1903 broszurowany	3.—
Plany wzorowych sokolni 4 egz.	5.—
Roczniki „Przewodnika gimnastycznego“ r. 1884—1909 po	2.—
W. Świątkiewicz. Piłka koszykowa (Basket Ball)	—·10
Tablice do ćwiczeń obrazowych lancami, maczugami, to- porkami (ciupagami), wolne 1907, kosą, taniec zbój- nicki ciupagi i do ćwiczeń wolnych, maczug, lanc, wywiadłem trzciniowem dla oddziałów żeńskich, kos, karabinami i ciupagami na V. Złot (Grun- waldzki) 1910 po	—·20
Tyszecki Dr. i A. Durski. Ćwiczenia towarzyskie. Wydanie II. ilustrowane	0·80
Witwicki T. Bibliografia „Przewodnika gimnastycznego“ r. 1881—1902	2.—
Zbiór ustaw sokolich wydanie II.	2.—
Poszczególne: Regulamina, Instrukcje i przepisy po	0·10
Żytny J. Krótki zarys szermierki na szable (syst. włoski)	1.—

Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Zbiór ustaw sokolich

Wydanie II.

WE LWOWIE

Nakładem Związku polskich gimnast. Towarzystw sokolich.

I. Związkowa drukarnia we Lwowie, ulica Lindego 1. 4.

1910.

Treść:

Wstęp.

CZĘŚĆ I.

- Zarys organizacyi polskich gimnast. Towarzystw sokolich.
 Statut Związku " " " "
 Regulamin obrad Zjazdu Delegatów Związku gimnast. To-
 warzystw sokolich.
 Regulamin Wydziału Związku gimnast. Towarzystw sokolich.
 " Sądu honorowego " " "
 " Związkowego Grona nauczycielskiego gimnast.
 Towarzystw sokolich.

Instrukcje i przepisy.

- Instrukcja lustracyjna adm. techn. dla polskich gimn. Tow.
 sokolich.
 Przepisy o umundurowaniu sokolem i odznakach.
 " o służbie sokolej.
 Regulamin pochodowy.
 Przepisy o dyetach i kosztach podróży.
 Wskazówki do prowadzenia jednolitej rachunkowości w pol.
 gimn. Tow. sokolich.

CZĘŚĆ II.

- Regulamin dla Okręgów Związku pol. gimn. Tow. sokolich.
 " dla Okręgowego Grona nauczycielskiego.
 " Złotów okręgowych.

CZĘŚĆ III.

- Towarzystwa sokole wobec przepisów prawnych.
 Statut wzorowy dla Towarzystw sokolich.
 Regulamin Obrad Walnych Zgromadzeń polskich gimnast.
 Towarzystw sokolich.
 Regulamin Wydziału polskich gimnast. Towarzystw sokolich.
 " Sądu honorowego polsk. gimn. Tow. sokolich.
 " Sokolego oddziału żeńskiego polskich gimn. Tow.
 sokolich.
 Regulamin dla uprawiających ćwiczenia gimnastyczne.

WSTĘP.

Dawno, bo z początkiem r. 1898 (13. lutego) powziął Wydział Związku uchwałę, aby zebrać w jedną całość i wydać na użytek Wydziałów Towarzystw sokolich tudzież wszystkich druhów, zbiór wszystkich dotąd obowiązujących statutów i regulaminów, które dotyczą naszej organizacji związkowej.

Urzeczywistnienie powyższej uchwały doznało znacznej zwłoki z licznych powodów, i dopiero w r. 1900 wydać mógł Wydział Związku „Zbiór ustaw sokolich“, w którym zebrano w jedną całość znajdujące się podówczas zapasy statutów i regulaminów, a w dodatku do nich umieszczono postanowienia zawierające zmiany i uzupełnienia, które po wydrukowaniu tych statutów i regulaminów uznano za konieczne.

Zbiór ten, pod względem przejrzystości swej i łatwości zorientowania się w nim nie był idealny, ale na wszelki wypadek był on użytecznym i pożądanym dla wszystkich towarzystw sokolich i druhów podręcznikiem.

W krótkim już czasie zabrakło tego podręcznika i zdawało się powszechnie, że nowe wydanie będzie mogło być robotą nie introligatorską, ale zbiorem jednolitym wiążącym poszczególne postanowienia we formalny kodeks sokoli. Rzeczywiste stosunki nie dozwoliły, niestety, urzeczywistnienia tego na pozór łatwego, w rzeczywistości zaś arcytrudnego zadania. Wystarczy wspomnieć o kilku zmianach statutu Związku i wynikającej stąd potrzebie zmiany wielu regulaminów i statutu wzorowego, tudzież o konieczności wysłuchania opinii związkowego Grona nuczycielskiego co do takich regulaminów, jak regulamin pochodowy, jak regulamin Grona związkowego i Gron

okręgowych, jak instrukcja lustracyjna itp., aby zrozumieć, że robota nie mogła iść sporo i że jeszcze sporo upłynie czasu, zanim Wydział Związku, przy innych swych bardzo ważnych i bardzo naglących czynnościach, będzie mógł wypracować formalny kodeks sokoli.

Dlatego licząc się z tem, że towarzystwom i druhom potrzeba zbioru statutów, regulaminów i przepisów obowiązujących, choć niektóre z nich znajdują się w stadium poprawek i przeróbek, wydajemy to, co najbardziej niezbędne, w takiej formie jaką uzasadniają znajdujące się zapasy, ale zastrzegamy sobie systematyczne skodyfikowanie ustaw sokolich w czasie jak przypuszczamy, już niedalekim.

W zbiorze tym umieszczamy przepisy dwojakie: ściśle obowiązujące i informacyjne.

Ściśle obowiązujących (cała część I. z wyjątkiem „zarysu organizacji polskich gimnastycznych towarzystw sokolich“, część II. i z części III. „regulamin sądu honorowego polskich gimn. towarzystw sokolich“, i „Regulamin dla uprawiających ćwiczenia gimnastyczne“) nie wolno zmienić ani Okręgom ani Towarzystwom. Statut wzorowy dla towarzystw sokolich może być zmieniony tylko w postanowieniach niezasadniczych stosownie do warunków miejscowych, a regulamin obrad Walnych zgromadzeń, Wydziału i Oddziału żeńskiego ma być zastosowany do statutu towarzystwa. Natomiast rozprawa „zarys organizacji polskich gimnastycznych towarzystw sokolich“ jest podręcznikiem naukowym, a rozprawa „towarzystwa sokole wobec przepisów prawnych“ zawiera wskazówki wyjęte z pozytywnych ustaw państwowych.

Czołem!

Wydział Związku.

Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Zarys organizacyi polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich

opracował

Dr. Xawery Fiszer.

Wydanie drugie
znacznie zmienione i zwiększone.

WE LWOWIE
NAKŁADEM ZWIĄZKU POLSKICH GIMN. TOW. SOKOLICH

1. Związkowa drukarnia we Lwowie, ulica Lindego 1. 4.

1909.

Związek polskich gimnazystów Towarzystwo Szkolne

Zarys organizacyjny

polskich gimnazystów Towarzystwo Szkolne

Dr. Karol Fiezer

WILNO
WYDAWCA: WILNO, UL. ...

Sokołowi-Macierzy

z podziękowaniem za wszystko, co wskutek wstą-
pienia w szeregi Jego stało mi się nauką i zachętą
do pracy dla ukochanej myśli sokolej,

poświęcam.

Stanisław Szymborski

Sokolowi - Macierzy

z podziękowaniem za wyrażenie miłości i troski
pamięć w sercu i w duszy. W imieniu rodziny
do pracy dla dobra ojczyzny.

1945

WSTĘP

do wydania pierwszego.

Powołując się na broszurkę moją „Towarzystwa sokole wobec przepisów prawnych“, znajdującą się w „Zbiorze ustaw sokolich“, podaję niniejszem dla użytku kandydatów związkowych kursów nauczycielskich zarys organizacji gimnastycznych towarzystw sokolich, która według „Organizacji związkowych kursów nauczycielskich“, umieszczonej w powyższym Zbiorze, należy do planu nauki i do przedmiotów, z których każdy kandydat ma być egzaminowanym tak przy zakończeniu kursu, jak przy egzaminie kwalifikacyjnym.

Zauważam, że w interesie związłości niniejszego zarysu nie mogę wdawać się w szczegóły i dlatego będzie rzeczą kandydatów obznajomić się co do postanowień szczegółowych ze statutami, regulaminami i uchwałami znajdującymi się w wyżej powołanym „Zbiorze ustaw sokolich“; zadaniem niniejszego zarysu będzie przedstawić tylko te zasadnicze postanowienia, których całokształt daje obraz organizacji sokolej, a które z natury rzeczy albo wcale w tych statutach, regulaminach i uchwałach nie są wyraźnie jako zasadnicze wymienione, albo też nie są i nie mogą być systematycznie zestawione.

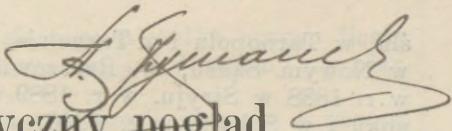
WSTĘP

do wydania drugiego.

Do opracowania wydania drugiego „Zarysu organizacyi polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich“ zabrałem się nietylko z tego powodu, że wydanie pierwsze dokonane w r. 1900 jest już zupełnie wyczerpane, ale że wskutek zmian zaszłych od tego czasu, a w pierwszym rzędzie wskutek daleko sięgającej zmiany ustawy Związku sokolego dokonanej w r. 1908 okazała się niezbędna potrzeba dokładnego przejrzenia, uzupełnienia i zmiany podręcznika, który, jeżeli ma być aktualnym i dobrym, musi być wyrazem tego, co sokolstwo jako organizm żywy w ustroju swym zmienić za stosowne uznało.

Śmiem zresztą przypuszczać, że dziełko to będzie nietylko podręcznikiem dla kandydatów kursów nauczycielskich, ale dostarczy także i Gniazdom i Druhom wskazówek w kwestyach spornych lub wątpliwych, na wszelki zaś wypadek będzie niezłym poglądem na duch ustaw i organizacyi sokolich, może nie wszystkim i nie we wszystkim jasny i zrozumiały.

Dr. X. Fiszer.

Historyczny pogląd

na sokołstwo polskie należące do Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich w Austrii.

Dzieje sokołstwa polskiego rozpoczynają się w r. 1867. W tym roku mianowicie powstało pierwsze towarzystwo gimnastyczne we Lwowie, które w krótkim czasie przyjęło godło sokoła w locie na pieczęci i na sztandarze i nazwę: towarzystwo gimnastyczne „Sokół“. Towarzystwo to było długie lata jedynym polskim towarzystwem sokolem w Austrii i dopiero, kiedy zmieniło swe ustawy w tym kierunku, że może tworzyć filie w innych miejscowościach, zaczęło się powolne, ale stałe zwiększanie się liczby towarzystw sokolich, stanowiących z wyjątkiem krakowskiego — filie towarzystwa lwowskiego, aż do czasu, kiedy powstanie Związku sokolego uczyniło bezprzedmiotowem tworzenie filij, o których zresztą nawiasowo zaznaczyć należy, że zawisłość ich od towarzystwa lwowskiego, które nazywane powszechnie „macierzą“, ma obecnie statutowo zastrzeżoną nazwę „Sokół-Macierz“, była jedynie moralną i oprócz dobrowolnie uznawanej powagi i przodownictwa „Sokoła“ lwowskiego, nie istniał ani prawny, ani faktyczny węzeł, któryby „macierzy“ lwowskiej nadawał prawo decyzji powszechnie i bezwzględnie obowiązującej sokołstwo.

Pierwsza filia „macierzy“ lwowskiej powstała w Stanisławowie w r. 1884. W następnym roku powstało samoistne towarzystwo sokole w Krakowie, a obok niego filie lwowskie w Kołomyi, w Przemy-

ślu, w Tarnopolu i w Tarnowie, w r. 1887 w Jaśle, w Nowym Sączu, w Rzeszowie i w Wadowicach, w r. 1888 w Stryju, w r. 1889 w Jarosławiu, w Sannoku i w Sokalu, w r. 1890 w Drohobyczu, w Jaworowie i Samborze, w r. 1891 w Bochni, w Brodach, w Czortkowie, w Podgórzu i we Lwowie nie istniejące już obecnie Koło gimnastyczno-śpiewackie nauczycieli szkół ludowych miasta Lwowa a wreszcie w r. 1892 w Brzeżanach, w Czerniowcach, w Delatynie, w Gorlicach, w Rohatynie, w Sniatynie, w Trembowli, w Złoczowie i w Żółkwi.

Takim był dorobek sokoli w r. 1892, w którym Sokół lwowski obchodził 25-lecie swojego istnienia i pracy. Wprawdzie nie wszystkie wyżej wymienione towarzystwa sokole były w pełni życia i rozwoju w roku jubileuszowym Sokoła lwowskiego, owszem niektóre z nich istniały tylko nominalnie, niektóre zaś dopiero co powstały, atoli nie można zaprzeczyć, że rok 1892 jest w dziejach sokolstwa polskiego okresem zwrotnym, od którego rozpoczyna się jego samowiedza sokola, wzrost ilościowy i jakościowy, pogłębienie idei przewodniej, mnożenie się liczby towarzystw sokolich, a co najważniejsze, złączenie ich i zjednoczenie w prawnej, jednolitej organizacyi związkowej, która weszła w miejsce dotychczasowego, li tylko moralnego przodownictwa „macierzy“ lwowskiej.

Ciekawych dowiedzenia się szczegółów powstania, życia i rozwoju towarzystw sokolich do r. 1892, odsyłam do „Księgi pamiątkowej Sokoła lwowskiego“, wydanej jego nakładem pod moją redakcją i przechodzę wprost do omówienia sprawy „Związku polskich gimnastycznych towarzystw sokolich w Austrii“.

Łatwo zrozumieć z tego, com powiedział wyżej o moralnem przodownictwie Sokoła lwowskiego, jak pożądanem i koniecznem było powstanie Związku

sokolego. Domagał się tego nietylko wzrost liczby towarzystw sokolich, wzrost już dokonany i w przyszłości spodziewany.

Zrozumiano, że w interesie rozwoju i powagi sokolstwa nie może rozchodzić się tylko o same wspólne jego występy, co do których ograniczało się przodownictwo „macierzy“ lwowskiej, zrozumiano, że każdy wewnętrzny i zewnętrzny objaw działalności każdego poszczególnego towarzystwa i sokolstwa jako całości, powinien mieć wybitne piętno czegoś jednolitego, dojrzałego, męskiego, świadomego celu i środków, zrozumiano, że każde poszczególne towarzystwo, pomimo odnośnych postanowień swoich ustaw, jest i długo jeszcze będzie bezsilne, o ile rozchodzi się o takie objawy czynności i takie urządzenia, bez których nie może być mowa o prawdziwym rozwoju i postępie.

Oczywiście inicjatorowie myśli założenia Związku nie łudzili się nadzieją natychmiastowego lub przynajmniej szybkiego urzeczywistnienia wszystkich zadań Związku; owszem wiedzieli o tem aż nadto dobrze, że trzeba będzie długiej pracy, wielu ofiar i dużo wyrozumiałości, zanim nawet u wielu towarzystw związkowych wyrobi się zrozumienie potrzeby Związku, a spełnianie jego zadań spotka się z uznaniem powszechnem. Atoli mieli prawo przypuszczać, że wszystkie towarzystwa związkowe moralnie i materalnie popierać będą działalność Związku, a jeżeli nie zawsze ziszczały się i ziszczają odnośne przypuszczenia, to przynajmniej niezawodnem jest, że powstała i w miarę zasobów wzrasta, rozwija się i działa z korzyścią dla sokolstwa organizacja, stworzona przez wszystkie towarzystwa i uznawana przez nie jako legalna spójnia wszystkich, posiadająca w woli ich powagę nietylko moralną, ale prawną, wynikającą z ustawy związkowej, uchwalonej przez wszystkie towarzystwa.

O tem, co i jak uczyniono, aby Związek sokoli wprowadzić w życie, traktuje obszernie i wyczerpująco wydana pod moją redakcją książka: „Złot sokoli w r. 1892“. Dla uzupełnienia jej nadmieniam, że ustawa związkowa uchwalona w r. 1892 przez delegatów tych towarzystw, które uczestniczyły w obchodzie jubileuszowym Sokoła lwowskiego, została w tym samym roku przedłożona Ministerstwu spraw wewnętrznych jako władzy z tego powodu kompetentnej, że Związek obejmuje wszystkie polskie towarzystwa sokole istniejące, lub mogące powstać w granicach państwa austriackiego. Po przyjęciu tych ustaw do wiadomości władzy, Związek w tym samym roku rozpoczął swoją działalność jako organizacja sokoła legalnie istniejąca.

W r. 1894 zmieniono pierwotną ustawę związkową i uzyskano w Ministerstwie urzędową sankcyę zmian dokonanych.

Dalszych zmian dokonano i sankcyę urzędową Ministerstwa uzyskano 1905 r., a następnie 1908 r.

Tu w ogóle winienem zauważyć, że zmiana ustawy związkowej lub ustawy poszczególnych towarzystw może tyle razy być dokonana, ile razy rzeczywista potrzeba i interes należytego rozwoju dotyczącej organizacyi sokolej będzie tego wymagać. Oczywiście wolno dokonać zmiany tylko w granicach ustawy, którą zmienić postanowiono, to jest z zachowaniem przepisów jej o wymaganym komplecie i formalnościach.

Ustawa ta obowiązuje potąd, aż zmiana jej nie uzyska sankcyi kompetentnej władzy administracyjnej, którą dla ustawy Związku jest Ministerstwo spraw wewnętrznych, dla ustawy poszczególnego Gniazda sokolego Namiestnictwo, na Bukowinie i Śląsku Rząd krajowy.

Już w pierwszych latach istnienia Związku uznano potrzebę wprowadzenia w życie instytucyi

sokolej, któraby pod pewnym względem była rodzajem ekspozytury Związku działającej w jego imieniu na obszarze szczuplejszym, ściśle oznaczonym. Mianowicie Wydział Związku przekonawszy się, jak słabym jest ruch ćwiczebny w towarzystwach sokolich i jak mało pod tym względem w towarzystwach tych samoistności i wiary we własne siły, zwłaszcza wtedy, gdy mają być urządzone ćwiczenia publiczne, które niewątpliwie są najlepszą i najpewniejszą propagandą sokolstwa, postanowił spróbować, czyby przez utworzenie obszerniejszych ognisk ćwiczebnych nie dało się doprowadzić do tego, aby wzmocnić zrozumienie potrzeby ćwiczeń gimnastycznych, a tem samem zwiększyć ruch ćwiczebny w poszczególnych towarzystwach i przez urządzanie peryodycznych popisów znaleźć z jednej strony właściwy sposób publicznego przeglądu działalności sokolej, z drugiej zaś zyskiwania jej zwolenników. Postanowiono zrobić próbę połączenia kilku sąsiednich towarzystw dla celów ćwiczebnych, a gdyby ta próba dała wynik korzystny, dokonać takiego połączenia wszystkich towarzystw. Dobrą ku temu sposobność nastąpiła zapowiedziana na rok 1895 uroczystość poświęcenia budynku sokolego w Przemyślu przy okazji naznaczonego tamże Zjazdu delegatów. Otóż Wydział Związku zdecydował, że w program powyższej uroczystości mają wejść publiczne ćwiczenia a uczystniczyć w nich towarzystwa sokole w Jarosławiu, Jaworowie, Mościskach, Przemyślu, Radymnie, Sanoku i Zagórze. Gdy same przygotowania do tego pierwszego Zlotu okręgowego w prowizorycznym Okręgu przemyskim dozwoliły spodziewać się, że definitywne utworzenie okręgów będzie dla celów wyżej wymienionych rzeczą dobrą i pożyteczną, przedłożono wniosek Zjazdowi zwołanemu do Przemyśla na utworzenie siedmiu Okręgów sokolich i upoważnienie Wydziału Związku do prze-

prowadzenia organizacyi tych Okręgów. Ponieważ Okręgi te są niejako ekspozyturami Związku dla celów ściśle technicznych, gimnastycznych, przeto Zjazd delegatów wyposażył Wydział Związku w daleko idące upoważnienia co do oznaczenia siedziby Okręgów, przenoszenia jej do innej miejscowości, łączenia i rozdzielania Okręgów i przydzielania i wydzielenia towarzystw.

We właściwym miejscu omówię bliższe szczegóły organizacyi okręgowej i tych instytucyj, które z nią w ścisłym pozostają związku, obecnie zaś przechodzę do szczegółowego przedstawienia tych typów organizacyi sokolej, które naszkicowałem już w niniejszym poglądzie historycznym.

Typy organizacyi sokolej.

Z tego co wyżej powiedziałem wynika, że są trzy typy naszej organizacyi sokolej, a mianowicie:

1. Polskie gimnastyczne Towarzystwo „Sokół”.
2. Związek polskich gimnastycznych towarzystw sokolich w Austrii.
3. Okręg sokoli.

I. Polskie gimnastyczne Towarzystwo „Sokół”.

Zasadniczą jednostką naszej organizacyi sokolej jest każde poszczególne towarzystwo w ogóle, bez względu, czy należy lub nie do związku sokolego, a wskutek tego zostało przydzielone lub nie do jednego z okręgów sokolich.

Przed rokiem 1892 zawiązywały się towarzystwa samoistnie lub jako filie towarzystwa gimnastycznego Sokół we Lwowie; po roku 1892, t. j. po powstaniu Związku, wszystkie dawniejsze filie Sokoła lwowskiego zmieniając swoje ustawy (statuty) przemieniły się w towarzystwa samoistne, ponieważ z chwilą wstąpienia do Związku zawisłość ich — zupełnie zresztą nominalna — od „macierzy“ sokolej, czyli od Towarzystwa „Sokół“ we Lwowie, okazała się bezprzedmiotową.

Przy zmianie ustawy tych towarzystw, które jej dokonały, służyła za podstawę wzorowa ustawa ułożona przez Wydział Związku, a umieszczona w „Zbiorze ustaw sokolich“ dla użytku towarzystw już istniejących i w przyszłości powstać mogących.

Przy tej sposobności zmieniły dotyczące towarzystwa dawną nazwę „Towarzystwo gimnastyczne Sokół“ na ściślejszą i zresztą postanowieniu ustawy, że językiem urzędowym tych towarzystw jest język polski, tudzież nazwie Związku odpowiadającą nazwę „polskie Towarzystwo gimnastyczne Sokół“. Pierwszem towarzystwem, które to uczyniło, było towarzystwo sokole we Lwowie, używające obecnie nazwy „Sokół-Macierz“, przysługującej mu siłą tradycji i z mocy wyraźnego postanowienia jego ustawy.

Nie zawadzi tu zaznaczyć, że całkiem niewłaściwym jest mieszanie pojęć „Macierzy“ a „Związku“, albowiem pojęcia te nie kryją się wzajemnie. „Związek“ jest organizacją sokolą o 25 lat młodszą od „Sokoła-Macierzy“ i łączy w zwarty organizm prócz tego Sokoła dwadzieścia kilka innych, wiekiem od niego starszych towarzystw sokolich, a przeto nie może sobie rościć prawa do nazwy „macierzy“ sokolstwa, choć wszystkie młodsze od niego towarzystwa powstały na wzorach i według wskazówek przez niego podanych, podczas gdy pierwsze polskie towarzystwo sokole używające zaszczytnej nazwy „Macierzy“ jest na równi z każdym innym towarzystwem częścią składową Związku, który jej w pierwszym rzędzie zawdzięcza swe powstanie.

1. Prawna podstawa towarzystw sokolich.

Ponieważ towarzystwo lwowskie (Sokół-Macierz), jak już wiemy, było pierwszym polskim towarzystwem sokolem, przeto rzecz to całkiem naturalna, że prawie wszystkie towarzystwa później powstające udawały się o wskazówki do „macierzy“, jak obecnie udają się do Związku, i że na jej ustawie i urządzeniach wzorowały swoje ustawy i urzędzenia. Ale bez względu na to, czy i o ile wcieliły do swoich ustaw przepisy ustawy Sokoła lwowskiego,

musiały bezwarunkowo uczynić zadość postanowieniom ustawy państwowej o stowarzyszeniach, ponieważ towarzystwo, któreby tego uczynić zaniechało, nie mogłoby być uważane za towarzystwo prawnie istniejące, wyposażone w osobowość prawną.

Wprawdzie ustawa zasadnicza o prawach i obowiązkach obywateli państwa austriackiego z 12/12 1867 nr. 142 dz. u. p. gwarantuje wszystkim tym obywatelom swobodę zawiązywania towarzystw wszelkiego rodzaju z wyjątkiem tajnych, które są zabronione, ale nie wynika z tego bynajmniej, aby ta zasadnicza swoboda wykluczała obowiązek ścisłego stosowania się do ustaw normujących stosunki zawiązywanych towarzystw.

W Austrii obowiązuje kilka ustaw normujących stosunki stowarzyszeń według tego, do jakiej stowarzyszenia te należą kategorii.

Ponieważ zadaniem towarzystw sokolich jest „pielęgnowanie gimnastyki w ogóle a w szczególności gimnastyki higieniczno-racyonalnej i wychowawczej i wyrabianie zapomocą niej w członkach towarzystwa ducha męskiej dzielności, karności i łączności“, a przeto charakter tych towarzystw jest humanitarny, stosuje się do nich ustawa o stowarzyszeniach z 15/11 1867 nr. 134 dz. u. p.

Jakie są prawne wymogi zawiązania towarzystwa sokolego i konsekwencye uznania prawnej jego egzystencji i osobowości, tudzież jak ono przestrzegając narodowego charakteru swego jest dalekiem od możliwości imputowania mu charakteru towarzystwa politycznego, wykazałem już w broszurze we wstępie do wydania pierwszego wymienionej.

2. Podstawa wewnętrznej organizacyi towarzystwa sokolego.

O tem, jaką jest wewnętrzna organizacya poszczególnych towarzystw sokolich, decydują oczywiście ustawy tych towarzystw.

Pod względem tych ustaw panuje dotychczas jeszcze znaczna niejednorodność wynikająca z tego, że niektóre towarzystwa zastosowały swe ustawy mniej lub więcej dosłownie do ustawy wzorowej, uchwalonej przez Wydział Związku, niektóre zaś rządzą się dotychczas ustawami wzorowanymi na dawniejszej ustawie Sokoła lwowskiego, a nie brak i takich, które wzorowały je na ustawie Sokoła krakowskiego, różniące się w pewnych punktach zasadniczo od dawnej ustawy Sokoła lwowskiego i od ustawy wzorowej.

Nie mogę zaprzeczyć, że niejednorodność tę, tak ze wszech miar pożądaną, spowodował po części sam Związek przez dość częste zmienianie ustawy wzorowej. Ale czynił on to zawsze tylko pod wpływem poczynionych doświadczeń i wskutek rzeczywistej potrzeby, względnie w zamiarze przystosowania tej uchwały do zmienionej już trzykrotnie ustawy związkowej.

W najnowszym czasie w ślad za zmianą ustawy związkowej dokonano także zmiany ustawy wzorowej o tyle zasadniczej, że postanowienia o sądzie honorowym, następujące dużo sposobności do nieporozumień i mimowoli zastosowane ściśle do analogicznego przepisu ustawy związkowej, obowiązującego bezwzględnie wszystkie towarzystwa związkowe. Spodziewać się tedy należy, że w interesie jednolitości, jasności i aktualności wszystkich ustaw poszczególnych Gniazd sokolich przystąpią one w jak najkrótszym czasie do zastosowania brzmienia tych ustaw do ustawy wzorowej.

Muszę atoli stwierdzić, że mimo tej na razie usprawiedliwić się dającej niejednorodności ustaw towarzystw sokolich główne zasady organizacji wszystkich tych towarzystw są jednakie. Sądzę zresztą, że gdy wzorowa ustawa, choćby najlepsza, z powodu koniecznej zwięzłości nie mogłaby uregulować sprawy

różnych oddziałów (kolarskich, szermierzyczych itp.), które wbrew interesowi dotyczących towarzystw przemieniły się tu i ówdzie w osobne towarzystwa w towarzystwach, powinno być rzeczą Związku wydać cały szereg regulaminów wzorowych, których zadaniem byłoby ułatwić pracę odnośną poszczególnym towarzystwom, a co ważniejsze, zaprowadzić wszędzie i we wszystkich kierunkach jednolitość jak najdalej posuniętą, zwłaszcza, że przecież każde towarzystwo sokołe ma to samo zadanie i każde dąży do urzeczywistnienia go mniej więcej tymi samymi sposobami, wymienionymi szczegółowo w ustawie towarzystwa.

Jak potrzebnem jest czuwanie Związku nad każdym objawem pracy sokolej, świadczą choćby te gniazda sokole, które w najnowszym czasie zakładają się po wsiach.

Wbrew kardynalnej i bezwzględnie w sokolstwie obowiązującej zasadzie równości znajdują się, niestety, jednostki pocziwe, dobre, ba nawet i towarzystwa sokole, które dotąd jeszcze w odniesieniu się do wieśniaka nie mogą wyzbyć się romantyczności i sielankowości i zamiast obywatela wszystkim równego, pragną w nim widzieć paradyera, zawsze małodotniego i zawsze jeszcze, mimo szumnych haseł, wyróżnianego nazwą, strojem i bezwłasnowolnością. I stąd mamy jakieś „włościańskie“, z góry przeciwstawiane nie istniejącym przecież „mieszczańskim“ gniazdom, sukmany, płótnianki itp. przyodziewki quasi sokole, zamiast mieć w miastach i we wsiach jednakowych i pod każdym względem równych i jednolitych — sokołów.

3. Materyalna podstawa towarzystwa sokolego.

Materyalną podstawę istnienia i rozwoju towarzystwa stanowią wpływy pieniężne, pochodzące: 1. od członków bądź z tytułu ich członkostwa, bądź

z tytułu opłat osobnych za korzystanie z urządzeń towarzystwa; 2. od instytucyj publicznych (subwencye, opłaty za naukę gimnastyki); 3. od osób prywatnych (zapisy, dary); 4. z przedsiębiorstw urządzanych na dochód towarzystwa (wycieczek, koncertów i t. p.).

Najpewniejszym źródłem dochodów powinny być wkładki, a w nadzwyczajnych wypadkach nawet dobrowolne opodatkowanie się członków. Zaległości tych opłat powinny być w towarzystwach sokolich rzeczą wprost niezrozumiałą i nieznaną.

Znajdujący się we wszystkich ustawach towarzystw sokolich podział funduszków na zapasowy i obrotowy, został przyjęty z ustaw towarzystw zarobkowych i ma znaczenie więcej teoretyczne. Natomiast nie znajdujący się w ustawach towarzystw sokolich podział na fundusze specjalne (fundusz budowy sokolni, fundusz sztandarowy i t. p.) stał się z biegiem czasu podziałem zasadniczym i pociąga za sobą konieczność osobnego finansowania każdego takiego funduszu specjalnego.

W razie zamiaru przystąpienia do budowy sokolni obowiązane jest każde Gniazdo przedłożyć Związkowi plany, kosztorysy i preliminarze sfinansowania kosztów budowy. Wymaga się tego w tym celu, ażeby zapobiec budowaniu domów sokolich nie odpowiadających swemu przeznaczeniu, ewentualnie dostosować budowę do rozporządzalnych i dobrze prelininowanych funduszków budowy.

4. Kategorie członków towarzystwa sokolego.

Członkowie towarzystw sokolich dzielą się na honorowych, założycieli, zwyczajnych i wspierających, a już sama ich nazwa wskazuje tytuł należenia do towarzystwa.

Członków honorowych mianuje Walne Zgromadzenie towarzystwa na wniosek Wydziału

w uznaniu pracy sokolej lub w ogóle obywatelskiej. Zastrzeżenia co do miejsca zamieszkania osoby mającej się zamianować członkiem honorowym ustawa wzorowa nie zawiera i zawierać nie może. Mają oni wszelkie prawa członków zwyczajnych i nie są obowiązani do jakichkolwiek świadczeń pieniężnych na rzecz towarzystwa.

Członkami założycielami są osoby stojące zazwyczaj u kolebki towarzystwa. Zaszczytne miano swoje zawdzięczają albo uiszczeniu, zazwyczaj bardzo wysokiej, wkładki jednorazowej, albo wybitnej pracy około założenia towarzystwa. Prawa ich są równe prawom członków zwyczajnych. Ustawy sokole różnie wyrażają się o obowiązku tych członków do uiszczania wkładek ciągłych; ustawa wzorowa nic o tem nie wspomina, przypuszczając zapewne nie bez słuszności, że członkowie, którzy do założenia towarzystwa znacznieszym funduszem lub wybitną pracą się przyczynili, zaszczytne miano założycieli będą uważali jako zachętę do dalszego popierania towarzystwa, które powołali do życia. O tem tylko mówi wyraźnie ustawa wzorowa, że założyciele korzystając z urządzeń towarzystwa, winni uiszczać opłatę oznaczoną. Zastrzeżenia co do miejsca ich zamieszkania ustawa wzorowa nie zawiera.

Osoba, która chce być członkiem towarzystwa zwyczajnym lub wspierającym, musi zgłosić swe przystąpienie i być przyjętą przez Wydział na pisemne przedstawienie dwóch członków towarzystwa i po upływie dwóch tygodni od ogłoszenia w jego lokalu zgłoszonego przystąpienia. Ustawa wzorowa przepisuje przyjmowanie członków przez balotowanie i nie dopuszcza odwołania od uchwały Wydziału w taki sposób powziętej. Zarządza się tem wszelkiemu krępowaniu się głosujących wydziałowych, tudzież niesmacznemu i drażliwemu wywlekaniu spraw osobistych na publicznej sesji Wal-

nego Zgromadzenia. Ustawy, które przepisują inny sposób przyjmowania członków i dopuszczają odwołanie od uchwały Wydziału, następująca możliwość konsekwencyi drażliwych dla wydziałowych i dla zgłaszających się o przyjęcie kandydatów.

W interesie miejscowego towarzystwa, a częstokroć także w interesie należytej karności nie dozwala ustawa wzorowa przyjmowania tych osób jako członków zwyczajnych, które są zamieszkałe w siedzibie innego towarzystwa sokolego. Zastrzeżenia takiego nie ma co do kandydatów na członków wspierających.

Do obowiązków członków zwyczajnych należy opłata wpisowego i wkładki ciągłej; od opłaty wpisowego są wolni tylko owi członkowie towarzystwa związkowego, którzy zgłoszą się o przyjęcie najpóźniej w trzy miesiące po przesiedleniu. Postanowienie to jest z jednej strony wyrazem łączności towarzystw, z drugiej zaś zachętą do wstępowania do towarzystwa miejsca zamieszkania. Wkładkę ustanowioną, tudzież opłaty za korzystanie z urządzeń towarzystwa może Wydział w wypadkach godnych uwzględnienia zniżyć lub całkiem odpisać.

Członkowie wspierający nie płacą wpisowego, ani zazwyczaj wkładki ciągłej, natomiast uiszczają opłaty za korzystanie z urządzeń towarzystwa. Tytułem przyjęcia ich do towarzystwa w charakterze członków wspierających jest zwykle jednorazowe złożenie na cele towarzystwa pewnej w ustawie oznaczonej kwoty, rzadziej płacenie pewnej wkładki ciągłej. Ścisłe biorąc, takich członków nie powinny być i życzyć sobie żadne towarzystwo a tem mniej sokole, jednakże wobec tego, że wydatki towarzystw nie znajdują zazwyczaj pokrycia w przychodzie z płaconej przez członków zwyczajnych wkładki ciągłej a tem samem brak im potrzebnych funduszy, zbieranie zaś ich w drodze składek jest utrudnione prze-

pisami administracyjnymi, obmyślono rodzaj obejścia tych przepisów przez wprowadzenie członków wspierających, którzy doraźnie składają ustanowioną dla nich kwotę dla zasilenia kasy towarzystwa. Dobry ten w teorii pomysł nie zawsze spotyka się w praktyce z pożądanym wynikiem.

Liczba członków towarzystwa nie jest ograniczoną, ani też od jakichś specjalnych przymiotów ich lub właściwości zawisłą; jedynym wymogiem zaliczenia w poczet członków jest ukończenie 18 roku życia, narodowość polska i cześć nieposzlakowana, a u członków zwyczajnych i wspierających podpisanie oświadczenia, że poddają się ustawie i regulaminom towarzystwa.

Nie ma też postanowień krępujących wolność opuszczenia szeregów towarzystwa. Opuszczenie tych szeregów może nastąpić z woli samego członka, a to wyraźnej: przez pisemne zgłoszenie wystąpienia, bez względu na kategorię członkostwa lub domniemanej: przez przesiedlenie się członka zwyczajnego do miejsca, gdzie istnieje towarzystwo sokole, albo też z woli towarzystwa: przez wykreślenie z powodu zalegania z wkładką za pewien ściśle określony okres, lub przez wykluczenie z powodu czynu niehonorowego, naruszenia karnośći sokolej albo działania na szkodę towarzystwa.

Powrót członka, który wystąpił lub został wykreślony, jest ustawą dozwolony, atoli winien on wyrównać zaległe wkładki i opłaty, jako zwykły dłużnik towarzystwa i uiścić wpisowe tak, jakby wcale dotąd do towarzystwa nie należał.

Nie ulega wątpliwości, wobec ogólnikowego wyrażenia się ustawy wzorowej, że wykluczyć można z powodów powyższych każdego członka, czy on należy do kategorii członków honorowych, założycieli, wspierających lub zwyczajnych, ponieważ nie jest wykluczoną możność dopuszczenia się przez ja-

kiegobądź członka czynów zagrożonych wykluczeniem.

Natomiast ani ustawa powyższa, ani ustawa Związku nie wspomina nic o ponownem przyjęciu, względnie o restytucji członka wykluczonego. Jest to zupełnie zrozumiałe, ponieważ przewinienia, które pociągają za sobą wykluczenie, są negacją warunków, od których zawisło przyjęcie do towarzystwa, względnie uznawanie przyjętego za dobrego i o dobro towarzystwa dbałego Sokoła.

Zachodzi tu jeszcze jeden moment, bardzo ważny. Podczas gdy wystąpienie lub wykreślenie członka jest wydarzeniem lokalnem, jedno tylko Gniazdo obchodzącem, wykluczenie jest sprawą ogólną obchodzącą całe sokolstwo, któremu przecież bardzo zależy na tem, aby w szeregach swoich nie liczyło ludzi ze splamioną czią, ludzi niesfornych i ludzi dla sokolstwa wrogo usposobionych.

Z tego też powodu zastrzegł sobie Związek, że w miarę swego uznania będzie zawiadamiał wszystkie towarzystwa o doszłem do jego wiadomości wykluczeniu członka i że wszystkie zawiadomione o tem towarzystwa mają prowadzić spisy wykluczonych.

Ażeby zaś zapobiec lekkomyślnym i stronniczym wypadkom wykluczeń, wprowadzono w najświeższej kodyfikacji ustawy związkowej i wzorowej postanowienie, że Wydział Związku uchwała regulamin dla sądów honorowych towarzystw i jest sądem rewizyjnym dla tych wyroków wydanych w towarzystwach związkowych, które opiewają na wykluczenie członka z towarzystwa i że taki tylko wyrok opiewający na wykluczenie może być wykonany który przez Wydział Związku po rozpatrzeniu wszystkich aktów oryginalnych będzie zatwierdzony.

Z tego wszystkiego wynika, że restytucja członka wykluczonego niesłusznie i ponowne przyjęcie takiego, który zasłużył na wykluczenie, nie jest

sprawą lokalną, sprawą jednego guiazda, ale musi się pozostawić Związkowi ocenienie, czy i jak w miarę zmienionych stosunków sprawę załatwić należy.

Nie mogę wreszcie pominąć milczeniem jednej okoliczności, która pojawiając się aż nadto często, spotyka się z nieporadnością Wydziałów.

Oto wydarza się, że członek, który miał dość odwagi dopuścić się czynu podlegającego postępowaniu dyscyplinarnemu, nie ma odwagi ponieść następstw tego czynu i zgłasza wystąpienie z towarzystwa. Potrzeba tedy zaznaczyć, że kompetencya Wydziału, a względnie sądu honorowego do ścigania przekroczenia dyscyplinarnego ocenia się według czasu, w którym to przekroczenie popełniono bez względu na to, że osoba dotycząca zgłosiła swe wystąpienie z towarzystwa po dopuszczeniu się przekroczenia i to tak długo, pokąd Wydział nie zawiadomił jej o przyjęciu wystąpienia do wiadomości. Zachodzą tedy dwie ewentualności: albo przyjąć zgłoszenie wystąpienia do wiadomości i zbyć się z milczącą pogardą — szkodnika pozbawionego odwagi, albo też wdrożyć przeciw niemu i przeprowadzić postępowania dyscyplinarne aż do skutku, ewentualnie zaocznie.

5. Sprawy sporne i dyscyplinarne.

Ustawa o stowarzyszeniach wymaga, ażeby sprawy natury czysto prywatnej, powstałe ze stosunków towarzystwa były załagadzane w łonie towarzystwa. Ażeby uczynić zadość temu wymogowi ustawy pomienionej, byłoby zupełnie wystarczającym ustanowienie w ustawie sokolej organu powołanego do załatwiania sporów o roszczenia lub obrazy osobiste. Kompetencya tego organu, którym jest sąd polubowny wybierany przez Walne Zgromadzenie towarzystwa, ogranicza się tylko do takich

spraw, które wyniknęły ze stosunków towarzystwa między jego członkami, tudzież między członkami a towarzystwem samem. W razie takiego sporu wybiera każda strona, a gdyby do 14 dni nie wybrała, wylosowuje Wydział dla jednej lub obydwu stron po jednym sędziu z grona członków sądu, ci zaś wybierają również z grona tych członków, a gdyby do 14 dni nie wybrali, wylosowuje Wydział towarzystwa zwierzchnika. Ten wybrany względnie wylosowany sąd rozstrzyga sprawę większością głosów i nieodwołalnie. Odnośny regulamin uchwała Wydział Związku.

Ale poza sporami o roszczenia lub obrazy osobiste, mającymi charakter czysto prywatny, mogą wydarzyć się, jak już wyżej nadmieniałem, przekroczenia dyscyplinarne zagrożone ciężką karą wykluczenia z towarzystwa, a względnie z całej społeczności sokolej, a także i takie przekroczenia lżejsze, do których kara wykluczenia nie może być stosowana. Nad przekroczeniami takimi organizacja sokola nie może przechodzić do porządku dziennego w interesie ogólnym.

Zasadniczo i te przekroczenia muszą pochodzić ze stosunków towarzystwa. Wyjątek stanowią czyny niehonorowe, które pozbawiają dotyczącej jednostki kardynalnej kwalifikacji należenia do towarzystwa bez względu na to, gdzie i z jakiego stosunku zostały popełnione.

„Czuwać nad ładem i karnością w towarzystwie, tudzież nad dostojnością imienia sokolego i sprawować władzę dyscyplinarną w towarzystwie“ należy do atrybucyi Wydziału, a wyjątkowo, kiedy rozchodzi się o decyzję doraźną, a więc w czasie wycieczek, zlotów itp., prezesa towarzystwa. Ale gdy Wydział mógłby częstokroć być pomówiony o rozsądzanie własnej sprawy, a względnie o stronniczość, jest obowiązany każdy wypadek przekroczenia za

grożonego karą wykluczenia z towarzystwa, a ma prawo, w miarę swego uznania, każdy wypadek, lżejszego przekroczenia przekazać sądowi honorowemu do orzeczenia, w granicach regulaminu uchwalonego przez Wydział Związku, o winie i karze. Orzeczenie o wykluczeniu podlega zatwierdzeniu Wydziału Związku; zresztą wszystkie orzeczenia dyscyplinarne są nieodwołalne, a wykonanie ich należy wyłącznie do Wydziału towarzystwa.

6. Prawa i obowiązki członków towarzystwa sokolego.

Prawa członków wyliczone dokładnie w ustawach każdego poszczególnego towarzystwa sokolego, względnie w ustawie wzorowej, dadzą się podzielić na takie, które wynikają z charakteru towarzystwa jako gimnastycznego i na takie, które dotyczą wewnętrznej organizacyi towarzystwa.

Do tych ostatnich praw należy prawo brania udziału w Walnych zgromadzeniach z prawem przemawiania czynienia wniosków, głosowania, wyboru i wybieralności.

Jedyny wyjątek — ze względów utylitarnych — stanowią ci członkowie, którzy mniej, jak trzy miesiące należą do towarzystwa, chyba że przed przesiedleniem się i wstąpieniem do tego towarzystwa należeli przynajmniej trzy miesiące do towarzystwa innego, a przeto mieli sposobność obznajomienia się ze sprawami sokolemi. Zresztą ustawy sokole nie czynią żadnych ograniczeń praw członków, bez względu, czy oni nie pozostają w żadnej zawisłości od towarzystwa, czy też jako płatni jego funkcyjnarjusze bez wątplenia są od niego zawiśli.

W prawie równem dla wszystkich członków, uczestniczenia w Walnych zgromadzeniach, przemawiania, czynienia wniosków, głosowania, wyboru

i wybieralności, znajduje najpiękniejszy wyraz zasada równości sokolej.

Co do obowiązków w członków towarzystw sokolich podnoszę rzecz charakterystyczną, że ustawy towarzystw, które wyliczają szczegółowo prawa członków, nie wdają się wcale w wyliczanie ich obowiązków. Ogólnikowo tylko mówią one o tem, że zgłaszając przystąpienie do towarzystwa musi kandydat na członka zwyczajnego i wspierającego podpisać oświadczenie, że poddaje się statutowi i regulaminom, czyli że poddaje się przepisom, które przyznając prawa nakładają równocześnie na członków obowiązki. Ale określenie obowiązków znajduje się tylko w postanowieniach o opłatach, których nieuiszczenie pociąga za sobą wykreślenie, pośrednio zaś tylko w ustępie wyliczającym czyny, za których popełnienie orzeka się wykluczenie z towarzystwa. Zresztą zaś należy wysnuć obowiązki z postanowień o prawach i z samej nazwy towarzystwa, jako gimnastycznego i polskiego. Wymieniają je także liczne regulaminy gniazdowe i związkowe.

Dyskrecya samej ustawy wykazuje najlepiej, jak bardzo towarzystwa sokole liczą na rycerskość, męskość, honorowość i dojrzałą świadomość swoich członków.

7. Zarząd towarzystwa sokolego.

Sprawami towarzystwa zarządzają wszyscy jego członkowie bezpośrednio, lub też pośrednio przez szczuplejsze grono członków wybranych przez ogół.

Zarząd bezpośredni sprawuje Walne zgromadzenie, pośredni Wydział.

Walne zgromadzenie, w którym mogą uczestniczyć wszyscy członkowie bez wyjątku, nie doszłoby, jak uczy doświadczenie, nigdy do skutku, gdyby do ważności jego uchwał potrzeba było obe-

ności wszystkich członków. Dlatego Walne zgromadzenie jest tylko w teorii równoznacznikiem ogółu członków, w rzeczywistości zaś przemieniło się ono w pojęcie pewnego, w ustawach sokolich liczebnie oznaczonego kompletu dla załatwiania spraw towarzystwa. Między sprawami temi wyróżniają wszystkie ustawy sokole, a także i wzorowa, sprawę zmiany ustawy towarzystwa i sprawę rozwiązania jego z uchwały Walnego zgromadzenia.

Dla załatwienia spraw niewyróżnionych wystarcza liczba obecnych, zazwyczaj bardzo mała w stosunku do ogólnej liczby członków towarzystwa; dla zmiany ustawy sokolej wymaganą jest, w celu zapobieżenia swawoli, obecność większej stosunkowo liczby członków, a dla sprawy rozwiązania towarzystwa jeszcze większej i to z tem zastrzeżeniem, że kiedy sprawy niewyróżnione i sprawę zmiany statutu można załatwić, w razie niezebrań się wymaganego kompletu, na drugim, w krótkim czasie zwołać się mającym Walnem zgromadzeniu bez względu na ilość jego uczestników, sprawa rozwiązania towarzystwa z uchwały Walnego zgromadzenia nie może być w ogóle przedmiotem narad, jeżeli nie zebrał się komplet dla niej ustanowiony. Ostrożności te mają na celu zapobiec samobójstwu towarzystwa dokonać się mogącemu przez szczupłą liczbę członków nierozważnych lub złowolnych, a wyzyskujących powszechnie znaną apatyę członków dla spraw tego rodzaju. Dziwna ta apatya nie jest zresztą wyłączną właściwością członków towarzystw sokolich, gdyż spostrzega się ją także we wszystkich innych towarzystwach, a nie jest ona jakąś specjalnością polską, gdyż i gdzie indziej grasuje jako chroniczna towarzystw choroba.

Niektórzy dziwią się tej apatyi tem więcej, że Walne zgromadzenia, zwyczajne, odbywają się raz w roku, a przeto należałoby się spodziewać, że ogół

członków przynajmniej raz w roku zechce zająć się sprawami towarzystwa. Ja sędzę przeciwnie, że apatyę tę, jeżeli nie usprawiedliwia, to przynajmniej tłumaczy ta okoliczność, że Walne zgromadzenia odbywają się raz w roku, a mniemanie to moje opieram na fakcie, że np. w towarzystwach wielkopolskich, w których t. zw. „zebrania towarzystwa“ odbywają się częściej w roku, apatya taka nie jest znaną lub przynajmniej tak zwykłą i chroniczną, jak u nas, tudzież na psychologicznym pewniku, że może sceptycznie usposabiać świadomość, iż doroczne Walne zgromadzenie, które musi załatwić mnóstwo spraw natury formalnej, zbyt mało czasu i możliwości nastęrcza do omówienia spraw zwłaszcza takich, które w formie wniosków samoistnych mają być poruszone i Wydziałowi do przedłożenia następnemu Walnemu zgromadzeniu przekazane.

Zwyczajne Walne zgromadzenie winno odbywać się w pierwszym kwartale kalendarzowym, ponieważ między innymi przedmiotem jego obrad musi być sprawozdanie Wydziału za rok ubiegły administracyjny, a rokiem tym jest rok kalendarzowy. W kilku jeszcze towarzystwach sokolich rok administracyjny rozpoczyna się inaczej, aniżeli z pierwszym dniem stycznia. Uporczywy pod tym względem konserwatyzm może być obojętny dla tych towarzystw, jako jednostek samoistnych, atoli dla Związku, którego one są członkami, nastęrcza rozliczne niedogodności.

Nadzwyczajne Walne zgromadzenie w razie potrzeby może, a na pisemne z podaniem porządku obrad do Wydziału wniesione żądanie pewnej w ustawie sokolej wymienionej liczby członków musi być zwołane z zachowaniem formalności przepisanych dla zwoływania Walnych zgromadzeń. Między temi formalnościami zasługuje na szczególne zaznaczenie formalność przepisana w ustawie wzorowej,

że jeżeli na porządku obrad umieszcza się sprawę rozwiązania towarzystwa, Walne zgromadzenie ma być zwołane w sposób przepisany trzykrotnie w odstępach 14-dniowych.

Zwoływanie Walnego zgromadzenia należy do Wydziału towarzystwa, kierowanie jego obradami do prezesa w myśl regulaminu, który uchwała Walne zgromadzenie. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; prezes nie głosuje, ale w razie równości głosów za dwoma odmiennymi wnioskami decyduje o jednym z nich swoim głosem. W wyborach, które odbywają się kartkami, prezes bierze udział; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Walne zgromadzenie jest organem naczelnym, w zasadzie organem prawodawczym towarzystwa. Do spraw mających związek z organizacją towarzystwa, należy prawo zmiany ustawy towarzystwa i prawo dokonywania wyborów prezesa, jego zastępcy, wydziałowych, członków sądu honorowego, komisji rewizyjnej i delegatów Okręgu i Związku.

Wydział towarzystwa jest jego organem administracyjnym, wykonawczym, wyposażonym w rozległą samodzielność a powołanym do swej czynności zaufaniem ogółu członków. Już z tego samego wynika, że wszyscy bez wyjątku członkowie Wydziału muszą wchodzić w jego skład wyłącznie tylko z wyborów, których dokonuje ogół członków, czyli Walne Zgromadzenie. Wysoce tedy niewłaściwem, niekonsekwentnem i z wybitną cechą demokratyczną sokolstwa sprzecznem jest postanowienie niektórych ustaw sokolich, że pewne osoby z mocy swego stanowiska w towarzystwie należą do Wydziału. Wiryilizm i dożywotność członków zarządu sprzeciwia się wręcz zasadzie ich odpowiedzialności.

Wydział składa się z wybranych przez Walne zgromadzenie: prezesa, jego zastępcy i takiej liczby wydziałowych, jaka odpowiada wielkości towarzystwa.

W ustawach niektórych gniazd pozostawiony jest wybranemu Wydziałowi wybór prezesa towarzystwa. Postanowienie to jest analogiczne z postanowieniem ustawy gminnej, według której wybrani radni wybierają wójta, względnie burmistrza. Jest to niewątpliwie rzeczą wygodną, a nawet interesom dotyczących instytucyj nieraz odpowiadającą, pozostawić taki wybór szczuplejszemu gronu obywateli, względnie członków, atoli mojem zdaniem tak wójt i burmistrz w gminie, jak prezes w towarzystwie będący reprezentantem jego na zewnątrz powinien wychodzić z wyboru bezpośredniego, będącego objawem woli całego organizmu reprezentowanego przez osobę wybraną, nie zaś z wyboru pośredniego dokonywanego przez szczupłe grono wybrańców. Pod tym względem możnaby niezawodnie przytoczyć wiele argumentów za i przeciw, ale zdaje mi się, że tylko bezpośredniość wyboru zapewnia wybranemu reprezentantowi niezawisłość od Rady, względnie Wydziału, a zresztą mieści się w tem pewna niekonsekwencya, że ciało radne wychodzi z wyboru bezpośredniego, a kierownik jego i reprezentant całości z pośredniego

Okres, na który dokonują się wybory, jest prawie we wszystkich towarzystwach, które przyjęły ustawę wzorową, trzyletni, w innych jednoroczny. Trzyletni okres, jak nauczyło doświadczenie, odpowiada lepiej, aniżeli jednoroczny, wymogom ciągłości i jednolitości zarządu i wymogom stopniowego odświeżania Wydziału. Osiąga się to w taki sposób, że corocznie ustępuje jedna trzecia część wydziałowych, która wprawdzie może być na nowo wybraną, lecz także innemi bardziej odpowiedniami osobami uzupełnioną.

Ponieważ w ciągu trzechlecia, na które opiewa mandat wszystkich wybranych, mogą wydarzyć się i rzeczywiście wydarzają się wypadki, że ubywa ten lub ów wydziałowy, ustawa towarzystwa zapobiega szkodliwemu dla prawidłowej pracy zdekomputowaniu Wydziału w taki sposób, iż w miejsce ubytych wchodzi ci, którzy przy ostatnich wyborach otrzymali największą po wybranych ilość głosów, a w razie równości głosów ci, których los oznaczy. Tacy consules suffecti urzędują tylko do najbliższego Walnego zgromadzenia, które dokonuje wyboru uzupełniającego do końca trzechlecia.

O ustępowaniu prezesa i pierwszego zastępcy jego w ciągu trzechlecia, względnie o wchodzeniu w ich miejsce jakiegoś tymczasowego następcy, tudzież o wyborze uzupełniającym do końca trzechlecia nie mówi nic ustawa wzorowa. Nie znaczy to, że stawia ich na równi z innymi wydziałowymi; przeciwnie z przepisu ustawy o wyborze prezesa i jego zastępcy na trzy lata i braku jakiegokolwiek postanowienia o wyborze uzupełniającym, tudzież z przepisu o wyborze wydziałowych na trzy lata z wyraźnym powołaniem się na wyżej przytoczone postanowienia o ustępowania corocznem jednej trzeciej części wydziałowych i dokonywaniu wyborów uzupełniających, wynika niewątpliwie i praktyka tego przestrzega, że prezes i jego zastępca urzędują pełne trzy lata, a jeżeli który z nich ubędzie wskutek rezygnacji, opuszczenia szeregów towarzystwa lub śmierci, nie wchodzi w jego miejsce nikt i dopiero najbliższe Walne zgromadzenie wybiera następcę jego na trzy lata, a nie, jak w razie ubycia wydziałowych, do końca trzechlecia. Aby zapobiec możliwej skutkiem tego stagnacji w sferze działalności reprezentanta towarzystwa, ustawa wzorowa upoważnia Wydział do wyboru ze swego grona na rok jeden drugiego zastępcy prezesa.

Także wybór sekretarza, kasyjnika, gospodarza i innych funkcyjaryuszy Wydziału pozostawiony jest Wydziałowi, nie zaś Walnemu zgromadzeniu, z tego całkiem słusznego powodu, że Wydział odpowiedzialny za swe czynności, mógłby być paraliżowany w należytem spełnianiu swych obowiązków, gdyby miał z góry wyznaczonych funkcyjaryuszów lub gdyby w razie ustąpienia ich musiał o wyznaczenie następców odnosić się do Walnego zgromadzenia.

Z tego samego powodu bliższe określenie zakresu działania wybranych przez Wydział funkcyjaryuszów nie znajduje się w ustawie towarzystwa, lecz w regulaminie Wydziału, który on sam dla siebie uchwała.

Natomiast zakres działania prezesa, tudzież jego zastępców, o ile zastępują go faktycznie w razie jego nieobecności lub ustąpienia, określony jest wyraźnie w samej ustawie towarzystwa. Mianowicie prawem jego i obowiązkiem jest reprezentować towarzystwo na zewnątrz, podpisywać wspólnie ze sekretarzem prawne dokumenty i ogłoszenia towarzystwa, bez niego zaś inne pisma towarzystwa, przewodniczyć na Walnem zgromadzeniu, zwoływać posiedzenia Wydziału i przewodniczyć na nich, sprawować władzę dyscyplinarną podczas wycieczek, rozstrzygać w razie równości głosów w głosowaniu Walnego zgromadzenia i Wydziału, czuwać nad wykonaniem uchwał Walnego zgromadzenia i Wydziału, a w razach nagłych wydawać zarządzenia, z których winien zdać sprawę na najbliższem posiedzeniu Wydziału.

Najnowsza ustawa wzorowa rozszerza atrybucye prezesa (względnie tego wiceprezesa, który go rzeczywiście zastępuje) postanowieniem, że „prezesowi towarzystwa należy się w sprawach sokolich zawsze i wszędzie bezwarunkowy posłuch wszystkich

członków“, Postanowienie to, które wcale nie neguje praw Walnego zgromadzenia i Wydziału, a przeto nie może być uważane za wprowadzenie dyktatury lub uwolnienie prezesa od odpowiedzialności, należy uważać jako logiczne rozwinięcie wymogów karności i sprężystości w organizacyi sokolej i dowód wielkiego zaufania do osoby reprezentanta towarzystwa, że swego wyjątkowego uprawnienia tak ze względu na dobro towarzystwa jak na własną swą powagę nigdy nie nadużyje.

Ustawa towarzystwa przepisuje zakres działania Wydziału, wymagany komplet dla ważności jego uchwał i sposób głosowania i przeprowadzania wyborów; resztę normuje regulamin.

8. Sprawa zależności Wydziału od Walnego zgromadzenia.

Nie ulega wątpliwości, że Walne zgromadzenie ze stanowiska hierarchicznego jest organem wyższym od Wydziału towarzystwa, który nawet w wielu kierunkach jest mu podporządkowany. Jednakże nie wynika z tego wcale, jakoby Walne zgromadzenie było uprawnione znosić względnie zmieniać każdą uchwałę Wydziału. Przeciwnie z ogólnikowego postanowienia ustawy sokolej, że Wydział zarządza sprawami towarzystwa, o ile nie są zastrzeżone Walnemu zgromadzeniu, tudzież z postanowienia wyliczającego sprawy, które należą do wyłącznego zakresu działania Wydziału, wynika niewątpliwie, że tak Walne zgromadzenie jak Wydział w przyznanym im zakresie uprawnienia są instancjami równorzędnymi i że ani Wydziałowi nie wolno się wdierać w zakres uprawnienia Walnego zgromadzenia, ani temu ostatniemu nie wolno zmieniać lub znosić uchwały zastrzeżone ostatecznej decyzji Wydziału.

Gdyby Walnemu Zgromadzeniu wolno było zmieniać lub znosić każdą uchwałę Wydziału, mu-

siałoby to doprowadzić do takich stosunków w towarzystwie, iż każde postanowienie i zarządzenie Wydziału musiałoby być niepewne, a normalne załatwianie spraw towarzystwa stałoby się wprost niemożliwe, w ślad zatem za konieczną dezorganizacją towarzystwa musiałby nastąpić jego upadek.

Aby nie dopuścić do takich konsekwencji, ba nawet do rozwiązania towarzystwa przez władzę polityczną za naruszenie ustawy sokolej i ustawy o Stowarzyszeniach, wystarcza, jeżeli prezes, który winien stać na straży interesów towarzystwa i czuwać nad ścisłym przestrzeganiem ustaw, nie dopuści do powzięcia uchwały sprzeciwiającej się ustawie, względnie zawiesi ją jako nieważną i niebyłą.

9. Organa towarzystwa nie posiadające prawa zarządu.

Nie ma nic wspólnego z zarządem towarzystwa :

a) Sąd honorowy i polubowny, o którym już była mowa; jest on instytucją właściwą ustrojowi towarzystwa i odpowiadającą przepisowi ustawy państw. o stowarzyszeniach, instytucją niezbędną do rozpatrywania i rozstrzygania takich spraw, których załatwienie przez Wydział mogłoby ściągnąć nań zarzut stronnictwa, zwłaszcza wobec niedopuszczalności odwołania, głównie zaś w tym wypadku, gdy Wydział czyni wniosek na wykluczenie członka z towarzystwa lub w ogóle w pewnych wypadkach dyscyplinarnych pragnie uchylić się od przeprowadzenia dochodzeń i wydania wyroku.

Ażeby zapewnić Sądowi honorowemu zupełną niezawisłość od Wydziału, postanawia ustawa wzorowa, że członków sądu honorowego wybiera na rok jeden Walne zgromadzenie, oni sami zaś wybierają z pomiędzy siebie przewodniczącego, pisarza i ich zastępców, a regulamin przeprowadzania spraw sądowi przynależnych lub poruczonych uchwała Wydziału Związku; ażeby zaś nie dopuścić do pewnej

supremacyi sądu nad Wydziałem, postanawia ustawa wzorowa, że wykonanie wszelkich wyroków sądu w sprawach dyscyplinarnych należy do Wydziału, że każdy wyrok opiewający na wykluczenie członka z towarzystwa musi być poddany rewizyi Wydziału Związku i że Wydział towarzystwa może rozstrzygnięcie sporów i spraw dyscyplinarnych przekazać Wydziałowi Związku, któremu znowu w myśl ustawy związkowej przysłuży prawo żądania, ażeby mu przekazywano do rozstrzygania takie spory, których załatwienie przez odnośne towarzystwo uzna za niemożliwe;

b) Komisya rewizyjna, która jest organem Walnego zgromadzenia wybieranym przez nie na rok jeden z poza Wydziału, w celu sprawdzania stanu kasy towarzystwa, kasowych ksiąg jego i rachunkowych i przedkładania Walnemu zgromadzeniu sprawozdania z wnioskami dotyczącymi wyników poruczonych jej sprawdzeń.

Mogą one odbywać się, ile razy komisya uzna tego potrzebę a muszą odbyć się przynajmniej raz w roku, w którym to celu Wydział najpóźniej na 14 dni przed dorocznem Walnem zgromadzeniem winien komisyi przedłożyć księgi kasowe i rachunki. Z wielkim naciskiem podnoszę, że zadanie komisji rewizyjnej jest bardzo ważne, a za pobieżne lub tylko dla oka dokonywane sprawdzanie stanu kasy i ksiąg towarzystwa, względnie za sprawozdania niezgodne ze stanem rzeczy, komisya jest odpowiedzialną wobec towarzystwa.

Właściwe zadanie i zakres czynności komisji rewizyjnej nie wyklucza bynajmniej prawa i obowiązku Wydziału, a względnie Prezesa co do sprawdzania stanu kasy i ksiąg kasowych i rachunkowych. Prawa i obowiązki komisji dotyczą mandatu otrzymanego od ogółu członków towarzystwa, Wydział a względnie Prezes z tytułu odpowiedzialności za zarząd majątku towarzystwa może i powinien

wglądać w czynności skarbnika i innych funkcyjona-
ryszczy dla własnej ewidencji, a jak nikt nie może sprze-
ciwić się dotyczącemu zarządzeniu Wydziału wzglę-
dnie prezesa, tak znowu komisya rewizyjna nie ma
najmniejszego powodu dopatrywać się w tem za-
rządzeniu jakiegoś wkraczania w jej atrybucye;

c) Delegaci do Okręgu i Związku, któ-
rzy są posłami towarzystwa na Walne zgromadzenie,
czyli Zjazd Okręgu i Związku. Obszerniej będzie
o nich mowa w rozdziale o Związku sokolim i Okręgach.

10. Udział w pracy narodowej.

Ustawy zasadnicze gwarantują każdemu prawo
strzeżenia i pielęgnowania uczuć narodowych, pod-
trzymywania i rozwoju życia narodowego. I byłoby
to zupełnie dostatecznem uzasadnieniem i ubezpie-
czeniem prawa polskich towarzystw sokolich do
jak najgorętszego i najwszechstronniejszego brania
udziału w pracy narodowej, polskiej.

Ale jesteśmy społeczeństwem dziwnem. Najle-
pszym krzewicielem i podtrzymywaczem patryo-
tyzmu polskiego jest hakatyzm pruski i moskie-
wski; nasza swoboda, któraby powinna być dla
nas podnietą do ciągłych zdobyczy narodowych
i wolnościowych, wytwarza w nas arcylojalizm
i takie objawy zaustrojania, iż każdy żywszy
puls polskości pobudza nas do rozważania, czy je-
dnak nie poszliśmy za daleko, a ci, których zawistni
nam i niechętni nazywają „rządem polskim“, gotowi
w każdym obchodzie patryotycznym dopatrzeć się
robienia polityki i tym straszakiem politycznym od-
wodzić nas od korzystania z praw niewątpliwie nam
przysługujących, choć nigdy jej nie dopatrzą się
tam, gdzie dusze słabe, hołdujące przykazaniom
karyerowiczostwa, zapomocą komedyi arcylojalizmu
robią politykę niezgodną z uczuciami narodu świa-

domego swoich praw i uwłaczającą jego przeszłości zdeptanej i zgnębiojonej polityką zaborców.

Ażeby tedy z jednej strony ochronić sokolstwo od zarzutów wrogich lub co najmniej niewłaściwych, z drugiej zaś otworzyć mu oczy na to, czego winno przestrzegać ściśle ze względu na swą godność i majestat narodu, którego jest wytworem i nadzieją, umieszczono w najnowszej ustawie związkowej postanowienie, że do zadań Związku, jako organizacyi łączącej sokolstwo polskie należy także „popieranie narodowych celów sokolstwa“ a jednym ze środków, którymi spełnia swe zadania, jest „uczestniczenie w obchodach narodowych“, w ustawie wzorowej zaś że do zadań każdego Gniazda sokolego, jako instytucyi polskiej należy także „udział w pracy narodowej“, a jednym ze środków, którymi spełnia swe zadania, jest „rozbudzanie poczucia obowiązków narodowych“.

Mamy tedy wszechstronnie zapewnione prawo i wynikający z tego prawa bezwzględny obowiązek nie tylko mówić, czynić, postanawiać i uchwalać wszystko, co ma związek z życiem narodowym społeczeństwa naszego, nie tylko postępować twardo według wskazań narodowych i bez kompromisów ze względami, które wykoszlawiają te wskazania, ale także rozbudzać poczucie obowiązków narodowych słowem, pismem i czynami. A chyba nie brak nam pola do takiej agitacyi... Przedewszystkiem zaś winniśmy baczyć, aby zawsze i wszędzie i w każdym kierunku dawać ze siebie przykład świadomości praw nieprzedawnionych i dziedzictwem po przeszłości naszej przejętych.

Nie mogę oczywiście wyliczać wszystkiego, co czynić, a czego zaniechać potrzeba, aby służba nasza narodowa była bez zarzutu; wystarczy naznaczyć, że postępowaniu naszemu powinno przyswiecać hasło: Polska dla Polaków!

11. Techniczna strona działalności towarzystwa sokolego, jako gimnastycznego.

Ponieważ zasadniczym zadaniem towarzystwa sokolego jako gimnastycznego jest „pielęgnowanie gimnastyki w ogóle a w szczególności gimnastyki higieniczno-racyjonalnej i wychowawczej“, a w zastosowaniu do członków towarzystwa „wyrabianie w nich zapomocą gimnastyki ducha męskiej dzielności, karności i łączności“ i ponieważ towarzystwo w spełnianiu tego zadania: utrzymuje dla członków zakład gimnastyczny, dla uczniów i uczennic szkołę gimnastyczną, udziela nauki szermierki, jazdy konnej i jazdy na kole, pływania i t. p. i urządza publiczne ćwiczenia, zawody i wycieczki, przeto pod względem technicznym musi mieć stosowną organizację.

Trzeba przyznać, że sprawa tej organizacji stanowi piętę achillesową sokolstwa naszego i w warunkach obecnych nie jest prawie do rozwikłania.

Idealnym byłby stan, gdyby sam Wydział mógł być tak dobrany, aby był w stanie spełniać bezpośrednio należący doń według ustawy towarzystwa „zarząd jego zakładów“. Gdy atoli towarzystwa sokole polskie ani z pobudek, które spowodowały ich założenie, ani z poglądu na dzieje ich rozwoju nie są stowarzyszeniami zawodowych gimnastyków, a przeto nie uprawiają gimnastyki dla gimnastyki samej, lecz tak samo jak czeskie towarzystwa sokole, jak niemieckie turnerszafty i innonarodowe stowarzyszenia gimnastyczne, obok członków uprawiających gimnastykę z pobudek indywidualnych, samolubnych (sport, higiena, lecznictwo), lub z pobudek obywatelskich, określonych powyżej jako zadania towarzystw sokolich, liczą także ogromny procent i takich członków, którzy hołdując zasadzie sokolej nie mogą uprawiać ćwiczeń, ale pragną służyć tej zasadzie ofiarą swych zdolności i pracy, przeto zdarza się zazwyczaj,

że w skład Wydziału wchodzi w przeważnej liczbie członkowie, którym obcą jest znajomość metodyki i systematyki ćwiczeń gimnastycznych, choć bynajmniej nie jest im obcą świadomość zadań towarzystwa i obowiązku należytego stosowania środków prowadzących do najskuteczniejszego osiągnięcia tych zadań.

Dlatego też ustawy sokołe zastrzegając Wydziałowi zarząd i nadzór zakładów towarzystwa, upoważniają go do powierzania technicznego kierownictwa i zdrowotnego nadzoru ćwiczeń osobom fachowo wykształconym, które za należyte i fachowe spełnianie powierzonych im obowiązków są wobec Wydziału odpowiedzialne.

Pod względem doboru tych osób nie jest Wydział krępowany żadnymi ograniczeniami. Nie ulega wątpliwości, że może je wybrać ze swojego grona, a także zamianować z poza grona swego lub wogóle z poza grona członków towarzystwa, jeżeliby uważał, że tylko w taki sposób osiągnie należyte, do odpowiedzialnych jego obowiązków zaliczające się stosowanie środków prowadzących do najskuteczniejszego spełniania zadań towarzystwa.

Ale sprawa gmatwa się w jednym punkcie, który, kto wie, czy nie jest owym węzłem gordyjskim, którego szczęśliwe rozcięcie równałoby się ostatecznemu wybrnięciu z kłopotów i powiedzmy otwarciu z antagonizmów, jakie zarysowały się pomiędzy dwiema instytucjami sokołami, pomiędzy działem reprezentacyjnym i administracyjnym, a działem techniczno-gimnastycznym.

Punktem tym jest trudność, a pod wielu względami prawie niemożliwość zorientowania się w dwóch pojęciach, które są obecnie faktycznie, a mogłyby być zasadniczo utożsamiane, w rzeczywistości zaś są i mogłyby pozostać — różne.

Są to pojęcia „nauczyciela kierującego” i „naczelnika”.

Nauczyciel kierujący, to nie koniecznie członek towarzystwa, ale zawsze odpowiedzialny i z natury rzeczy płatny za należyte i fachowe kierownictwo ćwiczeń w swoim dziale (a działów tych jest więcej i każdy ma, względnie może mieć osobnego kierownika), naczelnik, to przewodniczący i główny kierownik Grona, względnie (w razie istnienia kilku działów ćwiczeń) Grona nauczycielskich, wybierany z pośród członków towarzystwa, (a przeto z natury rzeczy nie pobierający płacy) techniczny kierownik i komendant podczas ćwiczeń, pochodów i występów publicznych.

Nie potrzeba dowodzić, że ustawa wzorowa, która krótkimi a wyraźnymi definicyjami czyni różnicę między kierującym nauczycielem a naczelnikiem, daje tylko wyraz temu, co być powinno, ale nie stwierdza tego, co jest w rzeczywistości.

Niestety bowiem, pomimo rozwoju sokolstwa, pomimo przeszło czterdziestoletniego istnienia jego, brak mu — ludzi. Brak mu, a względnie niezdolało wychować sobie, przynajmniej tylu ludzi, iżby na seryo mogli być odpowiedzialni za należyte i fachowe kierownictwo ćwiczeń w niespełna dwóch setkach Gniazd sokolich, brak mu prawie zupełny (wyjątek stanowi zaledwie kilka Gniazd) takich ludzi, którzyby mogli zasługiwać na zaszczytne, a pełne treści i idei miano — naczelników.

Odczuwamy wszyscy tę słabą stronę naszego organizmu techniczno-gimnastycznego, odczuwamy ją ideowo i praktycznie i zaradzamy złemu rozmaitą łataniną, a zarazem usiłujemy szukać wyjścia z położenia dla nas wprost rozpaczliwego.

Mojem zdaniem, jedynym wyjściem byłoby fachowe i ideowe kształcenie tych, których nazywamy niewłaściwie „nauczycielami“, członkami Grona „nauczycielskich“, zamiast zgodnie z pojęciami czeskimi, któreśmy niby przyjęli, nazywać ich

„przodownikami“, (cvičitel) członkami, „Gron przodowniczych“ (sbor cvičitelu).

Nie chciałbym zapuszczać się w wykazywanie różnic, wynikających ze samych nazw, a jednak mam wrażenie, że mniej pretensjonalna, a bardziej równości pracy i służby sokołej odpowiadająca nazwa „przodownik“ mieści w sobie więcej treści sokołej, ideowej, aniżeli nazwa „nauczyciel“ kojarząca się z pojęciami dyplomów, togi itp. nadczołowieczności, dobra zresztą w stosunku do uczniów, których się ćwiczeń gimnastycznych „uczy“, ale zła w stosunku do druhów, których się do ćwiczeń przykładem swym „zachęca“.

Śmiem pójść dalej w rozwinięciu tego wrażenia swojego.

Twierdzę, że głównie w tej nazwie szukać należy źródła usiłowań nie liczących się z faktycznym i prawnym stanem rzeczy, ażeby w celu sanacyi sokolstwa na całej linii wybór naczelnika przekazać Walnemu zgromadzeniu towarzystwa. Muszę zaznaczyć z całą stanowczością, że toby wcale a wcale nie wpłynęło na usunięcie wadliwości dzisiejszego organizmu techniczno gimnastycznego, a na tem przecież jedynie i wyłącznie wszystkim nam zależy, przeciwnie musiałoby to usankcjonować dzisiejszy silnie, a wcale niepotrzebnie zarysowany dualizm, gdyby Walne zgromadzenie oprócz prezesa wybięrało także naczelnika. Główną racyą wyboru prezesa przez Walne zgromadzenie jest dodanie mu powagi na zewnątrz wobec ciężącego na nim ustawowego obowiązku stania na straży ustaw i dobra towarzystwa tudzież reprezentowania go wobec władz i społeczeństwa; racyi wyboru naczelnika przez Walne zgromadzenie nie uzasadnia jego praca wyłącznie wewnątrzna, taka sama, jak sekretarza, jak skarbnika, jak innych funkcyjonyaryuszy Wydziału, równie poważna i doniosła.

Jedynie słusznym byłby postulat, ażeby Wydział wybierał naczelnika z pomiędzy wydziałowych wybranych przez Walne zgromadzenie towarzystwa, jak wybiera sekretarza, skarbnika i innych funkcyjnarjuszy. Jest to zresztą w ustawie wzorowej niewątpliwie dozwolone.

Gdy atoli z powodu braku dostatecznych sił fachowych, a także z powodu nienależytego wniknięcia w istotę zadań naczelnika prawie wszędzie nauczyciel kierujący musi być także naczelnikiem, wyrobiła się praktyka zupełnie zresztą zrozumiała i uzasadniona, że Walne zgromadzenia zazwyczaj nie uznają potrzeby wybierania do Wydziału człowieka, który i tak musi być naczelnikiem i uczestniczyć obowiązkowo w posiedzeniach Wydziału, a w celu uczynienia zadość postanowieniu ustawy sokołej Wydział porzestaje na formalności wybierania go co roku naczelnikiem.

W danych warunkach jest to nawet korzystniej dla postulatu odpowiedzialności wobec Wydziału, że nauczyciel kierujący samemu zakontraktowaniu swemu zawdzięcza stanowisko naczelnicze — mimo wszystko, jak wiemy, zaszczytne i przez każdego Sokoła cenione. Nie trzeba bowiem zapominać, że naczelnik zwłaszcza w większym towarzystwie sokołem, nie może zobowiązań swych, na równi z którymkolwiek funkcyjnarjuszem Wydziału, oceniać li ze stanowiska etyki i przyzwoitości towarzyskiej; obowiązki naczelnika, pojmowane i spełniane należycie, są wielkie i ciągłe, a zaniedbywanie lub lekceważenie ich przynosi w większym stopniu, aniżeli niedbalstwo funkcyjnarjuszy Wydziału, ujmę istocie towarzystwa, powoduje chybienie jego celu i zakwestyonowanie racji jego istnienia.

Z tego powodu dobór właściwej osoby nie jest rzeczą tak łatwą, jakby się zdawać mogło. Owszem gdyby wszystkie nasze towarzystwa sokołe fungowały

należycie, a względnie z całą bezwzględnością starały się być na wysokości swojego zadania, powinnyby przebierać tak długo i tak często, ażby powiodło im się na naczelnika pozyskać osobę, zasługującą w całej pełni na miano Sokoła. Otóż, jakby to wyglądało, gdyby tytuł stanowiska naczelnika opierał się wyłącznie na wyborze przez Wydział z grona wydziałowych wybranych przez Walne zgromadzenia towarzystwa? Czy zgromadzenie to potrafiłoby zawsze dokonać wyboru właściwego i zawsze wybrałoby do Wydziału człowieka fachowego i właściwemu powołaniu swemu szczerze oddanego? Tak i nie. A raczej prędzej nie, aniżeli tak. Wiemy przecie, jak często wyborami kierują rozmaite względy, a dobro sprawy ustępuje na plan ostatni. Prezes i inni wydziałowi, choćby mniej szczęśliwie dobrani, nie potrzebują jakichś wybitnych uzdolnień specjalnych, a mniejsza przydatność ich do funkcji powierzonej może być równoważona kooperacją wszystkich, wyręczaniem się wzajemnem; naczelnik nieprzydatny wybierany koniecznie z grona wydziałowych, czy na rok, czy na trzy lata, spowodowałby zanik istotnej czynności towarzystwa, zwłaszcza, że wybór usuwałby go tem pewniej z pod krytyki kolegów w Wydziale, iż brak dostatecznej wiedzy fachowej u innych wydziałowych uczyniłby niemożliwem dopilnowanie należytego spełniania tego, czego by wybrany naczelnik spełnić nie umiał, nie chciał lub nie mógł.

Z tego powodu poświęca się formę rzeczy samej, a wątpliwy w wynikach wybór doborowi, który wprawdzie nie ma także przywileju na dobór bezwzględnie trafny, atoli mieszcząc w sobie zawisłość dobranego od dobierających sprawia, że tenże stara się być przynajmniej względnie odpowiednim i liczy się zawsze z prawem i obowiązkiem Wydziału kontrolowania jego czynności, a w danym razie może

być łatwiej i szybciej zastąpiony osobą odpowiedniejszą, aniżeli by to udało się mogło w razie wyboru we właściwym tego słowa znaczeniu.

Zasadniczo powinny istnieć we wszystkich towarzystwach sokolich Grona „nauczycielskie“ czy, jak ja wolałbym „przodownicze“, w poszczególnych działach ćwiczeń; w rzeczywistości są one tylko tam, gdzie ruch ćwiczebny jest większy, prawidłowy i regularny. Zadaniem Gron nauczycielskich jest kształcenie się w systemie i metodzie nauki gimnastyki i pokrewnych jej działów, praktyczne wykształcenie we wszystkich gałęziach ćwiczeń i przeprowadzanie ćwiczeń wspólnych i zastępowych. Na czele Gron poszczególnych stoją kierujący nauczyciele, przewodniczącym zaś i głównym kierownikiem Gron, względnie Grona, jeżeli jest tylko jedno, ma być naczelnik towarzystwa a normą postępowania Grona jest regulamin przezeń ułożony, a przez Wydział zatwierdzony.

Dla odbywania ćwiczeń ważnym jest uchwalony przez Wydział Związku regulamin „Wskazówki zdrowotne“.

O kursach nauczycielskich i egzaminach kwalifikacyjnych wspomnę w rozdziale o Związku sokolim.

12. Specjalne oddziały ćwiczebne i inne.

Ustawa wzorowa wprowadziła możliwość tworzenia oddziałów (kolarski, szermierczy, jazdy konnej, wioślarstwa, pożarniczy itp.), które zarówno jak oddział ściśle gimnastyczny, mają zadanie zajmować się stale specjalnymi działami ćwiczeń. Oddziałami kierują zarządy corocznie mianowane przez Wydział na wniosek i z grona członków oddziałów; regulaminy, które one dla siebie uchwalają, muszą być zatwierdzone przez Wydział.

Pod tym względem powinien Wydział przestrzegać pilnie, ażeby regulaminy te nie zawierały

nie takiego, coby zawisłość oddziałów od Wydziału, który przecie powinien być jedynem i wyłącznem ciałem administracyjnem towarzystwa, czyniło tak luźną, iżby trudno było ustrzec towarzystwo od wytwarzania się w jego łonie rodzaju osobnych towarzystw, usiłujących wyróżnić swoją specjalność wbrew intencyom Wydziału i interesom towarzystwa co do równorzędnego i jedną myślą kierowanego traktowania wszystkich działów ćwiczeń gimnastycznych. Ta „jedna myśl“ powinna przenikać tak instytucye Gron nauczycielskich istniejących w poszczególnych działach ćwiczeń, jak zarządy specjalnych oddziałów ćwiczebnych.

To samo można powiedzieć o regulaminach względnie instrukcyach osobnych komisji stałych (zabawowa itp.) i czasowych (budowlana itp.), które Wydziałowi wolno ustanawiać dla specjalnych czynności, pozostających w związku z życiem, ruchem, zadaniami i potrzebami towarzystwa.

13. Występy na zewnątrz

możnaby podzielić na kilka kategorii, a to stosownie do tego, czy towarzystwo w spełnianiu swej ustawy „wpływa na rozwój gimnastyki i jej umiejętności w kraju“, czy „stara się o zakładanie i rozwój polskich towarzystw sokolich“, czy „urządza publiczne ćwiczenia i zawody“, albo „wspólne obchody, wycieczki i zabawy towarzyskie“, czy „bierze udział w pracy narodowej“, czy wreszcie przystępuje do „rozbudzania poczucia obowiązków narodowych“.

Co do tych występów na zewnątrz, muszę wogóle zaznaczyć, że wobec istnienia Związku sokolego we wielu kierunkach nie byłoby ani możliwem, ani właściwem dowolne działanie poszczególnego towarzystwa, a we wielu innych nie unormowanych uchwa-

łami i regulaminami powszechnie obowiązującymi należy sposób występu zastosoować do danej okoliczności, do postanowień ustawy o stowarzyszeniach i do mających się zasięgnąć w Związku lub Okręgach informacji.

Nie wolno bowiem zapominać nigdy, że należenie do Związku sokolego nakłada na każde towarzystwo ścisły i dobrem całości uzasadniony obowiązek jednolitego postępowania w sprawach sokolich i że każde towarzystwo występując w jakimkolwiek sposób na zewnątrz przyjmuje na siebie milcząco reprezentację całości, a przeto nie śmie w niczem wykroczyć przeciw normom i uchwałom przez całość powziętym.

Z odnośnych regulaminów zwracam uwagę na „Regulamin dla biorących udział w ćwiczeniach publicznych“, „Regulamin mundurowy i odznak“, „Przepisy o służbie sokolej“, a wreszcie „Regulamin pochodowy“, co do którego muszę zaznaczyć, że przed każdym pochodem należy przeprowadzić musztrę uczestników pochodu; regulaminy te znajdują się w „Zbiorze ustaw sokolich“, a przeto nie widzę potrzeby omawiać tu szczegóły w nich zawarte.

Zaznaczyć tu nie zawadzi, że wszystkie towarzystwa sokole muszą święcić co roku w październiku rocznicę zgonu Tadeusza Kościuszki, uznaną przez VI. Zjazd delegatów za uroczystość sokolą.

Sztandar towarzystwa winien mieć jako godło sokoła w locie; każde towarzystwo musi postarać się o pozwolenie występywania ze sztandarem; pozwolenia udziela Starostwo, względnie Dyrekcya policyi.

Na pisemnych oświadczeniach towarzystwa, któremi ono przyjmuje prawne zobowiązanie, obok podpisu prezesa i sekretarza musi być umieszczoną pieczęć towarzystwa z godłem sokoła w locie.

14. Stosunek Towarzystwa sokolego do Związku i Okręgu

należy sobie określić z tego, co powiedziałem i co na miejscu właściwem powiedzieć jeszcze zamierzam.

Wogóle mogę powiedzieć, że przez należenie do Związku a tem samem do Okręgu towarzystwo nie traci nic ze swojej samoistności i samorządu, ale w dobrze zrozumianym interesie całości a więc i w swoim własnym, musi popierać organizację związkową i poddawać się pewnym ograniczeniom, których suma składa się na wynik jednolitości i karności, a zatem siły całości.

II. Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Drugim typem prawnej organizacji sokolej, powstałej w ścisłym zastosowaniu się do ustawy o stowarzyszeniach, jest „Związek polskich gimnastycznych towarzystw sokolich w Austrii“.

O powodach, którym Związek zawdzięcza swoje powstanie, o tem kiedy powstał i od którego czasu istnieje jako stowarzyszenie prawnie istniejące, mówiłem już wyżej.

Wiele też z tego, co powiedziałem obszernie o zasadniczym typie organizacji sokolej, o towarzystwie gimnastycznym „Sokół“, musiałbym powtórzyć, mówiąc o Związku. Dlatego teraz powiem tylko o tem, co jest znamioną cechą Związku, jako odrębnego stowarzyszenia sokolego, podobnego pod wielu względami do poszczególnych towarzystw sokolich, jako składowych jego części lecz różniącego się także od nich pod wielu względami zasadniczo.

15. Prawna podstawa Związku.

Charakter Związku, jako towarzystwa jest bez zaprzeczenia humanitarny, ponieważ zadaniem jego jest „łączenie polskich gimnastycznych towarzystw sokolich w Austrii w celu skuteczniejszego pielęgnowania i szerzenia wszelkich ćwiczeń fizycznych, oraz popierania narodowych celów sokolstwa“ i dlatego też stosuje się do niego ustawę o stowarzyszeniach z 15. listopada 1867 nr. 134 dz. n. p. tak samo, jak do poszczególnych towarzystw sokolich.

Sposoby spełniania powyższych zadań są wyliczone szczegółowo w ustawie związkowej, a od sposobów przysługujących towarzystwom różnią się zakresem streszczającym się w popieraniu zadań i dobra wszystkich towarzystw.

16. Podstawą wewnętrznej organizacji Związku

jest ustawa związkowa wymagająca sankcyi Ministerstwa spraw wewnętrznych, czwarta już od czasu powstania Związku. Obecnie obowiązuje ustawa związkowa, uchwalona na XVI. zwyczajnym Zjeździe delegatów we Lwowie d. 11. października 1908 a przyjęta do wiadomości reskr. minist. z 19 listopada 1908 l. 39241.

17. Materyalną podstawę Związku

stanowią w zasadzie takie same wpływy pieniężne, jak poszczególnych towarzystw, a podział jego funduszków na zapasowy i obrotowy ma więcej realnych podstaw, aniżeli w towarzystwach poszczególnych, ponieważ wyliczone w ustawie związkowej sposoby spełniania zadania Związku są tego rodzaju, iż koniecznem jest gromadzenie zapasów, mających umożliwić spełnianie wielostronnej działalności Związku.

Jako zawiązek funduszu zaopatrzenia nauczycieli gimnastyki finansuje Związek osobno fundacją im. śp. Żegoty Krówczyńskiego, wielce zasłużonego prezesa Sokola lwowskiego.

Drugi fundusz, Kościuszkowski, zawdzięcza swój początek wynikowi zlotu odbytego we Lwowie w r. 1903 i ma na celu popieranie towarzystw słabszych, w pierwszym rzędzie kresowych.

18. Kategorie członków Związku, prawa ich i obowiązki

są te same, jak w poszczególnych towarzystwach z wyjątkiem członków założycieli, których nie zna ustawa związkowa.

Członkami honorowymi Związku mogą być stowarzyszenia, instytucje, korporacje i osoby fizyczne, a mianuje ich Walne Zgromadzenie Związku, czyli Zjazd delegatów na wniosek Wydziału. Ustawa nic o tem nie wspomina, ale rozumie się samo przez się, że członkostwo honorowe zyskuje się tylko w nagrodę zasług obywatelskich. Członkowie honorowi nie płacą nic do kasy Związku.

Członkami wspierającymi Związku mogą być zarówno osoby prawne, jak fizyczne przyjęte przez Wydział. Mają płacić roczną wkładkę co najmniej 24 koron.

Członkiem zwyczajnym Związku nie może być osoba fizyczna, ani też taka osoba prawna, która nie jest stowarzyszeniem sokolem; może nim być tylko polskie gimnastyczne towarzystwo sokole w Austrii, przyjęte przez Wydział. W razie odmowy przyjęcia wolno odwołać się do najbliższego Zjazdu delegatów. (Takiego odwołania nie dopuszcza ustawa dla towarzystw).

Opłaty, które członkowie zwyczajni winni wносить do kasy Związku, oznacza co trzy lata

Zjazd delegatów. Do tych opłat należą: jednorazowe wstępne, czyli wpisowe nie mogące przewyższać 20 koron i wkładka roczna nie wyższa jak 2 kor. przypisywana w stosunku do ilości członków towarzystwa, wykazanej w sprawozdaniu za rok poprzedni; towarzystwa wstępujące w pierwszym roku swego istnienia nie płacą wkładki rocznej za pierwszy rok należenia do Związku, w drugim zaś tylko połowę a dopiero w trzecim roku i latach następnych całą. W razie specjalnej uchwały Zjazdu delegatów wolno Wydziałowi w miarę uznania zniżyć lub odpisywać wkładkę roczną.

Zresztą wolno Zjazdowi delegatów przy wyznaczaniu wysokości wkładki rocznej postanowić, że wkładka nie musi być jednolitą, ale dla towarzystw, które potrzebują szczególnego poparcia lub zachęty, może wynosić mniej jak wkładka normalna.

Zjazdy delegatów postawiły także zasadę, że wkładka członków zwyczajnych jest podatkiem sokolim, od którego płacenia żadnemu z tych członków uchylić się nie wolno, a dla Związku jest rzeczą zupełnie obojętną, czy towarzystwa wkładkę do Związku płacą z ogólnych swych funduszy, czy też nakładają ją jako opłatę dodatkową na swoich członków.

Oprócz uiszczania powyższych opłat pod zagrożeniem wykreślenia ze Związku obowiązane jest każde towarzystwo sokole: wysłać jednego delegata na Zjazd, nadsłać Związkowi i Okręgowi sprawozdania roczne i peryodyczne sprawozdania do czasopisma Związku, odpowiadać szybko i dokładnie na wezwania Związku i Okręgu i stosować się do ich zarządzeń, uczestniczyć w zlotach, zjazdach i w ćwiczeniach publicznych związkowych i okręgowych, obsełać kursy urządzone dla wy-

kształcenia nauczycieli gimnastyki i przestrzegają zachowania godności i jednolitości sokolej.

Realnem prawem członków honorowych i wspierających jest jedynie prawo bezpłatnego otrzymywania czasopisma Związku i jego publikacji.

Prawa członków zwyczajnych Związku dzielą się na takie, które przysługują im samym, jako towarzystwom sokolim i na takie, które przysługują każdemu członkowi tych towarzystw. Do pierwszych należą: prawo bezpłatnego otrzymywania czasopisma Związku dla tej liczby członków, która jest podstawą obliczenia wkładki na rok dotyczący, prawa wynikające z obowiązku brania udziału z zjazdach i zlotach, w ćwiczeniach wspólnych i wycieczkach, tudzież obsełania kursów nauczycielskich, wogóle prawo korzystania z tego wszystkiego, co im Związek nastęrcza w statutowem spełnieniu swego zadania, do drugich: prawo obecności podczas Zjazdu delegatów, prawo uwolnienia od wstępnego w razie przejścia z jednego towarzystwa do drugiego (według ustawy wzorowej w razie zgłoszenia o przyjęcie najpóźniej w trzy miesiące po przesiedleniu), prawo uczestniczenia w ćwiczeniach każdego towarzystwa związkowego w razie chwilowej obecności w jego siedzibie jednakże nie dłużej jak dwa miesiące, wreszcie prawo wybieralności do Wydziału Związku.

Odmienne tedy od ustawy towarzystw, wylicza ustawa związkowa tak obowiązki, jak prawa swoich członków zwyczajnych szczegółowo, jednakże bynajmniej nie wyczerpująco. Wystarcza np. podnieść, że tak samo jak w ustawie towarzystw nie ma w ustawie związkowej wzmianki o prawach i obowiązkach, wynikających z rozszerzenia zadań sokolstwa przez wciągnięcie go do udziału w pracy narodowej. Braki tedy postanowień ustawowych muszą być uzupełnione postanowieniami regulamino-

wemi i wymogami poczucia wynikającego z uświadomienia sokolego.

Liczba członków Związku nie jest ograniczoną lub zawisłą od jakichś specjalnych przymiotów ich i właściwości i tak samo nie jest niczem krępowaną wolność opuszczenia szeregów Związku, co może nastąpić z woli samego członka, przez pisemne zgłoszenie wystąpienia, alko też z woli Związku, przez wykreślenie z powodu zalegających dwóch wkładek (za dwa lata), lub przez wykluczenie.

O powodach wykluczenia nie wspomina nie ustawa związkowa, atoli niewątpliwie należy tu zaliczyć wszelkie takie czyny, które są oczywistą negacją przynależności do Związku. Przeciw uchwale Wydziału Związku o wykluczeniu wolno odwołać się do najbliższego Zjazdu delegatów; aż do rozstrzygnięcia odwołania pozostają prawa członka wykluczonego w zawieszeniu. Przypominam, że ustawa dla towarzystw nie dopuszcza odwołania przeciw uchwale o wykluczeniu z towarzystwa.

19. Specjalne prawo zwyczajnych członków Związku odnośnie do jego zarządu.

Zaznaczyłem już, że obowiązkiem każdego towarzystwa związkowego, jako zwyczajnego członka Związku, jest wysłać jednego delegata na Zjazd. Z obowiązkiem tym łączy się prawo wysłania oprócz tego jednego obowiązkowego delegata jeszcze tylu, z ilu pełnych setek, po odliczeniu pierwszej, składa się liczba członków towarzystwa wymieniona w sprawozdaniu za rok ubiegły, a w nowo zawiązanych towarzystwach istniejąca w chwili przyjęcia do Związku. Jeżeli n. p. towarzystwo z końcem roku lub w dniu przyjęcia liczy 360 członków, o b o w i ą z a n e jest wysłać na Zjazd j e d n e g o

delegata, a wolno mu oprócz niego wysłać jeszcze dwóch delegatów. Natomiast towarzystwa, które mają choćby minimalną liczbę członków np. 24, tak samo, jak towarzystwa, które mają niepełną liczbę 200, np. 199 członków, obowiązane są wysłać po jednym delegacie, ale nie mają prawa wysłać oprócz niego jeszcze jednego.

Wszyscy ci delegaci mają jednakowe prawa na posiedzeniach Zjazdu, a więc prawo zabierania głosu, stawiania wniosków i interpelacji, głosowania, wyboru i wybieralności, ale każdy z nich wykonuje swe prawa osobiście i nie wolno mu przelać ich na delegata innego. Skutkiem tego, jeżeli towarzystwo ma prawo wysłać kilku delegatów, a wyśle n. p. tylko jednego, to głos jego liczy się tylko raz, nie zaś dwa, trzy, cztery razy.

Delegata, a względnie delegatów wybiera na przeciąg jednego roku Walne Zgromadzenie towarzystwa, albo upoważniony do tego Wydział jego, jeżeli na to zezwala ustawa towarzystwa, a Wydział zaopatruje go w pisemne umocowanie. Wyboru może dokonać towarzystwo tylko z grona swoich członków, nie zaś z grona członków któregokolwiek innego towarzystwa.

Oprócz delegatów z wyboru zna ustawa związkowa delegatów z urzędu. Są nimi, o ile nie wybrały ich delegatami odnośne towarzystwa, wszyscy czynni członkowie Wydziału Związku, wszyscy czynni członkowie związkowego Grona nuczycielskiego i sprawozdawca Komisji rewizyjnej.

Wyjątkowe to postanowienie zawdzięczać należy doświadczeniu, że rola wydziałowego, którego nie wybrano delegatem, a który przecie był obowiązany uczestniczyć w Zjeździe, aby udzielać wyjaśnień, odpowiadać na interpelacje i przedstawiać wnioski Wydziału, była jednak dwuznaczną, gdyż

nie mógł mieć prawa głosowania i wyboru. Przez analogię rozciągnięto to postanowienie na członków Grona i sprawozdawcę Komisji rewizyjnej.

20. Zarząd Związku.

Sprawami Związku zarządzają wszyscy jego członkowie zwyczajni, Wydział przez nich wybrany i Przewodnictwo Związku będące pełnomocnikiem Wydziału.

Wiemy, że zarząd sprawowany przez wszystkich członków bezpośrednio, nazywa się Walnem zgromadzeniem. Otóż co do Związku, którego zwyczajnymi członkami są towarzystwa sokole, a zatem osoby prawne, nie fizyczne, łatwo zrozumieć, że ten bezpośredni zarząd może być wykonywany nie inaczej, jak przez delegatów tych towarzystw. I dlatego Walne zgromadzenie Związku nazywa się Zjazdem delegatów.

a) Zjazd delegatów sokolich jest tak samo w Związku, jak Walne Zgromadzenie w poszczególnych towarzystwach, tylko w teorii równoznacznikiem ogółu delegatów wszystkich towarzystw, w rzeczywistości zaś jest on pojęciem szczyplejszem, odpowiadającym takiej liczbie delegatów obecnych, jaka według ustawy związkowej potrzebną jest koniecznie, aby sprawy będące na porządku dziennym Zjazdu mogły być ważnie załatwione.

Z pomiędzy spraw tych wyróżnia ustawa związkowa sprawę zmiany tejże ustawy i sprawę rozwiązania Związku z uchwały Zjazdu.

Do ważnego załatwienia przez Zjazd wszystkich spraw Związku potrzeba bezwzględnej większości głosów delegatów obecnych, a zatem dyry-

mowanie przez przewodniczącego nie jest możliwe i jeżeli znajdzie wypadek równości głosów za pewnym wnioskiem i przeciw niemu, wniosek upada. Przewodniczący nie ma prawa głosowania.

W wyborach, których dokonuje się kartkami, uczestniczy także przewodniczący. Regulamin dopuszcza wybór ściślejszy w razie nieuzyskania bezwzględnej większości głosów, a dopiero w razie równości ich przy wyborze ściślejszym, stosuje się przepis ustawy związkowej o dopuszczalności losowania.

Sprawy niewyróżnione może Zjazd załatwić ważnie bez względu na liczbę delegatów obecnych, co jest charakterystycznym i wyjątkowym postanowieniem ustawy związkowej, nie znajdującym się w żadnej innej ustawie sokolej. Powodem takiego postanowienia jest dobrze zrozumiany interes Związku, aby zwołany Zjazd delegatów załatwił ważnie przynajmniej takie sprawy, bez których należyte fungowanie Związku nie dałoby się pomyśleć, t. j. sprawę budżetową, sprawę wyborów i sprawę oznaczenia miejsca przyszłego Zjazdu. A nie trudno zrozumieć, dlaczego nie może być obojętnem spełnienie na niczem zwołanego Zjazdu, skoro się zważy, że Zjazd musi być zwołany przez Wydział na miejsce oznaczone uchwałą poprzedniego Zjazdu ogłoszeniem umieszczonym w czasopiśmie Związku i w dwóch polskich dziennikach krajowych na dwa miesiące naprzód i że towarzystwa ponoszą wielkie koszta wysyłając delegatów na miejsce Zjazdu, że zatem byłoby to połączone z wielkimi stratami materialnymi dla towarzystw i moralnymi dla Związku, gdyby zapowiedziany Zjazd udaremnilo z powodu przypadkowego niezbrania się jakiegoś oznaczonego kompletu i zniewalano delegatów przybywać ponownie na Zjazd dla załatwienia spraw bieżących a istotnych. Dlatego to ustawa związkowa nie zna

ponownych walnych zgromadzeń, praktykowanych w poszczególnych towarzystwach, a nie wymagających tamże ani takich formalności ani takich wydatków. Natomiast zna Zjazdy nadzwyczajne, zwoływane, w razie potrzeby, lub na pisemne żądania $\frac{1}{3}$ części towarzystw z oznaczeniem przedmiotu obrad i miejsca narady.

Dla załatwienia spraw wyróżnionych ustanawia ustawa związkowa komplet liczebnie oznaczony, a mianowicie do powzięcia ważnej uchwały o zmianie ustawy związkowej wymaga obecności delegatów $\frac{2}{5}$, o rozwiązaniu Związku z uchwały Zjazdu delegatów $\frac{4}{5}$ części towarzystw związkowych.

W sprawach tych nie decyduje tedy liczba delegatów obecnych, ale liczba towarzystw reprezentowanych na Zjeździe przez swoich delegatów.

Obrady i głosowania odbywają się na podstawie regulaminu obrad Zjazdu delegatów uchwalonego na III. Zjeździe w Przemyślu 30. czerwca 1895, a zmienionego uchwałą XIV. Zjazdu we Lwowie z 30. września 1906.

Ustawa związkowa postanawia, że zwyczajny Zjazd delegatów odbywać należy po 1. września, a zasadnicza uchwała Wydziału Związku z 19. lutego 1898 nie pozwala terminu Zjazdu wyznaczać na dzień, w którym odbywają się Złoty przynajmniej dwóch Okręgów; tym sposobem zapobiega się ewentualności nieobesłania Zjazdu przez znaczną liczbę towarzystw.

Dotychczasowe Zjazdy delegatów odbyły się od czasu założenia Związku uchwałą zapadłą we Lwowie w dniu 5. czerwca 1892:

- I. we Lwowie w d. 14. maja 1893,
- II. we Lwowie w d. 15. lipca 1894,
- III. w Przemyślu w d. 30. czerwca 1895,

- IV. w Krakowie w d. 28. i 29. czerwca 1896,
- V. w Stanisławowie, w d. 7. czerwca 1897,
- VI. w Rzeszowie w d. 5. czerwca 1898,
- VII. w Tarnopolu w d. 4. czerwca 1899,
- VIII. w Tarnowie w d. 3. czerwca 1900,
- IX. w Jarosławiu w d. 16. czerwca 1901,
- X. we Lwowie w d. 28. września 1902,
- XI. " " 27. września 1903,
- XII. " " 29. i 30. paździer. 1904,
- XIII. " " 8. października 1905,
- XIV. " " 30. września 1906,
- XV. " " 6. października 1907,
- XVI. " " 11. października 1908,
- XVII. w Przemyśle w d. 10. października 1909.

Zjazd delegatów jest organem naczelnym, w zasadzie organem prawodawczym Związku. Sprawy zastrzeżone jego decyzji wylicza szczegółowo ustawa związkowa. Między najważniejszymi należy do nich uchwalanie zasad organizacji Związku i Okręgów, uchwalanie wysokości wstępnego i wkładek rocznych w granicach maximum oznaczonego w ustawie związkowej, prawo zmiany tejże ustawy, prawo zarządu zapasowym majątkiem Związku, prawo rozwiązywania Związku, prawo oznaczania miejsca i czasu powszechnych zlotów, prawo orzekania o odwołaniach się od orzeczeń Wydziału w sprawie nieprzyjęcia i wykluczenia członków i prawo dokonywania wyborów a to: prezesa i części wydziałowych i ich zastępców na 3 lata i tak samo na 3 lata 12 członków Sądu honorowego i polubownego i 5 członków komisji rewizyjnej.

Co do wyborów, których dokonuje Zjazd delegatów, muszę zauważyć, że ustawa związkowa zawiera jedną właściwość ustroju Związku, obcą ustrojowi poszczególnych towarzystw. Mianowicie dopuszcza wybór nie z samego grona delegatów towarzystw ale wogóle z grona wszystkich członków towarzystw związkowych, a zatem z grona osób

które mogą nie być upoważnione do uczestniczenia w Zjeździe z głosem stanowczyn, względnie z prawem czynnego wyboru.

Drugą właściwością jest to, że prezesa, siedmiu wydziałowych i trzech ich zastępców, tudzież wszystkich 12 członków sądu honorowego i polubownego musi Zjazd wybrać tylko z pomiędzy zamieszkałych stale we Lwowie członków towarzystw związkowych, czyli z pomiędzy członków Gniazd sokolich lwowskich, a pięciu dalszych wydziałowych i trzech ich zastępców, tudzież 5 członków komisji rewizyjnej wolno mu wybrać z pomiędzy wszystkich członków a zatem także i lwowskich.

Jako trzecią wreszcie właściwość należy podnieść, że Zjazd delegatów nie wybiera całego Wydziału, ponieważ każdy Okręg przed Zjazdem delegatów, na którym przeprowadzić się ma wybór wydziałowych Związku, wybiera z pomiędzy członków towarzystw należących do Okręgu, po jednym swym przedstawicielu w Wydziale Związku i po jednym zastępcy.

b) Wydział Związku jest jego organem administracyjnym, wykonawczym, wyposażonym w rozległą samodzielność, tak samo jak Wydziały poszczególnych towarzystw powołanym do swej czynności zaufaniem ogółu zwyczajnych członków Związku, którzy, jak wyżej zaznaczyłem, wybierają go w części na Zjeździe delegatów Związku, w części zaś na Zjazdach delegatów Okręgów.

Postanowienie, że prezes Związku i część członków Wydziału musi stale mieszkać we Lwowie, tłumaczy się tem, że siedzibą Związku jest miasto Lwów, a prawidłowy tok czynności Wydziału wymaga, aby zebranie się kompletu potrzebnego do ważności uchwał jak najbardziej było ułatwione, a jeszcze więcej tem, że prezes i lwo-

wscy wydziałowi tworzą Przewodnictwo Związku, o którym w dalszym ciągu powiem obszerniej.

Prezes i wszyscy wydziałowi urzędują zawsze pełne 3 lata. Jeżeliby prezes ubył w ciągu trzechlecia wskutek rezygnacji, wystąpienia z towarzystwa, którego jest członkiem i niewstąpienia do innego towarzystwa sokołego lwowskiego, wskutek nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech po sobie następujących posiedzeniach Wydziału, wskutek przesiedlenia się ze Lwowa, lub wskutek śmierci, następca jego ma być wybrany na pełne 3 lata, nie zaś do końca trzechlecia prezesa ubylego.

Ustawa związkowa nie zna ustępywania jednej trzeciej części wydziałowych w ciągu trzechlecia, ani wyborów uzupełniających w miejsce ubylech.

W razie ubycia wydziałowego z powodów przy prezesie wymienionych, do których przy przedstawicielach Okręgów zalicza się także zmiana Okręgu, a przy wydziałowych wybranych z pomiędzy wszystkich członków niewstąpienie do innego towarzystwa po przesiedleniu się, albo w razie ważnej przeszkody uczestniczenia w pracy Wydziału, powołuje prezes do czynności stałej lub czasowej odnośnego zastępcę stosownie do grupy wyborczej ubylego wydziałowego, a to w razie wyboru kilku zastępców, według porządku głosów otrzymanych przy wyborze, w razie równości głosów w drodze losowania.

Wydział Związku nie ma zupełnej swobody wybierania ze swojego grona funkcjonaryuszów, gdyż krępują go przepisy ustawy związkowej względami na miejsce zamieszkania wybranych wydziałowych. Musi mianowicie wybrać (na rok jeden) z pośród wydziałowych zamieszkałych we Lwowie: drugiego zastępcę prezesa, naczelnika, sekretarza, skarbnika, gospodarza, zawiadowcę

wydawnictw i jednego zastępcę naczelnika; z pośród wszystkich wydziałowych pierwszego zastępcę prezesa, chorążego, dwóch zastępców naczelnika i chorążego, ewentualnie w miarę potrzeby zastępców innych funkcyonaryuszy.

Zakres działania tych funkcyonaryuszów określa już sama ich nazwa, a dokładnie i szczegółowo regulamin Wydziału, zakres działania prezesa sama ustawa.

Sprawy należące do kompetencji Wydziału wylicza ustawa związkowa nie zupełnie wyczerpująco, ale zaznaczyć należy, że jak w Gniazdach tak i w Związku Wydział ma swój samoistny zakres działania a Zjazdowi delegatów nie wolno zmieniać lub znosić uchwały zastrzeżone ostatecznej decyzji Wydziału.

Zawiaduje on w ogóle, tak samo jak Wydział Gniazda w tem Gnieździe sprawami wszystkimi, które nie są zastrzeżone Zjazdowi delegatów.

Sprawuje on także władzę dyscyplinarną w Związku. Władza ta sięga tak daleko, iż jest sądem rewizyjnym dla tych wyroków wydanych w towarzystwach związkowych, które opiewają na wykluczenie członka z towarzystwa (p. p. 5).

Ma on także prawo rozstrzygać spory powstałe w łonie poszczególnych towarzystw związkowych, jeżeli one odniosą się z tem do niego, lub jeżeli on sam uzna niemożliwość załatwienia sporu przez odnośne towarzystwo.

Wreszcie odbywa bezpośrednio lub za pośrednictwem Okręgów lustracje administracyjne i techniczne Towarzystw.

c) Przewodnictwem o Związku jest instytucją wprowadzoną dopiero w ostatniej noweli ustawy związkowej. Okazało się ono z biegiem czasu i wskutek zwiększenia się czynności Związku niezbędnem, zwłaszcza, że Wydział może odbywać posiedzenia swe bardzo rzadko.

W skład Przewodnictwa wchodzi prezes i wszyscy wydziałowi zamieszkali stale we Lwowie, a posiedzenia jego odbywają się co tygodnia.

Zakres jego działania jest dwojaki: jeden, własny, polega na wykonywaniu uchwał Wydziału dotyczących się zarządu zewnętrznego i wewnętrznego, tudzież przygotowania spraw, które mają być załatwione na posiedzeniu Wydziału, drugi, poruczony, wykonywany w charakterze pełnomocnika Wydziału z prawem stanowczego załatwiania wszystkich jego czynności z wyjątkiem: wykreślenia i wykluczenia członków, uchwalania regulaminu obrad Wydziału, regulaminu związkowego Grona nauczycielskiego i regulaminu zlotów i zjazdów sokolich, załatwiania wszystkich spraw i wniosków, które mają być przedmiotem obrad Zjazdu delegatów, załatwiania wszystkich wniosków dotyczących się zasadniczych norm organizacyi sokolej lub zmiany systemu ćwiczeń, uchwalania preliminarza i przedkładania komisji rewizyjnej ksiąg kasowych i rachunków do sprawdzenia, zwoływania Zjazdu delegatów, a wreszcie wyboru członków Wydziału słowiańskiego Związku sokolego, do którego nasz Związek zgłosił przystąpienie.

21. Organa Związku nie posiadające prawa zarządu.

a) Sąd polubowny i honorowy Związku różni się tem od takiegoż sądu gniazdowego, że właściwym jest tylko dla spraw powstałych ze stosunków Związku, że w wypadkach sporów o roszczenia Wydział wylosowuje dla każdej strony jednego sędziego z grona członków sądu polubownego, a ci wybierają z grona tych członków superarbitra i że w razie uznania przez sąd winy takiego czynu, za który Wydział orzeka wykluczenie, służy wykluczonemu prawo odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów.

b) Komisya rewizyjna Związku jest organem kontrolującym Zjazdu delegatów, który wybiera do niej pięciu członków na 3 lata. Prawa jej i obowiązki są takie same, jak w towarzystwach związkowych, nie uwłaczając bynajmniej wewnętrznej kontroli kasowej i rachunkowej, którą regulamin Wydziału zastrzega prezesowi.

22. Reprezentacja Związku

należy tak samo, jak w towarzystwach, do prezesa, ewentualnie jego urzędującego zastępcy.

Ustawa związkowa licząc się z tem jego naczelnem i wyjątkowem stanowiskiem w Związku, określa sama zakres jego działania, podczas gdy określenie tego zakresu działania innych członków Wydziału, jak już zaznaczyłem, pozostawia regulaminowi, który sam Wydział uchwała.

Przedewszystkiem postanawia ustawa, że prezesowi Związku należy się w sprawach sokolich zawsze i wszędzie bezwarunkowy posłuch wszystkich członków towarzystw związkowych; przepis ten wyjątkowy zastosowano później do prezesów Gniazd.

Dalej należy do niego powoływanie do Wydziału zastępców wybranych przez Zjazd delegatów i zjazdu Okręgów, ewentualnie wylosowywanie ich w razie równości głosów, zwoływanie posiedzeń Wydziału i Przewodnictwa, kierowanie obradami Zjazdu, Wydziału i Przewodnictwa, rozstrzyganie w razie równości głosów na posiedzeniach Wydziału i Przewodnictwa, czuwanie nad wykonaniem uchwał, podpisywanie wszelkich pism, zarządzanie szkodliwemu kasie i wydawanie poleceń w wypadkach przepisami nie unormowanych.

23. Techniczna strona działalności Związku jako towarzystwa gimnastycznego

wymaga nieodzownie stosownej organizacji, zwłaszcza o ile rozchodzi się o „urządzenie Złotów sokolich, ćwiczeń i zawodów publicznych, tudzież wycieczek“, dalej o „urządzenie kursów dla wykształcenia nauczycieli i nauczycielek gimnastyki“, o „wysyłanie instruktorów i lustratorów do towarzystw związkowych“, a wreszcie o „wydawnictwo podręczników gimnastycznych“.

Do czynności tych bardzo ważnych i bardzo doniosłych, potrzeba ludzi fachowych, których Wydział odpowiedzialny wobec Zjazdu, nie znajduje w swoim składzie w liczbie dostatecznej. Dlatego wybiera on częściowo z poza siebie, z pośród fachowo wykształconych członków towarzystw związkowych i na wniosek czterech wydziałowych tj. naczelnika związkowego i trzech jego zastępców, „doradczy i wykonawczy organ Wydziału, względnie Przewodnictwa dla załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych“, któryto organ nazywa się związkowem Gronem nauczycielskiem.

Według regulaminu Grona składa się ono z naczelnika związkowego, jako przewodniczącego, z trzech jego zastępców, z naczelników okręgowych, o ile nie należą już do Naczelnictwa związkowego i z sześciu członków wybieranych corocznie przez Wydział na wniosek Naczelnictwa; z pomiędzy tych wybranych członków Grona musi czterech mieszkać we Lwowie.

Ci czterej razem z naczelnikiem i zastępcą jego wybranym z pomiędzy wydziałowych zamieszkałych we Lwowie stanowią Grono ściślej upoważnione do załatwiania spraw nagłych, lub pomniejszych i bieżących.

Ustawa związkowa dopuszcza wybór naczelnika i trzech jego zastępców tylko z pomiędzy wydziałowych Związku; postanowienie to odmienne od postanowienia, względnie praktyki przestrzeganej w Gniazdach zmusza Zjazd delegatów do takiego doboru wydziałowych, który uwzględni wybitniejsze siły techniczne w sokolstwie i liczy się z przeświadczeniem, że to ograniczenie swobody Zjazdu, uczynione dla powagi Naczelnictwa spotka się zawsze z dobrą wolą tak w razie wyboru jak w razie uzupełnienia ubytków w ciągu trzechlecia.

Naczelnikowi związkowemu (urzędującemu jego zastępcy) przyznaje ustawa techniczne kierownictwo i komendę przy publicznych występach, pochodach i ćwiczeniach związkowych, a regulamin Grona mówi o prawach jego jako przewodniczącego Grona. Regulamin ten pozwala mu sprawy nagłe niecierpiące zwłoki załatwić w porozumieniu z sekretarzem i przynajmniej dwoma miejscowymi członkami Grona.

Urządzanie zlotów, ćwiczeń i zawodów publicznych odbywa się w myśl zasad każdorazem przez Grono i Wydział przyjętych. Regulamin stały, zastrzeżony w ustawie związkowej nie istnieje, a tylko powołany już wyżej „Regulamin dla biorących udział w ćwiczeniach publicznych“ zawiera normy zachowania się uczestników ćwiczeń publicznych.

Dotychczas odbyły się właściwie trzy Zloty związkowe: pierwszy we Lwowie w dniach 15. i 16. lipca 1894, drugi w Krakowie w dniach 28. i 29. czerwca 1896, trzeci w dniach 28. i 29. czerwca 1903 we Lwowie. Ale gdy zlot, który odbył się we Lwowie w dniach 5. i 6. czerwca 1892 ku uczczeniu 25-lecia Sokoła-Macierzy miał znamiona zlotu powszechnego i przyczynił się w wielkiej mierze do utwierdzenia myśli założenia Związku sokolego, przyjęło się powszechnie liczenie

czterech zlotów związkowych. I jak ostatni, który odbył się w r. 1903, uważa się i liczy za czwarty, tak zapowiedziany w r. 1910 zlot grunwaldzki w Krakowie będzie się liczył jako piąty zlot związkowy.

Urządzanie kursów dla wykształcenia nauczycieli gimnastyki unormowane jest regulaminem nazwanym „Organizacją kursów nauczycielskich“.

Kształcenie „nauczycieli“ fachowe i ideowe jest, jak już zaznaczyłem, bardzo doniosłą sprawą żywotności i pogłębienia sokolstwa, tudzież dźwignięcia poziomu wszystkich czynników, którym porucza się piastowanie i szerzenie idei sokolej.

Wysełanie instruktorów do towarzystw związkowych nie jest dotychczas unormowane z powodu braku funduszków, jakich wymagałoby stałe i należyte fungowanie tej za wszech miar pożądanej i pożytecznej instytucji.

Łatwiejsze do przeprowadzenia wysełanie lustratorów normuje „Instrukcja lustracyjna administracyjno-techniczna“.

Lustracje techniczne, które mają odbywać się w ciągu każdego roku kalendarzowego, dzielą się na okręgowe i związkowe. Lustracje okręgowe dzielą się na zwyczajne, przedzlotowe i informacyjne. Koszta pierwszych pokrywa Związek, drugich w razie Zlotu okręgowego Okręg, związkowego Związek, trzecich, w razie urzędzenia ich w towarzystwie nie istniejącem jeszcze roku, Związek w istniejącem dłużej aniżeli rok, samo towarzystwo, ewentualnie Okręg w miarę porozumienia się.

Lustracja związkowa odbywa się w zasadzie tylko w towarzystwach centralnych, wyjątkowo także w innych, a w razie potrzeby może lustrator odbyć z naczelnikami towarzystw, należących do Okręgu, kurs informacyjny. Koszta lustracji związkowych pokrywa Związek, wydatki kursu informa-

cyjnego dzielą się w taki sposób, że wydatki lustratora pokrywa Związek, wydatki naczelników każde poszczególne towarzystwo. Koszta każdej lustracji udaremnionej z winy towarzystwa, ponosi to towarzystwo.

24. Czasopismo związkowe

wychodzące pod tytułem „Przewodnik gimnastyczny Sokół“ od r. 1881, początkowo jako organ Sokoła-Macierzy, a od r. 1892 jako organ Związku, przeznaczone jest do utrzymywania łączności z towarzystwami i propagowania myśli sokolej, tudzież do ogłaszania uchwał i postanowień obowiązujących całe sokolstwo. Redaktora jego naczelnego tudzież komitet redakcyjny mianuje Wydział Związku. Pierwszym redaktorem z ramienia Sokoła-Macierzy był ś p. dr. Tadeusz Żuliński, z ramienia Związku autor pracy niniejszej.

Wydawanie tego czasopisma, jako organu Związku, nie wyklucza możności wydawania czasopism Okręgów lub Gniazd dla celów ich specjalnych, lub innych publikacji peryodycznych Związku, stanowiących bądź dodatek do Przewodnika, bądź odrębne pismo specjalne.

Wiemy już z ustawy związkowej, że prawo bezpłatnego pobierania czasopisma Związku przysługuje członkom honorowym i wspierającym po jednym egzemplarzu, a członkom zwyczajnym w takiej liczbie egzemplarzy, jaka odpowiada liczbie członków, służącej za podstawę przypisu wkładki rocznej. Ztąd urosło zapatrywanie całkiem błędne, jakoby wkładki roczne były prenumeratą czasopisma. Gdyby te wkładki były rzeczywiście prenumeratą, to bezwzględnie musiałyby być większe, a zresztą dla różnych członków byłyby różne, i tak: dla honorowych, którzy nic nie płacą do Związku,

żadne, dla wspierających wynosiłyby tyle, ile płać do kasy Związku co roku, tj. najmniej 24 koron, a dla zwyczajnych, tyle razy po cenie prospektowej, ile mają członków. Zresztą nie dałby się nawet pomyśleć przymus prenumeracyjny, a wkładki są przecie przymusowe i gdyby nawet Związek nie wydawał swego organu, musiałyby być płacone.

25. Podręczniki do nauki gimnastyki

wydaje Związek od kilkunastu lat, zasilając nimi nader ubogą dotąd polską literaturę gimnastyczną i z tego powodu nawet doznaje poparcia ze strony Sejnu krajowego, który wyznacza na cel powyższy subwencją, stosunkowo bardzo skromną. Dotychczas wydane podręczniki zaliczyła Rada szkolna krajowa w poczet książek nadających się do bibliotek szkolnych.

26. Występy na zewnątrz

objawiają się nietylko w formie zakładania nowych towarzystw sokolich, a względnie udzielania wskazówek i wydawania czasopisma związkowego i podręczników, będących artykułem handlu księgarskiego, ale także pod względem propagandy sokolstwa najskuteczniej w formie urządzania zlotów, ćwiczeń i zawodów publicznych i dozwolonego ustawami zasadniczymi a także ustawą związkową urządzania obchodów narodowych lub uczestniczenia w tychże.

W czasie pochodów i ćwiczeń publicznych mają być stosowane te same regulaminy, o których mówiłem już we właściwym miejscu. (p. p 13).

Sztandar Związku, ofiarowany mu przez towarzystwo „Sokół-Macierz“ w r. 1894, a dokładnie opisany w ustawie związkowej, ma zgodnie

z postanowieniem tej ustawy godło sokoła w locie; na używanie tego sztandaru podczas swych występów uzyskał Związek wyraźne pozwolenie lwowskiej Dyrekcji policyi.

Pieczczęć Związku musi mieć także jako godło sokoła w locie, a według regulaminu Wydziału znajdować się na pismach wychodzących z uchwał Wydziału względnie Przewodnictwa lub zawierających zobowiązania Związku-

III. Okręgi sokole.

Trzecim typem organizacji sokolej są Okręgi sokole. W „historycznym poglądzie na sokolstwo polskie“ przytoczyłem powody, które wpłynęły na utworzenie Okręgów i łatwo dostrzedz różnicę, która zachodzi między dwoma pierwszymi typami naszej organizacji, mniej więcej do siebie podobnymi, a między trzecim typem.

Zasadą dwóch pierwszych typów, tj. poszczególnego towarzystwa i Związku sokolego jest to, że muszą być utworzone w ramach ustawy o stowarzyszeniach tj. powstać z uchwały założycieli i mieć własną swoją ustawę, sankcyonowaną przez władzę polityczną, czyli być stowarzyszeniami w rozumieniu ustawowem i między innymi właściwościami ztąd wynikającymi posiadać osobowość prawną, czyli zdolność zawierania stosunków prywatno-prawnych, trzeci typ nie jest stowarzyszeniem w rozumieniu ustawowem i jako taki nie ma własnej ustawy sokolej i nie posiada osobowości prawnej. Miałby on te właściwości, gdyby pewna ilość sąsiednich towarzystw była oświadczyła zamiar utworzenia związku okręgowego, ułożyła ustawę okrę-

gową i przedłożyła ją władzy politycznej, a nie doznawszy z jej strony zakazu zorganizowała się w taki sposób, aby mieć samorządny Zjazd delegatów okręgowych i wybierany przez nich Wydział okręgowy.

Ale powstanie Okręgów nie poszło tym trybem. Przeciwnie Związek korzystając z postanowienia swej ustawy, że jednym ze sposobów spełniania jego zadania jest „organizowanie związków okręgowych” — co można uważać jako jedyną ustawową racją bytu Okręgów sokolich — nakazał utworzenie Okręgów dla pewnego specjalnego celu.

Dwa pierwsze typy, możnaby powiedzieć, za wdzięczają swoje powstanie i byt swój woli swych części składowych, czyli życzeniu pochodzącemu z dołu, trzeci typ woli tych, którzy niekoniecznie a przynajmniej nie wszyscy muszą być jego częściami składowymi, czyli nakazowi pochodzącemu z góry.

I dlatego z całą słusnością możnaby twierdzić, że Okręgi sokole nie są właściwie jakąś odrębną organizacją sokolą, lecz tylko rodzajem ekspozytur lub komisji Związku, utworzonych stale dla pewnego celu. Jeżeli zaś mimo to, uważam je jako osobny typ organizacji sokolej, czynię to jedynie dlatego, że posiadają niektóre cechy zbliżające je do rzeczywistego stowarzyszenia sokolego, a na wszelki wypadek są ustrojowo wyższem pojęciem od pojęcia komisji, tudzież że Okręgi mają bardzo poważne zadania i w pojęciu ogółu sokołstwa, mimo niedość intensywnej dotąd działalności swojej, umiały stać się czemś dla siebie odrębnem i samoistnem, rodzajem naturalnego przejścia i stopniowania od Związku, jako stowarzyszenia obejmującego ogół sokołstwa, do towarzystwa sokolego, jako jednostki tworzącej Związek łącznie

z innymi podobnymi i równouprawnionymi jednostkami.

W rzeczywistości znaczenie Okręgów, jako organizmu sokolego, jest więcej utylitarne, aniżeli zasadnicze i dlatego zapatrywanie, jakoby były decentralizacją Związku w znaczeniu, jakie przywiązujemy do wyrazu decentralizacja, jest choćby z tego powodu za śmiałe, że wszelka decentralizacja właściwa jest zwycięstwem odniesionem nad centralizmem, jest wydarciem mu praw bronionych zawistnie wobec walki części składowych organizmu centralnego, podczas gdy Okręgi powstały nie na żądanie towarzystw związkowych, lecz z inicjatywy Wydziału Związku i w jego interesie.

Mówiłem już, że Okręgi nie mają swojej ustawy w tem rozumieniu, w jakim ją ustawa o stowarzyszeniach mieć chce. Normą postępowania ich jest „Regulamin dla Okręgów“, uchwalony przez Wydział Związku 2. lutego 1896, a następnie zmieniony kilka razy. Ostatniej zmiany dokonał XIV zwyczajny Zjazd delegatów Związku d. 30. września 1906. a zmiana ustawy związkowej w r. 1908. pociągnęła za sobą także kilka zmian tego regulaminu, co prawda nie istotnych.

Regulamin ten różni się zasadniczo we wszystkim od ustawy towarzystwa będącej swobodnym objawem woli stowarzyszonych, w granicach ustawy państwowej. Wszystko w nim zadecydowano z góry: i zadanie Okręgów i skład ich i siedzibę i zarząd i zakres jego działania.

Zadanie Okręgów polega wprawdzie według najnowszego regulaminu już nie jak dawniej, tylko na „wspieraniu Związku w skutecznym pielęgnowaniu i szerzeniu gimnastyki ale „na wspieraniu Związku w spełnianiu zadań określonych statutem Związku“, jednakże mimo tej ciągłej postępującej

tendencji uczynienia Okręgów ekspozyturami Związku nie dla pewnego tylko celu (gimnastycznego), jak było pierwotnie, lecz dla spełniania wszystkich jego zadań, przeważa dziś jeszcze w działalności Okręgów spełnianie zadań czysto gimnastycznych, chociaż i w innych kierunkach przybierają. Okręgi charakter bardzo pożądanego łącznika między Związkiem a towarzystwami.

Konsekwencyą tego jest postanowienie ustawy związkowej i regulaminu dla Okręgów, że każdy Okręg wybiera na 3 lata jednego przedstawiciela swego w Wydziale Związku i jednego zastępcę. Postanowieniem tem nadano Okręgom charakter zbiorowej jednostki sokołej upoważnionej do uczestniczenia w Zarządzie Związku

Skład Okręgów zawisł zupełnie od decyzji Wydziału Związku tak co do siedziby, którą tenże Wydział oznacza i może przenieść do innej miejscowości, jak co do przynależności towarzystw do danego Okręgu, ponieważ Wydział Związku może Okręgi łączyć i rozdzielać, towarzystwa do Okręgów przydzielać i z tychże je wydzielać.

Pierwotnie zorganizowano siedm Okręgów nazywanych według liczby porządkowej, biorąc od zachodu na wschód lub według nazwy siedziby, czyli tak zwanego gniazda centralnego. Były to Okręgi: 1-szy czyli krakowski 2-gi czyli tarnowski, 3-ci czyli rzeszowski, 4-ty czyli przemyski, 5-ty czyli lwowski, 6-ty czyli tarnopolski i 7-my czyli stanisławowski. W roku 1897 podzielono okręg 2-gi na dwa tj. na 2-gi czyli tarnowski i na 8-my czyli nowosanddecki. W roku 1900 połączono znowu te dwa Okręgi, znosząc ósmy. Prócz tego od czasu powstania Okręgów ulegał skład ich także innym zmianom, nietylko wskutek przydzielania nowych towarzystw związkowych, ale także wskutek wydziała-

nia dawnych z jednego, a przydzielania do innego Okręgu.

Zarządy Okręgów upodobniono do Zarządu Związku o tyle, że mają one własne Zjazdy delegatów i własne Wydziały wybierane przez Zjazdy.

Zjazd delegatów Okręgów jest instytucją wzorowaną na Zjeździe delegatów Związku. Każde towarzystwo należące do Okręgu jest obowiązane wysłać na Zjazd jednego delegata, a ma prawo, jeżeli liczy więcej jak 50 członków, wysłać na każdą następną pełną liczbę 50 członków jednego delegata. Wydziałowym Okręgu, członkom Grona okręgowego i sprawozdawcy Komisji rewizyjnej, jeżeli nie są delegatami, przysługują prawa delegatów. W obradach Zjazdu, ale tylko z głosem doradczym, może uczestniczyć delegat Wydziału Związku.

Zakres działania Zjazdu okręgowego nie odnosi się do spraw niemożliwych w instytucji, która nie ma charakteru towarzystwa. Nie należy przeto do niego uchwalanie lub zmiana regulaminu; wolno mu tylko uchwalić odnośne wnioski, których ostateczne załatwienie przysłuża częściowo Wydziałowi Związku częściowo Zjazdowi delegatów Związku. Nie należy dalej do Zjazdu okręgowego zarządzanie majątkiem, gdyż Okręg nie mając osobowości prawnej majątku mieć nie może, nie należy mianowanie członków honorowych, uchwalanie wpisowego i wybór sądu polubownego i honorowego, gdyż Okręg wogóle żadnych członków nie ma, a przeto nie może ich przyjmować i sądzić, nie należy rozwiązanie Okręgu, gdyż jest on instytucją przymusową od woli Związku zawisłą, nie należy wreszcie oznaczanie miejsca i czasu zlotu okręgowego, gdyż przepisuje to osobny regulamin uchwalony przez Wydział Związku.

Zresztą zakres działania Zjazdów okręgowych jest mniej więcej podobny do zakresu działania Zjazdów związkowych. Wybiera on na 3 lata: prezesa Okręgu z pomiędzy członków gniazda centralnego, pierwszego jego zastępcę, jednego przedstawiciela Okręgu w Wydziale Związku i jednego zastępcę i w pierwszym roku 12, w następnych zaś latach 4 wydziałowych (najmniej 5 wydziałowych musi mieszkać stale w gnieździe centralnem), na 1 zaś rok 3 członków komisji rewizyjnej, wolno mu bowiem nakładać opłaty do kasy Okręgu na wydatki jego, a przeto musi zajmować się sprawozdaniami rachunkowemi.

Uchwały przy dowolnej liczbie obecnych delegatów zapadają bezwzględną większością głosów oddanych osobiście; w razie równości rozstrzyga przewodniczący. W wyborach biorą udział wszyscy obecni, w razie równości głosów rozstrzyga los.

Przepisy o Wydziale okręgowym są pewną kombinacją przepisów ustawy gniazdowej i związkowej. Jak w Gniazdach ustępuje co roku jedna trzecia część wydziałowych, a w miejsce tych, którzy ubyli, wchodzi aż do najbliższego Zjazdu delegatów obdzieleni największą po wybranych liczbą głosów, jak w Związku wybiera się z pomiędzy zamieszkałych w Gnieździe centralnem: drugiego zastępcę prezesa, naczelnika, sekretarza, skarbnika i gospodarza, a z pomiędzy wszystkich dwóch zastępców naczelnika i zastępców innych funkcjonariuszy.

Mandat wydziałowego gaśnie przez wystąpienie z towarzystwa należącego do Okręgu.

W posiedzeniach Wydziału może uczestniczyć delegat Wydziału Związku z głosem doradczym.

W razach nagłych wydaje decyzję prezes ile możliwości po zasięgnięciu zdania wydziałowych w gnieździe centralnem zamieszkałych, którzy tworzą komisję miejscową.

Wszystkie uchwały Wydziałów lub Zjazdów okręgowych ma prawo znieść Wydział Związku.

Bardzo ważnym czynnikiem w działalności Wydziału okręgowego, pozostającej pod stałą kontrolą Wydziału Związku, jest naczelnik okręgowy i Grono nauczycielskie okręgowe, którego przewodniczącym jest naczelnik wybierany przez Wydział z pomiędzy wydziałowych zamieszkałych w gnieździe centralnem.

Grono jest organem doradczym i wykonawczym Wydziału do załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych, do naczelnika należy techniczne kierownictwo i komenda przy publicznych występach, pochodach i ćwiczeniach okręgowych.

Skład i zakres działania Grona normuje „regulaminu okręgowego Grona nauczycielskiego“, którego uchwalanie należy do Wydziału Związku.

Do najważniejszych jego zadań należy udział w urządzaniu kursów okręgowych i lustracji technicznej według regulaminów już wymienionych, tudzież zlotów okręgowych według specjalnego regulaminu dla tych zlotów.

Zloty okręgowe mają odbywać się obowiązkowo co dwa lata nie wliczając roku zlotu związkowego w miejscu przez Okręg oznaczonem. Dotychczas odbyły się obowiązkowe Zloty:

Okręgu I. w Wadowicach 9. czerwca 1897, w Bochni 29. czerwca 1900, w Krakowie 22. czerwca 1902, w Żywcu 11. czerwca 1905, w Suchej (doraźny) 4. czerwca 1906, w Cieszynie 2. czerwca 1908. w Wadowicach (dor.) 29. czerwca 1909;

Okręgu II. łącznie z byłym okręgiem VIII. w Tarnowie 4. czerwca 1900, następnie w Nowym Sączu 12. czerwca 1905 i w Tarnowie (jubileuszowy) 29. czerwca 1908;

Okręgu III. w Rzeszowie 29. czerwca 1900, w Krośnie 9. czerwca 1901, w Gorlicach 29. czerwca 1902 i w Rzeszowie 2. czerwca 1907;

Okręgu IV. w Przemyślu 30. czerwca 1895, w Jaworowie 9 lipca 1899, w Samborze 3. lipca 1904, w Przemyślu 8 lipca 1906 i w Sanoku 28 czerwca 1908;

Okręgu V. w Stryju 3. lipca 1898, w Żółkwi 17. czerwca 1900, Sokalu 6. lipca 1902, w Brodach 11. czerwca 1905, we Lwowie (jubileuszowy, w połączeniu z zawodami związkowymi) 29. i 30. czerwca 1907 i we Lwowie (zawody okręgowe) 13. czerwca 1909;

Okręgu VI. w Tarnopolu 4. czerwca 1899, w Złoczowie 2. czerwca 1901, w Brzeżanach 10. lipca 1904, w Złoczowie 9. czerwca 1907 i w Trembowli 27. czerwca 1909;

Okręgu VII. w Stanisławowie 7 czerwca 1897, w Kołomyi 21. i 22. maja 1899, w Sniatynie 15. czerwca 1902 i w Stanisławowie 11. czerwca 1905.

Oprócz wymienionego powyżej regulaminu zlotowego mają odpowiednie zastosowanie do zlotów okręgowych regulaminy powołane we właściwym miejscu przy omówieniu dwóch pierwszych typów organizacyi sokolej.

Koszta tych zlotów pokrywają dochody na ten cel uzyskane, ewentualny niedobór pokrywają towarzystwa okręgowe w stosunku do liczby swych członków.

Zjazdy towarzyskie (przy sposobności poświęcania sokolni, sztandaru itp.) gniazd do jednego okręgu należących mogą się odbywać za zezwoleniem prezesa Okręgu, a Gniazd w różnych Okręgach położonych za zezwoleniem prezesa lub na wezwanie Wydziału Związku.

Reprezentacyi Okręgów nie zna regulamin właśnie dlatego że one nie są stowarzysze-

niami we właściwym znaczeniu tego wyrazu. Jeżeli mimo to podczas pochodu prezes Okręgu zajmuje takie miejsce, jakie należy się prezesowi Związku i towarzystw i używa osobnej odznaki, ile razy występuje jako prezes Okręgu w stroju uroczystym, dzieje się to jedynie w interesie jednolitości i słusznego stopniowania.

Nie ma również osobnego sztandaru Okręgu; jest nim sztandar gniazda centralnego. Nie ma wreszcie racyi osobnej pieczęci Okręgu, ponieważ pieczęć jest tylko tam właściwą, gdzie jest reprezentacya fungująca na mocy ustawy o stowarzyszeniach, ale zakaz wprowadzenia pieczęci nie istnieje.

Zresztą nie wypowiedziano jeszcze ostatniego słowa o Okręgach; owszem najnowszy ich regulamin jest widocznym krokiem na drodze do radykalnej zmiany ustroju Okręgów, względnie do nadania im cechy rzeczywistego stowarzyszenia sokoliego z własnym statutem i z własną osobowością prawną. Pociągnęłoby to za sobą konieczną zmianę ustroju Związku, ale każdy organizm żywotny i myślący, a za taki trzeba przecie uważać sokolstwo, ma to do siebie, że obmyślanie, w miarę rozwoju, coraz lepszych warunków istnienia i działalności, jest nie tylko prawem jego, ale także obowiązkiem.

Mogę tylko zaznaczyć, że dotychczasowe zmiany ustaw sokolich i regulaminów były wyrazem poczynionych doświadczeń i odczuwanych potrzeb, a zawsze przyczyniały się do rozwoju naszego i pogłębienia. Nie należy tedy obawiać się zmian dalszych; owszem obawa lub niechęć przeprowadzania zmian powszechnie odczuwanych i dobro sprawy mających na celu, mogłaby być objawem zastoju i przeżycia się sokolstwa. A tego przecie nikt pragnąć nie może.

Wolno mi też mieć uzasadnioną nadzieję, że ustanowiony w Okręgu I. w r. 1908, a w Okręgu V. w r. 1909 próbny podział na dzielnice techniczne, mający na celu przeprowadzanie lustracji Gniazd na zlecenie Okręgu, pomoc w pracach technicznych przy publicznych występach Okręgu i peryodyczne zjazdy ćwiczebne dzielnicowych naczelników i Gron nauczycielskich, czyli wogóle stałe kształcenie sił nauczycielskich dla Gniazd okręgowych przez wspólne ćwiczenia teoretyczne i praktyczne, okaże się pożyteczną i celową instytucją w dalszej ewolucyi organizacyi okręgowej, i że będzie punktem zwrotnym w wykształceniu technicznym i ideowem naszych czynników technicznych a przyczyniwszy się do wyrobienia w nich pewności, rzutkości i daru inicjatywy dźwignie i utrwali na całej linii higieniczno-racyonalny i wychowawczy ruch ćwiczebny.

Q. F. F. F. Q. S.

Postscriptum.

Do spraw spornych i dyscyplinarnych (str. 29). Już po wydrukowaniu arkuszy poprzednich musiało Przewodnictwo Związku zająć się jedną sprawą dyscyplinarną, która zniewala mnie do omówienia kwestyi zasadniczej, w ustawach sokolich, widocznie nie dość jasno sprecyzowanej, skoro mogło ją pewne Towarzystwo sokole w trojakim kierunku naruszyć.

Okazało się mianowicie, że dopiero po zajściu faktu podpadającego postępowaniu dyscyplinarnemu zwołano Nadzwyczajne Walne zgromadzenie celem wyboru ad hoc członków sądu honorowego, i to

w liczbie większej, jak wymieniona w statucie i że do tego sądu wybrano kilku druhów należących do składu Wydziału Towarzystwa.

Otóż sąd powinien być zawsze wybierany na dorocznem Walnem zgromadzeniu a liczba osób wybranych powinna zawsze odpowiadać ściśle liczbie wymienionej w statucie, nie zaś liczbie uwzględniającej wzrost liczby członków Towarzystwa. Wybieranie sędziów ad hoc może zawsze spotkać się z zarzutem dobierania osób nieprzychylnych druhowi, którego poddaje się postępowaniu dyscyplinarnemu, a wybór większej liczby sędziów, aniżeli ta, którą normuje statut, jest oczywiście naruszeniem ustawy sokolej i państwowej.

Również naruszeniem tych ustaw jest wybór do sądu druhów należących do składu Wydziału (a więc prezesa, jego zastępców i wydziałowych). Pominąwszy bowiem, że z ducha ustaw sokolich wynika niewątpliwie zamiar usunięcia Wydziału od rozsądzania spraw, które sądowi honorowemu przekazać musi, lub według uznania swego przekazać może i że ustawy sokole przeciwstawiają wyraźnie Wydział, jako władzę sokolą, sądowi jako instancji orzekającej o winie i karze, lecz nie upoważnionej do wykonywania kary orzeczonej, trzeba podnieść wyraźnie i dobitnie, że ustawy sokole co do sporów o roszczenia lub obrazy osobiste zaznaczają całkiem niedwuznacznie możliwość konfliktu między członkiem a Towarzystwem, a co do spraw dyscyplinarnych nie ulega wątpliwości, że przekroczenie dyscyplinarne uwłaczające łądowi i karności w Towarzystwie wytwarza rozdźwięk między druhem, który dopuścił się przewinienia dyscyplinarnego, a całym Towarzystwem, które jako całość, a nie w osobach poszczególnych członków zostało obrażone tem jego przewinieniem. Otóż gdy w imieniu tej całości występuje Wydział, obdarzony jej za-

ufaniem, nie ulega wątpliwości, że Wydział jako przedstawiciel tej całości staje się w takiej sprawie stroną interesowaną, stroną skarżącą i jako taka powinien uchylić się od osądzania własnej sprawy, a to nie tylko jako jednostka zbiorowa ale nawet w osobach należących do jego składu.

Możnaby wprawdzie zarzucić, że w sprawach dyscyplinarnych, których nie przekazuje sądowi, jest Wydział niewątpliwie sędzią we własnej sprawie, ale nie należy zapominać, że dzieje się to w wypadkach mniejszej wagi, w których ostatecznie można zrozumieć sądownictwo policyjne, czy administracyjne. Skoro jednak wydarzą się wypadki poważniejsze i Wydział bądź zmuszony ustawą bądź w celu uchylenia się od zarzutu stronniczości, przekazuje je sądowi, nie powinien on przez członków swoich brać udział w sądzeniu sprawy, a tylko delegować swojego zastępcę, który wobec sądu występuje w roli nie mającej nic wspólnego ze sądzeniem sprawy.

Omyłki druku:

na str. 11	wiersz 10	od dołu	zamiast uczystniczyć	ma być — uczestniczyć;
„ 16	„ 13	z góry zam.	pożądaną	ma być — niepożądaną.
„ 16	„ 14	od dołu zam.	mimowoli zastosowane	ma być — samowoli zastosowano;
„ 31	„ 14	od dołu zam.	ustępywania	ma być — ustępywaniu;
„ 48	„ 15	od dołu zam.	obowiązkuje	ma być — obowiązuje.
„ 58	„ 3	z góry zam.	czynnego	ma być — czynnego.

TREŚĆ.

	str.
Wstęp	7
Historyczny pogląd na sokolstwo	7
Typy organizacyi sokolej	13
I. polskie gimn. Towarzystwo „Sokół“	13
Prawna podstawa towarzystw sokolich	14
Podstawa wewnętrznej organizacyi towarzystwa	15
Materyalna podstawa tow. sok.	17
Kategorie członków „ „	18
Sprawy sporne i dyscyplinarne	23
Prawa i obowiązki członków	25
Zarząd towarzystwa sokolego	26
Sprawa zależności Wydziału od Walnego Zgromadzenia	33
Organa towarzystwa nie posiadające prawa zarządu	34
Udział w pracy narodowej	36
Techniczna strona działalności towarzystwa sokolego	38
Specyalne oddziały ćwiczebne i inne	44
Występy na zewnątrz	45
Stosunki Towarzystwa do Związku i Okręgu	47
II. Związek polskich gimnastycznych towarz. sokolich	47
Prawna podstawa Związku	48
Podstawa wewnętrznej organizacyi Związku	48
Materyalna podstawa Związku	48
Kategorie członków Związku, prawa ich i obowiązki	49
Specyalne prawo zwyczajnych członków Związku odno- śnie do jego zarządu	52
Zarząd Związku	54
Organa Związku nie posiadające prawa zarządu	61
Reprezentacya Związku	62
Techniczna strona działalności Związku	63
Czasopismo związkowe	66
Podręczniki do nauki gimnastyki	67
Występy na zewnątrz	67
III. Okręgi sokole	68
Postscriptum	77

W miejsce §§. 16, 19, 21, 22, 24, 25, 27 i 29
wchodzą postanowienia zawarte w dodatku
„Zmiany itd.“ (uchwała 11./X. 1908).

STATUT

ZWIĄZKU POLSKICH GIMNASTYCZNYCH

TOWARZYSTW SOKOLICH

Nakładem Związku polskich gimnastycznych Towarzystw Sokolich.

1905.

STANDARD

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

STATUT

ZWIĄZKU POLSKICH GIMNASTYCZNYCH TOWARZYSTW SOKOLICH

W AUSTRYI.

Nazwa, siedziba, godło.

§. 1. Nazwa Towarzystwa: Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich w Austrii. Siedzibą Towarzystwa jest Lwów.

§. 2. Godłem Związku na sztandarze i pieczęci jest sokół w locie.

Związek będzie używać sztandaru o dwóch licach: karmazynowem i białem. Na pierwszym sokół w locie otoczony herbami miast, które są siedzibą Towarzystw związkowych, dodawanymi w miarę przybywania tych Towarzystw i złączonymi u dołu tarczą z Orłem i Pogonią, na drugim wizerunek Matki Boskiej Częstochowskiej.

Zadanie.

§. 3. Zadanie Związku: łączenie polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich w Austrii w celu skutecznego pielęgnowania i szerzenia wszelkich ćwiczeń fizycznych oraz popierania narodowych celów Sokolstwa.

Środki.

§. 4. Związek spełnia to zadanie:

- a) wspieraniem moralnym i materyalnym istniejących, zakładaniem nowych polskich gimnastycznych Towarzystw w Austrii;
- b) organizowaniem związków okręgowych;
- c) wprowadzaniem jednolitych zasad w ustroju Towarzystw związkowych;
- d) urządzeniem zlotów i zjazdów sokolich, ćwiczeń i zawodów publicznych, tudzież wycieczek;
- e) uczestniczeniem w obchodach narodowych;
- f) wydawnictwem czasopisma poświęconego zadaniom Sokolstwa (§. 3.) i sprawom Towarzystw gimnastycznych, wydawnictwem podręczników gimnastycznych i utrzymywaniem statystyki Towarzystw gimnastycznych;
- g) urządzeniem kursów dla wykształcenia nauczycieli i nauczycielek gimnastyki;
- h) wysyłaniem instruktorów i lustratorów do Towarzystw związkowych;
- i) staraniem o zabezpieczenie bytu nauczycieli i nauczycielek gimnastyki na wypadek niezdolności do pracy zawodowej, tudzież o zaopatrzenie ich wdów i sierót.

Członkowie.

§. 5. Związek składa się z członków:

- a) zwyczajnych;
- b) honorowych — i
- c) wspierających.

a) Członkowie zwyczajni.

§. 6. Członkiem zwyczajnym Związku może być każde polskie gimnastyczne Towarzystwo sokole w Austrii przyjęte przez Wydział na podstawie opinii właściwego Okręgu, ewentualnie własnego zbadania przez Wydział Związku.

Zgłaszając przystąpienie do Związku musi każde Towarzystwo przysłać egzemplarz statutu, krótką historię założenia, podać ilość członków i udzielić tych wyjaśnień, których zażąda Wydział Związku, ewentualnie, jeżeli istnieje dłużej jak jeden rok, przedłożyć także wszystkie sprawozdania roczne.

Wydział Związku może odmówić przyjęcia z podaniem powodów, nieprzyjętemu służy prawo odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów.

§. 7. Każde Towarzystwo jako członek zwyczajny ma obowiązek:

- a) zapłacić z góry wstępne i opłacać wkładkę roczną płatną z góry do 1. kwietnia każdego roku w wysokości przez Zjazd delegatów oznaczonej w stosunku do ilości członków Towarzystwa w ostatniem rocznem sprawozdaniu wykazanej; członkowie wstępujący do Związku w drugim półroczu płacą połowę wkładki rocznej przy wstąpieniu; Towarzystwa, wstępujące do Związku w pierwszym roku swego istnienia, wolne są od obowiązku płacenia Związkowi wkładki rocznej za rok pierwszy, w drugim roku płacą połowę, a dopiero w trzecim roku i następnie całą wkładkę;
- b) wysłać na zjazd jednego delegata z prawem zabierania głosu, stawiania wniosków i interpelacji, głosowania, wyboru i wybieralności; Towarzystwa liczące nad 100 członków mają prawo na każdych następnych 100 członków (w pełnej liczbie) wysłać jednego delegata (§. 17.); podstawą przy wyborze delegata do Związku jest ilość członków Towarzystwa, podana z końcem ubiegłego roku administracyjnego, zaś dla nowo zawiązanych Towarzystw ilość członków w chwili przyjęcia do Związku;
- c) nadsyłać sprawozdania roczne Związkowi i Okręgowi i sprawozdania do czasopisma;

- d) odpowiadać szybko i dokładnie na wezwania Związku i Okręgu i stosować się do ich zarządzeń;
- e) uczestniczyć w zlotach, zjazdach i w ćwiczeniach publicznych związkowych i okręgowych;
- f) starać się o obsyłanie kursów urządzanych dla wykształcenia nauczycieli gimnastyki;
- g) dbać o zachowanie godności i jednolitości w Sokolstwie.

§. 8. Członkowie zwyczajni Związku mają prawo korzystania z tego wszystkiego, co im Związek naręcza w statutowem spełnianiu swego zadania.

Prawa członków Towarzystw związkowych.

§. 9. Członkom Towarzystw związkowych przysługuje:

- a) prawo obecności podczas obrad Zjazdu delegatów;
- b) w razie przejścia z jednego Towarzystwa do drugiego uwolnienie od wstępnego i wyczekiwania przez pewien czas na uzyskanie pełnych praw członka, jeżeli po przesiedleniu zgłoszą się o przyjęcie najpóźniej w trzy miesiące;
- c) w razie chwilowej tylko obecności w siedzibie Towarzystwa związkowego prawo uczestnictwa w ćwiczeniach gimnastycznych, jednakże nie dłużej jak dwa miesiące.

b) Członkowie honorowi.

§. 10. Członkami honorowymi Związku mogą być stowarzyszenia, instytucje, korporacje i osoby fizyczne.

Mianuje ich Zjazd delegatów na przedstawienie Wydziału Związku.

Członkom honorowym przysługuje jedynie prawo bezpłatnego pobierania czasopisma Związku i tegoż publikacyi.

c) Członkowie wspierający.

§. 11. Członkami wspierającymi Związku mogą być stowarzyszenia, instytucje, korporacje i osoby fizyczne przyjęte przez Wydział Związku.

Członkowie wspierający są obowiązani uiszczać wkładkę roczną conajmniej 24 K, płatną z góry przy wstąpieniu, a następnie do 1. kwietnia każdego roku.

Członkom wspierającym przysługują jedynie prawa w §. 10. wymienione.

Ustąpienie ze Związku.

§. 12. Przestaje być członkiem Związku:

- a) kto zgłosi wystąpienie pisemnie;
- b) kogo Wydział Związku wykreśli z powodu zalegających dwu wkładek;
- c) kogo Wydział wykluczy; wykluczonemu służy prawo odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów; aż do rozstrzygnięcia odwołania pozostają prawa członka wykluczonego w zawieszeniu.

Fundusze.

§. 13. Fundusze Związku powstają:

- a) z wstępnego i wkładek członków;
- b) z datków, fundacyi lub subwencji;
- c) z dochodu urządzanych na rzecz Związku zabaw, koncertów, odczytów i wycieczek.

Fundusze dzielą się na zapasowy i obrotowy: fundusz zapasowy powstaje z wstępnego i wpływów pod b) wymienionych, a wyraźnie na ten fundusz przeznaczonych. do funduszu obrotowego wpływają odsetki funduszu zapasowego i wszystkie inne dochody.

Rok administracyjny i język urzędowy.

§. 14. Rokiem administracyjnym Związku jest rok kalendarzowy.

Językiem urzędowym Związku jest język polski.

Organ Związku.

§. 15. Związek wydaje własny organ przynajmniej raz na miesiąc i dostarcza go wszystkim zwyczajnym członkom Związku (§. 6.) bezpłatnie w ilości egzemplarzy odpowiadającej ilości członków, przyjętej corocznie za podstawę obliczania wkładki (§. 7a).

Wydawnictwem organu zajmuje się Wydział.

Zarządzenia Związku, ogłaszane w organie obowiązują wszystkich członków Związku.

Zarząd Związku.

§. 16. Sprawami Związku zarządza Zjazd delegatów i Wydział.

Zjazd delegatów.

§. 17. Delegata a względnie delegatów (§. 7b) Zjazdu wybiera Walne Zgromadzenie każdego Towarzystwa związkowego, lub upoważnia swój Wydział do wyboru stosownie do postanowień swego statutu z grona swoich członków a Wydział Towarzystwa ruje ich w pisemne umocowanie.

Członkom Wydziału Związku i związkowego Grona nauczycielskiego przysługują przez czas należenia do Wydziału względnie Grona prawa delegatów do Związku. To samo prawo przysługuje sprawozdawcy komisji rewizyjnej.

§. 18. Zwyczajny Zjazd delegatów zwołuje Wydział Związku co roku w miejscu uchwałą poprzedniego Zjazdu oznaczonem.

Zwyczajne Zjazdy delegatów mają się odbywać po 1. września.

Ogłoszenie Zjazdu zwyczajnego ma być umieszczone w organie Związku i co najmniej w dwóch polskich dziennikach krajowych na 2 miesiące, a porządku obrad przynajmniej na miesiąc naprzód.

Nadzwyczajny Zjazd zwołuje Wydział Związku w razie potrzeby, musi zaś zwołać najpóźniej do

sześciu tygodni, jeżeli tego $\frac{1}{3}$ część Towarzystw związkowych zażąda pisemnie z oznaczeniem przedmiotu obrad i miejsca narady.

§. 19. Do zakresu czynności Zjazdu delegatów należy:

- a) Wybór na trzy lata z pomiędzy zamieszkałych stale we Lwowie członków Towarzystw związkowych: prezesa, 6 członków Wydziału i 3 zastępców;
- b) wybór 12 członków sądu honorowego na 3 lata (§. 27.);
- c) wybór komisji rewizyjnej z 3 członków na 1 rok;
- d) uchwalenie wysokości wstępnego i wkładek rocznych (§. 7.); kwota wstępnego nie może przewyższać 20 K, zaś wkładka roczna nie może przewyższać 2 K, na jeden rok od każdego członka należącego do Towarzystwa związkowego;
- e) przyjmowanie sprawozdań z czynności Wydziału, komisji rewizyjnej i udzielanie absolutorium;
- f) uchwalanie regulaminu swych obrad i zasad organizacji Okręgów;
- g) zarządzanie zapasowym majątkiem Związku;
- h) dyskusja i głosowanie nad wnioskami Wydziału Związku, delegatów, tudzież załatwianie interpelacji;
- i) zmiana statutu;
- k) mianowanie członków honorowych na przedstawienie Wydziału (§. 10.) i orzekanie w sprawach odwołania się od orzeczeń Wydziału (§. 6. i 12. lit. c);
- l) rozwiązanie Związku;
- m) oznaczanie miejsca przyszłego Zjazdu delegatów
- n) oznaczanie — na wniosek Wydziału — miejsca i czasu powszechnych Zlotów.

§. 20. Uchwały Zjazdu zapadają bezwzględną większością głosów delegatów obecnych na Zjeździe. Przewodniczący nie głosuje, a w razie równości gło-

sów wniosek upada. Do ważności postanowień Zjazdu o zmianie statutu potrzeba obecności delegatów $\frac{2}{5}$, o rozwiązaniu Związku $\frac{4}{5}$ części Towarzystw związkowych.

Wybory, w których biorą udział wszyscy obecni delegaci, odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Delegat wykonuje swe prawa osobiście.

Obrady Zjazdu są jawne, jeżeli sam nie uchyli jawności.

Wydział.

§. 21. Wydział wybrany na trzy lata składa się z prezesa, 6 członków wybranych przez Zjazd delegatów i z przedstawicieli Okręgów.

Każdy Okręg wybiera przed Zjazdem delegatów, na którym ma być wybrany Wydział, na każdych 1.000 członków Towarzystw należących do Okręgu i z pomiędzy nich jednego przedstawiciela i zastępcę. Nadwyżka członków, wynosząca pełnych 500 członków liczy się za pełny tysiąc i uprawnia do wyboru jednego przedstawiciela i zastępcy. Wyboru dokonuje Zjazd delegatów Okręgu lub upoważniony do tego Wydział okręgowy a wynik wyboru ma być podany do wiadomości Zjazdu delegatów Związku.

Członkiem Wydziału przestaje być, kto przestanie być członkiem Towarzystwa związkowego, kto bez należytego usprawiedliwienia t. j. takiego, które Wydział Związku przyjmie do wiadomości, nie był obecny na trzech po sobie następujących posiedzeniach, kto z wydziałowych, wybranych przez Zjazd delegatów, przenosi się stale ze Lwowa lub wreszcie, kto z przedstawicieli Okręgów zmieni Okręg.

Prezes powołuje do Wydziału zastępców wybranych przez Zjazd delegatów, względnie zastępców przedstawicieli Okręgów w miejsce tych wydziałowych przez Zjazd wybranych, względnie tych przedstawicieli Okręgów, którzy nie mogą uczestniczyć

w pracach Wydziału z powodu ważnej przeszkody lub ubycia a to w razie wyboru kilku zastępców, według porządku głosów, otrzymanych przy wyborze a w razie równości głosów w drodze losowania.

§. 22. Wydział powinien ukonstytuować się natychmiast po ukończeniu obrad Zjazdu delegatów i pełni swe czynności aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału.

Wydział wybiera na jeden rok większością głosów z pośród wydziałowych wybranych przez Zjazd delegatów drugiego zastępcę prezesa, naczelnika, sekretarza, skarbnika, gospodarza i zawiadowcę wydawnictw, a z pośród wszystkich swych członków pierwszego zastępcę prezesa, chorążego. dwóch zastępców naczelnika i dwóch zastępców chorążego, tudzież w razie i w miarę potrzeby zastępców sekretarza, skarbnika, gospodarza i zawiadowcy wydawnictw.

§. 23. Zwyczajne posiedzenia Wydziału odbywają się raz na trzy miesiące, nadzwyczajne wedle potrzeby.

Do ważności uchwał Wydziału potrzeba obecności prezesa, względnie jego zastępcy i przynajmniej połowy ogólnej liczby wydziałowych.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

Wybory, w których biorą udział wszyscy obecni, odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 24. Wydział zarządza wewnętrznymi i zewnętrznymi sprawami Związku, o ile nie są zastrzeżone Zjazdowi delegatów; organem doradczym i wykonawczym Wydziału dla załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych jest związkowe Grono nauuczycielskie, którego członków wybiera Wydział co roku na wniosek naczelnika i dwóch jego zastępców.

Do zakresu działania Wydziału należy:

- a) wykonywać uchwały Zjazdu delegatów;
- b) przyjmować, wykreślać i wykluczać członków Związku;
- c) wydawać organ Związku;
- d) zawiadywać funduszem obrotowym Związku;
- e) zdawać sprawę ze swych czynności wobec Zjazdu;
- f) przedkładać komisji rewizyjnej z końcem każdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem księgi kasowe i rachunki do sprawozdania;
- g) przyjmować, mianować i oddalać płatnych funkcjonaryszów Związku;
- h) uchylać regulaminy dla swych obrad, dla związkowego Grona nauczycielskiego, dla Złotów i Zjazdów sokolich, ćwiczeń i zawodów publicznych oraz wycieczek, w ogóle wszelkie regulaminy, nie zastrzeżone uchwałą Zjazdu delegatów;
- i) starać się o rozpowszechnianie i podniesienie znajomości i umiejętności gimnastyki, tudzież o jednolitość metody ćwiczeń;
- k) w ogóle wykonywać czynności leżące w zakresie działania Związku (§. 3. i 4.)

Prezes, Naczelnik i inni członkowie Wydziału.

§. 25. Prezes lub jeden z zastępców reprezentują Związek na zewnątrz.

Prezesowi Związku należy się w sprawach sokolich zawsze i wszędzie bezwarunkowy posłuch wszystkich członków Towarzystw związkowych.

Do zakresu działania prezesa (lub jego zastępcy) należy:

- a) zwoływać posiedzenia Wydziału;
- b) kierować obradami Zjazdu delegatów i Wydziału Związku według regulaminów; sam nie głosuje, lecz na posiedzeniach Wydziału rozstrzyga w razie równości głosów;
- c) czuwać nad wykonaniem uchwał Wydziału;

- d) podpisywać wraz z sekretarzem lub innym funkcjonaryuszem Wydziału pisma, wychodzące z uchwał Wydziału lub zawierające zobowiązania Towarzystwa;
- e) wydawać polecenia w razie potrzeby w wypadkach przepisami nie unormowanych.

Przy publicznych występach, pochodach i ćwiczeniach związkowych należy techniczne kierownictwo i komenda do Naczelnika związkowego, lub jego zastępcy.

Zakres działania innych członków Wydziału oznacza regulamin czynności i obrad Wydziału, który może pewne sprawy, bez kolegiального załatwiania, poruczyć jednorazowo, czasowo lub stałe poszczególnym swoim członkom.

Komisya rewizyjna.

§. 26. Komisya rewizyjna bada rachunki Wydziału, ogłasza co roku sprawozdanie w organie Związku i zdaje sprawę na Zjeździe delegatów.

Sąd honorowy.

§. 27. Spory powstałe ze stosunków Związku między członkami Związku, tudzież między członkami Związku a Związkiem samym rozstrzyga nieodwołalnie sąd honorowy, którego 12 członków wybiera na trzy lata Zjazd delegatów z pomiędzy członków Towarzystw związkowych (§. 19. b).

W razie sporu wybiera każda strona sporna po dwóch sędziów z grona członków sądu honorowego, a gdyby ich do 14 dni nie wybrała, wylosowuje ich tenże Sąd z pomiędzy siebie; wybrani, względnie wylosowani wybierają superarbitra również z grona członków Sądu honorowego.

Uchwały, od których nie ma odwołania, zapadają zwykłą większością głosów.

Sąd honorowy wybiera ze swego grona przewodniczącego, sekretarza i ich zastępców, a przepro-

wadza wszystkie sprawy według regulaminu przez siebie uchwalonego.

Sąd honorowy może również rozstrzygać spory powstałe w łonie poszczególnych Towarzystw związkowych, jeżeli one odniosą się do Wydziału Związku, lub jeżeli Wydział ten uzna niemożliwość załatwienia sporu przez odnośne Towarzystwo.

Rozwiązanie Związku.

§. 28. W razie rozwiązania Związku, przechodzi majątek jego w zarząd Towarzystwa gimnastycznego Sokół „Macierz“ we Lwowie, zawiązanego w r. 1867 celem wydania tych funduszy w porozumieniu z Towarzystwem gimnastycznym Sokół w Krakowie zawiązanem w r. 1885 Związkowi polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich z zadaniem w §. 3. stat. wymienionem nowo zawiązać się mającemu.

Gdyby w chwili rozwiązania Związku powyższe Towarzystwo gimnastyczne Sokół „Macierz“ we Lwowie nie istniało, majątek Związku przechodzi w zarząd powyższego Towarzystwa gimnastycznego Sokół w Krakowie, a gdyby i to Towarzystwo wówczas nie istniało, w zarząd gminy miasta Lwowa z przeznaczeniem na cele w ustępie poprzednim niniejszego paragrafu określone.

Postanowienia przejściowe.

§. 29. W miejsce statutu przyjętego do wiadomości Ministerstwa spraw wewnętrznych reskryptem z 19. listopada 1894 l. 28.883 zacznie obowiązywać statut niniejszy od dnia zawiadomienia o przyjęciu go do wiadomości tejże Władzy z wyjątkiem §. §. 19. lit. a) i b), 21., 22. i 27., które będą obowiązywać od następnego Zjazdu delegatów, mającego się zwołać według statutu dotychczasowego.

Ministerstwo spraw wewnętrznych reskrytem z 13. listopada 1905 l. 47.619 przyjęło statut niniejszy do wiadomości.

The following table shows the results of the experiments conducted during the year 1901. The first column gives the date of the experiment, the second column the name of the person who conducted it, and the third column the results obtained. The results are given in terms of the number of plants that died, the number that were injured, and the number that were saved.

Experimental Results

The first experiment was conducted on the 15th of March, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 10 plants died, 5 were injured, and 15 were saved. The second experiment was conducted on the 20th of March, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 12 plants died, 8 were injured, and 18 were saved. The third experiment was conducted on the 25th of March, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 15 plants died, 10 were injured, and 20 were saved. The fourth experiment was conducted on the 30th of March, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 18 plants died, 12 were injured, and 25 were saved. The fifth experiment was conducted on the 5th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 20 plants died, 15 were injured, and 30 were saved. The sixth experiment was conducted on the 10th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 22 plants died, 18 were injured, and 32 were saved. The seventh experiment was conducted on the 15th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 25 plants died, 20 were injured, and 35 were saved. The eighth experiment was conducted on the 20th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 28 plants died, 22 were injured, and 38 were saved. The ninth experiment was conducted on the 25th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 30 plants died, 25 were injured, and 40 were saved. The tenth experiment was conducted on the 30th of April, 1901, by Mr. J. H. Smith. The results were as follows: 32 plants died, 28 were injured, and 42 were saved.

Conclusions

The results of the experiments show that the number of plants that die, are injured, or are saved, increases as the date of the experiment advances. This is probably due to the fact that the plants are more mature and therefore more resistant to the effects of the experiment. It is also possible that the weather conditions during the experiments were more favorable than during the earlier experiments.

Zmiany

statutu Związku polskich gimnast. Towarzystw sokolich w Austrii
uchwalone

na XVI. zwyczajnym Zjeździe delegatów

we Lwowie dnia 11. października 1908.

Uchwała Zjazdu delegatów:

W miejsce postanowień zawartych w §§. 16, 19, 21, 22, 24, 25, 27 i 29 statutu Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich w Austrii przyjętego do wiadomości Ministerstwa spraw wewnętrznych reskryptem z 13. listopada 1905 r. l. 47.619, mają wejść następujące postanowienia:

§. 16. Sprawami Związku zarządza Zjazd delegatów, Wydział i Przewodnictwo Związku.

§. 19. Do zakresu czynności Zjazdu delegatów należy:

a) Wybór na trzy lata z pomiędzy zamieszkałych stale we Lwowie członków Towarzystw związkowych: prezesa, 7 wydziałowych i 3 zastępców, a z pomiędzy wszystkich członków 5 wydziałowych i 3 zastępców;

b) wybór na 3 lata 12 członków sądu polubownego i honorowego z pomiędzy członków Towarzystw związkowych, zamieszkałych stale we Lwowie (§. 27.):

c) wybór komisji rewizyjnej z 5 członków na 3 lata;

d) uchwalenie wysokości wstępnego i wkładek rocznych (§. 7.) na trzy lata; kwota wstępnego nie może przewyższać 20 kor., a wkładka roczna nie może przewyższać 2 kor. na jeden rok od każdego członka należącego do Towarzystwa związkowego;

e) przyjmowanie sprawozdań z czynności Wydziału i Komisji rewizyjnej, tudzież udzielanie absolutorium;

f) uchwalanie regulaminu swych obrad i zasad organizacji Związku i Okręgów;

g) zarządzanie zapasowym majątkiem Związku;

h) dyskusya i głosowanie nad wnioskami Wydziału Związku, delegatów, tudzież załatwianie interpelacji;

i) zmiana statutu;

k) mianowanie członków honorowych na przedstawienie Wydziału (§. 10.) i orzekanie w sprawach odwołania się od orzeczeń Wydziału (§. 6. i 12. lit. c);

l) rozwiązanie Związku;

m) oznaczanie miejsca przyszłego Zjazdu delegatów;

n) oznaczanie — na wniosek Wydziału — miejsca i czasu powszechnych Zlotów.

§. 21. Wydział wybrany na trzy lata składa się z prezesa, z wybranych przez Zjazd delegatów z pomiędzy członków Towarzystw związkowych zamieszkałych stale we Lwowie — 7 wydziałowych i z pomiędzy wszystkich członków — 5 wydziałowych, tudzież z przedstawicieli Okręgów.

Każdy Okręg wybiera przed Zjazdem delegatów, na którym ma być wybrany Wydział, z pomiędzy członków Towarzystw należących do Okręgu jednego przedstawiciela i jednego zastępcę.

Wyboru dokonuje Zjazd delegatów Okręgu lub upoważniony do tego Wydział okręgowy a wynik wyboru ma być podany do wiadomości Zjazdu delegatów Związku.

Członkiem Wydziału przestaje być, kto przestanie być członkiem Towarzystwa związkowego, kto bez należytego usprawiedliwienia t. j. takiego, które Wydział Związku przyjmie do wiadomości, nie był obecny na trzech po sobie następujących posiedzeniach, kto z wydziałowych, wybranych przez Zjazd delegatów z pomiędzy członków zamieszkałych we Lwowie, przenosi się stale ze Lwowa lub wreszcie, kto z przedstawicieli Okręgów zmieni Okręg.

Prezes powołuje do Wydziału zastępców wybranych przez Zjazd delegatów, względnie zastępców przedstawicieli Okręgów w miejsce tych wydziałowych przez Zjazd wybranych, względnie tych przedstawicieli Okręgów, którzy nie mogą uczestniczyć w pracach Wydziału z powodu ważnej przeszkody lub ubycia a to w razie wyboru kilku zastępców, według porządku głosów, otrzymanych przy wyborze a w razie równości głosów w drodze losowania.

§. 22. Wydział powinien ukonstytuować się natychmiast po ukończeniu obrad Zjazdu delegatów i pełni swe czynności aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału.

Wydział wybiera na jeden rok większością głosów z pośród wydziałowych zamieszkałych we Lwowie drugiego zastępcę prezesa, naczelnika, sekretarza, skarbnika, gospodarza, zawiadowcę wydawnictw i jednego zastępcę naczelnika, a z pośród wszystkich

swych członków pierwszego zastępcę prezesa, chorążego, dwóch zastępców naczelnika i dwóch zastępców chorążego, tudzież w razie i w miarę potrzeby zastępców sekretarza, skarbnika, gospodarza i za-wiadowcy wydawnictw.

§. 24. Wydział zarządza wewnętrznymi i ze-wnętrznymi sprawami Związku, o ile nie są zastrzeżone Zjazdowi delegatów, i sprawuje władzę dyscyplinarną w Związku.

Do zakresu działania Wydziału należy:

- a) wykonywać uchwały Zjazdu delegatów;
- b) przyjmować, wykreślać i wykluczać członków Związku;
- c) wydawać organ Związku;
- d) zawiadywać funduszem obrotowym Związku;
- e) zdawać sprawę ze swych czynności wobec Zjazdu;
- f) przedkładać komisji rewizyjnej z końcem każdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem księgi kasowe i rachunki do sprawdzenia;
- g) przyjmować, mianować i oddalać płatnych funkcyjnaruszów Związku;
- h) uchwalać regulaminy dla swych obrad, dla związkowego Grona nauczycielskiego, dla Zlotów i Zjazdów sokolich, ćwiczeń i zawodów publicznych oraz wycieczek, w ogóle wszelkie regulaminy, nie zastrzeżone uchwałę Zjazdu delegatów;
- i) starać się o rozpowszechnianie i podniesienie znajomości i umiejętności gimnastyki, tudzież o jednolitość metody ćwiczeń;
- k) w ogóle wykonywać czynności leżące w zakresie działania Związku (§. 3. i 4.)

Zastrzega się rozstrzygnięciu pełnego Wydziału:

1. wykreślanie i wykluczanie członków;

2. uchwalanie regulaminu obrad Wydziału, regulaminu związkowego Grona nauczycielskiego i regulaminu Zlotów i Zjazdów sokolich;

3. załatwianie wszystkich tych spraw i wniosków, które mają być przedmiotem obrad Zjazdu delegatów;

4. załatwianie wszystkich wniosków dotyczących się zasadniczych norm organizacyi sokolej lub zmiany systemu ćwiczeń;

5. uchwalanie preliminarza i przedkładanie komisji rewizyjnej z końcem każdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem, ksiąg kasowych i rachunków do sprawdzenia;

6. zwoływanie Zjazdu delegatów;

7. wybór członków Wydziału słowiańskiego Związku sokolego na jeden rok.

Do załatwienia wszystkich innych spraw nie zastrzeżonych (pod 1—7) rozstrzygnięciu Wydziału jest pełnomocnikiem jego Przewodnictwo Związku (§. 24 a).

Organem doradczym i wykonawczym Wydziału, względnie Przewodnictwa Związku dla załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych jest związkowe Grono nauczycielskie, którego członków wybiera Wydział corocznie na wniosek naczelnika i trzech jego zastępców.

Przewodnictwo Związku.

§. 24 a. Prezes i wszyscy wydziałowi Związku zamieszkali stale we Lwowie tworzą Przewodnictwo Związku, do którego należy:

a) załatwianie wszystkich spraw nie zastrzeżonych rozstrzygnięciu Wydziału lub Zjazdu delegatów; za załatwienie tych spraw odpowiada Przewodnictwo przed Wydziałem;

b) wykonywanie uchwał Wydziału dotyczących się zarządu zewnętrznego i wewnętrznego;

c) przygotowywanie spraw, które mają być załatwione na posiedzeniu Wydziału.

Zwyczajne posiedzenia Przewodnictwa odbywają się raz na tydzień, nadzwyczajne wedle potrzeby.

Do ważności uchwał Przewodnictwa potrzeba obecności prezesa, względnie jego zastępcy i przynajmniej połowy ogólnej liczby członków Przewodnictwa.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

Prezes, Naczelnik i inni członkowie Wydziału.

§. 25. Prezes lub jeden z zastępców reprezentują Związek na zewnątrz.

Prezesowi Związku należy się w sprawach sokołich zawsze i wszędzie bezwarunkowy posłuch wszystkich członków Towarzystw związkowych.

Do zakresu działania prezesa (lub jego zastępcy) należy:

a) zwoływać posiedzenia Wydziału i Przewodnictwa Związku;

b) kierować obradami Zjazdu delegatów, Wydziału i Przewodnictwa Związku według regulaminów; sam nie głosuje, lecz na posiedzeniach Wydziału i Przewodnictwa rozstrzyga w razie równości głosów;

c) czuwać nad wykonaniem uchwał Wydziału i Przewodnictwa;

d) podpisywać wraz z sekretarzem lub innym funkcyjaryuszem Wydziału pisma, wychodzące z uchwał Wydziału i Przewodnictwa lub zawierające zobowiązania Towarzystwa;

e) wydawać polecenia w razie potrzeby w wypadkach przepisami nie unormowanych.

Przy publicznych występowach, pochodach i ćwiczeniach związkowych należy techniczne kierownictwo i komenda do Naczelnika związkowego, lub jego zastępcy.

Zakres działania innych członków Wydziału oznacza regulamin czynności i obrad Wydziału, który może pewne sprawy, bez kolegiального załatwiania, poruczyć jednorazowo, czasowo lub stale poszczególnym swoim członkom.

Sądy: polubowny, honorowy i rewizyjny.

§. 27. Spory o roszczenia powstałe ze stosunków Związku między członkami Związku, tudzież między członkami Związku a Związkiem samym rozstrzyga zwykłą większością głosów i nieodwołalnie Sąd polubowny (§. 19 a).

W razie takiego sporu wylosowuje Wydział dla każdej strony jednego sędziego z grona członków Sądu polubownego, ci zaś wybierają również z grona tych członków superarbitra.

Wykluczanie członków ze Związku (§. 12 c) i sprawowanie władzy dyscyplinarnej w Związku (§. 24.) należy do Wydziału. W sprawach dyscyplinarnych rozstrzyga Wydział nieodwołalnie. — W sprawach, w których Wydział uzna za właściwe zastosowanie kary wykluczenia członka ze Związku, przekazuje zbadanie i wydanie orzeczenia co do winy sądowi honorowemu (§. 19 a), poczem na podstawie tego orzeczenia wydaje wyrok, przeciw któremu, jeżeli opiewa na wykluczenie, służy wykluczonemu prawo odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów (§. 12 c).

Regulamin sądu polubownego względnie honorowego uchwała Wydział Związku.

Wydział Związku jest sądem rewizyjnym dla tych wyroków wydanych w Towarzystwach związkowych, które opiewają na wykluczenie członka z Towarzystwa. Po rozpatrzeniu wszystkich aktów oryginalnych nadesłanych przez Towarzystwo do Związku zatwierdza Wydział wyrok wydany i poleca jego wykonanie, lub zarządza ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowego orzeczenia.

Wydział Związku może również rozstrzygać spory powstałe w łonie poszczególnych Towarzystw związkowych, jeżeli one odniosą się do Wydziału Związku, lub jeżeli Wydział ten uzna niemożliwość załatwienia sporu przez odnośne Towarzystwo.

Postanowienie przejściowe.

§. 29. W miejsce odnośnych postanowień statutu przyjętego do wiadomości Ministerstwa spraw wewnętrznych z 13. listopada 1905 r. l. 47.619 zacząć obowiązywać zmiany powyższe od dnia zawiadomienia o przyjęciu ich do wiadomości tejże Władzy z wyjątkiem zmiany ust. pod lit. *a)*, *b)*, *c)* i *d)* §. 19. i ustępu pierwszego i drugiego §. 21, które będą obowiązywać od następnego Zjazdu delegatów.

Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 19. listopada 1908. l. 33241 przyjęło powyższe zmiany statutu do wiadomości.

Związek polskich gimnast. Towarzystw sokolich w Austrii.

Regulamin obrad Zjazdu Delegatów Związku polskich gimn. Towarzystw sokolich, uchwalony na XIV. zwyczaj. Zjeździe delegatów dnia 30. września 1906.

Przewodnictwo.

§. 1. Obradom Zjazdu delegatów przewodniczy Prezes Związku, a w razie przeszkody pierwszy względnie drugi zastępca.

§ 2. Przewodniczący stwierdza należyte zwołanie Zjazdu, pisemne umocowania delegatów i liczbę ich w stosunku do liczby członków związkowego towarzystwa, tudzież komplet §. 20. statutu wymagany, zagaja Zjazd, powołuje z grona Delegatów dwóch sekretarzy, otwiera obrady, przestrzega ich porządku, udziela głosu, formułuje wnioski o ile nie są przedłożone na piśmie, zarządza głosowanie, stwierdza wynik głosowania, powołuje skrutatorów, ogłasza wynik wyborów a wreszcie zamyka obrady po wyczerpaniu porządku dziennego.

§. 3. Przewodniczący, chcąc brać udział w dyskusyi winien zdać przewodnictwo zastępcy (§. 1.) na czas, jak długo trwa dyskusya o przedmiocie, co do którego chce przemawiać.

K o m p l e t.

§. 4. Zjazd delegatów obraduje i uchwała ważne bez względu na liczbę przybyłych na posiedzenie delegatów, z wyjątkiem jeżeli idzie o zmianę statutu, lub o rozwiązanie Związku, dla których wymaga statut kompletu w §. 20. przepisanego.

Delegat wykonywa swoje prawa osobiście.

J a w n o ś ć.

§. 5. Uchylenie przez Zgromadzenie jawności obrad wyklucza także obecność członków Towarzystw związkowych (§. 9. lit. a statutu) nie będących delegatami lub nie posiadających prawa delegatów (§. 17. statutu).

Protokół posiedzeń.

§. 6. Sekretarze spiszą i podpiszą wraz z przewodniczącym protokół z posiedzeń Zjazdu delegatów. Protokoły Zjazdu delegatów mają zawierać treściwe przedstawienie przebiegu obrad z podaniem wziętych pod obradę przedmiotów, wniosków i zapadłych uchwał tudzież dokonanych wyborów i mają być umieszczane w dorocznych sprawozdaniach Wydziału Związku, aby zapobiec odczytywaniu ich na Zjeździe.

Uczestnicy Zgromadzenia.

§. 7. Członkowie Towarzystw związkowych, którzy nie będąc delegatami są obecni na Zgromadzeniu delegatów, zajmują osobne miejsce, tak iżby głosowanie nie nastęczało wątpliwości.

Porządek obrad.

§. 8. Obrady odbywają się wedle ogłoszonego porządku dziennego, chyba, że Zjazd delegatów uchwali przedstawienie przedmiotów porządku dziennego.

Wnioski dotyczące się zmiany statutu lub w ogóle ustroju Związku muszą być wniesione do Wydziału Związku przed dniem Zjazdu delegatów przynajmniej do końca kwietnia.

Inne wnioski samoistne ażeby mogły być wzięte pod obrady, winne być zgłoszone do Wydziału przynajmniej na miesiąc przed Zjazdem, lub uczynione podczas obrad Zjazdu uzyskać poparcie

przynajmniej $\frac{1}{5}$ części delegatów obecnych na posiedzeniu i uchwałę Zjazdu uznającą ich nagłość.

Wnioski przedstawione przez delegatów, należycie poparte i uznane za nagłe mają być odesłane do sekcji bez dopuszczenia dyskusji na pełnym posiedzeniu Zjazdu, a delegaci, którzy tym wnioskiem sprzeciwiają się całkowicie lub częściowo, winni zapisać się do odnośnej sekcji i tam przedstawić swoje poglądy.

§. 9. W jednej i tej samej sprawie można bez osobnego pozwolenia Zjazdu tylko dwa razy głos zabierać a mowca winien się ograniczyć do jak najzwężlejszego i ściśle przedmiotowego przemówienia.

Tylko dla osobistej obrony lub w kwestyi formalnego traktowania może przewodniczący udzielić głosu po raz trzeci.

§. 10. Jeżeli mowca odstępuje od rzeczy, przewodniczący zwróci jego uwagę, jeżeli by się dopuścił osobistych uraz, przywoła go do porządku, a w razie powtórnego wykroczenia, może mu odebrać głos.

§. 11. Sprawozdawca względnie wnioskodawca mają zawsze głos ostatni. Jeżeli jest sprawozdawca większości i mniejszości, ma sprawozdawca mniejszości przedostatni, większości ostatni głos. W toku obrad może przewodniczący udzielać głosu sprawozdawcom do wyjaśnień lub sprostowania. Po uchwale zamknięcia dyskusji mogą zabierać głos ci tylko, którzy przed wnioskiem o zamknięcie dyskusji do głosu się zapisali.

Jeżeli obrady toczą się nad wnioskami sprzecznymi, wówczas może Zgromadzenie po uchwaleniu zamknięcia dyskusji uchwalić wybór mowców generalnych, którego dokonują zapisani do głosu przed zamknięciem dyskusji. Jeżeli zapisani do głosu „za“ lub „przeciw“ nie zgodzą się na osobę generalnego mowcy, przemawiać będą jako generalni mowcy ci dwaj, którzy się z obu stron pierwsi do głosu zapisali.

§. 12. Głosowanie o ile nie jest co do formy statutem przepisane, odbywa się przez podniesienie rąk

4

lub sposobem przez przewodniczącego oznaczonym. W sprawach ważnych może Przewodniczący zarządzić albo Zjazd delegatów uchwalić głosowanie imienne.

Przewodniczący nie głosuje. W razie równości głosów wniosek upada (§. 20. stat.)

W y b o r y.

§. 13. Wszelkie wybory odbywają się bez rozprawy, a to wybory statutem (§. 19. lit. a, b, c stat.) przepisane, kartkami, inne zaś w sposób uchwalony przez Zjazd. W wyborach bierze udział przewodniczący. (§ 20. stat.)

Głosujący wymieni na kartce imiona i nazwiska tylu kandydatów, ilu ma być wybranych; jeżeli wymieni większą liczbę, pominie się przy obliczaniu głosów wymienionych na ostatku. Jeżeli na tej samej kartce wymieniono kilkakroć tego samego kandydata, liczy mu się głos jeden; głosu oddanego na osobę niewyberalną nie liczy się.

Do ważnego wyboru potrzeba bezwzględnej większości (więcej niż połowy) głosujących. Jeżeli w głosowaniu tej większości nie osiągnięto, następuje wybór ściślejszy pomiędzy tymi, którzy w podwójnej liczbie mających się jeszcze wybrać otrzymali największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los (§. 20. stat.)

Głos oddany przy wyborze ściślejszym na innego kandydata jest nieważny.

§. 14 Komisja skrutacyjna spisze protokół stwierdzający ilość oddanych kartek i wymieniający wszystkich kandydatów wedle ilości głosów z podaniem liczby głosów oddanych na poszczególnego kandydata. Protokół ten podpiszą wszyscy członkowie komisji i złożą do rąk przewodniczącego, który potwierdza odbiór protokołu na tymże, ogłasza rezultat skrutynium i zarządza przechowanie protokołu.

ZWIĄZEK POLSKICH GIMNASTYCZNYCH TOWARZYSTW SOKOLICH.

REGULAMIN

Wydziału Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Uchwalony na posiedzeniu Wydziału Związku dnia 20. maja 1909.

I. Zadanie i zakres działania.

§. 1. Wydział zarządza wewnętrznymi i zewnętrznymi sprawami Związku, o ile nie są zastrzeżone Zjazdowi delegatów; organem doradczym i wykonawczym Wydziału dla załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych jest związkowe Grono nauczycielskie, którego członków wybiera Wydział corocznie na wniosek naczelnika i trzech jego zastępców (§. 24. stat. Zw., ustęp ostatni) najpóźniej na drugim swoim posiedzeniu, a to w pierwszym rzędzie z pośród naczelników towarzystw związkowych.

§. 2. Do zakresu działania Wydziału należy:

- a) wykonywać uchwały Zjazdu delegatów;
- b) przyjmować, wykreślać i wykluczać członków Związku;
- c) sprawować władzę dyscyplinarną w Związku;
- d) sprawować funkcję sądu rewizyjnego dla tych wyroków wydanych w towarzystwach związkowych, które opiewają na wykluczenie członka z towarzystwa, o tyle, że Wydział ma prawo zatwierdzić wyrok wydany i polecić jego wykonanie, lub zarządzić ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowego wyroku;

- e) rozstrzygać spory powstałe w łonie poszczególnych towarzystw związkowych, jeżeli one odniosą się do Wydziału Związku, lub jeżeli Wydział ten uzna niemożliwość załatwienia sprawy przez odnośne towarzystwo;
- f) wydawać organ Związku;
- g) zawiadywać funduszem obrotowym Związku;
- h) zdawać sprawę ze swych czynności wobec Zjazdu;
- i) przedkładać komisji rewizyjnej na żądanie jej w każdej chwili, a w szczególności z końcem każdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem księgi kasowe i rachunki do sprawdzenia;
- k) przyjmować, mianować i oddalać płatnych funkcyjaryuszów Związku;
- l) uchwalać regulaminy dla swych obrad, dla związkowego Grona nauczycielskiego, dla sądu polubownego i honorowego Związku i towarzystw związkowych, dla Złotów i Zjazdów sokolich, ćwiczeń i zawodów publicznych oraz wycieczek, w ogóle wszelkie regulaminy, nie zastrzeżone uchwałę Zjazdu delegatów;
- m) starać się o rozpowszechnienie i podniesienie znajomości i umiejętności gimnastyki, tudzież o jednolitość metody ćwiczeń;
- n) popierać narodowe cele Sokolstwa;
- o) w ogóle wykonywać czynności leżące w zakresie działania Związku (§. 3. i 4. stat. Zw.).

W razie sporu, podlegającego rozstrzygnięciu Sądu polubownego lub honorowego, powołuje Wydział Sąd ten do wydania orzeczenia (§. 27. stat. Związku).

Rozstrzygnięciu pełnego Wydziału zastrzega się:

1. wykreślanie i wykluczanie członków;

2. uchwalanie regulaminu obrad Wydziału i związkowego Grona nauczycielskiego, tudzież regulaminu Zlotów i Zjazdów sokolich;

3. załatwianie wszystkich tych spraw i wniosków, które mają być przedmiotem obrad Zjazdu delegatów;

4. załatwianie wszystkich wniosków dotyczących się zasadniczych norm organizacyi sokolej lub zmiany systemu ćwiczeń;

5. uchwalanie preliminarza i przedkładanie komisji rewizyjnej z końcem każdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem ksiąg kasowych i rachunków do sprawdzenia;

6. zwoływanie Zjazdu delegatów;

7. wybór członków Wydziału słowiańskiego Związku sokolego na jeden rok.

Do załatwienia wszystkich innych spraw nie wymienionych pod 1—7 jest pełnomocnikiem Wydziału Przewodnictwo Związku (§. 30).

H. Skład Wydziału, prawa i ustąpienie członków Wydziału.

§. 3. Wydział wybrany na trzy lata składa się z prezesa, z wybranych przez Zjazd delegatów z pomiędzy członków towarzystw związkowych zamieszkałych stale we Lwowie — 7, a z pomiędzy wszystkich członków — 5 wydziałowych, tudzież z przedstawicieli Okręgów (§. 21. ust. 1. i 2. stat. Zw.).

Członkom Wydziału Związku przysługują przez czas należenia do Wydziału prawa delegatów do Związku (§. 17. ust. 2. stat. Zw.).

Członkiem Wydziału przestaje być, kto przestanie być członkiem Towarzystwa związkowego, kto bez należytego usprawiedliwienia t. j. takiego, które Wydział Związku przyjmie do wiadomości, nie był obecny na trzech po sobie następujących posiedzeniach, kto z wydziałowych, wybranych przez Zjazd delegatów z pomiędzy członków zamie-

szkałych we Lwowie, przenosi się stale ze Lwowa lub wreszcie, kto z przedstawicieli Okręgów zmieni Okręg (§. 21. stat. Zw, ust. 4.).

III. Powoływanie zastępców wydziałowych.

§. 4. Prezes powołuje do Wydziału zastępców wybranych przez Zjazd delegatów, względnie zastępców przedstawicieli Okręgów w miejsce tych wydziałowych przez Zjazd wybranych, względnie tych przedstawicieli Okręgów, którzy nie mogą uczestniczyć w pracach Wydziału z powodu ważnej przeszkody lub ubycia a to w razie wyboru kilku zastępców, według porządku głosów, otrzymanych przy wyborze a w razie równości głosów w drodze losowania.

IV. Ukonstytuowanie się i rozdział czynności.

§. 5. Wydział powinien ukonstytuować się natychmiast po ukończeniu obrad Zjazdu delegatów i pełni swe czynności aż do ukonstytuowania się nowego Wydziału.

Wydział wybiera na jeden rok większością głosów z pośród wydziałowych zamieszkałych we Lwowie drugiego zastępcę prezesa, naczelnika, sekretarza, skarbnika, gospodarza, zawiadowcę wydawnictw i jednego zastępcę naczelnika, a z pośród wszystkich swych członków pierwszego zastępcę prezesa. chorążego, dwóch zastępców naczelnika i dwóch zastępców chorążego. tudzież w razie i w miarę potrzeby zastępców sekretarza, skarbnika, gospodarza i zawiadowcy wydawnictw (§. 22. stat. Zw.).

§. 6. Po ukonstytuowaniu się Wydziału prezes porozumie się z dwoma zastępcami co do rozdziału czynności pomiędzy nimi.

Wydział może pewne sprawy, bez kolegiального załatwiania poruczyć jednorazowo, czasowo lub stale poszczególnym swoim członkom. (§. 25., ustęp ostatni stat. Zw.).

V. Prezes.

§. 7. Prezes lub jeden z zastępców reprezentują Związek na zewnątrz.

Do zakresu działania prezesa (lub jego zastępcy) należy:

- a) zwoływać posiedzenia Wydziału i Przewodnictwa Związku i ustanawiać ich porządek dzienny;
- b) kierować obradami Zjazdu delegatów, Wydziału i Przewodnictwa Związku według regulaminów; sam nie głosuje, lecz na posiedzeniach Wydziału i Przewodnictwa rozstrzyga w razie równości głosów;
- c) czuwać nad wykonaniem uchwał Zjazdu delegatów, Wydziału i Przewodnictwa Związku;
- d) podpisywać wraz z sekretarzem lub innym funkcyjaryuszem Wydziału pisma, wychodzące z uchwał Wydziału i Przewodnictwa lub zawierające zobowiązania Towarzystwa;
- e) wydawać polecenia w razie potrzeby w wypadkach przepisami nie unormowanych (§ 25. stat.);
- f) zarządzać wedle własnego uznania skontraskasy;
- g) załatwiać samodzielnie w razach nagłych sprawy nie cierpiące zwłoki, o ile zasiągnięcie zdania Przewodnictwa nie jest możliwe; winien jednak zdać z tego sprawę na najbliższym posiedzeniu Przewodnictwa ewentualnie Wydziału.

§. 8. Zastępcy prezesa zastępują go w razie przeszkody.

VI. Funkcyonaryusze Wydziału.

§. 9. Wybrani na pierwszym posiedzeniu (§. 22. stat.): 2 gi zastępca prezesa, naczelnik, sekretarz, skarbnik, gospodarz, zawiadowca wydawnictw i zastępcy ich obejmują bezzwłocznie swoje czynności.

§. 10. Naczelnik związkowy (jego zastępca) jest przewodniczącym i kierownikiem związkowego Grona nauczycielskiego, zwołuje wszelkie posiedzenia Grona, ustanawia ich porządek dzienny, przewodniczy na nich, kieruje obradami, czuwa nad wykonaniem uchwał Wydziału i Przewodnictwa Związku, tudzież uchwał Grona, zawiadamia o nich Przewodnictwo Związku i podpisuje wraz z sekretarzem Grona wszelkie pisma i odezwy od Grona.

Przy publicznych wystęпах, pochodach i ćwiczeniach związkowych należy techniczne kierownictwo i komenda do Naczelnika związkowego, lub jego zastępcy. (§ 25. stat. Zw., ust. 4.).

§. 11. Naczelnictwo i nauczycielskie Grono związkowe pełnią swoje funkcyje wedle osobnego regulaminu, który na ich przedstawienie uchwała Wydział.

§. 12. Sekretarz (jego zastępca):

- a) odbiera i wpisuje do protokołu podawczego wszelkie pisma nadeszłe do Wydziału;
- b) udziela pisma te wraz z aktami sprawy, prezesowi do dalszego zarządzenia;
- c) prowadzi protokół posiedzeń Przewodnictwa i Wydziału;
- d) wygotowuje i wysyła wszelkie z Przewodnictwa i Wydziału wychodzące pisma, zaproszenia i ogłoszenia za aprobatą prezesa i podpisuje wraz z nim (lub jego zastępcą) pisma wychodzące z uchwał Przewodnictwa i Wydziału lub zawierające zobowiązania Towarzystwa (§. 25. lit. d) stat.) pod pieczęcią Związku;
- e) przechowuje pieczęć Związku (§. 2. stat.) i księgę protokołów Zjazdu delegatów, prowadzi registraturę aktów Związku i utrzymuje jej indeks;

- f*) prowadzi księgę Towarzystw związkowych (członków), ewidencję liczby członków tych Towarzystw i statystykę ich wedle corocznych sprawozdań;
- g*) wydaje członkom karty przyjęcia (§§. 6., 9. i 11. stat.);
- h*) prowadzi ewidencję wydziałowych;
- i*) prowadzi korespondencję, zarządza kancelaryą i przechowuje druki kancelaryjne Związku;
- k*) utrzymuje w ewidencji czynności wszelkich specjalnych komisji, ankiet, komitetów i t. p., ku czemu ma prawo wglądać kaźdocześnie w akta tych komisji i uczestniczyć w obradach nauczycielskiego Grona związkowego, ankiet i t. p.;
- l*) układa coroczne sprawozdania z czynności Wydziału (§. 24. lit. *e*) stat.) i przedkłada je Wydziałowi.

§. 13. Skarbnik (jego zastępca):

- a*) prowadzi księgi rachunkowe Związku;
- b*) przechowuje i lokuje fundusze i dokumenty pieniężne Związku;
- c*) odbiera wkładki członków i wszelkie na rzecz Związku wpływające fundusze za pokwitowaniem;
- d*) czyni wypłaty w granicach uchwał obowiązujących;
- e*) wzywa członków zalegających z wkładkami, wykazuje ich Wydziałowi i przedstawia do wykreślenia (§. 12. lit. *b*) stat.);
- f*) sporządza co miesiąca rachunek przychodów i wydatków, tudzież zdaje sprawę ze stanu i obrotu kasy na kaźdem posiedzeniu Wydziału;
- g*) sporządza zamknięcia rachunkowe, a po przedstawieniu ich Wydziałowi przedkłada je komisji rewizyjnej (§. 24. lit. *f*) stat.) z końcem kaźdego roku, tudzież przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem delegatów;

- h)* z końcem roku obrotowego sporządza i przedkłada Wydziałowi budżet na rok następny;
- i)* referuje prośby członków zwyczajnych o zniesienie lub odpisanie rocznych wkładek.

§. 14. Gospodarz (jego zastępca):

- a)* utrzymuje księgę inwentarza Związku;
- b)* zarządza lokalem Związku i służbą;
- c)* zarządza biblioteką;
- d)* przygotowuje wycieczki, obchody i Zjazdy związkowe i gospodarzy na nich, o ile Przewodnictwo względnie Wydział nie poruczy tego osobnym komitetom.

§. 15. Zawiaadowca wydawnictw (jego zastępca) zarządza wydawnictwem organu Związku (Przewodnik gimnastyczny „Sokół“) i innymi wydawnictwami Związku pod względem administracyjnym i finansowym, a mianowicie:

- a)* umawia warunki druku, oznacza wysokość nakładu, umawia warunki ogłoszeń i przedkłada je Przewodnictwu ewentualnie Wydziałowi do zatwierdzenia;
- b)* odbiera przedpłatę i należytość za ogłoszenia;
- c)* odbiera i przechowuje wydawnictwa i czasopismo i zarządza ekspedycją;
- d)* prowadzi księgę kasową administracji i księgę ekspedycji;
- e)* sprawdza rachunki drukarni i inne odnoszące się do czasopisma, tudzież innych wydawnictw Związku i wypłaca je w granicach uchwały Przewodnictwa ewentualnie Wydziału;
- f)* zdaje sprawę na posiedzeniach Wydziału ze swoich czynności, z obrotu i stanu kasy administracji.

VII. Zastępcy funkcyonaryuszów Wydziału.

§. 16. Zastępcy naczelnika, sekretarza, skarbnika, gospodarza, zawiadowcy wydawnictw spełniają powyższe funkcyje (§. 10. do 15.) w razie cza-

sowej lub trwałej przeszkody głównych funkcyjnaryuszów i w tym celu winni być obznajomieni z każdoczesnym stanem spraw odnośnego funkcyjnaryusza.

Mogą oni jednak za zgodą Wydziału i odnośnych funkcyjnaryuszów pełnić zastępczo czynności tychże trwale w pewnym specjalnie im poruczonym zakresie.

VIII. Posiedzenia.

§ 17. Pierwsze zwyczajne posiedzenie Wydziału, na którym Wydział ma się ukonstytuować (§. 22. stat.), odbywa się natychmiast po ukończeniu obrad Zjazdu delegatów, który dokonał wyboru Wydziału.

Następne zwyczajne posiedzenia odbywają się w odstępach czasu, jakie Wydział na pierwszym posiedzeniu oznaczy, a co najmniej raz na trzy miesiące (§. 23. stat.).

Nadzwyczajne posiedzenia zwołuje prezes (lub jego zastępca) w miarę potrzeby, albo gdy tego zażąda jedna trzecia część wydziałowych na piśmie z podaniem przedmiotu obrady.

§. 18. Zaproszenie na posiedzenia zwyczajne ma być rozesłane wydziałowym najmniej na tydzień, na posiedzenia zaś nadzwyczajne o ile możliwości najmniej na cztery dni przed posiedzeniem z podaniem porządku dziennego.

Nieobecność na posiedzeniu winien wydziałowy usprawiedliwić pisemnie, o ile możliwości zaraz po otrzymaniu zaproszenia.

§. 19. Posiedzenia Wydziału odbywają się we Lwowie, z wyjątkiem pierwszego, które odbywa się w miejscu Zjazdu delegatów, lub jeżeli Wydział wyjątkowo uchwali odbyć posiedzenie gdzieindziej.

§. 20. W posiedzeniach Wydziału bierze udział także sekretarz związkowego Grona nauczycielskiego,

jednakże tylko z głosem doradczym, jeżeli nie jest członkiem Wydziału.

IX. Obrady i głosowanie.

§. 21. Prezes przydziela referaty wydziałowym, wolno im jednak o poszczególne referaty zgłosić się samym.

§. 22. Wydziałowy, który nie może przybyć na posiedzenie, może swoje wnioski lub swoje zdanie przysłać pisemnie na ręce sekretarza.

Nieobecnego nie może w głosowaniu zastąpić inny wydziałowy jako pełnomocnik.

§. 23. W tym samym przedmiocie wolno tylko dwa razy przemawiać.

Mowca odstępujący od przedmiotu, winien na wezwanie przewodniczącego wrócić do rzeczy.

Referent lub wnioskodawca ma zawsze głos ostatni.

§. 24. Do ważności uchwał Wydziału potrzeba obecności prezesa, względnie jego zastępcy i przynajmniej połowy ogólnej liczby wydziałowych.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje. (§. 23., ust. 2. i 3. st. Zw.).

X. Wybory i losowania.

§. 25. Wszelkie wybory odbywają się kartkami, a biorą w nich udział prócz wydziałowych także przewodniczący.

Do ważności wyboru wymaga się absolutnej większości głosów.

§. 26. Jeżeli wybór nie dał takiej większości, następuje wybór ponowny, a gdy i ten nie osiągnie wymaganej większości, nastąpi wybór ściślejszy pomiędzy tymi kandydatami, w podwójnej liczbie mających się jeszcze wybrać, którzy otrzymali w ostatnim wyborze największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzygnie los pomiędzy tymi, którzy wymaganą większość otrzymali.

Losowania dokonuje prezes, względnie jego zastępca.

XI. Załatwienia obiegowe.

§. 27. Prezes może bardzo pilne sprawy wyjątkowo przydzielić referentom do załatwienia obiegowego (pisemnego) z oznaczeniem terminu załatwienia i kolei, w jakiej referat innym wydziałowym ma być przesłany.

Wniosek sprawozdawcy staje się w takim razie uchwałą, jeżeli przynajmniej połowa wydziałowych za nim oświadczy się.

O uchwale w ten sposób powziętej będzie Wydział zawiadomiony na najbliższym posiedzeniu.

XII. Wydatki sekretarza, gospodarza i administratora czasopisma.

§. 28. Sekretarz, gospodarz i zawiadowca wydawnictw rozporządzają na bieżące wydatki w swoim zakresie działania kwotą, której wysokość roczną oznaczy Wydział na pierwszym swoim posiedzeniu.

Z kwot tych wyliczą się oni Wydziałowi z końcem roku obrotowego.

XIII. Redakcyja czasopisma.

§. 29. Wydział ustanawia na pierwszym swoim posiedzeniu, o ile to możliwe, z własnego grona redaktora czasopisma związkowego na czas swego urzędowania, wybiera komitet redakcyjny i ustanawia warunki prenumeraty czasopisma.

XIV. Przewodnictwo Związku.

§. 30. Prezes i wszyscy wydziałowi Związku zamieszkali stale we Lwowie tworzą Przewodnictwo Związku.

Do Przewodnictwa należy:

- a) załatwianie wszystkich spraw nie zastrzeżonych rozstrzygnięciu Wydziału (§ 2.) lub Zjazdu delegatów; za załatwienie tych spraw odpowiada Przewodnictwo przed Wydziałem;
- b) wykonywanie uchwał Wydziału dotyczących się zarządu zewnętrznego i wewnętrznego;
- c) przygotowanie spraw, które mają być załatwione na posiedzeniu Wydziału.

Zwyczajne posiedzenia Przewodnictwa odbywają się raz na tydzień, nadzwyczajne wedle potrzeby.

Do ważności uchwał Przewodnictwa potrzeba obecności prezesa, względnie jego drugiego zastępcy i przynajmniej połowy ogólnej liczby członków Przewodnictwa.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

XV. Komisya.

§. 31. Dla poszczególnych spraw może Wydział, względnie Przewodnictwo Związku wybierać bądź stałe (na czas swego urzędowania) bądź czasowe komitety, komisye, ankiety itp. z grona lub z poza grona swego i uchwalać lub zatwierdzać osobne dla nich regulaminy.

XVI. Sprawy sądu polubownego, honorowego i rewizyjnego.

§. 32. Zakres działania, skład i sposób postępowania sądu honorowego jako polubownego i dyscyplinarnego określa statut (§. 27.) i osobny regulamin sądu.

W sporach ze stosunków Związku o roszczenia lub o obrazy osobiste między członkami Związku, tudzież o roszczenia między Związkiem a jego

członkami, przekazuje Wydział sprawę sądowi honorowemu jako polubownemu i wylosowuje dla każdej strony jednego sędziego z grona członków sądu polubownego, ci zaś wybierają również z grona członków tego sądu superarbitra.

Władzę dyscyplinarną w Związku (§. 24. stat.) sprawuje Wydział, a przeciw orzeczeniom jego nie ma odwołania (§. 23. stat.). Może on także sprawę taką przekazać sądowi honorowemu.

Wydział musi przekazać sądowi honorowemu jako dyscyplinarnemu te sprawy, w których uzna za właściwe zastosowanie kary wykluczenia członka ze Związku. Do sądu należy zbadanie sprawy i wydanie orzeczenia co do winy, do Wydziału wydelegowanie swego pełnomocnika wobec sądu i wydanie wyroku, przeciw któremu, jeżeli opiewa na wykluczenie członka ze Związku, służy wykluczonemu prawo odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów.

W innych sprawach dyscyplinarnych przekazanych przez Wydział sądowi przy równoczesnym wydelegowaniu pełnomocnika Wydziału wobec sądu, orzeczenie o winie i karze należy do sądu, wykonanie kary do Wydziału.

Karami dyscyplinarnymi są: *a)* nagana pisemna, *b)* nagana pisemna ogłoszona w czasopiśmie Związku, *c)* wykluczenie od uczestnictwa w uroczystościach sokolich przez pewien czas, *d)* wykluczenie od udziału w zlotach przez pewien czas.

W charakterze sądu rewizyjnego dla rozpatrzenia wyroków, które wydano w towarzystwach związkowych z orzeczeniem wykluczenia członka z towarzystwa, stosuje się Wydział do postanowień w rozdz. IX. zawartych.

Te same postanowienia stosują się w razie, gdy Wydział Związku ma rozstrzygnąć spory powstałe w łonie poszczególnych towarzystw związkowych, jeżeli one na jego żądanie lub wskutek

uchwały Wydziału odnośnego towarzystwa zostaną mu przekazane. Koszta ztąd powstałe ponosi odnośne Towarzystwo.

XVII. Odznaki.

Odznaki prezesa, naczelnika, ewentualnie ich zastępców, tudzież wydziałowych wymienione są w przepisach o umundurowaniu sokolem.

Regulamin Sądu honorowego

Związku polskiej gimnastycznej Towarzystwa Sportowe

Art. 1. Sąd honorowy Związku posiada wyjątkowo
własnym charakterem

- a) jako sąd honorowy polubowcy,
- b) jako sąd honorowy dyscyplinarny.

Art. 2. Sąd honorowy jako polubowcy orzeka
samowolnie i bez deliktowego odwołania

- a) jeżeli między członkami Związku zachodzi
konflikt z interesem ze strony Związku,
- b) jeżeli między członkami Związku zachodzi
konflikt z interesem ze strony Związku.

W tych wypadkach wyjątkowo Związek
Związku nie każe strony po jednej stronie z grona
członków sądu honorowego, z zaś wyjątkowo także
z grona tych członków Związku.

Decyzje sądu honorowego są ostateczne w całości
nie podlegają odwołaniu.

Sąd honorowy wyrok może wykonać samowolnie.

Ono do samowolności tegoż sądu honorowego
nie podlega odwołaniu, on do samowolności tegoż sądu
nie podlega odwołaniu i on do samowolności tegoż sądu
nie podlega odwołaniu.

Art. 3. Sąd honorowy może dyscyplinarnie
sądzić

- a) członków Związku, b) członków Związku
członków Związku.

Wydzielnictwo...
Kraj...
Towarzystwo

XVII. Rozdział

Dotyczy...
zawieszony...
w przepisach o...

Regulamin Sądu honorowego

Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Art. 1. Sąd honorowy Związku występuje w dwojakim charakterze:

- a) jako sąd honorowy polubowny;
- b) jako sąd honorowy dyscyplinarny.

Art. 2. Sąd honorowy jako polubowny orzeka samodzielnie i bez dalszego odwołania:

- a) jeżeli między członkami Związku zajdzie spór o roszczenia ze stosunków Związku;
- b) jeżeli między członkami Związku a Związkiem samym zajdzie spór o roszczenia ze stosunków Związku.

W tych wypadkach wylosowuje Wydział Związku dla każdej strony po jednym sędziu z grona członków sądu honorowego, ci zaś wybierają także z grona tych członków zwierzchnika.

Uchylenie się sędziów od uczestnictwa w rozstrzygnięciu spraw nie jest dopuszczalne.

Sąd wydaje wyrok zwykłą większością głosów.

Co do przeprowadzenia rozprawy, co do porządku głosowania, co do wpisywania wyroku do rejestru orzeczeń i co do zawiadamiania Wydziału o wyroku stosuje się odnośny przepis art. 5.

Art. 3. Sąd honorowy jako dyscyplinarny urzęduje:

- a) w razie wniosku Wydziału na wykluczenie członka ze Związku;

b) w razie przekazania sądowi do załatwienia jednej ze spraw dyscyplinarnych przez Wydział Związku, do którego należy zasadniczo sprawowanie władzy dyscyplinarnej w Związku (§. 24. st. Zw.).

W obydwu tych wypadkach wydelegowuje Wydział swego pełnomocnika wobec sądu.

Art. 4. Członkowie sądu honorowego, wybierani na 3 lata z pomiędzy członków towarzystw związkowych mających siedzibę we Lwowie (§. 19. lit. b) stat. Zw.), wybierają z pomiędzy siebie przewodniczącego i pisarza, tudzież ich zastępców.

Przewodniczący zaprasza wszystkich członków sądu w każdym poszczególnym wypadku statutowej lub poruczonej kompetencji sądu, kieruje obradami na posiedzeniach plenarnych, prowadzi rozprawy sądu honorowego w wypadku wymienionym w art. 3. lit. a), rekwiruje akta potrzebne, dopilnowuje ekspedycyi pism, czuwa nad załatwieniem zgodnem z regulaminem spraw należących do sądu z mocy statutu i wylosowuje sędziów dla spraw dyscyplinarnych przez Wydział (art. 3. lit. b) przekazanych).

Pisarz prowadzi rejestra spraw, spisuje protokoły na plenarnych posiedzeniach i utrzymuje rejestr orzeczeń.

W razie nieobecności przewodniczącego lub pisarza urzędują ich zastępcy.

Art. 5. Do ważności uchwał w sprawach, w których statut postanawia zastosowanie kary wykluczenia członka, potrzeba obecności $\frac{2}{3}$ części wszystkich osób wchodzących w skład sądu, które pod kierownictwem przewodniczącego badają akta sprawy, przesłuchują pełnomocnika Wydziału, pełnomocnika obwinionego członka i świadków.

Po przeprowadzeniu rozprawy zarządza przewodniczący głosowanie co do winy i co do pytania, czy obwiniony ma być wykluczony. Sędziowie gło-

sują w porządku abecedowym nazwisk, przewodniczący na końcu.

Orzeczenie wydane większością głosów, lub w razie równości głosów orzeczenie łagodniejsze uwidacznia przewodniczący w rejestrze orzeczeń z wymienieniem składu sądu, wyniku głosowania i treści orzeczenia i zawiadamia o tem Wydział, który wydaje wyrok i zawiadamia o nim zasądnego z pouczeniem go w razie wykluczenia o prawie odwołania się do najbliższego Zjazdu delegatów (§§. 12. lit. c) i 27. stat. Zw.).

Art. 6. W wypadkach dyscyplinarnych przekazanych przez Wydział sądowi honorowemu (art. 3. lit. b) wylosowuje przewodniczący na plenarnem posiedzeniu z pomiędzy obecnych na niem 5 sędziów. Wylosowani nie mogą się uchylić od uczestnictwa w rozstrzygnięciu sprawy, wybierają z pomiędzy siebie zwierzchnika i orzekają zwykłą większością głosów tak o winie, jak i o karze nieodwołalnie. Wykonanie kary należy do Wydziału, któremu nie wolno wyroku zmienić. Zresztą mają być zachowane postanowienia art. 5. Kary dyscyplinarne wymienione są w regulaminie Wydziału Związku.

Koszta postępowania (art. 5. i 6) ponosi zasądzony Towarzystwo.

Art. 7. Gdyby w wypadkach w art. 2. wymienionych jedna lub druga strona spór wiodąca, a w wypadkach wymienionych w art. 5. i 6. strona obwiniona na wezwanie zwierzchnika względnie przewodniczącego do rozprawy nie stawiała się, przeprowadzi sąd rozprawę mimo jej nieobecności i na podstawie zebranego materiału dowodowego wyda orzeczenie zaoczne.

Art. 8. Członkowie Towarzystw związkowych zawiązani przez sąd honorowy jako świadkowie mają udzielić żądanych wyjaśnień. W razie niestawienia się ich bez usprawiedliwionych powodów odniesie się sąd honorowy do Wydziału Związku ce-

lem ewentualnego zarządzenia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 9. Z wyjątkiem wypadku przewidzianego w art. 6 kompetencya sądu honorowego ogranicza się wyłącznie do wydania orzeczeń o winie, wykonanie zaś wszelkich wyroków a w danym razie wymierzenie odpowiednich kar należy do zakresu działania Wydziału Związku.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku d. 20. maja 1909.

Regulamin
Związkowego Grona Nauczycielskiego

uchwalony na posiedzeniu Wydziału

Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich

dnia 31. maja 1908.

Zadanie i zakres działania.

§. 1. Grono nauczycielskie związkowe jest organem doradczym i wykonawczym Wydziału Związku w sprawach czysto technicznej natury.

Do spraw technicznych czyli do zakresu działania Grona należy:

- a) jednolity układ ćwiczeń, jednolita metodyka ćwiczebna, jednolite słownictwo i komenda, jednolity strój ćwiczebny;
- b) sprawa kursów nauczycielskich;
- c) sprawa wysyłania nauczycieli gimnastyki do Towarzystw związkowych;
- d) sprawa fachowego dozoru nauki gimnastyki w związkowych Towarzystwach i Okręgach sokolich, tudzież przeprowadzania technicznych lustracyj związkowych stosownie do przepisów instrukcji lustracyjnej;
- e) sprawa urządzania i przeprowadzania ćwiczeń publicznych, zawodów, pochodów uroczystych

przy związkowych lub okręgowych zlotach sokolich, opiniowanie programów ćwiczeń zlotowych, proponowanie na zloty i zjazdy gimnastyczne technicznych sprawozdawców ćwiczeń zlotowych, tudzież ocena; przedkładanie ich sprawozdań Wydziałowi Związku;

- f) sprawa wykładów i odczytów z dziedziny gimnastyki, higieny i wogóle wychowania fizycznego;
- g) współpracownictwo przy fachowych i peryodycznych wydawnictwach Związku;
- h) inicjatywa i opiniowanie w sprawach dotyczących wychowania fizycznego i higieny, a należących do zakresu zadań sokolich;
- i) prowadzenie statystyki w kierunku technicznym;
- k) staranie się o jednolitość i łączność pod względem technicznym w sokolstwie polskim;
- l) przedstawianie Wydziałowi Związku wniosków na zmianę tego regulaminu.

Wydział Związku może udzielić Gronu zupełnego pełnomocnictwa do samodzielnego przeprowadzenia spraw powyższych.

Skład Grona, czas urzędowania i prawa członków.

§. 2. Związkowe Grono nauczycielskie składa się:

- a) z naczelnika związkowego,
- b) jego zastępców,
- c) z naczelników okręgowych o ile nie należą już do Naczelnictwa związkowego,
- d) z sześciu członków wybranych corocznie przez Wydział Związku na wniosek Naczelnictwa związkowego z pośród których 4-rech zamieszkałych ma być stale w siedzibie Związku, t. j. we Lwowie.

Naczelnika i jego zastępców wybiera corocznie Wydział Związku, a to naczelnika z pośród wydziałowych wybranych przez zjazd delegatów, zaś jego zastępców z pośród wszystkich swych członków.

Grono urządzuje do czasu wyboru nowego Grona.

Członkom związkowego Grona nauczycielskiego przysługują przez czas należenia do Grona prawa delegatów do Związku.

Naczelnictwo związkowe.

§. 3. Naczelnik związkowy (jego zastępcy) jest przewodniczącym i kierownikiem Grona związkowego, zwołuje wszelkie posiedzenia Grona, ustanawia ich porządek dzienny, przewodniczy na nich, kieruje obradami, czuwa nad wykonaniem uchwał Wydziału Związku tudzież uchwał Grona, zawiadamia o nich Wydział Związku i podpisuje wraz ze sekretarzem Grona wszelkie pisma i odezwy.

Naczelnikowi (jego zastępcy) służy kierownictwo, tudzież prawo komendy i przydzielania czynności przy publicznych wystąpieniach Związku, jak: zlotach, ćwiczeniach jawnych, zawodach, uroczystych pochodach itp.

Sekretaryat Grona.

§. 4. Grono wybiera na pierwszym posiedzeniu z pośród stale w siedzibie Związku zamieszkałych swych członków sekretarza i jego zastępcę.

Sekretarz:

- a) rozsyła zaproszenia na posiedzenia do członków Grona związkowego i sekretarza Wydziału Związku i prowadzi protokół posiedzeń;
- b) prowadzi ewidencję czynności Grona;
- c) podpisuje wraz z Naczelnikiem (zastępcą) wszelkie pisma wychodzące od Grona;
- d) prowadzi konieczną korespondencję, protokół podawczy, przechowuje akta;

- e) zbiera techniczne daty statystyczne;
- f) układa roczne sprawozdania z czynności Grona;
- g) ma prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału Związku z głosem doradczym, o ile nie jest członkiem Wydziału.

Posiedzenia.

§. 5. Posiedzenia Grona pełnego, które z zakresu swego działania załatwia tylko sprawy ważne i zasadnicze, pozostawiając załatwienie reszty spraw Gronu ściślej szemu, — są :

- a) zwyczajne;
- b) nadzwyczajne.

Zwyczajne posiedzenia odbywają się przynajmniej dwa razy na rok.

Nadzwyczajne zaś posiedzenia zwołuje Naczelnik (jego zastępca) w miarę potrzeby, lub na żądanie Wydziału, względnie Prezesa Związku, lub też gdy tego zażąda jedna trzecia część członków Grona na piśmie z podaniem przedmiotu obrady.

Posiedzenia Grona odbywają się z reguły w siedzibie Związku t. j. we Lwowie, w razie jednak uznanej przez Wydział Związku potrzeby, może posiedzenie odbyć się także w innej miejscowości.

Zaproszenie na posiedzenia zwyczajne rozsyła się najmniej na tydzień, zaś na nadzwyczajne najmniej na cztery dni przed posiedzeniem wraz z podaniem porządku dziennego.

Nieobecność na posiedzeniu winien członek Grona usprawiedliwić pisemnie, o ile możliwości zaraz po otrzymaniu zaproszenia, a to na ręce sekretarza Grona.

Obrady i głosowanie.

§. 6. Do ważności uchwał Grona potrzeba obecności przewodniczącego i przynajmniej połowy członków.

Uchwały zapadają większością głosów. Głosowanie odbywa się podniesieniem ręki. Przewodniczący nie głosuje, lecz rozstrzyga w razie równości głosów.

Referent lub wnioskodawca ma zawsze głos ostatni.

Członkowie Grona są obowiązani do regularnego uczęszczania na posiedzenia.

Członek Grona, który nie przybędzie na posiedzenie, może wnioski swoje przesłać na ręce sekretarza Grona.

Grono ma prawo członka, który zaniedbuje swe obowiązki, przedstawić Wydziałowi Związku do usunięcia.

Referaty, względnie czynności, przydziela członkom Grona naczelnik (zastępca), wolno jednak członkom o poszczególne referaty zgłosić się samym.

Sekretarz Wydziału Związku ma prawo brania udziału w posiedzeniach Grona z głosem doradczym, o ile nie jest członkiem Grona.

Grono ściślejsze.

§. 7. Do załatwiania spraw nagłych, tudzież pomniejszych i bieżących, w szczególności uchwał: co do programów ćwiczeń i zlotów okręgowych, co do odbycia kursów gimnastycznych, tudzież wydawania opinii w sprawach technicznych niezasadniczych i nie mających na celu zmiany dotychczasowych postanowień i t. p. upoważnionem jest Grono ściślejsze, w którego skład wchodzi: Naczelnik związkowy i wszyscy członkowie Grona zamieszkali we Lwowie.

Porządek obrad i uchwały powzięte przez Grono ściślejsze mają być protokołowane i podane do wiadomości wszystkich członków Grona, którym przysługuje prawo sprzeciwienia się i odwołania do pełnego posiedzenia, bądź pisemnie, bądź za pośrednic-

twem organu Związku; protokoły tych posiedzeń mają być odczytywane na pełnym posiedzeniu i podawane dyskusyi.

Załatwianie spraw nagłych.

§. 8. Sprawy bardzo nagłe, niecierpiące zwłoki, załatwia naczelnik (zastępca) w porozumieniu z sekretarzem i przynajmniej dwoma miejscowymi członkami Grona.

O postanowieniu w ten sposób powziętem, musi naczelnik (zastępca) zawiadomić Grono na najbliższem posiedzeniu.

Odznaki.

§. 9. Naczelnictwo i członkowie Grona, pełniąc obowiązki swe, używają odznak ustanowionych przepisami o umundurowaniu sokolem.

Pokrywanie wydatków.

§. 10. Koszta podróży i diety członków Grona przybywających na posiedzenia pokrywa stosownie do odnośnych przepisów Wydział Związku, toż samo i inne wydatki, wynikłe z urzędowania Grona związkowego.

Instrukcja Instrukcja

edukacyjno-techniczna dla polskich gwiazdystycznych

Towarzystw sialskich

opracowana przez Wydział Instrukcyjny
z dnia 30. maja 1906.

§ 1

Celem instrukcyjnym jest wypracowanie
regulaminu dla okręgów i wydziałów
w celu ich samostanowienia i samostanowienia
innych okręgów i wydziałów. Instrukcja
ma być wypracowana przez Wydział Instrukcyjny.

§ 2

Instrukcja administracyjna ma być wypracowana
przez Wydział Instrukcyjny. Instrukcja
ma być wypracowana przez Wydział Instrukcyjny
w celu samostanowienia i samostanowienia
innych okręgów i wydziałów. Instrukcja
ma być wypracowana przez Wydział Instrukcyjny
w celu samostanowienia i samostanowienia
innych okręgów i wydziałów. Instrukcja
ma być wypracowana przez Wydział Instrukcyjny
w celu samostanowienia i samostanowienia
innych okręgów i wydziałów.

Instrukcja lustracyjna

administracyjno - techniczna dla polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich

uchwalona na posiedzeniu Wydziału Związku
z dnia 30. maja 1908.

§. 1.

Celem urzeczywistnienia przepisu §. 17 lit. e) regulaminu dla okręgów i §. 2 lit. b) i f) regulaminu dla okręgowych Gron nauczycielskich, mają odbywać się w ciągu każdego roku kalendarzowego lustracje administracyjne i techniczne Towarzystw należących do Związku.

§. 2.

Lustracje administracyjne mają na celu zbadanie ogólnego stanu Towarzystwa i jego rozwoju oddziałów, składu Wydziału i grona nauczycielskiego, istnienia i jakości boiska, wprowadzenia gier i zabaw, ilości i stanu przyrządów gimnastycznych, tudzież przyborów do gier i zabaw, przyrządów przez Związek udzielonych, stanu biblioteki i czytelni, sposobu rozszelania Przewodnika gimnastycznego, urządzania obchodów uroczystych, życia towarzyskiego,

jednolitego prowadzenia ksiąg kasowych i pomocniczych, zaległości w opłatach do Związku i Okręgu, zebranie odnośnych dat statystycznych, w ogóle zbadanie wykonywania wszelkich obowiązków przez Towarzystwo spełniać się mających, w końcu udzielanie potrzebnych rad i wskazówek.

§. 3.

Lustracye techniczne mają na celu zbadanie ruchu ćwiczebnego, udzielanie stosownych pouczeń i porady fachowej Gronu nauczycielskiemu, wprowadzenie jednolitego układu ćwiczeń i racjonalnej metody nauczania, tudzież pobudzanie Towarzystwa do wytrwałej pracy w kierunku ćwiczeń gimnastycznych.

§. 4.

Lustracye dzielą się na związkowe i okręgowe. Prezes Związku i tegoż zastępcy mają prawo przeprowadzania lustracyi każdego gniazda do Związku należącego, w każdej chwili, upoważnienie to mają prezesowie Okręgów i tychże zastępcy co do gniazd do Okręgu należących. Naczelnik Związku i tegoż zastępcy tudzież naczelnicy okręgowi i ich zastępcy mają prawo przeprowadzania lustracyi pod względem technicznym za poprzednim uwiadomieniem Wydziału Związku, względnie Okręgu lub ich prezesa. Lustratorowie otrzymują upoważnienie na piśmie.

Lustracye okręgowe zwyczajne.

§. 5.

Wydział okręgowy przeprowadza lustracye wszystkich Towarzystw należących do odnośnego Okręgu, z wyjątkiem Towarzystwa centralnego. Lustratorów wybiera Wydział, a w razach nagłych

Prezes Okręgu z pomiędzy osób do tego ukwalifikowanych odznaczających się doświadczeniem i taktem. Pożądanem jest powierzenie lustracyi administracyjnej i technicznej jednej osobie; w braku takiej osoby obydwaj rodzaje lustracyi należy rozdzielić.

§. 6.

Sposób przeprowadzenia lustracyi administracyjnej zależy od jej celu, a doświadczenie lustratora wskaże mu najodpowiedniejszy sposób osiągnięcia celu lustracyi.

Towarzystwa obowiązane są okazać lustratorowi wszelkie protokoły, książki, akta, tudzież dawać wyjaśnienia a szkoncektrum kasy należy przeprowadzić w myśl wskazówek podanych przez Związek doprowadzenia jednolitej rachunkowości, rewizyi kasy i ksiąg.

§. 7.

Lustrację przeprowadzić należy w zasadzie w takim dniu i czasie, w którym odbywają się w niem zwyczajne ćwiczenia członków, a to w tym celu, aby lustrator powziął dokładną wiadomość o Gronie nauczycielskiem, o sposobie udzielania nauki gimnastyki, o warunkach technicznych sali i przyrządów, o ilości godzin do ćwiczeń przeznaczonych, o ilości członków biorących udział w ćwiczeniach, o ilości uczniów i w ogóle o tem wszystkim, co odnosi się do ćwiczeń gimnastycznych w Towarzystwie lustrowanem.

§. 8.

W celu zebrania dat autentycznych i zgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy posługiwać się będzie lustrator wykazami statystycznymi, planami nauki i rozkładem ćwiczeń, które odnośne organa na żądanie jego mają mu okazać.

§. 9.

Przy sposobności lustracyi technicznej należy dla celów statystyki sokołej zebrać i w sprawozdaniu umieścić autentyczne daty, oparte na sprawozdaniu przedłożonem Walnemu zgromadzeniu Towarzystwa za rok ubiegły.

§. 10.

Spostrzeżenia i wyniki lustracyi: tak administracyjnej jak technicznej przedstawi lustrator Wydziałowi Towarzystwa zlustrowanego, który w tym celu odbędzie posiedzenie wspólnie z miejscowem Gronem nauczycielskiem. Z posiedzenia tego spisany będzie dokładny protokół, który pozostanie w Towarzystwie, a przy następnych lustracjach służyć będzie jako materiał informacyjny.

§. 11.

W razie gdyby lustracya nie była zapowiedziana lub gdyby posiedzenie Wydziału nie mogło przyjść do skutku, lustrator ma prawo żądać księgi uchwał odnośnego Wydziału i tam swoje uwagi i spostrzeżenia umieścić.

§. 12.

Sprawozdanie z lustracyi złoży lustrator wedle ułożonych wzorów.

Sprawozdanie należy przedłożyć Wydziałowi okręgowemu w dwóch egzemplarzach; jeden egzemplarz pozostanie w aktach Okręgu, drugi egzemplarz prześle Wydział Okręgu Wydziałowi Związku z przedstawieniem uchwał, które powziął z powodu sprawozdania, a zarazem doniesie, czy i o ile uwzględnił wnioski lustratora, który, jeżeli nie jest członkiem

Wydziału okręgowego, ma być zaproszony w celu dawania wyjaśnień i umotywowania swoich wniosków na to posiedzenie Wydziału okręgowego, na którym mają być przedstawione sprawozdania lustracyjne.

§. 13.

Koszta lustracyi okręgowych zwyczajnych zalicza Okręg a pokrywa Związek, dla którego celem uzyskania zwrotu zaliczonych pieniędzy dołączy Wydział Okręgu do sprawozdań (§. 12) zatwierdzony przez siebie rachunek lustratora (§. 23.).

Lustracje okręgowe przedzlotowe.

§. 14.

W interesie należytego wykonania ćwiczeń na zlocie okręgowym lub związkowym mają Wydziały okręgowe przed terminem zlotu, przeprowadzić lustrację techniczną Towarzystw należących do Okręgów, przestrzegając postanowień instrukcją tą objętych (§. 7 i 9).

Przeprowadzenie przedzlotowej lustracyi w Towarzystwach centralnych pozostawia się ocenieniu Prezydium Związku po zasięgnięciu zdania Naczelnictwa związkowego.

§. 15.

W Towarzystwach, w których przeprowadzono lustrację przedzlotową, można zaniechać przeprowadzenia lustracyi technicznej zwyczajnej w tym samym roku, jednakże tylko w takim wypadku, jeżeli Wydział okręgowy po zbadaniu sprawozdania lustratora uzna, że cel lustracyi (§. 3). został osiągnięty.

§. 16.

Koszta lustracyi okręgowych przedzlotowych należą do wydatków zlotowych, które pokrywa

Okręg w razie zlotu okręgowego, a Związek w razie zlotu związkowego.

Lustracye okręgowe informacyjne.

§. 17.

W Towarzystwach, które z powodu braku fachowo wykształconych nauczycieli nie mogą uprawiać umiejętnie prowadzonych ćwiczeń gimnastycznych członków i młodzieży szkolnej, będą odbywały się lustracye dłuższe, trwające kilka dni, lub też w pewnych stale oznaczonych terminach, bądź na żądanie dotyczącego Towarzystwa, bądź wskutek zarządzenia właściwego Wydziału okręgowego.

Celem takich lustracyj jest udzielenie potrzebnych pouczeń w kierunku praktycznym i przysposobienie do technicznego kierownictwa owego z drużów, który okaże się najbardziej do tego przydatnym.

§. 18.

Co do przeprowadzenia lustracyi informacyjnej obowiązuje §. 5 tej instrukcyi — ponadto mogą ją przeprowadzać specjalnie do tego wydelegowani instruktorowie, czyli nauczyciele wędrowni.

Materyał mający się przerobić w czasie tego rodzaju lustracyi objęty jest instrukcją grona naucz. związkowego, dotyczącą urządzania kursów okręgowych.

§. 19.

Koszta lustracyi informacyjnej, odbytej w Towarzystwie w pierwszym roku jego istnienia, zalicza Okręg a pokrywa Związek, natomiast Towarzystwa istniejące dłużej, pokrywają te koszta z własnych funduszków, ewentualnie Okręg, stosownie do

umowy pomiędzy Wydziałem okręgowym a dotyczącym gniazdem.

Lustracye związkowe.

§. 20.

Lustracyę administracyjną i techniczną Towarzystw centralnych. a w razie potrzeby także innych Towarzystw, przeprowadza delegat wybrany przez Wydział a w nagłych razach przez Prezesa Związku.

§. 21.

Podczas lustracyi gniazd centralnych zbada lustrator związkowy także czynności okręgowego Grona nauczycielskiego.

Zresztą winien on stosować się do postanowień niniejszej instrukcyi z tą jednak odmianą, że sprawozdanie lustracyjne i wnioski przedkłada Wydziałowi Związku w jednym egzemplarzu.

§. 22.

Dla ujednostajnienia rozkazownictwa i sposobu wydawania rozkazów może lustrator związkowy, za poprzednim uwiadomieniem, odbyć z naczelnikami Towarzystw należących do Okręgu, kurs trwający najdłużej trzy dni.

Przedłużenie tego terminu może nastąpić jedynie w porozumieniu z Prezydyum Związku.

§. 23.

Koszta lustracyi związkowych pokrywa Związek.

Jeżeli z lustracyą połączono kurs naczelników, wydatki lustratora pokrywa Związek, wydatki naczelników, Towarzystwa, do których należą.

Udaremnione lustracye.

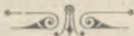
§. 24.

Towarzystwo, w którym z jego winy zapowiedziana lustracya nie odbyła się, ponosi koszta udaremnionej lustracyi.

Koszta lustracyi.

§. 25.

Każdy lustrator otrzymuje zwrot kosztów według przepisów o dyetach i kosztach podróży. (Uchwała Wydziału Związku z 4. lutego 1906).

Przepisy o umundurowaniu sokolem i odznakach.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1. Przepisy niniejsze o umundurowaniu sokolem obowiązują Towarzystwa sokole do Związku należące, tudzież ich członków, którzy posiadają mundur sokoli.

Mundur sokoli ma ściśle odpowiadać przepisom i wzorom przez Związek wydany i Wydziałom Towarzystw związkowych rozesłanym. Mundur ten jest jednolity w całym Sokolstwie związkowym, a wszelkie choćby drobne odmiany są bezwarunkowo wzbronione.

§. 2. Mundur sokoli jest dwojaki: sokoli strój uroczysty i sokoli strój ćwiczebny, pierwszy używany przez wszystkich sokołów z wyjątkiem kobiet (p. §. 7. p. 4. ust. ost.) przy wszelkich sokolich występach, drugi zaś używany tylko przez ćwiczących przy ćwiczeniach publicznych, inny dla mężczyzn, a inny dla kobiet.

§. 3. Przepisany strój sokoli uroczysty jest w pochodach i w innych pozaćwiczebnych występach sokolich jedynym i wyłącznym strojem uroczystym, obowiązującym każdego Sokoła bez względu na to, do jakiego oddziału ćwiczebnego należy, a przeto ubrania wioślarzy i t. p. uważa się za ubiór ćwiczebny, tak samo, jak ubrania gimnastyków i jak tym ostatnim nie wolno w ubraniu gimnastycznym,

tak samo nie wolno wioślarzom, kolarzom i t. p. sta-
wać do pochodu lub uczestniczyć w publicznych wy-
stęпах pozaćwiczebnych.

W przepisany stroju sokolim nie wolno uży-
wać żadnych ozdób i błyskotek, a łańcuszki od ze-
garków należy ukryć; również nie wolno używać
lasek i parasoli, wreszcie prócz odznak sokolich
i służbowych, żadnych innych odznak; ostrogów
wolno używać tylko w czasie jazdy wierzchem, nigdy
w pieszym pochodzie.

§. 4. Strój sokoli (uroczysty i ćwiczebny) składa
się ze stroju samego i z odznak.

II. Mundur sokoli.

A. Sokoli strój uroczysty.

§. 5. Uroczysty strój sokoli stanowią:

1. Czapka sokołówka kształtu niskiego
kołpaka (t. zw. batorówki) o kresie zewnętrznej
z czarnego sukna, ku górze odchylonej, 7 cm. wy-
sokiej, wewnątrz której znajduje się właściwa cza-
pka, wystająca ponad kresę o 2 cm. denkiem o czte-
rech rogach, z sukna lub płótna barwy czamary;
wewnątrz czapki brzeg dolny obszyty skórką, po
za którą zachodzi podszewka z lekkiej niejasnej
materii.

Sokołówkę wdziewa się na głowę jak każdą
rogatą czapkę w ten sposób, że róg jeden ma być
na przodzie w pośrodku czoła, a w kresę sokołówki
wpina się nad lewym okiem w środku między prze-
dnim a lewym bocznym rogiem, tudzież górnym
a dolnym brzegiem czapki kokardę (agrafkę) so-
kolą z piórem sokolem ukośnie przytwierdzonem.

2. Koszula amarantowa (karmazynowa) weł-
niana, płócienna, lub perkalowa, nigdy jedwabna,
(najlepiej z materii do prania niebarwiącej, t. zw.
zapału), gładka, z jedną listewką krytą na przodzie,
a zakończoną na zewnątrz cyplikiem czyli szlufką

do zapinania na spinkę pod klamrą pasa lub na górny wewnętrzny guzik szarawarów; listewka pod szyją szeroka od 3 - 5 cm. (stosownie do długości szyji), zapinana na haftki kryte i spinkę, nie może wystawać ponad kołnierzem czamarki; listewka ta pod szyją czyli kołnierz i listwy u rękawów czyli mankiety winne być tak urządzone ażeby do nich można bezpośrednio przypinać biały kołnierzyk i mankiety, które wystawać mogą najwyżej na 1 cm.; koszulę nosi się wpuszczoną w szarawary i wraz z nimi przepasaną.

3. Czamara kościuszkowska z lekkiego sukna lub płótna barwy szaro-piaskowej, długa tak, by brzeg jej dolny był w jednej linii z palcami rąk otwartych i wolno w dół spuszczonej. Kołnierzyk stojący wywinięty, z przodu spodem zapięty na kryte haftki silne i mocno przytwierdzone. Przód czamary na piersiach przyozdobiony z każdej strony pięcioma taśmami cokolwiek ciemniejszymi od sukna względnie płótna czamary, 1½ cm. szerokiemi i tak zeszytymi w taśmy podwójne (3 cm. szerokie), by obydwaj ich końce miały kształt trójkąta; górne taśmy tuż pod kołnierzem długie 14 cm., dolne 12 cm., środkowe stopniowo od 14 do 12 cm. Na brzegu prawej kłapy na taśmach naszyte okrągłe szmuklerskie guziki barwy taśmy (guzy), na brzegu lewej w linii zeszywania taśmy — dziurki poziome przecinające klapę na wskrós, do zapinania w razie potrzeby. Na obydwu ramionach naramienniki z podwójnego sznura barwy tasiem 5 mm. średnicy z takąż zasówką wszyte w górne szwy rękawów, a przy kołnierzu zapięte na guziki takie same, jak z przodu czamary.

Z tyłu czamary poniżej pasa po każdej stronie po trzy fałdy, z tych środkowe na przedłużeniu szwów plecowych, a ponad tem po jednym guziku, jak z przodu. Kieszenie dwie ukryte w fałdach, zaś drugie dwie pod obydwoma kłapami na piersi. Rękawy gładkie zakończone mankietami, wyłożonymi

na rękawy i do nich z tyłu t. j. na szwie rękawa i z przeciwnej strony t. j. z przodu przymocowanymi; w tych właśnie miejscach mają być mankiety wyższe i tak skrojone, aby zań formowały. Podszewka czamarki barwy koszulki, jako najbardziej praktycznej, gdyż podszewki innego koloru zabarwiają się zawsze od koszulki.

Czamarę ubiera się na koszulę i nosi się albo wdziewa na rękawy, w czasie upalnym zaś na rozkaz dowódcy zwieszoną przez lewe ramię.

4. Szarawary sukienne lub płócienne, barwy czamary, do cholew w miarę szerokie, t. j. trochę szersze od zwykłych, a długie tak, by wydobywając się z cholew w naturalnych fałdach zakrywały tylko krawędź cholew, a przy zgięciu nóg w kolanach nie przeżyły się; z przodu u góry zapinane jak zwykle spodnie na guzik do wnętrza, na guzik ten zapina się także szlufkę od koszulki. Szarawary mają mieć u góry 2-5 cm. poniżej krawędzi rozmieszczone w równych odstępach dwie z przodu a dwie z tyłu łapki i szlufki, czyli 7 cm. długie, a 2 cm. szerokie paski sukienne, poziomo jednym wąskim końcem przyszyte; łapki te wsuwa się do odpowiadających im wewnątrz pasa odpowiednio umieszczonych wsuwek i w ten sposób przypina się pas do szarawar. Szarawary mają mieć cztery kieszenie, a to dwie mniejsze poprzeczne z przodu u góry tuż pod pasem, zaś dwie większe podłużne w bocznych szwach; (dobrze jest mieć wszystkie cztery do zapinania na guziki, haftki lub zatrzaski)

5. Pas czarny, skórzany, nielakierowany, sztywny, lecz nie zbyt grubo, 5 cm. szeroki, spięty srebrną lub posrebrzaną 6 cm. długą, a 5 cm. szeroką klamrą. Pas ma być urządzony na obu końcach do skracania lub przydłużania i na stronie wewnętrznej ma mieć urządzone w równych odstępach, odpowiadające łapkom przy szarawarach cztery wsówki, czyli 1.5 cm. szerokie paski, pionowo wązkiemi

końcami do krawędzi pasa przyszyte dla przypinania pasa do szarawar.

6. Buty lekkie czarne, skórzane — lecz nie lakierowane — kroju polskich butów z cholewami tak wysokimi, by zawsze, nawet w razie sfałdowania czyli zmarszczenia się sięgały do kolan.

7. Rękawiczki białe, skórkowe, lecz nie glansowane (łosiowe, jelonkowe lub sarnie) — konieczne dla chorążego do występu ze sztandarem, tudzież dla Sokołów konnych tylko podczas jazdy wierzchem, a dla reszty Sokołów tylko do odwiedzin uroczystych, na balach i zabawach, nigdy zaś w szeregu lub do zwykłego noszenia.

Rękawiczki z wyjątkiem dla Sokołów konnych, mają być zwykłego kroju, nie zaś t. zw. rycerskie z mankietami.

8. Płaszcz sokoli z sukna barwy ciemnoszarej, kroju peleryny dopasowanej do ramion, bez podszewki, z kapturem urządzonym do przypinania pod kołnierzem, długiej tak, aby odległość dolnego jej brzegu od ziemi wynosiła 30 cm., zapinanej na pięć rogowych, czarnych guzików, pod szyją zaś u końców kołnierza na haftki. Z przodu peleryny mają być urządzone dwa otwory na ręce, tak wielkie, ażeby można wygodnie wydobywać ręce na zewnątrz i swobodnie nimi poruszać. Otwory te mają być zasłonięte listwą z sukna jak płaszcz 3 cm. szeroką, z trzech stron na krawędzi wcięcia, u góry i u dołu tegoż przszytą, zapinaną na dwa guziki, jak u przodu płaszcza. Wewnątrz płaszcz tuż pod kołnierzem w środku jego i wraz z nim mają być wszyte dwie szelki czyli taśmy z sukna jak płaszcz, 3 cm. szerokie, jedna z przszytą na końcu sprzączką, a tak długie, iżby można przełożywszy je przez ramiona popod pachy, spiąć pod grzbietem i w ten sposób podtrzymywać płaszcz w razie odrzucenia go na plecy; takie same, lecz tylko 12 cm. długie tasiemki winne być węższymi brzegami przy-

szyte poziomo pod obydwoma połami płaszcza w wysokości drugiego od dołu guzika względnie dziurki i tuż przy nich, dla przytrzymywania pół płaszcza, zaś po nad temi taśmami mają być urządzone po obu stronach kieszenie przez naszycie płatów sukna płaszczonego wzdłuż dolnej części otworu na ręce.

B. Odznaki przy stroju uroczystym.

§. 6. Odznaki przy stroju uroczystym są dwójakie: odznaki ogólnosokole i odznaki służbowe.

a) Odznaki ogólnosokole.

§. 7. Odznaki ogólnosokole noszone stale przy stroju uroczystym przez wszystkich druhów umundurowanych i nadające mu cechę munduru sokolego są:

1. sznur czamary takiej barwy jak taśmy na 1 cm. gruby, zakładany wolno pod oba naramienniki a tak długi, aby w razie zwieszenia czamary przez lewe ramię obejmował ciasno krąg od lewego ramienia pod prawą pachę i ma mieć na jednym końcu pętelkę a na drugim baryłkę do spinania;

2. odznaka miejscowa, czyli 10 cm. długa a 2 cm. szeroka wstążeczka jedwabna morowa, biała o brzegach 0.5 cm. amarantowych z wybitą ciemnoszafirowym drukiem nazwą siedziby Towarzystwa, nosi się zawsze przytwierdzona na lewej piersi czamary w środku między drugą a trzecią u góry taśmą;

3. pióro sokole (tylko jedno, a najwłaściwiej lotka z prawego skrzydła) 20 cm. długie, ma mieć trzonek czyli pieńek po zmięczeniu w gorącej wodzie spłaszczony i u dołu w odstępnie 0.5 cm. od końca przedziurawiony; pióro sokole przytwierdza się do kokardy czyli agrafy sokolej z tyłu ukośnie pod kątem 30° odchylenia i wraz z agrafą

przypina do zewnętrznej kresy czapki sokołówki nad lewym okiem;

4. agrafa sokoła czyli kokarda 5 cm. średnicy o wnętrzu czyli duszy z materiału sztywnego, lecz nie grubego i nie łamliwego n. p. ze skóry, zewnątrz od przodu pokryta sukmem wyłogowem, a to brzeg na około 0.5 cm. szerokiem białem, zaś tło amarantowem ku środkowi promienisto sfałdowanem (splisowanem); w środku tła ma być stale przytwierdzony srebrny lub posrebrzany sokolik w locie. Agrafkę sokołą z piórem sokolem nosi się przypiętą na czapce sokołowce, zaś bez pióra przypiętą do lewego boku zwykłego ubrania przy występach sokolich bez mundurów.

W ten sam sposób noszą agrafkę z przytwierdzoną pod nią odznaką miejscową (p. 2.) kobiety, dla zaznaczenia swej przynależności do Towarzystw sokolich.

5. spinka srebrna lub posrebrzana z sokołem, zapinana do listewki, czyli do kołnierzyka od koszuli (§. 5. p. 2.).

b) Odznaki służbowe.

§. 8. Odznaki służbowe noszone są przygodnie tylko przez tych druhów, którzy spełniają jakąś czynność, jakiś obowiązek, względnie służbę sokołą stale lub wypadkowo z prawem czynienia zarządzeń względnie wydawania poleceń lub rozkazów, do których Sokoli winni się zastosować.

Prawo, a względnie obowiązek używania odznak służbowych mają: Prezesi i Naczelnicy Towarzystw, Okręgu i Związku, Przyboczni, Chorążowie, Gospodarze pełniący służbę gospodarczą lub porządkową przy występach sokolich. Członkowie Wydziału Związku i Delegaci wysłani przez Wydział Związku na Zloty okręgowe (sprawozdawca administracyjny i techniczny), na uroczystości sokołe lub z innych powodów.

Zastępcom uprawnionych do noszenia odznak służbowych (wybranych lub dla poszczególnego wypadku wyznaczonym), służą te same odznaki, jednakże tylko wtedy, gdy pełnią służbę w zastępstwie.

Odznakę służbową wolno nosić zasadniczo tylko wtenczas, kiedy się pełni służbę sokołą, którą odznaka wskazuje, jedynie Prezes, Naczelnik i członkowie Wydziału Związku, Prezesi i Naczelnicy Okręgów i Prezesi i Naczelnicy Gniazd, jak długo swój urząd sprawują, mają występując w stroju uroczystym nosić zawsze i wszędzie swoje odznaki służbowe.

Druhom, którzy mają prawo do różnych odznak służbowych (n. p. prezesowi lub naczelnikowi Towarzystwa, który jest także prezesem lub naczelnikiem Okręgu) wolno używać tylko tej odznaki, która odpowiada funkcji, jaką właśnie pełnią.

§. 9. Odznaką służbową Prezesów, Naczelników i Przybocznych, o ile występują w stroju uroczystym, jest wełniana 10 cm. szeroka na lewym ramieniu noszona przepaska a to:

- a) Prezesów Gniazd barwy amarantowej, — Prezesów Okręgów amarantowo białej (barwa amarantowa nad białą), — Prezesa Związku amarantowo-biało-amarantowej;
- b) Naczelników Gniazd barwy niebieskiej, — Naczelników okręgowych niebiesko-białej (barwa niebieska nad białą), — Naczelnika związkowego niebiesko-biało-niebieskiej;
- c) Przybocznych Gniazd barwy zielonej, — okręgowych zielono-białej (barwa zielona nad białą), — związkowych zielono-biało-zielonej.

Wszyscy Naczelnicy pełniąc służbę w stroju uroczystym noszą także trąbkę 14 cm. długą, jednogłosową, przewieszoną na sznurku barwy sznurów czamary przez lewe ramię pod cza-

marą; strój trąbki Naczelnika związkowego wyższy niż na c, wszystkich innych zaś na c.

Prezesi Gniazd, Okręgów i Związku mogą w ten sam sposób nosić trąbki dwugłosowe.

- d) Członkowie i Delegaci Wydziału Związku noszą odznaki służbowe podobne zupełnie do odznak miejscowych (§. 7. p. 2.) i tuż pod nimi przypinane z tą tylko różnicą, że zamiast nazwy miejscowości mają wydrukowany napis: „POLSKI ZWIĄZEK SOKOLI“;
- e) Chorążowie występując ze sztandarem noszą jako odznakę służbową jedwabną szarfę amarantową 15 cm. szeroką, przewieszoną przez prawe ramię i spiętą u lewego boku;
- f) Gospodarze pełniący służbę przy występach sokolich noszą jako odznakę służbową na lewym ramieniu przepaskę białą wełnianą 5 cm. szeroką z wybitym ciemno-czerwonemi 3 cm. wysokimi literami, napisem: GOSPODARZ.

C. Sokoli strój ćwiczebny.

a) Dla mężczyzn.

§. 10. Sokoli strój ćwiczebny dla mężczyzn do ćwiczeń publicznych stanowią:

1. biała trykotowa koszulka z półrękawkami 10 cm. długimi, z czerwonym wąskiem obramowaniem około szyi i rękawków z wykluczeniem wszelkich naszywań, haftów i t. p. tudzież jakichkolwiek odznak; wycięcie na piersiach w kwadrat, na plecach w okrąg;

2. Spodnie ćwiczebne ciemno granatowe, trykotowe, z dwiema kieszeniami podłużnymi w bocznych szwach, zapinanymi na guziki, haftki lub zatrzaski; pod spodniami majtki ochronne trykotowe;

3. Pasek amarantowy wełniany, 4 cm. szeroki, przytwierdzony do górnej krawędzi spodeń

nad biodrami, podobnie jak pas skórzany stroju uroczystego do szarawarów a zapinany na przyszytą do jednego końca sprzączkę, po za którą znajduje się z amarantowej elastycznej tasiemki sporządzona zasuwka dla przytrzymania drugiego końca pasa, wystającego po zapięciu;

4. trzewiki lekkie lub meszty czarne, nie lakierowane, bez obcasów;

5. sokołówka (§. 5. p. 1.) podczas ćwiczeń na boisku z sokołą agrafką z piórem (§. 7. p. 3. i 4.);

Przy występach w mundurze, połączonych z ćwiczeniami jak zloty, wycieczki sokole lub t. p. można strój ćwiczebny wdziawać bezpośrednio pod strój uroczysty, nie biorąc wcale zwykłej bielizny.

b) Dla kobiet.

§. 11. Sokoli strój ćwiczebny dla kobiet do ćwiczeń publicznych, stanowią:

1. Bluzka kroju marynarskiego z lekkiej ciemno granatowej materji (szewiotu); do długości z przodu i na plecach do pasa, dodać 6 cm, na wyrzucenie; zapięcie z przodu na zatrzaski (t. zw. kryte); od ramienia z przodu 3 zakładki na 1 cm. szerokie, kończące się pod kołnierzem, zaś dołem w pasie wszyte w obszewkę 5 cm. szeroką, a długą stosownie do objętości danej osoby. Do obszewki tej przypina się z tyłu i po bokach pasek spódniczki. Kołnierz marynarski obszyty taśmą barwy kremowej, a to raz na 3 cm. szeroką przy samym brzegu i dwa razy wąską, na $\frac{1}{2}$ cm. szeroką, w odstępach 1 centimetra, ma być na plecach przypięty do bluzy, aby przy pochyleniu się lub skoku nie podnosił się lub nie zaginał. Rękawy tak zwane koszulowe z mankietami 8 cm. szerokiemi, obszytymi taśmą tak samo jak kołnierz, mają być tak długie, aby kostka u ręki była widoczna, i tak wygodne, żeby nie tamowały swobodnych ruchów ręki;

2. spódniczka z tej samej materji sięgająca do kolan tj. mierząc od ziemi w górę 40 cm. (buciki na niskich korkach), szeroka 250 do 300 cm. Przód u góry 20 cm. a u dołu 30 cm. szeroki, gładki. Od boków ku tyłowi po pięć fałdów zaprasowanych a zapięcie z boku; u dołu obszycie taką samą taśmą, jak kołnierz bluzki a to w odstępie 5 cm. od brzegu spódniczki raz taśmą szeroką, zaś w odstępach 1 cm. dwa razy taśmą wąską;

3. szarawarki z tej samej materji, wygodne, nie dłuższe od spódniczki, zapięte z boku a przy kolanie spięte na gumową tasiemkę;

3. pasek z gurtu kremowego 6 cm szeroki, zapięty z przodu na rzemyki;

5. czapeczka sportowa filcowa (kapelusik) barwy kremowej;

6. pończochy czarne i trzewiki sznurowane, czarne, na niskich 2 cm. korkach.

Strój ten może być noszony tylko w czasie ćwiczeń, nigdy zaś poza niemi.

D. Odznaki przy stroju ćwiczebnym.

§. 12. Naczelnicy gniazdowi i okręgowi pełniąc służbę w stroju ćwiczebnym noszą zamiast na ramieniu odznakę służbową na biodrach w ten sposób, że zamiast paska u spodni ćwiczebnych amarantowego (§. 10. p. 3.), noszą pasek ten w barwach swych odznak, t. j.:

a) Naczelnicy okręgowi pasek ćwiczebny niebiesko-biały (barwa niebieska nad białą);

b) Naczelnicy gniazdowi pasek ćwiczebny niebieski.

Naczelnik związkowy i przyboczni jego pełnią służbę podczas ćwiczeń publicznych tylko w stroju uroczystym z odznakami służbowymi dla nich przepisanemi (§. 9.).

III. Używanie munduru.

§. 13. Mundur sokoli wolno przywdziewać członkom związkowych Towarzystw sokolich bezwarunkowo tylko na czas rzeczywistej służby sokolej a w szczególności:

Delegaci na Zjazd związkowy występują podczas Zjazdu zawsze w strojach uroczystych z wyjątkiem tych, których od tego obowiązku zwalniają „Przepisy o służbie sokolej“ (§. 4. ustęp trzeci).

Wszyscy członkowie umundurowani winni wystąpić w stroju uroczystym przy zbiorowych wystąpieniach sokolich, jeżeli je właściwy Wydział (Związku, Okręgu lub Towarzystwa) uchwali.

Wydziały uchwalają zbiorowe wystąpienia członków umundurowanych:

1. w razie uroczystości sokolich, jakimi są:

- a) rocznica zgonu Tadeusza Kościuszki (dzień 15. października) uznana przez Sokolstwo polskie jako uroczystość sokola, którą wszystkie związkowe Towarzystwa sokole winne święcić w miesiącu październiku;
- b) zloty ogólne (związkowe) i okręgowe, poświęcenie sali, otwarcie boiska, poświęcenie sztandaru, jubileusowe uroczystości Gniazd, Okręgów lub Związku, wieczorki gimnastyczne i wieczornice;

2. w razie uroczystości, które mają ogólne narodowe znaczenie.

§. 14. Inne uroczystości narodowe (z wyjątkiem politycznych, w których Towarzystwom sokolim nie wolno brać udziału) mogą Towarzystwa związkowe urządzać i brać w nich udział, jeżeli poważne i godności narodowej odpowiadające urządzenie ich jest w danych stosunkach zapewnione, a w szczególności co do uroczystości takich, urządzanych przez inne Koła, tylko pod warunkiem, jeżeli właściwy Wydział Towarzystwa przez swoją repre-

zentację wziął w przygotowaniach udział i na program się zgodził.

Tą samą zasadą winne właściwe Wydziały kierować się w uchwale swej co do użycia munduru na takich uroczystościach, mając na uwadze, że Towarzystwa sokołe nie są stowarzyszeniami ograniczonymi na pewne stany lub klasy, któreby wymagały zawsze występu wszystkich członków umundurowanych, lecz Towarzystwami rozciągającymi się na ogół społeczeństwa. Wobec tego występ ogółu członków umundurowanych tam tylko jest wskazany, gdzie już nie o samą reprezentację idzie — do czego wystarcza Prezydyum lub Wydział — ale gdzie z powodu wyjątkowej ważności (n. p. przez cały naród święconego obchodu) idzie o zewnętrzne wystąpienie całego Towarzystwa w ordynku lub ze sztandarem.

§. 15. Wydział miejscowy może zezwolić na przywdzianie munduru na festynach, zabawach, wycieczkach i t. p. tylko wtedy, jeżeli one urządzone są przez Towarzystwa sokołe.

§. 16. Przy pogrzebach członków pozostawia się Wydziałowi zarządzenie wystąpienia zbiorowego w mundurach, lub tylko z odznaką albo wysłanie delegacyi.

§. 17. W razie przeszkody w użyciu munduru (deszczu, zimna i t. p.) może Wydział uchwalić zbiorowe wystąpienie członków w zwykłych ubraniach tylko z przypiętą na lewym boku agrafą sokołą.

§. 18. Przy uroczystościach nie mających związku z życiem sokolem, ani ogólnego narodowego znaczenia, przy prywatnych zabawach, festynach, wycieczkach, tudzież przy uroczystościach rodzinnych (śluby, imieniny i t. p.) nie wolno używać munduru sokołego.

§. 19. Poza szeregami uroczystego pochodu nie wolno znajdować się druhom w mundurze, z wyjątkiem tylko tych, którzy pełnią poręczoną im

służbę sokolą nie pozwalającą im pozostawiania w szeregach.

§. 20. Każdy sokół chcący nosić mundur sokoli winien zawiadomić o tem Wydział swego Towarzystwa i nauczyć się musztry; zawiadomienie Wydziału obowiązuje również przy zaniechaniu noszenia munduru.

Odznak sokolich nie wolno pozbywać lub darowywać nieczłonkom.

Sokół chcący w mundurze wziąć udział w uroczystościach lub zabawach urządzanych przez inne Towarzystwo sokole, musi uzyskać zezwolenie od Towarzystwa, do którego należy i tem zezwoleniem wykazać się wobec prezesa Towarzystwa, u którego gości.

W wypadkach, w których z natury rzeczy (z powodu niedającej się przewidzieć nagłości) nie można nawet w drodze obiegowej zasięgnąć zezwolenia Wydziału, zezwala na przywdzianie munduru prezes Związku, Okręgu, względnie prezes miejscowego Towarzystwa.

§. 21. Podczas zlotu ogólnego lub okręgowego winien każdy sokół w mundurze, mieć przy sobie pisemną legitymację otrzymaną od swego Towarzystwa przy przyjęciu go na członka, lub wydaną w tym poszczególnym wypadku i okazać ją na żądanie tym, którzy mają prawo i obowiązek utrzymywania porządku na zjeździe.

§. 21. Każdy sokół występujący w mundurze bez względu na czas i miejsce, w którym się znajduje, winien przestrzegać sokolej godności i unikać wszystkiego, coby mogło przynieść ujmę zacności imienia sokolego.

Nad należytem zachowaniem się w mundurze czuwać powinni wzajemnie wszyscy członkowie, a w pierwszym rzędzie Prezesa i Naczelnicy.

Prezes, tudzież Naczelnik Związku, Okręgu i Towarzystwa miejscowego, względnie ci, którzy

ich zastępują, mają prawo członka nienależycie się zachowującego doraźnie upomnieć, skarcić, a w razach większego przewinienia wezwać do natychmiastowego usunięcia się, lub zdjęcia munduru sokołego, względnie odznak; w wypadkach zaś, w których takie doraźne postępowanie jest niemożliwe, podlegają przekroczenia niniejszych przepisów postanowieniom dyscyplinarnym, zawartym w statucie względnie regulaminie Wydziału każdego Towarzystwa sokołego.

§. 22. Jeżeli ktoś nie będąc wcale sokołem lub przestawszy nim być skutkiem wystąpienia, wykreślenia lub wykluczenia używa mundurn sokołego publicznie i w złej woli a przez to naraża cześć i znaczenie sokolstwa, należy, gdy przedstawienia i środki łagodne nie odniosą skutku, nienależenie osoby tej do sokolstwa z powodami i nadużywanie przez nią munduru sokołego podaó do publicznej wiadomości za pośrednictwem dzienników a przede wszystkim organu Związku.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku
dnia 31. maja 1908 i 16. stycznia 1910.

Regulamin dla Okręgów

Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich,

uchwalony

na XIV. zwyczajnym Zjeździe delegatów

dnia 30. września 1906 r.

Cel i środki.

§. 1. Celem Okręgu jest wspieranie Związku w spełnianiu zadań określonych statutem Związku.

§. 2. Okręg spełnia to zadanie zapomocą:

- a) nadzoru i popierania rozwoju towarzystw do Okręgu należących i zakładania nowych towarzystw;
- b) przestrzegania, by w towarzystwach do Okręgu należących odbywały się ćwiczenia gimnastyczne;
- c) popierania narodowych celów Sokolstwa;
- d) urządzania zlotów okręgowych;
- e) przestrzegania jednolitych zasad w ustroju towarzystw do Okręgu należących i należytej ich administracji;
- f) prowadzenia i ogłaszania wykazów statystycznych o ruchu ćwiczeń i o stanie administracyjnym towarzystw do Okręgu należących;
- g) załatwiania spraw osobną instrukcją Okręgowi przez Wydział Związku stale przekazanych;
- h) wykonywania zleceń Wydziału Związku odnoszących się do Okręgu;
- i) wysyłania ^Fprzedstawicieli Okręgu do Wydziału Związku. F je

Skład Okręgów.

§. 3. Do Okręgu należą towarzystwa przez Wydział związkowy przydzielone; — towarzystwa które ze Związku wystąpią, albo przez Wydział

Związku zostaną wykreślone lub wykluczone, przestają należeć do Okręgu.

§. 4. Wydział Związku ma prawo Okręgi łączyć i rozdzielać, tudzież wydzielać towarzystwa z jednego Okręgu i przydzielać do drugiego.

Siedziba.

§. 5. Siedzibę Okręgu (towarzystwo centralne) oznacza Wydział Związku i temuż przysługuje prawo przeniesienia siedziby do innej miejscowości.

Obowiązki Towarzystw wobec Okręgu.

§. 6. Towarzystwo do Okręgu należące ma obowiązki:

- a) brać udział w zlotach okręgowych;
- b) przyczyniać się do pokrywania kosztów urządzenia zlotów okręgowych, oraz uiszczać uchwalone przez Zjazd delegatów Okręgu opłaty do kasy Okręgu;
- c) pokrywać koszty podróży delegatów na Zjazd Okręgu i nauczyciela na posiedzenia grona nauczycielskiego Okręgu;
- d) oznajmiać Wydziałowi Okręgu na 8 dni naprzód o terminach walnych zgromadzeń towarzystw, tudzież o ich wyniku;
- e) nadsyłać sprawozdania roczne Wydziałowi Okręgu;
- f) nadsyłać Wydziałowi Okręgu wykazy statystyczne (§. 2. e);
- g) wypełniać polecenia Wydziału Okręgu;
- h) wysyłać na Zjazdy Okręgu delegatów w sposób (§. 9.) przepisany.

§. 7. W zlotach okręgowych mogą brać udział czynny tylko członkowie towarzystw do tego Okręgu należących.

Zarząd Okręgow.

§. 8. Sprawami Okręgu zawiadują:

- a) Zjazd delegatów towarzystw należących do Okręgu;
- b) Wydział Okręgu.

Rokiem administracyjnym dla a) i b) jest rok kalendarzowy, a językiem urzędowym język polski.

Zjazd delegatów.

§. 9. Każde towarzystwo należące do Okręgu jest obowiązane wysyłać na Zjazd jednego delegata z prawem zabierania głosu, czynienia wniosków i wnoszenia interpelacji, głosowania, wyboru i wybieralności.

Towarzystwa liczące nad 50 członków z wpływem ostatniego roku administracyjnego mają prawo na każdą następną pełną liczbę 50 członków wysłać jednego delegata.

Delegatów Zjazdu, a także taką samą liczbę zastępców na wypadek przeszkody w osobach delegatów, wybiera na przeciąg jednego roku walne Zgromadzenie każdego towarzystwa należącego do Okręgu, względnie upoważnia swój Wydział do wyboru z grona członków towarzystwa, a Wydział towarzystwa zaopatruje ich w pisemne umocowanie.

Członkom Wydziału Okręgu i okręgowego Grona nauczycielskiego przysługują przez czas należenia do Wydziału względnie Grona prawa delegatów na Zjazd okręgowy. Toż samo prawo przysługuje sprawozdawcy Komisji rewizyjnej Okręgu.

Wydział Związku ma prawo brać udział przez swego delegata w obradach Zjazdu delegatów Okręgu, atoli tylko z głosem doradczym.

§. 10. Zwyczajny Zjazd delegatów zwołuje Wydział Okręgu w pierwszym półroczu roku administracyjnego, o ile możliwości na przemian w różnych miejscach siedziby gniazd do Okręgu należących.

Nadzwyczajny Zjazd może zwołać Wydział Okręgu w razie potrzeby; musi go zwołać, jeżeli tego zażąda $\frac{1}{3}$ część towarzystw należących do Okręgu pisemnie, na 14 dni naprzód z oznaczeniem przedmiotu obrad i miejsca narady.

O dniu, miejscu i porządku obrad należy zawiadomić towarzystwa co najmniej 14 dni naprzód i donieść o tem Wydziałowi Związku.

§. 11. Zakres działania Zjazdu delegatów Okręgu:

- a) wybór na 3 lata prezesa Okręgu i pierwszego jego zastępcy;
- b) wybór w pierwszym roku 12, a w następnych

latach 4 wydziałowych z grona członków towarzystw należących do Okręgu na 3 lata; Prezes i najmniej 5 członków Wydziału Okręgu mają być wybrani z pośród członków mieszkających w siedzibie gniazda centralnego;

- c) wybór Komisji rewizyjnej z trzech członków na jeden rok;
- d) wybór względnie upoważnienie Wydziału Okręgu do wyboru na trzy lata w roku, w którym ma nastąpić wybór Wydziału Związku, przedstawicieli Okręgu do Wydziału Związku i tychże zastępców w ten sposób, że na każdych 1000 członków Towarzystw należących do Okręgu i z pomiędzy nich wybiera się jednego przedstawiciela i zastępcę, przy czem nadwyżka wynosząca pełnych 500 członków liczy się za 1000 i upoważnia do wyboru jednego przedstawiciela i zastępcy zaś Okręg liczący mniej niż 1000 członków wybiera jednego przedstawiciela i zastępcę;
- e) uchwalanie opłat do kasy Okręgu;
- f) przyjmowanie sprawozdań Wydziału Okręgu i Komisji rewizyjnej Okręgu i udzielanie absolutorium;
- g) dyskusya, głosowanie, załatwianie wniosków Wydziału, Towarzystw do Okręgu należących i delegatów i interpelacyi w sprawach dotyczących się Okręgu;
- h) oznaczanie miejsca przyszłego Zjazdu.

§. 12. Do obrad Zjazdów będzie stosowany analogicznie regulamin obrad Zjazdu delegatów Związku.

§. 13. Uchwały Zjazdu zapadają bezwzględną większością głosów delegatów obecnych na Zjeździe; w razie równości rozstrzyga prezes, który zresztą nie głosuje.

Wybory, w których biorą udział wszyscy obecni, odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Delegat wykonuje swe prawa osobiście.

Obrady Zjazdu są jawne, jeżeli sam Zjazd nie uchyli jawności.

Wydział.

§. 14. Wydział Okręgu składa się z prezesa, jego pierwszego zastępcy wybranego przez Zjazd delegatów i 12 wydziałowych.

Urzędowanie wydziałowych trwa trzy lata. Jednakże corocznie ustępuje czterech wydziałowych, a to: z końcem pierwszego roku wylosowani z pomiędzy pełnej liczby wydziałowych, z końcem drugiego roku wylosowani z pomiędzy tych, których nie wylosowano w poprzednim roku, z końcem trzeciego roku i lat następnych ci, którzy swój urząd przez trzy lata od ostatniego wyboru swego sprawowali.

Ustępujący mogą być ponowni wybrani.

W miejsce wydziałowego, który ubył w ciągu roku, wchodzi aż do najbliższego zwyczajnego Zjazdu delegatów ten członek, który przy ostatnich wyborach otrzymał największą po wybranych ilość głosów, a w razie równości głosów, którego los oznaczy. Najbliższy zwyczajny Zjazd delegatów dokonuje wyboru uzupełniającego do końca trzechlecia.

Mandat wydziałowego gaśnie, jeżeli przestanie być członkiem Towarzystwa związkowego, należącego do Okręgu.

§. 15. Wydział powinien ukonstytuować się natychmiast po dokonanych wyborze.

Wybiera on większością głosów na jeden rok z pomiędzy wydziałowych w gnieździe centralnem zamieszkałych: drugiego zastępcę prezesa, naczelnika okręgowego, sekretarza, skarbnika i gospodarza, zaś z pomiędzy wszystkich wydziałowych dwóch zastępców naczelnika i w miarę potrzeby zastępców sekretarza, skarbnika i gospodarza.

W posiedzeniach Wydziału Okręgu może uczestniczyć delegat Wydziału Związku, jednakże tylko z głosem doradczym, jeżeli nie jest także wydziałowym Okręgu.

§. 16. Zwyczajne posiedzenia Wydziału odbywają się raz na trzy miesiące, nadzwyczajne wedle potrzeby, z reguły w siedzibie Okręgu i w lokalu oznaczonym przez Wydział miejscowego towarzy-

stwa. Zwołuje je prezes z podaniem porządku dziennego przynajmniej na 3 dni naprzód. Zwołania nadzwyczajnego posiedzenia Wydziału może zażądać pisemnie trzecia część członków Wydziału Okręgu, wymieniając przedmiot obrad, toż samo Wydział względnie Prezes Związku. Takie posiedzenie musi prezes Okręgu zwołać do 3 dni.

Do kompletu potrzebną jest obecność prezesa lub jego zastępcy i sześciu członków Wydziału; nieobecność na posiedzeniu winien wydziałowy usprawiedliwić. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych, w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

Wybory, w których biorą udział wszyscy obecni, odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 17. Wydział Okręgu jest organem wykonawczym Okręgu. Organem doradczym i wykonawczym Wydziału dla załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych jest okręgowe Grono nauczycielskie, którego skład i zakres działania określa osobny regulamin.

Do zakresu działania Wydziału należy:

- a) zwoływać Zjazdy delegatów (§. 10.) i zawiadamiać o tem jak też o wyniku obrad i wyborów Wydział Związku (§. 9. ust. ost. i §. 11. lit. d);
- b) wykonywać uchwały Wydziału Związku i Zjazdu del. okr. w sprawach Okręgu;
- c) zawiadywać kasą Okręgu i funduszem zlotowym;
- d) zdawać sprawę Zjazdowi Okręgu z całorocznych czynności, a z poszczególnych zleceń Wydziałowi Związku;
- e) dokonywać technicznych i administracyjnych lustracyj towarzystw należących do Okręgu przez swego delegata w myśl obowiązującej instrukcyi lustracyjnej;
- f) pomagać lustratorowi wysłanemu przez Związek w przeprowadzeniu lustracyi okręgu;
- g) starać się o rozpowszechnienie i podniesienie znajomości i umiejętności gimnastyki, tudzież o jednolitość metody ćwiczeń;

- h) uczestniczyć w obradach okręgowego grona nauczycielskiego przez swego delegata z głosem doradczym;
- i) zatwierdzać wnioski Grona nauczycielskiego Okręgu a jeżeli te wymagają zatwierdzenia Wydziału Związku przedkładać je do zatwierdzenia Wydziałowi Związku;
- j) w ogóle wykonywać czynności leżące w zakresie działania Okręgu (§. 2.).

§. 18. Do posiedzeń, obrad i głosowania, załatwień obiegowych, wyborów i losowania, tudzież komisji Wydziału Okręgu i regulaminów dla nich, mają być stosowane analogicznie postanowienia regulaminu Wydziału Związku.

§. 19. Prezes Okręgu a względnie jego zastępca, zwołuje posiedzenia Wydziału, kieruje obradami Zjazdu i Wydziału Okręgu, czuwa nad wykonaniem uchwał, podpisuje wraz z sekretarzem pisma wychodzące od Okręgu, wysyła według uznania delegata z głosem doradczym na Walne zgromadzenia towarzystw należących do Okręgu. W razach nagłych załatwia samodzielnie, lecz ile możliwości z doradą komisji miejscowej t. j. miejscowych członków Wydziału Okręgu, sprawy nie cierpiące zwłoki, pod własną odpowiedzialnością i winien zdać z tego sprawę na najbliższym posiedzeniu Wydziału Okręgu.

Przy publicznych wystęпах, pochodach i ćwiczeniach okręgowych należy techniczne kierownictwo i komenda do naczelnika okręgowego lub jego zastępcy.

Do zakresu działania innych członków Wydziału Okręgu stosuje się analogicznie odnośne postanowienia regulaminu Wydziału Związku.

Fundusze.

§. 20. Fundusze pod zarządem Okręgu są następujące:

1. wkładki Towarzystw w myśl §. 6. lit. b);
2. dochody ze zlotów okręgowych i przedsięwzięć na rzecz Okręgu urządzanych;
3. ewentualne zasiłki z funduszu Związku.

Złoty okręgowe.

§. 21. Złoty okręgowe mają się odbywać co dwa lata nie wliczając roku Złotu powszechnego, a to stosownie do postanowień osobnego regulaminu.

Zjazdy towarzystw.

§. 22. Zjazdy towarzyskie gniazd do jednego Okręgu należących, mogą odbyć się za zezwoleniem Prezesa Okręgu, Zjazdy towarzystw w różnych Okręgach położonych za zezwoleniem Prezesa Związku lub na wezwanie Wydziału Związku.

Pokrycie kosztów.

§. 23. Koszta Złotów okręgowych pokrywają dochody na ten cel uzyskane; ewentualny niedobór pokrywają towarzystwa należące do Okręgu w miarę liczby swoich członków.

Znoszenie uchwał.

§. 24. Wydział Związku ma prawo znosić uchwały Wydziałów Okręgów lub Zjazdów delegatów.

Zmiana regulaminu.

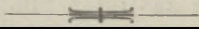
§. 25. Postanowienia objęte §§. 12, 18., 19., ustęp 2, 21. i 22. może uchylać, zmieniać lub uzupełniać Wydział Związku we własnym zakresie; inne postanowienia niniejszego regulaminu może zmienić jedynie Zjazd delegatów Związku.

Okręgowe Zjazdy delegatów i Wydziały nie mają mocy czynienia samodzielnych zmian w postanowieniach niniejszego regulaminu.

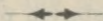
Postanowienia przejściowe.

§. 26. Pierwsze Zjazdy delegatów towarzystw należących do nowo utworzonych Okręgów zwołują Wydziały towarzystw centralnych do miejsc ich siedziby.

Delegatów na te pierwsze Zjazdy obiorą w zastępstwie walnych zgromadzeń Wydziały towarzystw.

Przepisy o służbie sokolej.

1. Postanowienia ogólne.

§. 1. Służba sokola polega na spełnianiu zadań, zakreślonych statutem Związku, regulaminem dla Okręgów i statutem odnośnego Towarzystwa sokolego, tudzież regulaminami na podstawie tych przepisów sokolich uchwalonymi.

§. 2. Każdy członek Towarzystwa sokolego winien znać dokładnie wszystkie statuty i regulaminy sokole, zwłaszcza, że wstępując do Towarzystwa podpisuje wyraźne oświadczenie, że poddaje się tym przepisom, tudzież unikać wszelkiego wykroczenia przeciw nim tak z uwagi na zaszczytne miano Sokola, jak celem uniknięcia skutków postanowień dyscyplinarnych.

§. 3. Ze względu na organizację sokolą winien każdy członek Towarzystwa sokolego przestrzegać przy występach publicznych także takich form zewnętrznych, które wynikają z wymogów karności i łączności sokolej.

§. 4. Każdy członek Towarzystwa sokolego winien — o ile nie zachodzą poważne przeszkody — uczestniczyć w występach publicznych swojego gniazda, Okręgu i Związku, a to w ćwiczeniach, pochodach, zjazdach i zlotach

Dla zaznaczenia swej przynależności sokolej winien każdy członek Towarzystwa sokolego, biorąc

udział w występie publicznym używać przepisanego stroju sokolego.

Od używania uroczystego stroju sokoligo i ucześnieńczenia w pochodach wyłączeni są druhowie ułomni; to samo odnosi się bezwarunkowo do wszystkich kobiet.

II. Pozdrawianie.

§. 5. Członkowie Towarzystw sokolich w stroju uroczystym lub ćwiczebnym przemawiając do siebie używają słowa „druh“.

W mundurze sokolim pozdrawiają się wszyscy druhowie bez względu na to, do którego Towarzystwa należą, a to młodsi wiekiem pozdrawiają pierwsi wiekiem starszych, zaś wszyscy pozdrawiają pierwsi Prezesów i Naczelników Gniazd, Okręgów i Związku, jeżeli oni występują z odznakami służbowemi.

§. 6. Pozdrawia się przede wszystkim przez przybranie jak na rozkaz „bacność“ postawy zasadnej, tudzież jeżeli się ma czapkę na głowie a prawą rękę wolną także przez oddanie równocześnie ukłonu sokolego.

Postawą zasadną jest trzymanie się prosto z głową wzniesioną (nie przesadnie) w górę, głowa i wzrok zwrócone w stronę (zazwyczaj dowódcy, zaś przy pozdrawianiu) pozdrawianego.

Ukłon sokoli oddaje się przez przyłożenie prawej ręki do czapki ponad prawą skronią w ten sposób, że mały palec znajduje się równo z dolnym brzegiem czapki, trzy środkowe palce dotykają końcami czapki, a wielki palec do nich przylega; dłoń naturalnie zgięta nie powinna dotykać twarzy, zaś łokieć zanadto odstawać od ciała. Rękę podnosi się do czapki szybko, wytrzymuje się ją przy pozdrawianiu stojąc przez trzy takty, poczem szybko się ją opuszcza, zaś przy pozdrawianiu idąc przykłada się rękę do czapki na trzy kroki przed

odbierającym ukłon, a opuszcza się ją trzy kroki za nim. Przy ukłonie nie powinno się nachylać głowy ku ręce. Jeżeli się nie ma czapki na głowie, nie należy przykładać ręki do głowy.

Przy pozdrawianiu osób pojedynczych lub luźnych grup, nigdy jednakże oddziałów zeszergowanych, można gdzie to będzie stosownem, użyć witając lub żegnając wyrazu sokolego pozdrowienia „czołem!“, zwłaszcza jeżeli pozdrowienie niema cechy ściśle służbowej, lub pozdrawiający także przemawia.

§. 7. Sokół pozdrawia oddział ukłonem, na który odpowiadają prezes i dowódca oddziału, zaś oprócz nich nie wolno nikomu z szeregów oddawać ukłonu.

Oddziały pozdrawiają się zwrotem głowy na rozkaz dowódców i ukłonem prezesów i dowódców; oddział bez sztandaru pozdrawia pierwszy.

Oddział pozdrawia zwrotem głowy na rozkaz dowódcy i ukłonem prezesa i dowódcy:

- a) przy występach: Związku prezesa i naczelnika Związku;
- b) przy występach Okręgu: prezesa i naczelnika swego Okręgu, oraz prezesa i naczelnika Związku, jeżeli ci występują z odznakami;
- c) przy występach Gniazd, prezesa i naczelnika swego Gniazda, tudzież jeżeli występują z odznakami, prezesa i naczelnika swego Okręgu i prezesa i naczelnika Związku.

Zastępcom prezesów i naczelników, o ile pełnią służbę w zastępstwie, przysługują te same prawa.

Oddział ze sztandarem pozdrawiają najpierw pojedynczy sokoli, a oddaje pozdrowienie prezes i dowódca ukłonem sokolim; (druhom zaś wymienionym w poprzednich ustępach zwrotem głowy na rozkaz i ukłonem sokolim).

§. 8. Oddanie czci odbywa się w ten sposób, że na rozkaz: „Czapkę zdejm“ chwyta się czapkę prawą ręką i spuszcza się ramię w dół.

„Czapka w lot“ prawą ręką chwyta się czapkę i wznosi się ramię w górę.

„Czapkę — wdziej!“ wkłada się czapkę na głowę

„Klęknij“ klęka się prawą nogą — czapka w lewej ręce na lewe kolano — prawe ramię w dół.

Oddział w pochodzie spotkawszy księdza z Panem Bogiem, na rozkaz dowódcy zatrzymuje się, zdejmując czapki i nie zmieniając swego szyku czyli ustawienia zwraca się w kierunku księdza i klęka, a gdy kapłan minie go o dziesięć kroków, wstaje wdzwiewa czapki i wraca do kierunku pierwotnego.

W kościele i przy mszy połowej czapkę się zdejmuje.

Oddział w pochodzie uroczystym nie oddaje żadnych ukłonów, z wyjątkiem przypadku wymienionego w ustępie poprzednim.

III. Pochody i ćwiczenia publiczne.

§. 9. Z obowiązkiem wzięcia udziału w publicznych pochodach i ćwiczeniach, łączy się obowiązek wyuczenia się musztry i pilnego uczęszczania na próby, które poprzedzać mają każdy występ publiczny.

Do pochodów, ćwiczeń i prób winien każdy uczestnik stawić się punktualnie na miejsce zboru i zająć miejsce oznaczone przez Naczelnika; miejsca w szyku samowolnie zmieniać nie wolno, jak również nie wolno ze szeregu występować.

Każdy winien starać się o należyte równanie w rzędzie, (które zależy na tem, by patrząc na piersi obok stojącego widział wierzch piersi trzeciego); również winien starać się o krycie i należyty rozstęp w szeregu.

W szeregach nie wolno bezwarunkowo palić tytoniu, głośno rozmawiać, gestykulować, zaczepiać przechodniów, zaś w uroczystym pochodzie pozdrowiać.

Podczas pochodu należy starać się o równość i jednolitość kroku, który stosuje się wedle idących na czele. (Na rozkaz po—chód występuje się lewą nogą. Wszelkie obroty na miejscu wykonuje się na lewej nodze. Każdy winien trzymać się prosto, głowę w górę wznieść (nie przesadnie), ramiona zwisłe lekko wahają.

Pozdrowienie w szyku: na rozkaz: „baczność“ w „lewo“ lub „w prawo patrz!“ zwrok kieruje się w tę stronę, przyczem prezes i naczelnik oddają ukłon sokoli.

§. 10. Bezpośrednio przed ćwiczeniami publicznymi, należy odbyć ostatnią próbę ogólną, która rozstrzyga o dopuszczeniu poszczególnych druhow do ćwiczeń.

W próbie tej winni wziąć udział bezwarunkowo wszyscy ćwiczący i w tym celu stawić się, gotowi do ćwiczeń, w oznaczonej godzinie i szatni.

Kto próby ostatniej nie odbędzie, lub też na niej nienależycie przygotowanym się okaże, ma być od udziału w ćwiczeniach publicznych bezwarunkowo wyłączony.

Kierownik ćwiczeń zarządza każdym razem odpowiednie środki kontroli; on też może w wyjątkowych i rzeczywiście na uznanie zasługujących wypadkach uwzględnić nieobecność na ostatniej próbie ogólnej.

Kto na próbie ogólnej nie został wyłączonym, obowiązany jest pod rygorem naruszenia karnośći sokolej wziąć udział w ćwiczeniach publicznych, chyba że dozna ważnej przeszkody i zawiadomi o niej kierownika ćwiczeń.

§. 11. Przy ćwiczeniach w zastępach, przodownicy przy pomocy wyznaczonych ćwiczących usta-

wiają przyrząd, poczem ustawiwszy się sami oczekują hasła do rozpoczęcia ćwiczeń.

Stojącym w zastępie wolno przybrać postawę „spocznij!“ czyli dowolną nie ruszając lewej pięty z miejsca, jednakże cała ich uwaga winna być zwróconą na przewodnika i na ćwiczenia.

Wszelkie zbyteńne rozglądanie się po boisku lub sokolni, nawoływanie i występywanie z rzędu, jest surowo wzbronione.

Druh, na którego przypada kolej ćwiczenia, przybiera natychmiast postawę „bacność!“ i zachowuje ją aż do powrotu swego do zastępu.

Każde ćwiczenie należy wykonać tak, jak zostało okazaniem; wszelkie zmiany samowolne i dodatki są wykluczone.

Przed wydaniem hasła, ćwiczeń rozpoczynać nie wolno, kończyć zaś należy je zaraz po wydaniu powtórnego znaku do zmiany lub zejścia z boiska, a zaczęte ćwiczenie natychmiast przerwać.

Po skończeniu ćwiczenia sprzątnąć przyrząd winni sami ćwiczący.

§. 12. Kto staje do ćwiczeń publicznych, winien zaopatrzyć się w przepisany, schludny i czysty strój ćwiczebny, a jeżeli ćwiczenia odbywają się na boisku, także w czapkę sokolą.

Strój ćwiczebny należy umieścić w tłumoku lub woreczku zapiętym, opatrzonym z wierzchu nazwą siedziby towarzystwa, tudzież imieniem i nazwiskiem właściciela.

Zegarki, kosztowności i pieniądze należy oddać w przechowanie, komu będzie wskazane.

§. 13. Wstęp do szatni, na miejsce zboru, lub na boisko mają tylko druhowie ćwiczący tudzież wyznaczeni delegaci i gospodarze.

Druhom w stroju ćwiczebnym wolno być jedynie w szatniach na miejscu zboru a na boisku tylko podczas ćwiczeń, nie wolno zaś bezwarun-

kowo znajdować się na miejscach dla publiczności przeznaczonych i w restauracjach od stron boiska otwartych lub chodzić między publicznością.

Jeżeli są chwilowo niezajęci, a pragną ćwiczenia innych zobaczyć, mają ubrani w czamarki, względnie inne zwierzechnie suknie, przyglądać się tymże ćwiczeniom z miejsc przez kierownika dla nich umyślnie przeznaczonych i stosować się ściśle do wszelkich ogłoszeń tamże umieszczonych.

§. 14. Palenie tytoniu i cygar w szatniach, w sali sokolni i w obrębie boiska jest bezwarunkowo wzbronione; niemniej zabronione są wszelkie krzyki i nawoływania, jakoteż bieganie i kręcenie się między widzami, po boisku lub sokolni.

W ogólności winien każdy druh poczuwać się do sumiennego spełniania swych obowiązków, powinien tedy przestrzegać karności i porządku, być punktualnym i wszelkie rozkazy Prezesa, Naczelnika i swych kierowników spełniać bezwarunkowo cierpliwie, chętnie i z dobrą wolą; rozkazy mogą być wydawane przez nich bezpośrednio lub pośrednio przez druhów zamianowanych w tym celu.

IV. Wprowadzanie i odprowadzanie sztandaru.

§. 15. Sztandar należy przechowywać w domu „Sokoła“, a jeżeli Towarzystwo nie ma odpowiedniego pomieszczenia, przechowuje sztandar Prezes w swoim mieszkaniu.

Wprowadzanie i odprowadzanie sztandaru odbywa się zawsze uroczyście. Oddział mający wprowadzić sztandar, udaje się pod rozkazami swego dowódcy na miejsce, gdzie sztandar jest przechowywany, w pochodzie zwykłym (czwórkami). Przybywszy na miejsce, ustawia się czelnie do fasady budynku; (pluton w dwurzędzie, drużyna w dwurzędzie lub kolumnie, hufiec i pułk w szyku zwartym, co zależy od przestrzeni, jaką się ma do rozporządzenia); muzyka staje trzy kroki obok prawego

skrzydła. Gdy oddział stanął już w należyтым szyku, występuje na dany przez dowódcę znak chorąży i udaje się po sztandar. W chwili, gdy chorąży ukaże się ze sztandarem wzniesionym, następuje zwrot głowy w stronę sztandaru (muzyka gra „marsz sokoli“), prezes i dowódca z prawą ręką przy czapce idą naprzeciw sztandaru i towarzyszą mu po obu stronach na właściwe miejsce.

§. 16. W wypadkach, gdy miejsce przechowania sztandaru jest zbyt oddalone od miejsca zboru, dowódca przeznaczają do wprowadzenia sztandaru pluton. Samo wprowadzenie sztandaru odbywa się zawsze jednakowo.

Gdy pluton przeznaczony do przyniesienia sztandaru — zbliżył się na 30 kroków do głównego oddziału, natenczas dowódca głównej siły rozkazuje zwrot głowy, a dowódca plutonu wydaje taki sam rozkaz i udaje się na właściwe miejsce.

Sztandar należy odprowadzać według tych samych prawideł (muzyka gra przy odnoszeniu sztandaru, a milknie ze zniknięciem).

V. Chorąży.

§. 17. Chorąży winien troskliwie czuwać nad całością i starannem przechowaniem sztandaru. Chorąży używa odznaki służbowej przez prawe ramię tylko w czasie noszenia sztandaru; z chwilą odłożenia go, odznakę zdejmuję.

Chorążemu nie wolno pod żadnym pozorem opuszczać sztandaru, a tylko z konieczności może go chwilowo powierzyć podchorążemu, również nie wolno mu ze sztandarem lub w odznakach chorążowskich ukazywać się poza szeregami. Chorąży ustawia się w drużynie w szyku jako drugi na prawem skrzydle w pierwszym rzędzie, zaś w drużynie w czwórkach w prawo ustawia się w czelnej czwórce, — jako drugi od lewego skrzydła (t. j.

w dwójce z pierwszego rzędu) i nie wolno mu zmieniać tych przepisem regulaminu musztry oznaczonych miejsc.

§. 18. Chorąży w szeregu zostaje pod rozkazami dowódcy oddziału i z tego powodu winien znać dotyczące go przepisy służby sokołej i umieć dokładnie musztrę, a w szczególności następującą musztrę chorążego, która przepisuje, że na rozkaz:

I. „baczność“, kładzie chorąży sztandar na ramię. Sztandar nosi chorąży na prawym barku skośnie, przyczem prawą ręką trzyma drzewce tak, że prawe przedramię znajduje się w położeniu poziomem, a łokieć naturalnie do boku przylega; lewe ramię zwisłe.

II. „spocznij“, chorąży opuszcza „sztandar do nogi“. Z położenia „sztandar na ramieniu“ pociąga sztandar prawą ręką ku sobie do położenia pionowego, chwytą lewą ręką drzewce poniżej prawej, stawia sztandar oburącz na prawy bok i puszcza lewe ramię.

III. „w prawo (lewo) patrz“, wykonuje chorąży „sztandar wzniesł“.

Z położenia „sztandar na ramieniu“ pociąga sztandar prawą ręką do położenia pionowego, ujmując drzewce lewą ręką wraz z materią powyżej prawej, przykładą prawe ramię z drzewcem do boku, a sztandar skłania lekko wprzód. Z tego położenia do „sztandar na ramię“ przenosi sztandar oburącz w położenie pionowe, kładzie oburącz na prawy bark i opuszcza lewe ramię.

IV. „Kłęknij“ wykonuje chorąży „sztandar skłon“.

Z położenia „sztandar na ramieniu“ pociąga prawą ręką sztandar do położenia pionowego, chwytą drzewiec wraz z materią lewą ręką powyżej prawej, wkłada dolny koniec drzewca oburącz pod prawą pachę, a górny opuszcza na 20 cm. od ziemi, przyczem końce materii przekłada do prawej ręki,

a lewe ramię opuszcza. Z tego położenia do „sztandar na ramię“ chwytą drzewce sztandaru wraz z materyą lewą ręką powyżej prawej, przenosi sztandar oburącz do położenia pionowego, kładzie sztandar na prawy bark i opuszcza lewe ramię.

VI. Sygnały trąbką.

§. 19. Wydawanie sygnałów trąbką przysłuża: przy pochodach związkowych: 1. naczelnikowi związkowemu i 2. naczelnikom okręgowym; pierwszy wydaje sygnał naczelnik związkowy, poczem kolejno naczelnicy okręgowi: przy pochodach okręgowych naczelnikowi okręgowemu i przy pochodach gniazd naczelnikowi gniazda.

Sygnałów jest cztery:

1. Zbór — jednokrotny dłuższy sygnał.
2. Bacność — dwukrotny dłuższy sygnał.
3. W pochód — trzykrotny sygnał.
4. Stanać stój — czterokrotny sygnał.

§. 20. Prezesi Gniazd, Okręgów i Związku wydają rozkaz „Bacność“, w razie potrzeby dwukrotnym dłuższym sygnałem trąbką.

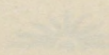
W tym celu należy...
dość istotny...
z uwagi na...
zależy od...
niezależnie od...

VI. Wyniki badań

1. Wyniki badań...
przy pomocy...
zostały...
dotyczy...
zostało...
zostało...

Wnioski:

1. Wyniki badań...
2. Wyniki badań...
3. Wyniki badań...
4. Wyniki badań...

Regulamin pochodowy

dla związkowych gimnastycznych towarz. sokolich.

§. 1. *Odróżnia się pochody:*

I. a) zwykłe, b) uroczyste;

II. a) gniazd, b) Okręgów, c) Związku.

§. 2. *Zasady pochodów zwykłych:*

a) uszykowanie czwórkowe, regulaminem „rozka-zów do ćwiczeń rzędowych“ przepisane;

b) wykluczenie wszelkich odszczególnień regu-laminem odznak nieuwzględnionych;

c) wykluczenie ułomnych i kobiet;

d) sztandar — jeżeli prezes zarządzi.

§. 3. *Pochody uroczyste są zasadą przy występach publicznych.*

O zastosowaniu ich orzekają odnośnie Wydziały.

§. 4. *Zasady ogólne pochodów uroczystych:*

a) uszykowanie kolumn plutonowe, wyjątkowo czwórkowe;

b) sztandar rozwinięty (w czasie opadów w fu-terale);

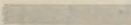

c) wykluczenie ułomnych i kobiet.

§. 5. *Sztandar występuje, jeżeli w pochodzie bierze udział najmniej 24 druhów.*

§. 6. Porządek zwykłego pochodu gniazda:

- Muzyka w kolumnie szóstkowej.
 } 10 kroków.
 ⊕ ⊙ ⊖ Prezes, naczelnik i przyboczny (naczelnik po lewej, przyboczny po prawej stronie prezesa).
 } 6 kroków.
 △ Drużynowy.
 } 4 kroki.
 Sztandar (na drugim miejscu prawego skrzydła pierwszej czwórki) i członkowie Wydziału.
 Druhowie czwórkami.
 } 6 kroków.
 △ Drużynowy.
 } 4 kroki.
 ⊕ ⊕ ⊕ ⊕ Druhowie czwórkami i t. d.
 Jeżeli jest tylko jedna drużyna, drużynowy odpada.

§. 7. Porządek uroczystego pochodu gniazda:

- Muzyka w kolumnie szóstkowej.
 } 10 kroków.
 ⊕ ⊙ ⊖ Prezes, naczelnik i przyboczny (naczelnik po lewej, przyboczny po prawej stronie prezesa).
 } 6 kroków.
 △ Drużynowy.
 } 4 kroki.
 Sztandar (na 2-gim miejscu prawego skrzydła pierwszego rzędu), członkowie Wydziału i plutonowy.
 } 3 kroki.

=====

===== Dalsze trzy plutony I-szej drużyny.

=====

=====

Δ } 6 kroków.
 } Drużynowy.
 } 4 kroki.

=====

=====

===== II. drużyna i t. d.

=====

Konnica w uszykowaniu wskazanem ilości-
 licznościami otwiera i zamyka pochód.
 Jeżeli jest tylko jedna drużyna, drużynowy
 odpada.

§. 8. Porządek uroczystego pochodu Okręgu:

=====

⊕ ⊙ ⊖ } Muzyka w kolumnie szóstkowej.
 } 10 kroków.

⊕ ⊙ ⊖ } Prezes Okręgu, naczelnik okręgowy
 i przyboczny (naczelnik po lewej przy-
 boczny po prawej stronie prezesa).
 } 6 kroków.

Gniazda okręgowe uszykowane jak w §.
 7. a to w następującym porządku:
 a) gniazdo centralne;
 b) inne gniazda w porządku abeca-
 dlowym nazwy ich siedziby;
 c) gniazdo miejscowe.

Jeżeli gniazdo miejscowe jest central-
 nem, za prezesem Okręgu kroczy po-
 łowa jego członków, druga połowa
 zamyka pochód.

Ze sztandarami mogą wystąpić tylko te towarzystwa, które wyślą do pochodu najmniej 24 druhów; mimo to sztandary będą rozmieszczone symetrycznie. Gniazda, które nie mogą stanowić plutonu zorganizowanego, łączą się w jeden oddział, na którego czele stają prezesi tych gniazd.

Konnica jak w §. 7.

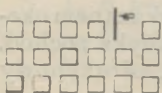
§. 9. Porządek uroczystego pochodu Związku:

Muzyka.

} 10 kroków.

Prezes Związku, naczelnik związkowy i przyboczny (naczelnik po lewej, przyboczny po prawej stronie prezesa).

Wydział Związku w plutonie dwu- lub trzyczędnym.

Prezesi Okręgów a względnie gniazd, którzy są zarazem wydziałowymi Związku, zajmują w pochodzie miejsce przy sztandarze Związku, a w takim razie zastępcy ich stają na czele dotyczących okręgów a względnie gniazd.

} 6 kroków.

Okręgi numerowym swym porządkiem, uszykowane jak w §. 8.

Okręg, w którego terytorium odbywa się Zlot związkowy, kroczy zawsze na końcu (§. 8.).

Konnica jak w §. 7.

Co do sztandarów Towarzystw obowiązuje postanowienie §. 8.

Przepisy o dyetach i kosztach podróży.

§ 1. Koszta utrzymania czyli diety i koszt podróży należą się członkom związkowych Towarzystw sokolich, którzy celem dopełnienia obowiązkowej czynności sokolej wydalają się z dziedziby swego Towarzystwa a w szczególności :

- a) delegatom na Zjazd związkowy;
- b) delegatom na Zjazdy okręgowe;
- c) wydziałowym Związku;
- d) wydziałowym okręgowym;
- e) związkowym delegatom i sprawozdawcom technicznym na Zloty i Zjazdy gimnastyczne;
- f) członkom związkowego Grona nauczycielskiego;
- g) członkom okręgowych Gron nauczycielskich;
- h) lustratorom Towarzystw sokolich technicznym i administracyjnym.

§ 2. Należytości w § 1. wymienione wypłaca :

a) Związek: wydziałowym Związku (§ 21. stat. Zw.) w razie wyjazdu na posiedzenie Wydziału, związkowym delegatom i sprawozdawcom technicznym na Zloty i Zjazdy gimnastyczne, członkom związkowego Grona nauczycielskiego w razie wyjazdu na posiedzenie Grona, druhom odbywającym lustracje związkowe zwykłe i poprzedzające Zloty związkowy, lustracje okręgowe zwyczajne, tudzież lustracje okręgowe informacyjne, o ile te ostatnie odbywają się w Towarzystwie przed upływem pierwszego roku jego istnienia;

b) Okręg: wydziałowym Okręgu w razie wyjazdu na posiedzenie Wydziału i druhom odbywającym lustracje okręgowe przedzlotowe;

c) Towarzystwo: swoim delegatom na Zjazd związkowy i okręgowy, tak wybranym, jak posiadającym prawo delegatów, członkom okręgowego Grona nauczycielskiego w razie wyjazdu na posiedzenie Grona i druhom odbywającym

lustracye okręgowe informacyjne, o ile Towarzystwo, w którym taka lustracya się odbywa, istnieje dłużej, aniżeli rok jeden.

§ 3. Dyety wynoszą po sześć kor. za dobę choćby niepełną, licząc od chwili wyjazdu, a za każdą połowę doby następnej choćby tylko zaczętej po trzy korony. Gdyby należyte spełnienie obowiązkowej czynności wymagało przenocowania w miejscu dokonać się mającej czynności, dolicza się do dyet po trzy kor. za każdy nocleg.

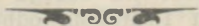
§ 4. Podróż należy przedsięwziąć tak, by nie przerywając jej przybyć na miejsce tuż przed rozpoczęciem czynności obowiązkowej, po której zakończeniu winien niezwłocznie nastąpić powrót, gdyż tylko za taki czas będą liczone dyety. Do podróży należy używać kolei żelaznej, a tylko wyjątkowo podwody, gdzie nie ma kolei, lub użycie jej natrafi na wielkie trudności albo spowoduje większe koszta.

§ 5. Koszta podróży koleją uiszczane będą w wysokości ceny kolejowego biletu jazdy trzecią klasą pociągami najdogodniejszymi. Za dojazd do i od dworców kolejowych zwracać się będzie koszta rzeczywiście poniesione.

§ 6. Za podwodę użytą do podróży zwracać się będzie koszta rzeczywiście poniesione. W razie podróży podwodą kilku druhów z jednej siedziby do tej samej miejscowości należy użyć jednej podwody dla dwóch i policzyć należność za podwodę raz tylko.

§ 7. Wspomniane w § 1. należności uiszczać będą Wydziały odnośnych Towarzystw, Okręgów lub Związku na podstawie sprawdzonych przez nie rachunków, przedłożonych i podpisanych przez upoważnionych do poboru.

Uchwała Wydziału Związku z 4. lutego 1906.

Związek polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Wskazówki

do prowadzenia jednolitej rachunkowości,

rewizyi kasy i ksiąg

w polskich gimnastycznych Towarzystwach sokolich.

LWÓW.

Nakładem Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

I. Związkowa drukarnia we Lwowie, ul. Lindego 1. 4.

1906.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second block of faint, illegible text.

Third block of faint, illegible text.

Fourth block of faint, illegible text.

Fifth block of faint, illegible text.

Sixth block of faint, illegible text.

Seventh block of faint, illegible text.

Eighth block of faint, illegible text.

Ninth block of faint, illegible text.

Tenth block of faint, illegible text.

Eleventh block of faint, illegible text.

Twelfth block of faint, illegible text.

Final block of faint, illegible text at the bottom of the page.

A.

Wskazówki do prowadzenia jednolitej rachunkowości w polskich gimn. Tow. sokolich.

I. Każdy pobór i każda wypłata mają być przedewszystkiem wpisane do kwitaryusza na pobór *wzór 1 a* (kasa pobierze), na wypłatę *wzór 1 b* (kasa wypłaci) z oznaczeniem w rubryce (na rachunek — z rachunku) konta, na które odnośna kwota ma być przeprowadzona.

Kwitaryusz ma być paginowany w ten sposób, aby obie połowy czyli stronicie otwartego kwitaryusza jedną i tą samą liczbą były oznaczone; z początkiem każdego roku rozpoczyna się paginowanie od liczby 1.

II. Z kwitaryusza przenosi się dziennie cały pobór (wypłatę) sumarycznie wedle odnośnych kont z powołaniem się na liczbę porządkową kwitaryusza, do księgi kasowej (*wzór 2*) po stronie „przychód“ w rubrykę pierwszą sumą przychodu i równocześnie w odpowiednią kolumnę wydatki (po stronie roz-

chodu); księga kasowa musi być również paginowana.

Pierwsza pozycja księgi kasowej stanowi pozostałość kasową z 31. grudnia roku poprzedniego „zapas gotówki“, którą się tylko w pierwszą rubrykę wpisuje.

Oprócz kont już nazwanych zawiera księga kasowa po obu stronach po kilka przedziałek wolnych, które stosownie do potrzeby — odpowiednio oznaczyć należy, n. p. rachunek boiska, rachunek kręgielni i t. p.

Z końcem każdego miesiąca należy dodać wszystkie kolumny, sprawdzić, czy dają one sumę okazującą się w pierwszej rubryce, a następnie potrącić ogólną sumę rozchodów od wydatków, wynikłe saldo daje stan kasy.

III. Księga członków *wzór 3*. Po wypełnieniu nagłówka, wpisuje się z dniem 1. stycznia ewentualną zaległość członka za rok poprzedni, należytość za rok bieżący (przy nowowstępujących wpisowe), dalej należytość za naukę lub ćwiczenia w rubrykę „winien“, wszelkie zaś wpłaty wprowadza się w rubrykę „ma“ na podstawie kwitaryusza *wzór 1 a* lub też

IV. Kwitaryusza dla kursora *wzór 4* z dokładnym oznaczeniem daty uiszczenia i liczby porządkowej kwitaryusza. Z końcem roku obie kolumny *wzór 3* zesumowane po stronie „ma“ albo wyrównują rachunek albo okaże się niedobór, który na rok następny przenieść należy w rubrykę „winien“.

Wpłaty uskutecznione do rąk kursora wpisuje się sumarycznie na podstawie sporządzonego osobnego wykazu do kwitariusza *wzór 1 a* tylko z powołaniem liczby porządkowej a następnie księgi kasowej.

Prócz powyższych wzorów, według których mają być księgi zasadniczo prowadzone, służyć mogą według uznania i potrzeby i inne wykazy jako zapiski.

IV. Bilans z 31. grudnia każdego roku ma zawierać:

w stanie czynnym:

1. zapas gotówki,
2. zapas papierów wartościowych nominalnej wartości,
3. wartość budynków własnych po uwzględnieniu rocznej amortyzacji,
4. wartość inwentarży po uwzględnieniu rocznej amortyzacji,
5. ewentualne należitości czynne n p zaliczki i t. p.

w stanie biernym:

1. dług hipoteczny na gmach lub realność,
2. długi wekslowe lub na skrypta,
3. należitości bierne n. p. niezapłacone rachunki z tytułu zakupu inwentarża, przyrządów gimnastycznych lub z budowy własnego gmachu.

Różnica między stanem czynnym a biernym okaże właściwy stan majątku Towarzystwa.

Wszystkie wzory są zaopatrzone u dołu po lewej stronie w odnośne znamiona.

B.

Rewizya kasy i ksiąg.

Organa powołane statutem do przeprowadzenia rewizyi ksiąg i kasy Towarzystwa, powinny uskutecznić tę czynność przynajmniej dwa razy rocznie.

Przed rozpoczęciem szkontra (rewizyi) należy zarządzić zaciągnięcie bieżących pozycji z kwitariusza (kasa pobierze) (kasa wypłaci) do księgi kasowej, zesumowanie pierwszej rubryki przychodu i rozchodu w księdze. Suma rozchodu odbija się od sumy przychodu a różnica powstała ma się znajdować w kasie bądź to w gotówce, bądź na książeczce wkładkowej miejscowej instytucji finansowej. Zgodność stanu kasy ze stanem księgi należy stwierdzić podpisem w księdze kasowej pod ostatnią pozycją po stronie „przychodu“.

W dalszym ciągu rewizyi, o ile Towarzystwo posiada papiery wartościowe, należy sprawdzić ich ilość i jakość, czy nie zostały wylosowane do umorzenia i czy kupony w terminie zostały zrealizowane.

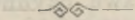
Pojedyncze pozycje kwitariusza winny być sprawdzone z odnośnymi dowodami kasowymi i wpisanymi w księdze kasowej tak pod względem kwoty jak i umieszczenia pod odpowiednim tytułem. Po

zrewidywaniu księgi kasowej należy sprawdzić w księdze członków, czy wkładki regularnie wpływają. Skarbnika Towarzystwa, który w księgach swych i w rocznym zamknięciu wykazuje znaczne zaległości, powinno się zawezwać do jaknajenergiczniejszego ich ściągania lub też odpisania, gdyż zaległości nieściągalne nie przedstawiają faktycznie majątku Towarzystwa.

Na zakończenie należy jeszcze zawezwać kursora do przedłożenia kwitaryusza wraz z wykazem zainkasowanych a skarbnikowi jeszcze nie oddanych wpływów.

Stanisław...owski.

Regulamin okręgowego grona nauczycielskiego.

Zadanie grona i zakres działania.

§. 1. Okręgowe grono nauczycielskie jest organem doradczym i wykonawczym Wydziału okręgowego do załatwiania i przeprowadzania spraw technicznych.

§. 2. Do zakresu działania grona należy:

- a) przestrzeganie jednolitego układu ćwiczeń, metodyki, słownictwa, komendy i stroju ćwiczebnego ustalonych uchwałami Wydziału Związku;
- b) dozór fachowy nad sposobem prowadzenia gimnastyki i przeprowadzanie lustracyi okręgowych technicznych stosownie do instrukcyi lustracyjnej;
- c) urządzenie okręgowych kursów nauczycielskich, wykładów i odczytów z dziedziny gimnastyki;
- d) fachowe współpracownictwo w organie związkowym „Przewodnik gimnastyczny“;
- e) prowadzenie statystyki w kierunku technicznym;
- f) przygotowywanie i przeprowadzanie pod względem technicznym okręgowych ćwiczeń próbnych, okręgowych zlotów, pochodów i wycieczek.

Skład grona, czas urzędowania i prawa członków.

§. 3. W skład grona nauczycielskiego wchodzi:

- a) naczelnik okręgowy i dwaj jego zastępcy wybierani corocznie przez Wydział Okręgu z pośród wydziałowych; naczelnik i jeden z jego zastępców musi mieszkać stale w gnieździe centralnem;

b) w Okręgach liczących do 3000 członków sześciu, w Okręgach liczących nad 3000 członków dziesięciu członków Gron nauczycielskich, których wybiera corocznie Wydział Okręgu na wniosek naczelnika okręgowego i jego zastępców w taki sposób, iż w skład grona ma wejść przynajmniej trzech druhów zamieszkałych w siedzibie towarzystwa centralnego, a reszta z pomiędzy innych druhów.

Grono spełnia swe czynności aż do ukonstytuowania się nowego grona.

Członkom okręgowego grona nauczycielskiego przysługują przez czas należenia do grona prawa delegatów na Zjazd okręgowy.

Naczelnictwo okręgowe.

§. 4. Naczelnik okręgowy (zastępca) jest przewodniczącym i kierownikiem grona okręgowego, zwołuje wszelkie posiedzenia grona, ustanawia ich porządek dzienny, przewodniczy, kieruje obradami i czuwa nad wykonaniem uchwał Wydziału i grona okręgowego, tudzież nad czynnościami naczelników ustanowionych w obrębie Okręgu.

Naczelnikowi (zastępcy) służy prawo technicznego kierownictwa, komendy i przydzielania czynności przy publicznych wystąpieniach Okręgu jak: zlotach okręgowych, ćwiczeniach publicznych, zawodach, pochodach uroczystych itp.

Sekretaryat grona.

§. 5. Sekretarz (zastępca) wybierany corocznie przez grono z pośród członków jego zamieszkałych w siedzibie towarzystwa centralnego:

- a) rozsyła zaproszenia na posiedzenia (§. 7.) i prowadzi ich protokół;
- b) prowadzi ewidencję czynności;
- c) podpisuje z Naczelnikiem pisma wychodzące od grona;
- d) prowadzi konieczną korespondencję i protokół podawczy, przechowuje akta;
- e) zbiera techniczne daty statystyczne;

- f) układa roczne sprawozdania z czynności grona i przedstawia je Wydziałowi Okręgu;
- g) ma prawo brania udziału w posiedzeniach Wydziału Okręgu z głosem doradczym, o ile nie jest członkiem Wydziału.

Posiedzenia.

§. 6. Posiedzenia grona są:

- a) zwyczajne;
- b) nadzwyczajne.

Zwyczajne posiedzenia odbywają się raz na sześć miesięcy z reguły w siedzibie Okręgu, nadzwyczajne w miarę potrzeby, lub na żądanie Wydziału względnie Prezesa Okręgu, lub też gdy tego zażąda połowa członków grona na piśmie z podaniem przedmiotu obrady.

Z uchwały grona może posiedzenie odbyć się także w innej miejscowości do Okręgu należącej.

Zaproszenia na posiedzenia zwyczajne rozsyła się członkom grona najmniej na 8 dni, zaś na nadzwyczajne najmniej na 4 dni przed posiedzeniem z podaniem porządku dziennego.

Nieobecność na posiedzeniu winien członek grona usprawiedliwić pisemnie, o ile możliwości zaraz po otrzymaniu zaproszenia, a to na ręce sekretarza grona.

Obrady i głosowanie.

§. 7. Do ważności uchwał grona potrzeba obecności przewodniczącego (zastępcy) i przynajmniej połowy członków.

Uchwały zapadają większością głosów. Przewodniczący nie głosuje, lecz rozstrzyga w razie równości głosów.

Referent lub wnioskodawca ma zawsze głos ostatni.

Członkowie grona są obowiązani do regularnego uczęszczania na posiedzenia; grono ma prawo członka, który zaniedbuje swe obowiązki, przedstawić Wydziałowi Okręgu do usunięcia.

Referaty, względnie czynności, przydziela przewodniczący (zastępca), wolno jednak członkom o poszczególne referaty zgłosić się samym.

Delegat Wydziału okręgowego i delegat związkowego grona nauczycielskiego mają prawo udziału w posiedzeniach grona z głosem doradczym, o ile nie są członkami grona.

Załatwianie spraw nagłych.

§. 8. Sprawy nagłe, niecierpiące zwłoki, tudzież sprawy pomniejsze i bieżące, o ile nie są zasadnicze i nie mają na celu zmiany postanowień obowiązujących, załatwia naczelnik (zastępca) w porozumieniu z sekretarzem i przynajmniej dwoma członkami grona. O postanowieniu w ten sposób powziętem, zawiadania naczelnik (zastępca) grono na najbliższym posiedzeniu.

Odznaki.

§. 9. Naczelnik (zastępca) pełniąc swe obowiązki jako naczelnik okręgowy używa odznaki, ustanowionej przepisami o umundurowaniu sokolem.

Zjazdy naczelników Towarzystw okręgowych.

§. 10. W celu praktycznego przerabiania ćwiczeń nowych lub wspólnych zlotowych i w celu ujednostajnienia innych spraw technicznych, zwołuje naczelnik okręgowy (zastępca) zjazdy naczelników towarzystw należących do Okręgu w jego siedzibie lub w innej miejscowości w Okręgu leżącej.

Naczelnika, który na zjazd przybyć nie może, ma zastąpić jego zastępca, lub jeden z członków grona miejscowego, albo też jeden z druhów ćwiczących wyznaczony przez naczelnika.

Pokrywanie wydatków.

§. 11. Koszta podróży i diety członków grona przybywających na posiedzenie, tudzież naczelników (zastępców ich) przybywających na zjazd pokrywa się w myśl odnośnych przepisów.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku dnia 16. stycznia 1910.

Regulamin Zlotów okręgowych.

1. Zloty okręgowe mają się odbywać co dwa lata w miejscu przez Wydział Okręgu oznaczonem, każdym razem w siedzibie innego Towarzystwa okręgowego, a niemożność odbycia takiego Zlotu ma Okręg usprawiedliwić wobec Wydziału Związku.

2. Zloty okręgowe mają się odbywać w jednym dniu; do odbycia ich w czasie dłuższym potrzeba wyrażnego zezwolenia Wydziału Związku.

3. Zakazuje się budowy kosztownych trybun dla celów Zlotów okręgowych, ponieważ tylko przy unikaniu zbytńich wydatków umożliwia się oddziaływanie przez Zlot na jak najszersze warstwy ludności.

4. Zaleca się wszystkim gniazdom usilnie, aby postarały się o stałe boiska. Jako wskazówkę do urządzania ich zaleca się podręcznik d. Cenara, „Budowa sal i boisk gimnastycznych“. Zresztą w poszczególnych wypadkach należy zwracać się po informacye do okręgowych Gron nauczycielskich.

5. Zaleca się Wydziałom okręgowym, aby postarały się o namioty, które w razie potrzeby mogłyby służyć jako szatnie.

6. Należy unikać zwózki przyrządów i poprześcić na tych, które posiada odnośne gniazdo.

7. Wydziały towarzystw związkowych mają dążyć do zakładania kas i gromadzenia funduszów na zasiłki dla uboższych druhów ćwiczących.

8. W Zlotach okręgowych mogą brać udział jedynie druhowie z gniazd należących do Okręgu.

9. Program Zlotu okręgowego wraz z programem ćwiczeń ma być przedłożony Wydziałowi Związku na trzy miesiące najprzód do zatwierdzenia.

Należy starać się usilnie, ażeby nabożeństwa kościelne trwały jak najkrócej i odbywały się wcześniej rano przed wszystkimi czynnościami zlotowemi, a to w interesie sprawności i karności uczestników Zlotu, tudzież możliwości należytego wykonania programu zlotowego.

10. W programach Zlotów należy umieszczać obowiązkowo:

- a) próbę ćwiczeń;
- b) pochód uroczysty jak najkrótszą drogą, z unikaniem długich wyczekiwań i wystawań w zwartych szeregach;
- c) musztrę Okręgu, jako naukę, co najmniej w drużynie, na boisku lub innem dogodnem miejscu;
- d) zawody, które nie mają stanowić punktu programu ćwiczeń publicznych;
- e) ćwiczenia publiczne, które mają się składać: z ćwiczeń wspólnych (wolnych), obejmujących jak najbardziej uproszczone ruchy, z ćwiczeń zastępów, z gier i zabaw i z ćwiczeń oddziałów (w miarę stosunków lokalnych).

11. Programy ćwiczeń mają być szczegółowo opracowywane.

12. Na boisku zlotowem powinno być pogotowie lekarskie i pożarnicze.

13. Dla kobiet ćwiczących mają być urządzone szatnie osobne i oddzielone od szatni męskich i miejsca zboru; ćwiczenia kobiet mogą się odbywać tylko przy udziale przynajmniej 50 uczestniczek.

14. Wydział Okręgu wyznacza z Grona swego trzech „Gospodarzy Zlotu“, których zadaniem będzie przestrzeganie spokoju, porządku i karności u druhów

w szatniach, na miejscu zboru, na boisku i w ogóle w miejscach zbierania się druhow; zaś okręgowe Grono nauczycielskie wybiera na Zlot technicznych gospodarzy boiska, których zadaniem będzie dostarczyć do ćwiczeń potrzebnych przyrządów, rozmieścić je według ułożonego planu i zarządzić odstawienie ich po ćwiczeniach na miejsce przeznaczone.

Na boisku, na miejscu zboru i w szatniach wolno być tylko druhom ćwiczącym, gospodarzom Zlotu, gospodarzom boiska i sprawozdawcom Wydziału Związku.

Na odwrót nie wolno nikomu w stroju ćwiczebnym znajdować się na miejscach przeznaczonych dla publiczności i w restauracjach od strony boiska otwartych.

15. Biorący udział w ćwiczeniach wolnych mają uczestniczyć także w ćwiczeniach zastępów i w tym celu należy ćwiczenia w zastępach odpowiednio dobrać.

16. Do ćwiczeń należy używać przepisanego stroju i czapki sokolej.

17. Po odbyciu ćwiczeń przyrzady z boiska uprzątują ćwiczący sami.

18. Na każdy Zlot okręgowy wyśle Wydział Związku swojego delegata i sprawozdawcę technicznego. Obydwaj używają odznaki ustanowionej przepisami o umundurowaniu sokolem i odznakach.

Zadaniem delegata Wydziału Związku będzie zwracać uwagę na kwatery, na urządzenie szatni i boiska, na zabezpieczenie pożywienia i t. p. w celu zdania sprawy na przepisany formularz Wydziałowi Związku i zapobieżenia w przyszłości spostrzeżonym brakom.

Sprawozdawca techniczny ma być przedstawiony druhom zebrany na boisku podczas próby ćwiczeń i obowiązany jest nadesłać „Przewodnikowi gimnastycznemu“ zaraz po Zlocie treściwy,

objektywny opis Zlotu, a nauczycielskiemu Gronu związkowemu złożyć również na przepisany formularz szczegółowe i wyczerpujące fachowe sprawozdanie ze swoją oceną.

19. Zakazuje się bezwzględnie urządzania kosztownych przyjęć z funduszków Towarzystwa, w którego siedzibie odbywa się Zlot, a zaleca się urządzenie zebrań towarzyskich.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku dnia 10. lutego 1901.

Towarzystwa sokole

wobec przepisów prawnych.

W czasie, kiedy dzięki I. zlotowi sokolemu i powstaniu Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich, coraz częściej zawiązują się nowe Towarzystwa gimnastyczne, dawniejsze zaś w miarę rozwoju i wzrostu uczuwają potrzebę urządzenia się u siebie według norm bardziej odpowiadających rozwojowi i kiedy z jednego i drugiego powodu jak niemniej wskutek wybitniejszych objawów życia w tych Towarzystwach, Wydział Związku coraz częściej bywa zapytywany o rozmaite wskazówki, będzie, sądzę, na czasie ujęcie tych wskazówek w jedną całość, aby nawet mniej świadomym przepisów prawnych, odnoszących się do takich Towarzystw, jakimi są Towarzystwa sokole, ułatwić zawiązywanie nowych, reformę dawniejszych.

Wolność zawiązywania Towarzystw wszelkiego rodzaju (prócz tajnych, które są zabronione), zagwarantowaną artykułem 12. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 nr. 142 dz. u. p. określa bliżej obowiązująca dziś jeszcze dla niektórych Towarzystw ustawa o stowarzyszeniach z 26. listopada 1852 nr. 253 dz. u. p., tudzież ustawa z 15. listopada 1867

nr. 134 dz. u. p. Ponieważ pierwsza z tych ustaw nie ma zastosowania do Towarzystw sokolich, przeto zajmę się drugą, jako właściwą dla tych Towarzystw. I tu zaraz muszę zaznaczyć, że uzupełnieniem tej ustawy z r. 1867 jest ustawa o prawie zgromadzeń tej samej daty (nr. 135. dz. u. p.).

Dla jasnego poglądu musimy rozważyć te przepisy, o ile dotyczą założenia Towarzystwa, jego trwania a w końcu rozwiązania.

I.

Materyalne warunki założenia Gniazda sokolego nie są przedmiotem przepisów prawnych, a wydzierżając się od niedawna odmawianie sankcyi statutu tylko z tego powodu, że zamierzone Towarzystwo nie rokuje należytego rozwoju, należy do dziedziny troskliwości nieokreślonej ustawą. O to winni troszczyć się założyciele, dla których nie śmie być rzeczą obojętną, czy strona materyalna Towarzystwa może liczyć na powodzenie, mianowicie zaś, czy będzie dostateczna ilość członków i środków, a głównie, czy Towarzystwo będzie mogło odświeżać się nowymi siłami. Przy pewnym zasobie ruchliwości i należytem wyzyskaniu chwilowego zapału — nie trudno o założenie nowego Gniazda sokolego, ale nie należy zapominać, że Gniazdo jednodniowe, suchotnicze, przynosi sokolstwu szkodę, nie pożytek.

Do formalnych warunków założenia Gniazda sokolego należy uchwała założycieli i ułożenie statutu. Uchwałę co do założenia Towarzystwa i co do statutu może powziąć albo komitet założycieli, albo zgromadzenie obszerniejsze.

O zgromadzeniu założycieli, zwołanem w tym celu nie potrzeba zawiadamiać władzy politycznej; stosuje się do niego §. 2. ustawy o zgromadzeniach, dotyczący zebrań ograniczających się na zaproszo-

nych gości. Potrzeba jednakże koniecznie, aby zaproszeni na to zgromadzenie, t j wszyscy, którzy chcą na razie należeć do Towarzystwa, znali się nawzajem wszyscy osobiście i aby narada odbywała się w miejscu, dokąd wstęp osobom niezaproszonym może być wzbroniony. Ponieważ jednak przy zakładaniu Towarzystwa powinno zależeć na tem, aby zapobiedz żądaniu zmian w statucie ze strony osób, które dopiero po jego prawomocności zechcą przystąpić do Towarzystwa i aby pozyskać więcej zwolenników, lepiej jest zwołać publiczne zgromadzenie dla wszystkich przystępne, ale w takim razie należy przynajmniej na trzy dni przed zgromadzeniem zawiadomić o niem polityczną władzę powiatową (Starostwo), a względnie w siedzibie politycznej Władzy krajowej (Namiestnictwa, Delegatury Namiestn., Rządu krajowego), tamtejszą rządową władzę polityczną. W zawiadomieniu tem, które podlega opłacie stempla na 1 kor., należy podać cel, miejsce i czas zgromadzenia.

Na jedno i drugie zgromadzenie, może władza wysłać swojego przedstawiciela. Może on sprawdzać zaproszenia i wzajemną znajomość osobistą wszystkich zaproszonych; wolno mu wybrać sobie miejsce odpowiednie, żądać informacyi o osobach mowców lub wnioskodawców i sporządzenia protokołu obrad, względnie sporządzić go sobie osobiście, lecz nie wolno mu do mowy wprost przemawiać, przerywać mu lub mięszać się do dyskusyi. W ogóle postępowanie jego ma być stanowcze, ale grzeczne i taktowne. Jeżeli przewodniczący zgromadzenia nie wypełnia swoich obowiązków: co do przestrzegania ustawy lub porządku na zgromadzeniu, jeżeli zgromadzenie nie pozwoli na prowadzenie protokołu, lub jeżeli na zgromadzeniu wydarzą się bezprawne zajścia, albo przyjdą pod obrady przedmioty przekraczające przedmiot i cel zgromadzenia, albo wreszcie

zajdzie niebezpieczeństwo naruszenia porządku publicznego, może przedstawiciel rządu zażądać głosu dla stwierdzenia tych nieprawidłowości i powołać świadków zajścia, a nawet wolno mu zamknąć zgromadzenie i wezwać obecnych do natychmiastowego rozejścia się, ewentualnie użyć ku temu odpowiednich środków przymusowych. O zamknięciu zgromadzenia i jego powodach winien przedłożyć władzy swej sprawozdanie z powołaniem się na swoją przysięgę służbową.

Zgromadzenie winno ukonstytuować się, t. j. wybrać przewodniczącego i sekretarza. Pierwszy z nich winien dopilnować przestrzegania ustawy i czuwać nad zachowaniem porządku w zgromadzeniu, a w razie bezskuteczności swych zarządzeń rozwiązać je, drugi zaś prowadzi protokół obrad i uchwał.

Statut według §. 4. ust. o stow. musi wymieniać: *a)* cel Towarzystwa, środki jego i sposób ich zbierania; *b)* sposób tworzenia i odnowienia Towarzystwa; *c)* siedzibę Towarzystwa; *d)* prawa i obowiązki członków Towarzystwa; *e)* organa zarządu Towarzystwa; *f)* wymogi do powzięcia obowiązujących uchwał, wygotowań pisemnych i obwieszczeń; *g)* sposób załatwiania sporów wynikających ze stosunku Towarzystwa; *h)* reprezentację Towarzystwa na zewnątrz; *i)* postanowienia co do jego rozwiązania.

Wszystkie te wymogi obejmuje wzorowy statut uchwalony przez Wydział Związku polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich, a założyciele względnie zwołani na zgromadzenie potrzebują tylko poczynić w nim zmiany i dodatki zastosowane do potrzeb miejscowych.

Statut ten, którego zapasy ma Związek na składzie, można uzupełnić dopisaniem stosownych wyrazów w miejscach wypunktowanych, lub też zamówić z uzupełnieniami w I. Związkowej drukarni

we Lwowie, ulica Lindego l. 4., która w tym celu przechowuje skład pierwotny.

Specjalnie co do punktu i) wymogów statutowych należy zauważyć, że majątek rozwiązanych Towarzystw sokolich przekazuje się w zarząd rozmaitym instytucjom publicznym, atoli najodpowiedniejszą ku temu instytucją jest gmina (oczywiście polska) jako ustrój stojący pod należytą kontrolą i z natury swej trwały wobec wszelkich zmian politycznych i społecznych. W najnowszych czasach gniazda zawiązujące się w gminach Galicyi wschodniej przekazują swój majątek Związkowi sokolemu. Na wszelki wypadek należy się postarać o odpowiednie oświadczenie tej osoby prawnej, której przekazuje się zarząd majątku Towarzystwa na wypadek jego rozwiązania.

Mimo, że statut został uchwalony, Towarzystwo nie może jeszcze uważać się jako prawnie istniejące, względnie rozpoczynać swych czynności, gdyż przed tem potrzeba uzyskać przyjęcie do wiadomości (czyli, jak błędnie mówi się powszechnie, zatwierdzenie) statutu przez polityczną władzę krajową. W tym celu przedkłada się podaniem (stempel 1 kor.) wniesionem do politycznej władzy krajowej lub za pośrednictwem władzy powiatowej 5 egzemplarzy statutu (stempel po 30 hal. od każdego arkusza), zaopatrzonych datą i podpisami wnoszących podanie przy załączeniu odpisu protokołu zgromadzenia (stempel 30 hal.) i oświadczenia osoby prawnej przyjmującej zarząd majątku Towarzystwa na wypadek jego rozwiązania (stempel 30 hal.).

Polityczna władza krajowa, jeżeli zabrania utworzenia Towarzystwa, musi w przeciągu 4 tygodni (28 dni licząc od chwili podania zawiadomienia w jej protokole podawczym), uczynić to na piśmie z przytoczeniem powodów wyliczonych wyzerpująco w §. 6. ust. o stowarz. (jeżeli Towarzy-

stwo według swego celu lub urzędzenia jest nielegalnem lub bezprawnem, albo też zagraża państwu).

Przeciw temu zakazowi można odwołać się w przeciągu dni 60 do Minist. spraw wewnętrznych (stempel od pierwszego arkusza 3 kor., od dalszych 72 hal.) za pośrednictwem politycznej władzy krajowej względnie powiatowej, a w razie potwierdzenia zakazu, jeżeli ten zakaz przedstawia się jako naruszenie zagwarantowanych konstytucją praw politycznych stowarzyszenia się, lub strzeżenia i pielęgnowania egzystencji obywatelskiej i narodowej, wolno wnieść skargę w przeciągu 14 dni do Trybunału państwa, a na terminie wyznaczonym do rozprawy muszą stanąć żalący się lub ich prawny zastępca pod rygorem upadku tej skargi.

Można także poprawić statut przez usunięcie wytkniętych niewłaściwości i wnieść go na nowo w formie wyżej podanej, przyczem władza nie może już wytykaniem usterek poprzednio nie wytkniętych przewlekać uznania prawnej egzystencji Towarzystwa.

Podający mogą także nie otrzymać żadnej odpowiedzi w czasie przepisany, bądź to, że pol. władza krajowa nie mając zamiaru wzbronić utworzenia Towarzystwa albo wcale jej nie da, albo też da ją po terminie przepisany, bądź to, że przychylna lub przeciwna odpowiedź przesłana w porę starostwu do intymacyi nie zostanie udzielona podającym w czasie właściwym. We wszystkich tych przypadkach nie ulega wątpliwości, że podający nie otrzymali zakazu w przeciągu 28 dni, i Towarzystwo należy uważać jako prawnie istniejące i uprawnione do rozpoczęcia swych czynności. Mówi o tem wyraźnie §. 7. ustawy o stowarzyszeniach.

Aby mieć dowód, że i kiedy statut został wniesiony, można wnosząc go do protokołu podawczego Namiestnictwa, zażądać na przygotowanym w tym

celu, nieostemplowanym napisie (rubrum) potwierdzenia ze strony protokolisty, który nie może odmówić wyciśnięcia pieczęci urzędowej, daty wniesienia i liczby. Oczywiście, jest to możliwe tylko w razie osobistego wniesienia podania bezpośrednio do Namiestnictwa.

Takie potwierdzenie jest w wielu wypadkach bardzo przydatne, głównie zaś wtedy, gdy na podanie wnoszące statut nie otrzymano odpowiedzi, a dla wejścia Towarzystwa w stosunek prawnie prywatny, potrzeba mu świadectwa prawnego istnienia.

O to świadectwo, uprasza się polityczną władzę krajową podaniem, które jest wolne od stempla według tar. poz. 75 r., przy dołączeniu owego potwierdzenia, egzemplarza statutu i marki stemplowej na 2 korony.

II.

Towarzystwo prawnie istniejące t. j. uznane wyraźnie lub milcząco, winno ukonstytuować się czyli wybrać zarząd stosownie do postanowień statutu na walnem zgromadzeniu w tym celu zwołanem. O zamierzonym zwołaniu tego zgromadzenia należy zawiadomić Starostwo (rządową władzę policyjną) przynajmniej na 24 godzin przedtem z podaniem miejsca i czasu odbycia zgromadzenia (podawania porządku obrad nie nakazuje §. 15. ust. o stow.) a także i tego, czy ono ma być publiczne t. j. przystępne nietylko dla członków i zaproszonych gości, lecz także dla wszystkich innych osób.

Zaproszeni goście mogą brać udział w naradach; głosować i uchwalać wolno tylko członkom Towarzystwa.

Takie same doniesienia trzeba wnosić o każdym zebraniu stowarzyszenia — z wyjątkiem posiedzeń Wydziału (oczywiście i jego komitetów i komisyj)

i ustanowionych organów kontroli (§. 19.) — a przeto o każdym walnem zgromadzeniu i (według najnowszego rozstrzygnięcia Trybun. państwa) o zabawach, wieczorkach, publicznych ćwiczeniach, odczytach i t. p.

Wogóle zauważa się, że Towarzystwo zostaje pod ciągłym nadzorem władzy policyjnej (Starostwa), ku czemu służą następujące postanowienia:

1. Według §. 12. ust. o stow. winien zarząd Towarzystwa donieść władzy policyjnej (Starostwu) w 3 dni po wyborach zwykłych lub uzupełniających o swoim składzie z wymienieniem imion, nazwisk i mieszkań wszystkich członków i z wyraźnem oznaczeniem tych, którzy Towarzystwo zastępują na zewnątrz (prezesa, jego zastępcy) Funkcyi innych członków zarządu nie potrzeba wymieniać; również nie potrzeba donosić o ustąpieniu członków zarządu.

2. Jeżeli Towarzystwo w przedmiocie swej działalności rozdziela między członków sprawozdania z rachunków lub czynności, albo inne wykazy (np. zwykłą listę członków), zarząd ma obowiązek pod zagrożeniem kary porządkowej do 20 kor. przesłać powyższej władzy 3 egzemplarze tych sprawozdań lub wykazów.

3. O donoszeniu o każdym zebraniu stowarzyszenia (z wyjątkiem Wydziału, jego komitetów i komisyj), mówiłem już wyżej; dodać tu muszę, że na Zgromadzenia Towarzystwa nikomu nie wolno wchodzić z bronią (oczywiście z wyjątkiem komisarza rządowego, organów wkraczających na jego rozkaz i wojskowych, uczestniczących w zabawach, wieczorkach, odczytach).

4. O zachowanie ustawy i utrzymanie porządku w zgromadzeniach Towarzystwa winien dbać przede wszystkim przewodniczący; o tych jego obowiązkach i prawach z nich wynikających, wspomniałem już wyżej, również jak o tem, jakie prawa przysłu-

gują komisarzowi rządowemu, którego władza może wysłać na zgromadzenie celem przestrzegania interesów rządowo-policyjnych.

5. Rząd może każdego czasu wglądać w protokoły zgromadzeń Towarzystwa.

6. Władza może zabronić zebrania Towarzystwa, albo je zamknąć, jeżeli:

zostało urządzone wbrew przepisom ustawy o stowarzyszeniach;

na zgromadzeniu zapadły uchwały albo wydano rozporządzenia, sprzeciwiające się ustawie karnej, lub też treścią albo formą przywłaszczające Towarzystwu powagę w jakiegokolwiek gałęzi prawodawstwa lub władzy wykonawczej (co, jak później wykażę, może być także powodem do rozwiązania Towarzystwa);

w zgromadzeniu, acz prawnie zwołanem, wydarzą się zajścia bezprawne, pod obrady wzięto przedmioty, przekraczające zakres działania Towarzystwa oznaczony statutem, pojawią się cechy, zagrożające bezpieczeństwu publicznemu.

7. Petycye lub adresy pochodzące od Towarzystwa nie mogą być podane przez więcej jak dziesięć osób.

8. Jeżeliby Towarzystwo sokole, będące Towarzystwem czysto humanitarnem, chciało rozciągnąć swe czynności do spraw politycznych, musi poddać się rozporządzeniom ustawy co do stowarzyszeń politycznych*).

*) Ponieważ Towarzystwa sokole spotykają się zbyt często z insynuacją, jakoby takie, jak są, były stowarzyszeniami politycznymi, a insynuacja ta pochodzi nietylko ze strony ludzi złej woli, lecz nawet ze strony władz, którym przecie nie mogą być obcymi przepisy ustawy, przeto dla obrony przeciw takim zarzutom, których dążność jest bardzo zrozumiałą, należy podnieść, że ustawa o stowarzyszeniach wylicza nie przykładowo, lecz całkiem wyczerpująco wszystkie znamiona, po których łatwo odróżnić stowarzyszenia polityczne od niepolitycznych.

9. Dopuszczone ustawą z 5. maja 1869 nr. 66 dz. u. p. (w wypadkach wyjątkowych) zawieszenie

Otóż Towarzystwa polityczne nie mogą przyjmować do grona swego kobiet, osób małoletnich i cudzoziemców, do których ze stanowiska ustawodawstwa austriackiego należą także rodacy nasi z zaboru moskiewskiego i pruskiego, a w dalszej konsekwencji muszą przedkładać władzy listę swych członków i donosić jej o każdej zmianie tej liczby, czy to skutkiem przyjęcia nowych, czy ustąpienia dawnych członków, nie mogą dalej zakładać filii, nie mogą używać żadnych odznak (sztandarów, strojów odrębnych, agraf, przepasek, kokard i t. p.), nie mogą wreszcie tworzyć związków między sobą lub z innymi, choćby niepolitycznymi stowarzyszeniami, co więcej, nie wolno im nawet objąć łączności z innymi stowarzyszeniami choćby tak chwilowej i przemijającej, jak np. wysłanie delegata, pisma, telegramu.

Zadnego z tych zakazów nie stosowano i nie stosuje się nigdy do Towarzystw sokolich, przeciwnie z wiedzą, a gdzie potrzeba, z zezwoleniem władz mają one w gronie członków kobiety, osoby małoletnie i „cudzoziemców“, nie przedkładają władzy listy członków, prawie wszystkie dawniejsze Towarzystwa sokole były filiami Sokoła lwowskiego, a strój odrębny, sztandary, Związek sokoli i wzajemna łączność tych Towarzystw, są wymownem zaprzeczeniem bredni o politycznym tych Towarzystw charakterze.

Polityką byłoby mieszanie się Towarzystwa, jako takiego, nie zaś poszczególnych jego członków, do walki stronnictw, wpływanie na wybory do reprezentacji krajowych, powiatowych lub gminnych, zwolywanie wieców, aranżowanie petycji lub układanie i wnoszenie protestów przeciw uchwałom tych reprezentacji, zarządzeniom władz, rozporządzeniom lub ustawom.

Ale nie jest polityką urzędowanie lub branie udziału w obchodach narodowych, wygłoszenie toastu lub przemówienia patryotycznego. Owszem nawet najgorętszy objaw patryotyzmu jest tylko korzystaniem z zastrzeżonych nam ustawami zasadniczymi praw strzeżenia i pielęgnowania uczuć narodowych, podtrzymywania i rozwoju życia narodowego. I zaiste, zaniedbanie przestrzegania cechy narodowej polskiej, byłoby grobem dla Towarzystwa sokolego w opinii tej większości społeczeństwa, która umie odróżnić politykę od patryotyzmu!

art. 12. ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867 nr. 142 dz. u. p. pociąga za sobą ten skutek, że władza może zawiesić prawo odbywania walnych zgromadzeń i posiedzeń, albo odbywanie ich uczynić zawisłym od osobnych warunków (zgłaszanie posiedzeń Wydziału, wcześniejsze jak na 24 godzin donoszenie o mającem się odbyć walnem zgromadzeniu), albo na każde posiedzenie wysłać komisarza z pełnomocnictwem daleko sięgającym, tudzież, że odbywanie zgromadzeń publicznych czy poufnych, może być całkiem wzbronione, pochodów zaś tylko od zezwolenia władzy zawisłe. Inne czynności Towarzystwa zostają nienaruszone.

Naruszenie powyższych przepisów ustawy pociąga za sobą niemiłe skutki nie tylko dla Towarzystwa, lecz i dla pojedynczych członków. Mogą oni mianowicie narazić się na karę porządkową, policyjną (punkt 2), mogą wyrokiem sądowym jako winni przekroczenia, być skazani na areszt do 6 tygodni lub grzywnę do 400 kor., mogą wreszcie być pociągnięci do odpowiedzialności za winy podпадаjące powszechnej ustawie karnej.

W czasie trwania Towarzystwa może okazać się potrzeba zmiany statutu. W razie takiej zmiany obowiązują te same postanowienia, co przy „zatwierdzeniu“ statutu pierwotnego, a tylko ta zachodzi różnica, że zmiany dokonują członkowie Towarzystwa na walnem zgromadzeniu w komplecie oznaczonym w starym statucie, że podanie, którem przedkłada się władzy nowy statut do wiadomości, równie jak odpis protokołu walnego zgromadzenia i 5 egzemplarzy nowego statutu podpisują prezes i sekretarz Towarzystwa, względnie ich zastępcy.

Zresztą zauważa się co do Towarzystw sokolich jako humanitarnych, niepolitycznych i nie goniących za zyskiem pieniężnym, że wszelkie ich korespondencye z publicznymi władzami i z urzędami —

oprócz postępowania sądowego — wolne są od opłat stemplowych a dla zapobieżenia możliwym niesłusznym nocyom należy u góry pisma wolnego od stempla umieszczać przypisek: „wolne od opłaty stemplowej według poz. tar. 75 r.“.

Towarzystwo w czasie swego istnienia występuje częstokroć publicznie, i w miarę tego, czy to wystąpienie jest zwykłym objawem działalności jego sokolej, lub też zostaje z nią tylko w luźnym związku, winno wnieść do władzy kontrolującej (Policji, Starostwa) oznajmienie w myśl §. 15. ust. o stow. — wolne od opłaty stemplowej, albo prośbę o zezwolenie w myśl §. 3. ust. o zgrom. — podlegającą opłacie stempla na 1 kor.

I tak np. wycieczki, jako należące do kategorii zwykłych czynności Towarzystwa, podjęte bądź same dla siebie, bądź w celu uczestniczenia w uroczystości innego Gniazda, należy tylko oznajmiać i to każdej władzy, przez której terytorium wycieczka się przeprowadza (wyjawszy tej, na której terytorium uczestnicy jadą drogą żelazną), podając czas wyruszenia i powrotu, miejsce zboru i drogi, którymi wycieczka wyjdzie i powróci. O tem oznajmieniu muszę zauważyć, że o ile mi wiadomo, nie bywa ani robionem, ani wymaganem w praktyce, jednakże obowiązek robienia go nie ulega, mojem zdaniem wątpliwości.

Tak samo trzeba tylko oznajmić publiczne ćwiczenia na boisku, gdyż urządzenie ich należy do istotnych czynności Towarzystw sokolej, uprawnionych z mocy statutu do wpływania na rozwój gimnastyki i jej umiejętności w najszerszych kołach społeczeństwa. Tylko w razie urządzeniu takich ćwiczeń za opłatą wstępu, trzeba prosić o pozwolenie i to w myśl przepisów, normujących odbywanie publicznych widowisk. Atoli nie może być

mowy o opłacie wstępu, jeżeli widzom pozostawiono do woli, czy chcą lub nie chcą przyczynić się jakim datkiem.

Natomiast do odbycia publicznych pochodów i uroczystości sokolich koniecznym jest uzyskanie pozwolenia. Podanie o to pozwolenie wniesione przynajmniej na 3 dni przed terminem pochodu lub uroczystości musi wyrazić cel, kierunek i czas pochodu, a co do uroczystości także miejsce jej odbycia, z wyraźnym przytoczeniem, czy występ odbędzie się ze sztandarem i z przemówieniami. Pozwolenie musi zawierać wszystkie powyższe szczególności; zakaz musi być pisemny i wyłuszczać powody. Władzy bowiem wolno zabronić tylko takiego publicznego występu Towarzystwa, którego cel sprzeciwiałby się ustawom karnym lub którego odbycie zagrażałoby bezpieczeństwu lub dobru publicznemu, a to w miarę rzeczywistych stosunków i faktów, któreby mogły słusznie usprawiedliwić dotyczącą obawę władzy. Przeciw zakazowi całkowitemu lub częściowemu wolno odwołać się w ciągu dni 8 do władzy krajowej, a przeciw wszystkim jej rozporządzeniom w ciągu 4 tygodni do Ministerstwa spraw wewnętrznych; ewentualnie przysługuje prawo skargi do Trybunału państwa w ciągu 14 dni. Przestrzeganie ustawy i zachowanie porządku należy w pierwszym rzędzie do urządzających występ publiczny, a gdyby tenże był urządzony wbrew przepisom ustawy, lub choćby prawnie urządzony, przybrał cechę czynności bezprawnej lub zagrażającej porządkowi publicznemu, ma być rozwiązany nakazem delegata rządowego albo też każdej władzy obowiązanej dbać o zachowanie porządku i spokoju publicznego, a wskutek takiego zakazu winni są wszyscy uczestnicy publicznego występu rozejść się natychmiast. Naruszenie tych przepisów, o ile nie podpada ustawie karnej, karzą Sądy jako przekro-

czenie aresztem do 6 tygodni lub grzywną do 400 kor.

W statucie każdego Towarzystwa znajduje się postanowienie, że „używa sztandaru z godłem sokoła w locie“, atoli mimo tego postanowienia trzeba wnieść prośbę do władzy policyjnej (policyjnej) z dołączeniem opisu sztandaru o udzielenie pozwolenia na używanie sztandaru i występywanie z nim podczas pochodów i uroczystości.

Potrzeba także postarać się o zezwolenie, jeżeli Towarzystwo chce urządzać jaką zabawę, tańce, koncert, teatr, deklamacye. Najmniej kłopotów nastęrcza zezwolenie na zabawę taneczną; za opłatą taksy policyjnej udziela go na podanie zaopatrzone stemplem na 2 kor. (bez różnicy, czy wstęp wolny czy za opłatą) rządowa władza policyjna, a gdzie jej nie ma, urząd gminny. Inne zabawy, nie dla nóg, lecz ducha, przedstawiają co do strony stempłowej taką przyjemną łamigłówkę przez różnych różnie rozwiązywaną, że zaszedłbym za daleko, gdybym chciał być wielce dokładnym, co nie mogłoby znowu uwolnić tych, dla których te informacye piszę, od różnych niespodzianek ze strony tych, którzy stempli żądają. Natomiast pewnem jest, że do uzyskania pozwolenia na powyższe zabawy dla ducha, trzeba do prośby dołączyć program, tekst pieśni, deklamacyi, utworu scenicznego. Narzeczcie ważnem i słusznem jest postanowienie, aby ci, którzy urządzają zabawy — także i taneczne — przygotowali wszystko, czego wymaga bezpieczeństwo uczestników tych zabaw.

Zanim przystąpię do omówienia stosunku, w jakim zostają Towarzystwa sokole do ustaw skarbowych, muszę zaznaczyć, że Towarzystwa te z chwilą przyjęcia ich statutu do wiadomości urzędowej nabywają t. zw. osobowość prawną,

której nie mają stowarzyszenia niedozwolone, tajne, a która ma ten dla nich skutek, że stają się zdolnym podmiotem praw majątkowych i uprawnień ztąd wynikających, to znaczy, że mogą tak samo, jak osoby fizyczne, nabywać wszelkie prawa majątkowe prawnymi aktami między żyjącymi (kupno, darowizna, przelew i t. p.) i na wypadek śmierci (dziedzictwo, zapis), tudzież zaciągać zobowiązania majątkowe wobec osób drugich, fizycznych czy prawnych, a w dalszej konsekwencji żądać pomocy władz rządowych do obrony tych praw w razie naruszenia ich przez kogokolwiek i przeciwnie naruszając prawa majątkowe innych osób, narażają się na odpowiedzialność majątkową z mocy wyroków tychże władz i przysługującej im egzekucyi.

W związku z tą osobowością prawną jest czynne prawo wyborcze wykonywane przez statutowych reprezentantów tych Towarzystw do rad gminnych, powiatowych, do Sejmu i do Rady państwa o tyle, o ile Towarzystwa te są posiadaczami majątków wymienionych w dotyczących ordynacyach wyborczych i płacą wymagane w nich podatki.

Co do podatków, to na równi z każdą osobą fizyczną, płacą Towarzystwa sokołe — o ile mają od czego — podatek gruntowy, domowy i 5⁰/₀-wy dochodowy i pod tym względem podlegają wszystkim dotyczącym postanowieniom skarbowym. Płacą także cdośnie opłaty gminne tam, gdzie one prawnie są pobierane.

Obowiązkowi opłaty podatków osobistych mogłyby Towarzystwa sokołe, jako humanitarne, nie obliczone na zysk, podlegać tylko o tyle, o ileby co do nich zachodziły warunki usprawiedliwiające wymiar tych podatków. Mianowicie nie płaciły podatku zarobkowego (patent z 31. grudnia 1812) i nie mogą płacić podatku powszech-

nego zarobkowego (ust. z 25. października 1896 nr. 220 dz. u. p.), ponieważ nie prowadzą przedsiębiorstw zarobkowych, ani nie wykonują zatrudnienia mającego zysk na celu, ani wreszcie, choć zdają sprawę ze swoich czynności i składają roczne rachunki, nie są i nie mogą być zaliczone do Towarzystw zarobkowych. Podatku dochodowego (patent z 29. października 1849) nie płaciły, ponieważ przychody, które wpływały do kas Towarzystw dla poparcia ich celów humanitarnych, nie dały się pomieścić w żadnej z trzech klas dochodów podlegających temu podatkowi. Mianowicie nie miały cechy tych dochodów wkładki i opłaty uiszczane Towarzystwu, gdyż były niczem więcej, jak środkiem osiągnięcia celów zakreślonych statutem, nie miały jej także zasiłki i subwencye, które zresztą według §. 6. ust. 2, patentu tudzież rozporz. min. skarbu z 3. marca 1853 l. 18.470 były wyraźnie od podatku uwolnione. Teraźniejszego osobistego podatku dochodowego (ust. z r. 1896 j. w.) Towarzystwa sokołe już choćby z tego powodu płacić nie są obowiązane, że obowiązkowi opłaty jego podlegają tylko osoby fizyczne i spadki leżące. Natomiast nie ulega wątpliwości, że płacić mogą podatek rentowy, o którym ustawa powyższa powiada wyraźnie, że podlega mu każdy, kto z obiektów lub praw majątkowych otrzymuje pobory, które nie są już obłożone bezpośrednio podatkiem gruntowym, domowym, zarobkowym i podatkiem od płac. Poborami tymi są odsetki i renty od walorów publicznych i wkładek oszczędności (procenta od wkładek w pocztowej kasie oszczędności są wolne od tego podatku), a swoboda podatkowa przyznana jest wszystkim osobom, których pobory podlegające opłacie podatku rentowego ani same dla siebie, ani też w połączeniu z innymi ich dochodami nie przewyższają rocznie 1.200 koron.

Nareszcie, nie mówiąc o należytościach stemplowych i prawnych, które Towarzystwa sokołe płacić muszą z wyjątkami, o których wyżej, na równi z osobami fizycznymi, należy wspomnieć o wielkiej pladze wszystkich osób prawnych, o ekwiwalencie należytości, którego piąte dziesięciolecie skończyło się w r. 1900, a szóste (1901—1910) zaczęło się z dniem 1 stycznia 1901 ku utrapieniu Wydziałów naszych i skarbników. Jak wiadomo, ekwiwalent należytości zawdzięcza swe istnienie statystycznym obliczeniom, że majątek każdej osoby fizycznej zmienia mniej więcej co dziesięć lat właściciela, a gdy skarb państwa przy zmianie własności zyskuje należytość przenośną, uznano za właściwe wymierzać ją co dziesięć lat w formie ekwiwalentu od majątku osób prawnych, nie zmieniającego właściciela. Ekwiwalentowi podlega majątek nieruchomy (sokolnie, boisko) od całej wartości surowej bez potrącenia długów na nim ciężących i czysty majątek ruchomy (gotówka, walory, sprzęty, przyrządy gimnastyczne, zbiory, biblioteki) t. j. pozostający po potrąceniu długów hipotecznych i niezahipotekowanych.

Co do zeznawania tych majątków dla wymiaru ekwiwalentu, wydaje Ministerstwo skarbu w ostatnim roku kończącego się dziesięciolecia (na VI. dziesięciolecie wydało je w r. 1900) rozporządzenie omawiające szczegółowo sprawę sporządzania fasyi i przedkładania ich właściwym władzom wymiarowym. Rozporządzenie to wydaje się oczywiście we wszystkich językach krajów reprezentowanych w Radzie państwa, ale radzę dla uniknięcia nieporozumień, obok egzemplarza w języku wiedeńsko-polskim nabyć także egzemplarz w języku niemieckim. Radzę także przy zeznawaniu fasyi zasięgnąć porady fachowej i posługiwać się wielką oględnością i wstrzeźliwością, tudzież przestrzegać ściśle tego, że

fasyą należy uczynić według stanu majątku z dniem 1. stycznia pierwszego roku dziesięciolecia.

Nie mogę tu wdawać się w szczegóły, atoli mniej więcej z góry mogę przypuszczać, że majątek ruchomy Towarzystw sokolich będzie składał się z początkiem dziesięciolecia z zapasu kasowego (zazwyczaj drobnego), z wierzytelności do funkcyonaryuszy lub komisji (zaliczek), wartości sprzętów, urządzeń i przyrządów gimnastycznych (te ostatnie powinny być wolne od opłaty, jako służące do celów naukowych i wartości biblioteki, a ponieważ wolno potrącać wszelkie długi osobiste i realne, które muszą być udowodnione, wszystkie Towarzystwa z wyjątkiem tych, które mają fundusz budowlany, a brak im dotąd gruntów i domów własnych, nie będą miały wymiaru od majątku ruchomego (czystego!). Natomiast nie unikną takiego wymiaru, Towarzystwa posiadające nieruchomości. Z tych niektóre płacą już od tej posiadłości ekwiwalent, o ile była ich własnością w pierwszym dniu poprzedniego dziesięciolecia i nie pozostaje im nic innego, jak zastosować się do fasyi sporządzonej według stanu przed 10 laty. Inne, które nabyły grunt, lub wybudowały na nim sokołnię albo np. ujeżdżalnię dopiero w ciągu dziesięciolecia, mają na razie przedłożyć tylko osobny wykaz na przepisany blankiecie wymieniając przedmiot, tytuł prawny i czas nabycia, tudzież urząd, który wymierzył należytość przenośną i dotyczące wezwanie do zapłaty, a dopiero ściśle w 10 lat od nabycia gruntu (wystawienie budynku nie jest decydujące) przedłożyć fasyą dla wymiaru ekwiwalentu za resztę lat dziesięciolecia. Jeżeli np. grunt nabyto w dniu 1. marca 1906 r., a budynek wystawiono w ciągu roku 1908, trzeba będzie w siódmym dziesięcioleciu (1911—1920) przedłożyć tylko wykaz, o którym powyżej, a właściwą fasyą dopiero w 8 dni po 1. marca 1916 r. i płacić

ekwiwalent tylko za czas od 1. marca 1916 do końca roku 1920. Zauważam, że ekwiwalent wymierza się po koniec całego dziesięciolecia, a stosunkową kwotę roczną spłaca się co kwartału z góry.

Pozostałoby jeszcze pytanie, w jakiej wartości zeznawać grunta nasze i budynki. Ponieważ one nie służą do zwykłego użytku gospodarczego i zazwyczaj nie mają czynszowników, przeto może zabraknąć właściwego punktu oparcia do dokładnego oznaczenia ich wartości. I dla tego najwygodniej, a powiem nawiasowo, najlepiej dla Towarzystwa, korzystać z przepisu dozwalającego podawać wartość gruntów, równą podatkowi gruntowemu wziętemu 108 razy, wartość budynków podatkowi klasowemu wziętemu 100 razy, względnie domowemu (w razie wolnych lat, idealnemu) wziętemu 60 razy. (Nie potrzebuję dodawać, że w takim razie nie jest roztropnie wymieniać we fasyi majątku ruchomego długi hipoteczne). Przepis powiada wprawdzie, że wymiar na podstawie tak podanej wartości nastąpić może, nie musi, ale praktyka stwierdza, że taką wartość akceptuje się.

Teraz nieco o środkach materalnych, potrzebnych do należytego spełniania zadań i do rozwoju Towarzystw sokolich. Wkładki członków i ustanowione opłaty nie bywają i nie są dostatecznym źródłem. Trzeba oglądać się czasem za przychodami nadzwyczajnymi. Należą tu subwencye i dary, które, jako akt łaski, nie są unormowane jakimiś specjalnymi przepisami. Dla uzyskania innych przychodów, trzeba zastosować się do pewnych przepisów, lub przynajmniej ostrożności prawnych. Jedne z tych przychodów, niezwrotne, zawisłe są od uzyskania zezwolenia władz administracyjnych, drugie, zwrotne, mają wybitną cechę prywatno prawną. Do pierwszych należą składki i zyski

z przedsiębiorstw losowych, do drugich pożyczki na weksle, skrypty notaryalne, na zapisy dłużne i na hipotekę.

Do zbierania składek poza obrębem Towarzystwa, nie w gronie jego członków, potrzeba zezwolenia władz politycznych. W razie nieszczęśliwego wypadku spowodowanego siłą większą (np. pożar sokolni) potrzeba do zbierania składek w granicach powiatu zezwolenia Starostwa, w mieście Lwowie i Krakowie Magistratu, w granicach kraju Namiestnictwa, w innych zaś wypadkach zezwolenia Namiestnictwa, a przekroczenie tego przepisu naraża winnych na grzywnę 2—200 koron ewentualnie areszt 6 godz. do 14 dni.

Zysków z przedsiębiorstw losowych dostarczają loterye fantowe i tombole, które są dwójakiego rodzaju. Zazwyczaj urządzają Towarzystwa sokole podczas festynów lub wieczorków tombole lub loteryę fantową, polegającą na sprzedawaniu losów zawiniętych, z których tylko pewna część, oznaczona liczbami wygrywa fanty analogicznie ponumerowane. O pozwolenie urządzenia takiej loteryi, trzeba osobno prosić Ministerstwo skarbu oznaczając cel, na który dochód ma być użyty, czas (w przybliżeniu), kiedy festyn odbędzie się i ilość losów nających się sprzedawać np. po 20 hal. i np. po 10 hal. Należy przy tem dobrze obliczyć szanse sprzedaży, gdyż płaci się za to skarbowi państwa stosunkową należność.

Wydarzają się jednakże wypadki puszczenia w obieg losów loteryi fantowej, realizującej się w pewnym z góry oznaczonym dniu w taki sposób, że fanty rozmaitej wartości rozlosowuje się wobec komisji na korzyść pewnej części nabywców losów. I takiej loteryi nie wolno urządzić bez zezwolenia Ministerstwa skarbu, a sprzedane losy muszą być oznaczone liczbami bieżącymi (często także seryami) i zawierać w tekście uzyskane zezwolenie, cel, dla

którego loterya jest dozwoloną, termin, miejsce i sposób losowania, ilość i wartość głównych i mniejszych wygranych, zastrzeżenie ze względów praktycznych, że wygrane nie odebrane do pewnego czasu, przepadają na rzecz Towarzystwa puszczającego losy w obieg, miejsce, dzień, miesiąc i rok wystawienia losu i podpisy wymagane statutowo dla dokumentów, którymi Towarzystwo zobowiązuje się na zewnątrz.

Pożyczki na weksle i skrypty notaryalne są unormowane odnośnemi ustawami i mają wybitny charakter osobistego kredytu osób zeznających te dokumenty. Zapisy dłużne czyli udziałowe, popularne w Towarzystwach, lecz zazwyczaj nie dopisujące pod względem wyniku sposoby uzyskania pożyczki prywatnej długoterminowej, spłacalnej stosownie do umowy, przeważnie w drodze losowania udziałów, wymagają, w miarę postanowień statutu, uchwały Wydziału lub Walnego zgromadzenia, co do zaciągnięcia pożyczki udziałowej. Takie zapisy muszą być ostemplowane w stosunku do wysokości kwoty udziałowej według skali II., a ze względów praktycznych dobrze jest umieścić na nich zastrzeżenie, że kto do pewnego czasu nie odbierze wylosowanego udziału, będzie uważanym za zrzekającego się go na rzecz Towarzystwa i że odsetki od udziału przedawniają się po 3 latach.

Do zaciągnięcia pożyczki hipotecznej w instytucji bankowej, potrzeba uchwały Walnego zgromadzenia i stwierdzenia jej przez notaryusza, gdyż bez tego stwierdzenia nie możnaby zeznać potrzebnych dokumentów tudzież wyraźnego wymienienia w uchwale tych osób, które są uprawnione do zeznania tych dokumentów imieniem Towarzystwa.

III.

Rozwiązanie Towarzystwa może być dobrowolne lub orzeczone przez władzę.

Dobrowolne może być tylko wyraźne, polegające na uchwale Walnego zgromadzenia, powziętej w granicach statutu, nigdy zaś domniemane, jakoby z tego wynikające, że ani zarząd ani członkowie nie troszczą się o Towarzystwo, że ono faktycznie nie istnieje, że jak powiada się obrazowo, „jest w letargu“ i t. p.

Rozwiązanie przez władzę może być orzeczone w przypadkach wyliczonych w §. 24. ustawy o stowarzyszeniach, a mianowicie, jeżeli Towarzystwo (na Walnem zgromadzeniu lub na Wydziale) powzięło uchwały lub wydało rozporządzenia sprzeciwiające się ustawie karnej, jeżeli treścią albo formą tych uchwał i rozporządzeń przywłaszczyło sobie powagę w jakiegokolwiek gałęzi prawodawstwa lub władzy wykonawczej, jeżeli przekroczyło zakres swego działania oznaczony statutem, lub w ogóle nie odpowiada już warunkom swego prawnego (nie zaś faktycznego) istnienia.

O tych powodach rozwiązania Towarzystwa zauważam nawiasowo, że dwa ostatnie są tak elastyczne, szczególnie zaś czwarty tak rozmaicie może być tłumaczony, iż przedstawiają się jako zwykła a nader wygodna furtka dla zarządzeń policyjnych, wskutek czego rozwiązanie Towarzystwa z tych powodów przedstawia się często, nawet mimo zatwierdzenia orzeczeń władz niższych przez wyższą, jako bezprawne naruszenie konstytucyjnego prawa stowarzyszania się, a jedyną przeciw temu bezprawiu ochroną jest szukanie opieki Trybunału państwa.

O rozwiązaniu orzeka ta władza, która przyjmuje statut do wiadomości, a więc z reguły władza krajowa, wyjątkowo zaś Ministerstwo spraw wewnętrznych, gdy rozchodzi się o związek Towarzystw,

należących do kilku krajów koronnych, lub o Towarzystwo, działające przez filie w kilku krajach. Jednakże i władze niższe, gdy zajdzie który z wyżej przytoczonych powodów rozwiązania, mają prawo powstrzymać czynność Towarzystwa, które od chwili takiego zarządzenia przestaje działać i stosownie do ostatecznego rozstrzygnięcia o rozwiązaniu, albo wraca do dawnych praw, albo też przestaje istnieć.

Rozwiązanie Towarzystwa ogłasza się w dzienniku urzędowym, a sąd ustanawia zarządcę majątku, który przysądza do prawomocności rozwiązania osobie, wskazanej w statucie, lub w razie dobrowolnego rozwiązania oznaczonej uchwałą ostatniego Walnego zgromadzenia. Gdy braknie takiego postanowienia w statucie lub w ostatniej uchwale, majątek uważa się jako spadek bezdziedziczny i przysądza fiskusowi.

Dr. X. F.

ZWIĄZEK POLSKICH GIMNASTYCZNYCH TOWARZYSTW SOKOLICH.

Statut wzorowy dla Towarzystw sokolich.

STATUT

POLSKIEGO

TOWARZYSTWA GIMNASTYCZNEGO

„SOKÓŁ“

w

Nakładem Związku polsk. gymnast. Tow. sokolich.

1909.

STAWOMIENIA WYSTAWIENIA

Statut Wirowy dla Towarzystw Sokolich.

STATUT

POLSKIEGO

TOWARZYSTWA GIMNASTYCZNEGO

"SOKÓŁ"

Nakładem Związku Polskich Gimnazjów Sokolich. Tow. Sokolich.

1908.

STATUT

polskiego Towarzystwa gimnastycznego
„SOKOŁ” w

I. Nazwa, siedziba, godło i zadanie Towarzystwa.

§. 1. Towarzystwo ma nazwę: Polskie Towarzystwo gimnastyczne „Sokół” w

§. 2. Siedzibą Towarzystwa jest

§. 3. Towarzystwo używa pieczęci i sztandaru o dwóch licach, jednym amarantowem a drugim białym, z godłem sokoła w locie.

§. 4. Zadaniem Towarzystwa jest pielęgnowanie gimnastyki w ogóle a w szczególności gimnastyki higieniczno-racjonalnej i wychowawczej, i wyrabianie zapomocą niej w członkach Towarzystwa ducha męskiej dzielności, karności i łączności, tudzież udział w pracy narodowej.

Towarzystwo spełnia to zadanie:

a) utrzymaniem zakładu gimnastycznego dla członków, tudzież szkoły gimnastycznej dla uczniów i uczenie Towarzystwa;

b) urządzaniem gier i zabaw ruchowych;

c) udzielaniem nauki szermierki, jazdy konnej, jazdy na kole, pływania, ślizgania na łyżwach, wiosłowania, strzelania do celu itp.;

d) wpływaniem na rozwój gimnastyki i jej umiejętności w kraju;

e) urządzaniem publicznych ćwiczeń przynajmniej raz na rok i zawodów;

f) urządzaniem wspólnych obchodów, wycieczek i zabaw towarzyskich;

g) należeniem do Związku polskich gimnastycznych towarzystw sokolich;

h) staraniem o zakładanie i rozwój polskich towarzystw sokolich;

i) utrzymywaniem biblioteki i czytelni dla członków;

k) rozbudzaniem poczucia obowiązków narodowych.

II. Członkowie, ich obowiązki i prawa.

§. 5. Towarzystwo składa się z członków:

a) honorowych;

b) założycieli;

c) wspierających; i

d) zwyczajnych.

§. 6. Członkami honorowymi na przedstawienie Wydziału mianuje Walne Zgromadzenie osoby, którym chce dać wyraz czci i uznania za ich pracę około urzeczywistnienia celów Towarzystwa lub wogóle za ich pracę obywatelską.

Członkom honorowym przysługują prawa członków zwyczajnych bez obowiązku zasilania funduszków Towarzystwa.

§. 7. Członkami założycielami są ci, którzy zapłacą jednorazową wkładkę koron, lub też pracą przyczynili się do założenia Towarzystwa.

Prawa członków założycieli są równe prawom członków zwyczajnych.

§. 8. Członkiem zwyczajnym może być każdy czei nieposzlakowanej, kto zgłaszając przystąpienie do Towarzystwa, podpisze oświadczenie, że poddaje się statutowi i regulaminom i kogo Wydział przyjmie na pisemne przedstawienie dwóch członków Towarzystwa.

Zgłoszenie przystąpienia ma być podane do wiadomości wszystkich członków przez ogłoszenie w lokalu Towarzystwa, a przyjęcie może nastąpić dopiero w dwa tygodnie po tem ogłoszeniu

Przyjęcie odbywa się przez balotowanie większością dwóch trzecich części głosów obecnych.

Od uchwały Wydziału nie ma odwołania.

Osoby zamieszkałe w siedzibie innego polskiego Towarzystwa gimnastycznego, nie mogą być przyjęte jako członkowie zwyczajni do Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“ w

§. 9. Członkowie zwyczajni płacą wpisowe w kwocie koron i roczną wkładkę w kwocie koron. Od opłaty wpisowego są wolni członkowie związkowego Towarzystwa sokolego, którzy po przesiedleniu najpóźniej w trzy miesiące zgłoszą się o przyjęcie.

Wkładkę płaci się w zasadzie z góry, można jednak płacić ją w ratach półrocznych, kwartalnych lub miesięcznych. Kto wstępuje do Towarzystwa w ciągu kwartału, płaci wkładkę od najbliższego pierwszego.

W wypadkach godnych uwzględnienia może Wydział czasowo uwolnić od wkładki albo ją zniżyć.

§. 10. Członkami wspierającymi są ci, którzy złożą na cele Towarzystwa jednorazowo przynajmniej koron, i których Wydział przyjmie (§. 8.); zresztą prawa ich i obowiązki, prócz obowiązku płacenia wpisowego i wkładek, są równe prawom i obowiązkom członków zwyczajnych.

§. 11. Z wyjątkiem honorowych, wszyscy inni członkowie, którzy biorą udział w jakichkolwiek ćwiczeniach gimnastycznych lub korzystają z przyrzędów i przyborów Towarzystwa, uiszczają z góry miesięczną opłatę corocznie przez Wydział oznaczoną.

W razie rozpoczęcia ćwiczeń w ciągu miesiąca opłata należy się za cały miesiąc.

W wypadkach godnych uwzględnienia może Wydział czasowo uwolnić od tej opłaty albo ją zniżyć.

§. 12. Członkowie zwyczajni mają prawo :

a) brać udział w ćwiczeniach i korzystać z przyrzędów i przyborów Towarzystwa ;

b) otrzymywać bezpłatnie czasopismo związkowe ;

c) korzystać z biblioteki, z czytelni i ze zbiorów Towarzystwa ;

d) brać udział w Walnych Zgromadzeniach z prawem przemawiania, czynienia wniosków, głosowania, wyboru i wybieralności, jeżeli przynajmniej od trzech miesięcy są członkami Towarzystwa ; zastrzeżenie to nie tyczy się członków, o których mowa w §. 9. ust. pierwszy ;

e) wnosić do Wydziału życzenia i zażalenia na piśmie ;

f) brać udział we wspólnych wycieczkach, obchodach, zjazdach i zabawach Towarzystwa ;

g) uczestniczyć w publicznych występach, pochodach i ćwiczeniach Towarzystwa ;

h) używać munduru sokolego i odznak podczas uroczystości, zabaw i wycieczek urządzonych lub przyzwolonych przez Wydział ; w innych wypadkach zaś tylko za osobnem zezwoleniem Wydziału, ewentualnie Prezesa ;

i) być obecnymi podczas obrad Zjazdu delegatów Związku ;

k) w razie chwilowej obecności w siedzibie innego towarzystwa związkowego uczestniczyć tamże w ćwiczeniach gimnastycznych, jednakże nie dłużej jak dwa miesiące ;

l) korzystać ze wszystkiego, co im Towarzystwo następcza w statutowem spełnianiu swego zadania lub z tytułu należenia do Związku sokolego.

§. 13. Kobietom przysługują zasadniczo wszystkie prawa w §. 12 wymienione, z wyjątkiem praw określonych bliżej pod g) i h).

Do uczestniczenia w publicznych ćwiczeniach Towarzystwa w przepisanych ubiorach ćwiczebnych mogą kobiety być dopuszczone specjalną uchwałą Wydziału.

Kobietom wolno używać odznak regulaminem przepisanych.

§. 14. Członkiem Towarzystwa przestaje się być wskutek:

- a) wystąpienia;
- b) wykreślenia;
- c) wykluczenia.

Kto się na stałe przesiedli z do miejsca, gdzie istnieje Towarzystwo sokole, występuje tem samem z Towarzystwa w

Występujący winien zgłosić pisemnie swoje wystąpienie u Wydziału i uiścić wkładki po koniec kwartału, w ciągu którego występuje.

Wykreślonym przez Wydział może być członek, który pomimo dwukrotnego wezwania zalega przez rok cały z wkładkami lub z innymi opłatami.

Kto z Towarzystwa wystąpił lub został wykreślony, a napowrót wstępuje, winien uiścić wpisowe, zaległe wkładki i opłaty.

Wykluczenie następuje z powodu czynu niehonorowego, naruszenia karnośći sokolej, działania na szkodę Towarzystwa.

O wykluczeniu postanawia Wydział na podstawie orzeczenia Sądu honorowego (§. 32.) bez odwołania.

III. Fundusze Towarzystwa, rok administracyjny i język urzędowy.

§. 15. Fundusze Towarzystwa powstają:

- a) z wpisowego i z wkładek członków;
- b) z opłat za ćwiczenia lub za używanie przyrządów i przyborów Towarzystwa;
- c) z dochodu urządzanych na rzecz Towarzystwa wycieczek, zabaw, koncertów, odczytów i t. p.;
- d) z zapisów, subwencji i darów.

§. 16. Fundusze dzielą się na zapasowy i obrotowy.

Fundusz zapasowy składa się z wpisowego, zapisów i darów na ten cel przeznaczonych.

Fundusz obrotowy stanowią odsetki funduszu zapasowego i wszystkie inne wpływy nie należące do funduszu zapasowego.

§. 17. Rokiem administracyjnym Towarzystwa jest rok kalendarzowy.

Językiem urzędowym Towarzystwa jest język polski.

IV. Zakłady Towarzystwa i grona nauczycielskie.

§. 18. Zakłady Towarzystwa zostają pod zarządem i nadzorem Wydziału.

Techniczne kierownictwo i zdrowotny nadzór ćwiczeń sprawują wyznaczeni przez Wydział nauczyciele i lekarze.

Nauczyciele kierujący są odpowiedzialni wobec Wydziału za należyte i fachowe kierownictwo ćwiczeń w swoim dziale.

Celem kształcenia się w systemie i metodzie nauki gimnastyki i pokrewnych jej działów, praktycznego wykształcenia we wszystkich gałęziach ćwiczeń, przeprowadzania ćwiczeń wspólnych i zastępowych, istnieją w poszczególnych działach ćwiczeń grona nauczycielskie prowadzone przez nauczycieli kierujących.

Grona nauczycielskie postępują według regulaminów zatwierdzonych przez Wydział.

Przewodniczącym i głównym kierownikiem grona, względnie gron nauczycielskich jest wybierany co roku przez Wydział z pośród członków Towarzystwa naczelnik, do którego przy ćwiczeniach, pochodach i występach publicznych należy techniczne kierownictwo i komenda.

V. Zarząd Towarzystwa.

§. 19. Sprawami Towarzystwa zarządza Walne Zgromadzenie i Wydział.

Walne Zgromadzenie.

§. 20. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje Wydział raz do roku w pierwszym kwartale kalendaryzowym, nadzwyczajne w razie potrzeby lub na piśmie z podaniem porządku obrad do Wydziału wniesione żądanie $\frac{1}{3}$ części ilości wszystkich w zamieszkałych członków, w którym to razie Walne Zgromadzenie musi odbyć się najpóźniej w trzy tygodnie od wniesienia takiego żądania, jeżeli w niem nie określono dłuższego terminu.

Walne Zgromadzenie będzie zwołane ogłoszeniem w lokalności Towarzystwa z podaniem porządku obrad przynajmniej na czternaście dni przed dniem Zgromadzenia.

Jeżeli na porządku dziennym jest sprawa rozwiązania Towarzystwa, Walne Zgromadzenie ma być zwołane w sposób powyższy trzykrotnie w odstępach 14 dniowych.

§. 21. Do zakresu czynności Walnego Zgromadzenia należy:

- a) załatwiać sprawozdania z czynności Wydziału i z rocznych rachunków;
- b) mianować członków honorowych;
- c) zmieniać statut;
- d) rozporządzać funduszem zapasowym i majątkiem nieruchomym Towarzystwa;
- e) wybierać prezesa Towarzystwa i jego zastępcę, z grona członków na trzy lata;
- f) wybierać w pierwszym roku.....*) a w następ-

*) Towarzystwa, które mogą liczyć na pozyskanie

100 człon.	wybierają	9	wydziałowych,	6	sędziów,	3	zast.
500	"	12	"	8	"	4	"
1000	"	15	"	10	"	5	"
nad 1000	"	18	"	12	"	6	"

nnych latach powydziałowych z grona członków na trzy lata (§. 24.);

g) wybierać członków Sądu honorowego i zastępców na przeciąg jednego roku;

h) wybierać komisję rewizyjną z 3 członków na przeciąg jednego roku;

i) uchwalać regulamin swych obrad;

k) wybierać lub upoważniać Wydział do wybrania delegatów Związku i Okręgu sokolego w liczbie przepisanej statutem związkowym, względnie regulaminem dla Okręgów;

l) załatwiać wnioski członków, jeżeli najmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia będą wniesione na piśmie do Wydziału, lub przedłożone na Walnym Zgromadzeniu uzyskają poparcie przynajmniej $\frac{1}{4}$ części obecnych na Zgromadzeniu członków, a Walne Zgromadzenie uchwali ich nagłość;

m) postanawiać rozwiązanie Towarzystwa i rozporządzać w tym wypadku całym jego majątkiem.

§. 22. Do ważności uchwał Walnego Zgromadzenia potrzeba obecnościilości członków.

Do ważności uchwał o zmianie statutu potrzeba obecności $\frac{2}{5}$ ilości członków.

Jeżeli w oznaczonym czasie nie zbierze się powyższy komplet, wtedy najpóźniej w miesiąc odbędzie się drugie Walne Zgromadzenie, którego uchwały — z wyjątkiem sprawy rozwiązania Towarzystwa — obowiązują bez względu na ilość uczestników.

Do ważności uchwały o rozwiązaniu Towarzystwa i rozporządzeniu jego majątkiem wymagana jest obecność $\frac{3}{5}$ ilości wszystkich członków.

Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje

Wybory odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

Obrady Walnego Zgromadzenia są jawne, jeżeli ono samo jawności nie uchyli.

Wydział.

§. 23. Wydział składa się z prezesa, jego zastępcy wybranego przez Walne Zgromadzenie, i wydziałowych.

§. 24. Urzędowanie wydziałowych trwa trzy lata. Jednakże corocznie ustępuje jedna trzecia część wydziałowych a to: z końcem pierwszego roku wylosowani z pomiędzy pełnej liczby wydziałowych, z końcem drugiego roku wylosowani z pomiędzy tych, których nie wylosowano w poprzednim roku, z końcem trzeciego roku i lat następnych ci, którzy swój urząd przez trzy lata od ostatniego wyboru swego sprawowali.

Wydziałowi ustępujący mogą być ponownie wybrani.

W miejsce wydziałowego, który ubył w ciągu roku, wchodzi aż do najbliższego Walnego Zgromadzenia ten członek, który przy ostatnich wyborach otrzymał największą po wybranych ilość głosów a w razie równości głosów, którego los oznaczy. Najbliższe Walne Zgromadzenie dokonuje wyboru uzupełniającego do końca trzechlecia.

§. 25. Wydział powinien ukonstytuować się najpóźniej w ośm dni od dnia wyboru.

Wydział wybiera corocznie ze swojego grona większością głosów: drugiego zastępcę prezesa, sekretarza, skarbnika, chorążego, gospodarza, bibliotekarza, administratora czasopisma, a w razie potrzeby ich zastępców, i inne organa.

§. 26. Zwyczajne posiedzenia Wydziału odbywają się przynajmniej raz na miesiąc, nadzwyczajne według potrzeby, lub gdy tego jedna trzecia część wydziałowych zażąda; w ostatnim razie musi posiedzenie być zwołane do dni pięciu.

§. 27. Do ważności uchwał Wydziału potrzeba obecności prezesa względnie jego zastępcy i przynajmniej połowy reszty wydziałowych.

Naczelnik, jeżeli nie jest wydziałowym (§. 18, ust. ost.), winien uczestniczyć w posiedzeniu Wydziału z głosem doradczym.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje.

Wybory odbywają się kartkami; w razie równości głosów rozstrzyga los.

§. 28. Wydział zarządza sprawami Towarzystwa, o ile nie są zastrzeżone Walnemu Zgromadzeniu.

W szczególności ma prawo i obowiązek:

- a) zarządzać majątkiem Towarzystwa;
- b) przedstawiać Walnemu Zgromadzeniu do zamianowania członków honorowych;
- c) przyjmować i wykreślać członków;
- d) ustanawiać opłatę za udział w ćwiczeniach i za korzystanie z przyrządów, przyborów i biblioteki Towarzystwa;
- e) uwalniać członków czasowo od wkładki i opłaty za ćwiczenia albo ją zniżać;
- f) zarządzać zakładami Towarzystwa;
- g) przyjmować uczniów, ustanawiać opłaty za naukę, a w wypadkach godnych uwzględnienia uwalniać od nich;
- h) wykonywać uchwały Walnego Zgromadzenia;
- i) czuwać nad ładem i karnością w Towarzystwie, tudzież nad dostojnością imienia sokolego i sprawować władzę dyscyplinarną w Towarzystwie;
- k) ustanawiać oddziały dla specjalnych czynności Towarzystwa i komisye;
- l) uchwalać regulamin swych obrad i czynności, zatwierdzać wszelkie regulaminy i instrukcye, o ile statut inaczej nie postanawia;
- m) udzielać komisji rewizyjnej przynajmniej na 14 dni przed dorocznem Walnem Zgromadzeniem ksiąg kasowych i rachunków do sprawdzenia;
- n) zwoływać Walne Zgromadzenie, przygotowywać dla niego wnioski i ustanawiać porządek obrad;

o) zdawać sprawę ze swych czynności Walnemu Zgromadzeniu;

p) urządzać publiczne ćwiczenia, zawody, obchody narodowe, wycieczki, zabawy i występy przy pomocy właściwych oddziałów;

r) utrzymywać bibliotekę;

s) przyjmować, mianować i oddalać wszystkich płatnych funkcyjaryuszów Towarzystwa.

Reprezentacya Towarzystwa.

§. 29. Prezes względnie jego zastępca reprezentuje Towarzystwo na zewnątrz.

Prezesowi Towarzystwa należy się w sprawach sokolich zawsze i wszędzie bezwarunkowy posłuch wszystkich członków.

Dokumenty, którymi Towarzystwo przyjmuje prawne zobowiązania, muszą być podpisane przez prezesa i sekretarza lub członka Wydziału pełniącego odnośne czynności i zaopatrzone pieczęcią Towarzystwa; ogłoszenia Towarzystwa podpisuje prezes i sekretarz, lub członek Wydziału pełniący odnośne czynności, na innych zaś pismach wystarcza podpis prezesa.

Zakres działania członków Wydziału.

§ 30. Prezes zwołuje posiedzenia Wydziału, przewodniczy na nich i na Walnem Zgromadzeniu, sprawuje sam lub przez swego delegata imieniem Wydziału władzę dyscyplinarną podczas wycieczek, rozstrzyga w głosowaniu w razie równości głosów, czuwa nad wykonaniem uchwał Walnego Zgromadzenia i Wydziału. W razach nagłych wydaje zarządzenia, z których na najbliższem posiedzeniu Wydziału zdaje sprawę.

Zakres działania zastępców prezesa i innych wydziałowych określa regulamin Wydziału.

Oddziały.

§. 31. Dla stałego zajmowania się specjalnemi czynnościami Towarzystwa może Wydział utworzyć

oddziały: kolarski, szermierczy, jazdy konnej, wioślarski, pożarniczy i t. p.

Oddziałami kierują zarządy mianowane corocznie przez Wydział na wniosek i z grona członków oddziałów.

Oddziały spełniają swoje zadanie na podstawie regulaminów zatwierdzonych przez Wydział.

Sąd polubowny i honorowy.

Spy o roszczenia lub obrazy osobiste powstałe ze stosunków Towarzystwa między jego członkami, tudzież między członkami a Towarzystwem, rozstrzyga zwykłą większością głosów i nieodwołalnie Sąd honorowy jako polubowny (§. 21. g.). W razie takiego sporu wybiera każda strona a gdyby do 14 dni nie wybrała, wylosowuje Wydział dla jednej lub obydwu stron po jednym sędziu z grona członków Sądu honorowego, ci zaś wybierają również z grona tych członków, a gdyby go do 14 dni nie wybrali, wylosowuje Wydział zwierzchnika.

Wykluczanie członków (§. 14) i sprawowanie władzy dyscyplinarnej w Towarzystwie (§. 28. lit. i) — z wyjątkiem wypadku przewidzianego w §. 30. — należy do Wydziałów.

W sprawach, w których statut postanawia zastosowanie kary wykluczenia członka (§. 14. ustęp szósty), przekazuje Wydział zbadanie sprawy i wydanie orzeczenia co do winy i zastosowania kary wykluczenia Sądowi honorowemu (§. 21. g), poczem w razie uchwalenia wniosku na wykluczenie przedkłada, w myśl postanowień statutu Związku, przed ogłoszeniem wyroku bezzwłocznie akta Wydziałowi Związku, a po jego zatwierdzeniu przez Przewodnictwo Związku ogłasza i wykonuje wyrok, lub stosownie do zarządzenia Przewodnictwa spowodowuje ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowego orzeczenia. W tych wypadkach powołuje się Sąd honorowy w całym jego składzie (§. 21. g) a w miejsce

brakujących członków wchodzi zastępcy; do ważności uchwał potrzeba obecności przewodniczącego i więcej jak połowy osób wchodzących w skład Sądu. Uchwały zapadają większością głosów; w razie równości głosów uważa się wniosek łagodniejszy jako uchwałę.

We wszystkich sprawach dyscyplinarnych rozstrzyga Wydział nieodwołalnie. Może on w wypadkach, w których uzna to za stosowne, osądzenie sprawy i nałożenie kary przekazać Sądowi honorowemu, atoli wykonanie kary należy zawsze do Wydziału, któremu nie wolno wyroku zmienić. Dla takich spraw Sąd honorowy wylosowuje ze swego grona 3 członków, którzy wybierają z pomiędzy siebie zwierzchnika.

Regulamin Sądu honorowego względnie polubownego uchwała Wydział Związku.

Członkowie Sądu honorowego wybierają z pomiędzy siebie przewodniczącego, pisarza i ich zastępców.

Wydział Towarzystwa może rozstrzygnienie sporów powstałych w łonie Towarzystwa lub pewnych spraw dyscyplinarnych przekazać Wydziałowi Związku, jeżeli postępowanie takie uzna za korzystniejsze dla Towarzystwa.

Koszta z tem połączone ponosi Towarzystwo.

Komisya rewizyjna.

§. 33. Komisya rewizyjna składa się z 3 członków wybranych przez Walne Zgromadzenie z poza Wydziału na rok jeden.

Komisya rewizyjna sprawdza stan kasy Towarzystwa, ile razy uzna tego potrzebę, sprawdza książki kasowe i rachunkowe Towarzystwa i przedkłada na dorocznem Walnem Zgromadzeniu sprawozdanie z odpowiednimi wnioskami.

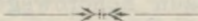
VI. Rozwiązanie Towarzystwa.

§. 34. W razie rozwiązania Towarzystwa w inny sposób, niż uchwałą Walnego Zgromadzenia, prze-

chodzi majątek Towarzystwa na własność polskiego Związku sokolego we Lwowie dla popierania celów, jakie miało rozwiązane Towarzystwo i dla oddania tego majątku nowemu polskiemu Towarzystwu gimnastycznemu w

VII. Postanowienie przejściowe.

§. 35. Podpisani założyciele Towarzystwa wybiorą z pośród siebie, po przyjęciu statutu do wiadomości c. k. Namiestnictwa, pierwszy Wydział Towarzystwa dla sprawowania czynności, które w myśl niniejszego statutu należą do Wydziału.

Wzór.

Regulamin obrad

Walnych Zgromadzeń polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokół”

w

§. 1. Obrady Walnego Zgromadzenia są jawne, jeżeli ono samo jawności nie uchyli (§ 22. stat.).

§. 2. Tylko członek, który przez trzy miesiące, licząc wstecz od dnia zgromadzenia, należy do Towarzystwa, ma prawo brać udział w Walnych Zgromadzeniach z prawem przemawiania, czynienia wniosków, głosowania, wyboru i wybieralności (§§. 12. d), 6, 9. i 10. stat.). Członkowie uprawnieni do udziału w Walnym Zgromadzeniu otrzymają ku temu legitymacją.

§. 3. Walnemu Zgromadzeniu przewodniczy Prezes Towarzystwa lub jego I Zastępca (§. 21 e) stat.), a w razie przeszkody II. Zastępca (§. 25. stat.).

§. 4. Przewodniczący zagaja obrady Walnego Zgromadzenia, stwierdza należyte zwołanie tudzież komplet statutem przepisany (§ 22. stat.) i powołuje dwu z pośród obecnych członków na gospodarzy Zgromadzenia.

§. 5. Z każdego Walnego Zgromadzenia spisuje się protokół, który ma zawierać treściwe przedstawienie przebiegu obrad, z podaniem wziętych pod obrady przedmiotów, wniosków i zapadłych uchwał.

§. 6. Protokół Walnego Zgromadzenia prowadzą sekretarz Towarzystwa i jego zastępca wspólnie, a w razie ich nieobecności lub innej przeszkody dwaj sekretarze powołani z pośród obecnych przez przewodniczącego. Protokół ma być najpóźniej do 14 dni po odbyciu Walnego Zgromadzenia podpisany przez Przewodniczącego, obu sekretarzy i gospodarzy Zgromadzenia i odczytany na następnem Walnem Zgromadzeniu.

§. 7. Obrady Walnego Zgromadzenia odbywają się wedle ogłoszonego porządku dziennego, chyba, że Walne Zgromadzenie uchwali przestawienie przedmiotów porządku dziennego.

§. 8. Przewodniczący kieruje obradami, otwiera dyskusję, udziela głosu, formułuje wnioski, o ile nie są przedłożone na piśmie, zarządza głosowanie, stwierdza bądź sam, bądź z gospodarzami wynik głosowania, a na wniosek statutowo poparty, zarządza próbę przeciwną; powołuje skrutatorów, a wreszcie zamyka obrady po wyczerpaniu porządku dziennego.

§. 9. W jednej i tej samej sprawie wolno tylko dwa razy głos zabierać, chyba, że Zgromadzenie pozwoli przemawiać po raz trzeci. Dla osobistej obrony lub dla sprostowania faktów może Przewodniczący udzielić głosu po raz trzeci.

§. 10. Wnioski formalne przede wszystkim będą wzięte pod obradę. Przed zarządzeniem głosowania udziela Przewodniczący głosu mówcom zapisanym do sprostowania faktycznego i do obrony osobistej.

§. 11. Jeżeli mówca odstępkuje od rzeczy, Przewodniczący zwróci na to jego uwagę. Jeżeliby się mówiący dopuścił obrazy osobistej, wezwie go Przewodniczący do porządku. Kto się do uwagi lub wezwania Przewodniczącego nie zastosuje, temu może Przewodniczący głos odebrać.

§. 12. Samoistne wnioski członków mogą być wzięte pod obrady i uchwalone tylko wówczas, je-

żeli najmniej na 2 tygodnie przed dniem Zgromadzeniem będą wniesione na piśmie do Wydziału.

Wnioski takie przedłożone dopiero na Zgromadzeniu, jeżeli uzyskają poparcie przynajmniej $\frac{1}{4}$ części obecnych członków, muszą być odesłane do Wydziału i mogą być uchwalone tylko na następnem Walnem Zgromadzeniu.

§. 13. Przy wnioskach Wydziału lub komisji przysłuża sprawozdawcy, przy innych wnioskodawcy głos pierwszy i ostatni. Jeżeli jest sprawozdawca większości i mniejszości, drugi ma przedostatni, pierwszy ostatni głos. W toku rozprawy może im Przewodniczący udzielić głosu do wyjaśnienia lub do sprostowania.

§. 14. Jeżeli Walne Zgromadzenie uchwali zamknięcie dyskusji, mogą zabierać głos tylko ci jeszcze, którzy przed uchwałą zamknięcia dyskusji do głosu się zapisali.

Jeżeli obrady toczą się nad wnioskami wprost przeciwnymi, wówczas może Walne Zgromadzenie po uchwaleniu zamknięcia dyskusji uchwalić wybór mówców generalnych, którego dokonują zapisani do głosu przed zamknięciem dyskusji. Jeżeli zapisani do głosu „za“ lub „przeciw“ nie zgodzą się na osobę generalnego mówcy, przemawiać będą jako generalni mówcy ci dwaj, którzy się z obu stron pierwsi do głosu zapisali.

§. 15. Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów członków obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga Przewodniczący, który zresztą nie głosuje (§. 22. stat.).

§. 16. Sposób głosowania oznacza Przewodniczący, jeżeli Walne Zgromadzenie takiego sposobu w danym wypadku nie uchwali.

§. 17. Wszelkie wybory odbywają się bez rozprawy, a to wybory statutem przepisane kartkami (§. 22. stat.), inne zaś w sposób uchwalony przez Walne Zgromadzenie.

Głosujący wymieni na kartce imiona i nazwiska tyłu kandydatów, ilu ma być wybranych; jeżeli wymieni większą liczbę, przy obliczaniu głosów pominię się wymienionych na ostatku. Jeżeli na tej samej kartce wymieniono kilkakrotnie tego samego kandydata, liczy mu się głos jeden; głosu oddanego na osobę niewybieralną nie liczy się.

Do ważnego wyboru potrzeba bezwzględnej większości (więcej niż połowy) głosujących. Jeżeli w głosowaniu tej większości nie osiągnięto, następuje wybór ściślejszy pomiędzy tymi, którzy w podwójnej liczbie mających się jeszcze wybrać otrzymali największą ilość głosów.

W razie równości głosów rozstrzyga los (§. 22. statutu).

Głos oddany przy wyborze ściślejszym na innego kandydata jest nieważny.

§. 18 Komisya skrutacyjna powołana przez Przewodniczącego spisze ze swej czynności protokół, stwierdzający ilość oddanych kartek i wymieniający wszystkich kandydatów wedle ilości głosów z podaniem liczby głosów oddanych na poszczególnego kandydata. Protokół ten podpiszą wszyscy członkowie komisji i złożą do rąk Przewodniczącego wraz z kartkami głosowania, które, opieczetowane pieczęcią Przewodniczącego i jednego ze skrutatorów, stanowią alegat tego protokołu i tak długo będą przechowane, dopóki czas urzędowania wszystkich wybranych się nie skończy. Przewodniczący potwierdza odbiór protokołu z alegatami na tymże i ogłasza niezwłocznie rezultat skrutynium bądź na Walnem Zgromadzeniu, bądź też w sposobie w §. 20. statutu przepisany.

Uchwalono na Walnem Zgromadzeniu odbytem

dnia

Wzór.

Regulamin Wydziału

polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“

w

I. Prezydium.

§. 1. Zakres działania Prezesa, określają §§. 29. i 30. statutu.

Odznakę dla Prezesa przepisuje związkowy regulamin odznak służbowych.

§. 2. Zastępcy Prezesa (pierwszy, wybrany przez Walne Zgromadzenie §. 21. lit. e) stat. i drugi, wybrany przez Wydział §. 25. stat.) zastępują go w razie przeszkody w czynnościach w §. 1. określonych.

§. 3. Prezes czuwa nad wykonaniem uchwał Walnego Zgromadzenia i Wydziału; utrzymuje w ewidencji czynności Wydziału. biura Towarzystwa, grona nauczycielskiego, Zarządów wszelkich oddziałów, komitetów, komisyj, ankiet i t. p., ku czemu prowadzi terminarz tych czynności i ma prawo uczestniczenia w ich obradach i każdorazowego wglądania w akta i księgi, ustanawia porządek dzienny posiedzeń Wydziału; układa roczne sprawozdanie z czynności Wydziału (§. 28. lit. o) stat.) i przedkłada je Wydziałowi do zatwierdzenia.

Temi czynnościami może podzielić się Prezes ze swoimi zastępcami i sekretarzem względnie jego zastępcą za wzajemnem porozumieniem się i zawiadania Wydział o rozdziale czynności.

II. Dziennik podawczy i biuro Towarzystwa.

§. 4. Podania i pisma, wnoszone do Towarzystwa, względnie do Wydziału, wciąga urzędnik Towarzystwa do księgi protokołowej (dziennika), zapatruje bieżącą liczbą dziennika i udziela Prezesowi

Biuro Towarzystwa urzęduje wedle uchwalonej przez Wydział instrukcyi.

III. Referenci.

§. 5. Prezes przydziela referaty Wydziałowym. Sprawy pilne lub drobniejsze może on przydzielić referentom do obiegowego (pisemnego) załatwienia, oznaczając termin załatwienia.

IV. Posiedzenia.

§. 6. Pierwsze posiedzenie Wydziału odbywa się corocznie najpóźniej w ośm dni od dnia Walnego Zgromadzenia, które dokonało wyboru.

Porządek dzienny tego posiedzenia musi oprócz ukonstytuowania się Wydziału (§. 25. stat.) zawierać przedstawienie przez przewodniczącego spraw z poprzedniego roku do załatwienia pozostałych, lub przez Walne Zgromadzenie Wydziałowi przekazanych.

§. 7. Następne z wycieczne posiedzenia Wydziału odbywają się przynajmniej raz na miesiąc (§. 26. stat.).

Nadzwyczajne posiedzenia zwołuje Prezes (jego zastępcę) w miarę potrzeby, lub gdy tego żąda przynajmniej jedna trzecia część wydziałowa

wych (§. 26. stat.) z podaniem przedmiotu obrad na piśmie. W takim razie posiedzenie musi być zwołane do dni pięciu od dnia wręczenia Prezesowi takiego żądania.

§. 8. Porządek dzienny każdego posiedzenia powinien być podany w zaproszeniu.

Porządek dzienny każdego posiedzenia, z wyjątkiem pierwszego (§. 6.) rozpoczyna odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia, zamykają zaś z reguły samoistne wnioski wydziałowych (§. 14.).

§. 9. Z każdego posiedzenia spisuje się w księdze posiedzeń Wydziału protokół, który ma zawierać treściwe przedstawienie przebiegu obrad z dokładnem podaniem wziętych pod obrady przedmiotów, wniosków i zapadłych uchwał.

Protokół z pierwszego posiedzenia (§. 6.) spisuje wydziałowy przez przewodniczącego do tego powołany, z dalszych zaś posiedzeń sekretarz (jego zastępca) i podpisuje wraz z przewodniczącym posiedzenia.

§. 10. Nieobecność na posiedzeniu winien wydziałowy usprawiedliwić pisemnie bądź na zaproszeniu, bądź przynajmniej przed posiedzeniem.

V. Przewodnictwo, obrady i głosowanie.

§. 11. Prezes lub wybrany przez Walne Zgromadzenie jego zastępca (§. 21. lit. e) stat.), a w razie przeszkody drugi zastępca, wybrany przez Wydział (§. 25. stat.) przewodniczy na posiedzeniach Wydziału.

Do ważności uchwał Wydziału potrzeba obecności prezesa względnie jego zastępcy i przynajmniej połowy reszty wydziałowych.

Przewodniczący kieruje obradami, otwiera dyskusję, udziela głosu, formułuje wnioski, o ile nie są przedłożone na piśmie, zarządza głosowanie,

stwierdza jego wynik, powołuje skrutatorów i zamyka obrady po wyczerpaniu porządku dziennego.

§. 12. Obrady odbywają się kolejną porządku dziennego, chyba że przewodniczący przestawi przedmioty porządku dziennego, albo Wydział takie przedstawienie uchwali.

§. 13. Wnioski formalne przede wszystkim będą wzięte pod obradę. Przed zarządzeniem głosowania udziela przewodniczący głosu zapisanym do sprostowania faktycznego i do osobistej obrony.

§. 14. Samoistne wnioski wydziałowych, o ile Wydział nie uchwali ich nagłości, może przewodniczący przekazać na najbliższe posiedzenie.

§. 15. W jednej i tej samej sprawie wolno tylko dwa razy zabierać głos. Dla osobistej obrony, lub do sprostowania faktów może przewodniczący udzielić głosu po raz trzeci.

§. 16. Jeżeli mówiący odstępuje od rzeczy, przewodniczący zwróci na to jego uwagę. Jeżeli mówiący dopuścił się osobistej obrazy, wezwie go przewodniczący do porządku. Kto się do uwagi, lub do wezwania przewodniczącego nie zastosuje, temu może przewodniczący głos odebrać.

§. 17. Sprawozdawcy, względnie wnioskodawcy przysługują głos pierwszy i ostatni. W toku dyskusji może im przewodniczący udzielić głosu do wyjaśnień lub do sprostowania.

Jeżeli Wydział uchwali zamknięcie dyskusji, mogą zabierać głos tylko ci jeszcze, którzy przedtem do głosu się zapisali.

§. 18. Uchwały Wydziału zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który zresztą nie głosuje (§. 27. stat.).

Nieobecnego nie może w głosowaniu zastąpić inny wydziałowy jako pełnomocnik. Sposób głosowania oznacza przewodniczący, jeżeli Wydział takiego sposobu w danym wypadku nie uchwali.

VI. Wybory, losowania i balot.

§. 19. Wszelkie wybory, w których bierze także udział Przewodniczący, odbywają się kartkami.

Do ważności wyboru potrzeba bezwzględnej większości (więcej niż połowy) obecnych. Jeżeli w głosowaniu tej większości nie osiągnięto, następuje wybór ściślejszy pomiędzy tymi, którzy — w podwójnej liczbie mających się wybrać — otrzymali największą ilość głosów.

Głos oddany przy wyborze ściślejszym na innego kandydata, jest nieważny.

W razie równości głosów rozstrzyga los (§. 20.) pomiędzy tymi, którzy te głosy otrzymali (§. 27. stat.).

§. 20. Losowania dokonuje przewodniczący w ten sposób, że po wrzuceniu do urny przez najstarszego wiekiem z obecnych wydziałowych nazwisk losować się mających, przewodniczący wyciąga z urny i ogłasza nazwisko wylosowanego.

W taki sam sposób dokonuje się na posiedzeniu Wydziału, na którym oznaczono dzień zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, losowania trzeciej części wydziałowych z pomiędzy wszystkich w pierwszym roku po uchwaleniu statutu, lub po wyborze całego Wydziału, zaś z pomiędzy reszty w drugim roku (§. 24. stat.).

§. 21. Wynik skrutynium (§. 19.) i losowań (§. 20.) wpisuje się do protokołu posiedzenia, który podpisują także skrutatorowie, względnie najstarszy wiekiem wydziałowy.

§. 22. Przyjęcie członków po dopełnieniu warunków §. 8. stat. odbywa się przez balotowanie, w którym bierze także udział przewodniczący.

Do przyjęcia potrzeba większości dwu trzecich liczby obecnych.

Jeżeli nikt z obecnych nie zażąda osobnego balotu nad poszczególnym kandydatem, balot może

się odbyć równocześnie nad kilkoma kandydatami, ale tylko pod warunkiem, jeżeli wszyscy zostaną jednomyślnie przyjęci.

Do kontroli balotu powołuje przewodniczący z pośród obecnych dwu wydziałowych, którzy ogłaszają wynik i stwierdzają go, podpisując protokół posiedzenia.

W protokole stwierdza się tylko, czy balotowano łącznie, czy odrębnie i czy przyjęcie nastąpiło lub nie, bez podania cyfry głosów.

VII. Następcy wydziałowych.

§. 23. Następców wydziałowych powołuje Prezes w porządku przepisany w ostatnim ustępie §. 24. stat.

Jeżeli dwu lub więcej następców ma równą ilość głosów, mającego się powołać oznaczy losowanie (§. 20.).

VIII. Oddziały Towarzystwa.

§. 24. Zaraz po ukonstytuowaniu się mianuje Wydział, o ile możności na pierwszym posiedzeniu, na rok jeden Zarządy wszystkich w Towarzystwie istniejących oddziałów (§. 31. stat.) z grona i na propozycję uczestników tych oddziałów.

Zarządy oddziałów spełniają swoje czynności wedle regulaminów przez Wydział ustanowionych, a corocznie zatwierdzanych.

Fundusze wszystkich oddziałów, z wyjątkiem kwot zarządom regulaminowo do rozporządzenia zastrzeżonych, wpływają do kasy Towarzystwa.

IX. Sekcje i komisje Wydziału.

§. 25. Wydział wybiera z pośród siebie corocznie dla stałego zarządu i nadzoru:

- a) gimnastycznego zakładu i szkoły Towarzystwa (§§. 4. lit. a) i 28. lit. f) stat.) — sekcję gimnastyczną;
- b) biura Towarzystwa — sekcję administracyjną;
- c) gmachu Towarzystwa i wszelkich urzędzeń, z wyjątkiem inwentarza gimnastycznego, będącego pod zarządem sekcji gimnastycznej, — sekcję gospodarczą, a to dwie pierwsze z trzech, ostatnią zaś z pięciu wydziałowych.

Na czele sekcji gimnastycznej i administracyjnej stoją zastępcy prezesa; (stosownie do wzajemnego porozumienia się, §. 3.); na czele sekcji gospodarczej, gospodarz Towarzystwa i jako tacy są organami wykonawczymi swoich sekcji.

Prócz nich wchodzi w skład sekcji gimnastycznej także bez wyboru gospodarz; w skład sekcji administracyjnej sekretarz i jego zastępca, a w skład sekcji gospodarczej skarbnik Towarzystwa i zastępca gospodarza.

§. 26. Sekcja gimnastyczna przestrzega ścisłego zachowywania regulaminów: gimnastycznego, zdrowotnego, grona nauczycielskiego, instrukcji nauczycielskich i t. p., sekcja administracyjna zaś instrukcji kancelaryjnej.

Personal nauczycielski podlega bezpośrednio przewodniczącemu sekcji gimnastycznej, kancelaryjny przewodniczącemu sekcji administracyjnej, zaś służbowy przewodniczącemu sekcji gospodarczej.

Sekcyje zdają Wydziałowi sprawę ustnie na posiedzeniach Wydziału, a członkowie ich rozdzielają pomiędzy siebie czynności wedle wzajemnego porozumienia, zawiadamiając o tem Wydział.

§. 27. Wydział może wybierać lub ustanawiać corocznie z grona swego, lub z pośród członków Towarzystwa komisye, komitety, ankiety

i t. p. (§. 28. lit. *k*) stat.) dla chwilowego lub stałego pełnienia pewnych specjalnych czynności, jednak tylko pod przewodnictwem Prezesa (jego zastępcy), lub jednego z wydziałowych.

Spełniają one swą czynność bądź wedle zatwierdzonych przez Wydział regulaminów, instrukcyj, lub t. p., bądź też samoistnie, a zdają sprawę ze swych czynności na posiedzeniach Wydziału ustnie przez swoich przewodniczących.

X. Funkcjonariusze Wydziału.

§. 28. Wybrani na pierwszym posiedzeniu (§. 6. reg. i 25. stat.) drugi zastępca Prezesa, sekretarz, skarbnik, chorąży, gospodarz, bibliotekarz, administrator czasopisma, obejmują bezzwłocznie swoje czynności.

§. 29. Sekretarz (jego zastępca):

- a) wygotowuje wszelkie z Wydziału wychodzące pisma i ogłoszenia za aprobatą Prezesa; podpisuje pisma wskazane w §. 29. stat. i prowadzi protokół z posiedzeń Wydziału;
- b) przechowuje pieczęć Towarzystwa (§. 3. stat.); księgę protokołów z posiedzeń Wydziału; oświadczenia przystępujących do Towarzystwa (§. 8. stat.); księgę członków; akta Towarzystwa (registraturę) i indeks tychże;
- c) ogłasza nazwiska chcących przystąpić do Towarzystwa (§. 8. stat.); wydaje członkom karty przyjęcia; utrzymuje ewidencję liczby członków tudzież wybranych, ubyłych, wylosowanych i ustępujących wydziałowych;
- d) dostarcza redakcyi związkowego czasopisma „Przewodnik gimnastyczny“ wiadomości o stanie i rozwoju Towarzystwa;
- e) zbiera i zestawia daty statystyczne.

§. 30. Skarbnik (jego zastępca):

- a) prowadzi księgi rachunkowe;

- b) w myśl uchwały Wydziału lokuje i przechowuje fundusze Towarzystwa i dokumenty pieniężne;
- c) odbiera wkładki członków, opłatę za naukę gimnastyki i wszelkie wpływy pieniężne;
- d) czyni wypłaty w granicach uchwał Wydziału;
- e) wzywa zalegających z wkładkami i opłatami, wykazuje ich Wydziałowi i przedstawia do wykreślenia członków zalegających (§. 14. lit. b) stat.);
- f) przedkłada Wydziałowi co miesiąc rachunek dochodów i wydatków, a z końcem roku kalendarzowego (§. 17. stat.) zamknięcie rachunkowe (§. 28 lit. m) stat.) z roku ubiegłego i budżet na rok przyszły.

§. 31. Chorąży (jego zastępca):

- a) stara się o należyte przechowywanie sztandaru Towarzystwa i utrzymywanie go w dobrym stanie;
- b) niesie sztandar Towarzystwa podczas jego występów uroczystych z zachowaniem regulaminów pod tym względem obowiązujących.

§. 32. Gospodarz (jego zastępca):

- a) utrzymuje księgę całego inwentarza i zdaje Wydziałowi sprawę o jego stanie przed zwyčajnem Walnem Zgromadzeniem;
- b) zarządza gmachem Towarzystwa i inwentarzem z wyjątkiem gimnastycznego;
- c) przygotowuje wycieczki, uroczystości, obchody, zebrania i t. p. pod względem gospodarczym, o ile Wydział nie poruczy tego osobnym komitetom.

§. 33. Bibliotekarz (jego zastępca):

- a) zarządza biblioteką, utrzymuje jej katalogi (dzieł i pism o gimnastyce odrębnie) i czytelnię;

- b) przestrzega przepisów regulaminu bibliotecznego;
- c) przedstawia Wydziałowi wnioski co do utrzymania i powiększenia biblioteki;
- d) składa Wydziałowi roczne sprawozdanie o stanie biblioteki i czytelnicy.

§. 34. Administrator czasopisma (jego zastępca):

- a) utrzymuje księgę ekspedycji związkowego czasopisma „Przewodnik gimnastyczny“ i innych wydawnictw;
- b) odbiera ze Związku egzemplarze czasopisma przypadające Towarzystwu;
- c) nadzoruje wysyłkę tego czasopisma członkom, załatwia reklamacje i przechowuje pozostały zapas egzemplarzy.

XI. Wydatki Sekcyi i funkcyonaryuszów Wydziału.

§. 35. Sekcye Wydziału i jego funkcyonaryusze rozporządzają w swoim zakresie działania kwotą, jaką Wydział corocznie oznaczy.

Z użycia tych ryczałtów wyliczą się oni z końcem roku administracyjnego.

XII. Zastępcy funkcyonaryuszów Wydziału.

§. 36. Zastępcy sekretarza, skarbnika, chorążego, gospodarza, bibliotekarza i administratora czasopisma spełniają funkcyje w X. rozdziale określone w razie czasowej lub trwałej przeszkody głównych funkcyonaryuszy i w tym celu winni być obznajomieni z każdoczesnym stanem spraw danego zakresu.

Mogą oni jednak za zgodą Wydziału i odnośnych funkcyonaryuszów pełnić zastępczo czynności tychże trwale w pewnym poruczonym im zakresie.

XIII. Nauczyciele Towarzystwa i grono nauczycielskie.

§. 37. Wydział mianuje o ile możliwości na pierwszym swoim posiedzeniu na propozycję kierującego nauczyciela i jego zastępcy grono nauczycielskie Towarzystwa.

Nauczyciel kierujący, jego zastępca i wszyscy nauczyciele Towarzystwa pełnią swe funkcje wedle instrukcyi nauczycielskiej, zaś grono nauczycielskie wedle regulaminu grona.

Instrukcyę dla nauczycieli i regulamin grona nauczycielskiego uchwała Wydział, a to ten ostatni na podstawie projektu grona.

XIV. Funkcyonaryusze płatni Towarzystwa.

§. 38. Wszystkich funkcyonaryuszów płatnych Towarzystwa (nauczycieli i urzędników) przyjmuje Wydział na podstawie umów pisemnych.

XV. Służba Towarzystwa.

§. 39. Służbę przyjmuje Wydział na podstawie umów ustnych, które zawiera gospodarz z upoważnienia Wydziału.

XVI. Kasa, sprawdzanie rachunków i szkontra.

§. 40. Kasa główna Towarzystwa pozostaje pod kluczem skarbnika. Duplikaty kluczy są w przechowaniu Prezesa. Miesięczne rachunki kasowe sprawdzają dwaj wydziałowi przez Wydział ku temu powołani.

Szkontrów kasy dokonuje komisya rewizyjna za uwiadomieniem Prezesa samodzielnie (§. 33. stat.) lub też na żądanie Prezesa. Może je przeprowadzać także sam Prezes.

XVII. Sąd polubowny i honorowy.

§. 41. Zakres działania, skład i sposób postępowania sądu honorowego jako polubownego i dyscyplinarnego określa statut (§. 32.) i osobny regulamin sądu. W sporach ze stosunków Towarzystwa o roszczenia lub o obrazy osobiste między członkami Towarzystwa, tudzież o roszczenia między Towarzystwem a jego członkami, przekazuje Wydział sprawę sądowi honorowemu jako polubownemu, a gdyby do 14 dni która ze stron nie wybrała swego sędziego, lub sędziowie nie wybrali zwierzchnika, wylosowuje ich Wydział z grona członków tego sądu.

Z reguły władzę dyscyplinarną w wypadkach §. 30. stat. sprawuje Prezes, w innych wypadkach (§. 28 lit. *i*) stat.) Wydział.

Wydział musi przekazać sądowi honorowemu jako dyscyplinarnemu te sprawy, w których statut postanawia zastosowanie kary wykluczenia członka z Towarzystwa, a może przekazać mu inne sprawy dyscyplinarne w miarę swego uznania. W obydwu wypadkach wydelegowuje Wydział swego pełnomocnika wobec Sądu.

W razie uznania przez sąd winy zagrożonej w statucie karą wykluczenia członka z Towarzystwa i wniosku sądu na zastosowanie tej kary, wydaje Wydział wyrok, a jeżeli tenże opiewa na wykluczenie, przedkłada natychmiast wszystkie akta Wydziałowi Związku, poczem stosownie do decyzji Przewodnictwa Związku ogłasza i wykonuje wyrok lub zarządza ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowego orzeczenia.

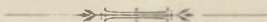
W innych sprawach dyscyplinarnych przekazanych sądowi, orzeczenie o winie i karze należy do sądu, wykonanie kary do Wydziału.

Karami dyscyplinarnemi są: *a*) upomnienie, *b*) nagana ustna. *c*) nagana pisemna, *d*) zakaz noszenia stroju sokolego lub uczestniczenia w wycie-

czkach i uroczystościach przez pewien czas, e) wykluczenie z Towarzystwa na pewien czas.

Dla ewidencji wykluczonych utrzymuje Wydział osobną księgę.

Wydział może rozstrzygnięcie sporów powstałych w łonie Towarzystwa lub pewnych spraw dyscyplinarnych przekazać Wydziałowi Związku, jeżeli uzna postępowanie takie za korzystniejsze dla Towarzystwa. Koszta ztąd powstałe ponosi Towarzystwo.

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

W tym celu należy przede wszystkim zwrócić uwagę na...

Regulamin technicznego oddziału Zakładu

Instytut Techniczny Państwowej Akademii Nauk

1. Celem technicznego oddziału jest wykonywanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

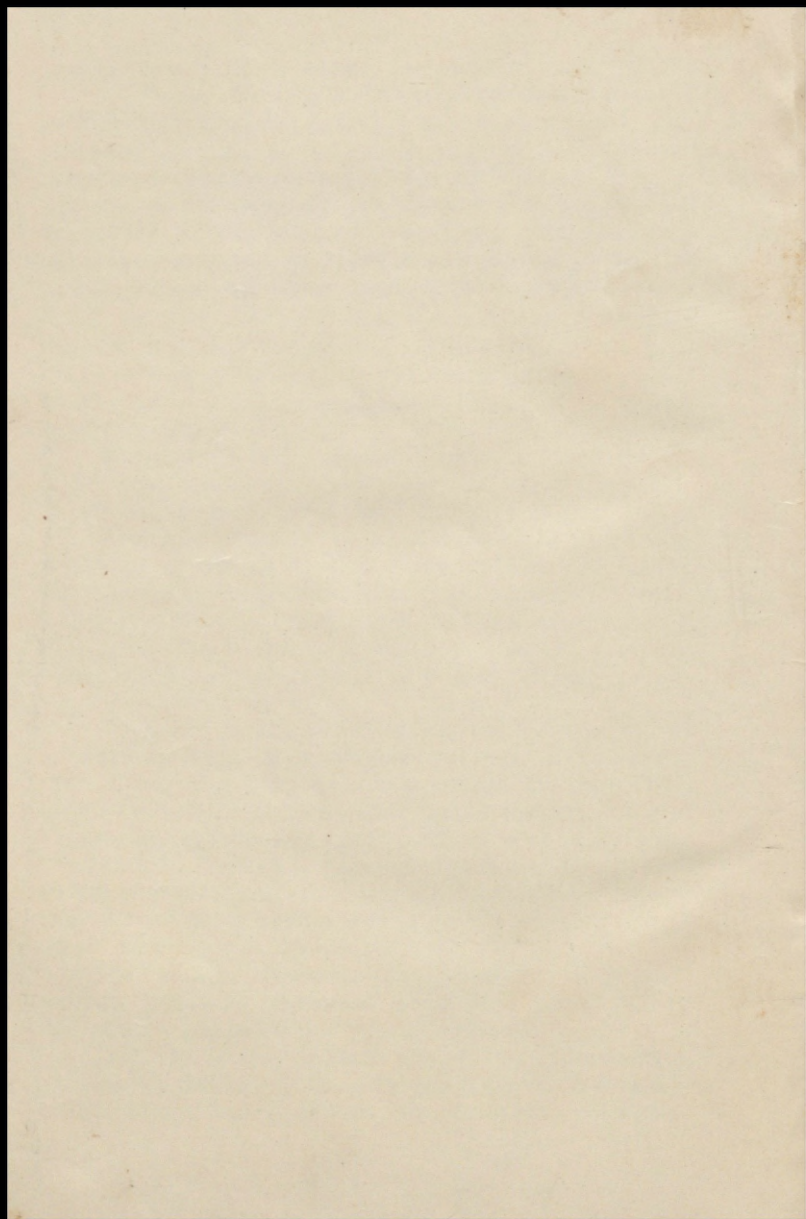
2. Do zadań oddziału należy wykonywanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

3. Wydział techniczny oddziału jest odpowiedzialny za wykonanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

4. Wydział techniczny oddziału jest odpowiedzialny za wykonanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

5. Wydział techniczny oddziału jest odpowiedzialny za wykonanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

6. Wydział techniczny oddziału jest odpowiedzialny za wykonanie prac technicznych, projektowanie i konstruowanie urządzeń technicznych, a także wykonywanie prac w zakresie technicznego nadzoru i kontroli.

Wzór.

Regulamin sokolego oddziału żeńskiego

polskiego Towarzystwa gimnastycznego „Sokol”

w

1. Celem skutecznego szerzenia idei sokolej między kobietami polskimi i rozpowszechniania zamiłowania do ćwiczeń gimnastycznych istnieje w polskim Towarzystwie gimnast. w sokoli oddział żeński.

2. Do oddziału mogą należeć wszystkie kobiety polskie, które Wydział przyjmie w poczet członków Towarzystwa.

3. Sprawami wewnętrznymi Oddziału kieruje osobny Zarząd przedstawiony przez Oddział, a mianowany na rok kalendarzowy przez Wydział. Zgromadzenie Oddziału dla porozumienia się co do składu Zarządu zwołuje Prezydyum Towarzystwa.

4. Zarząd składa się z 7. osób, które wybierają z pomiędzy siebie Przewodniczącą, sekretarkę, gospodynię i ich zastępczynie. Prócz tych osób wchodzi w skład zarządu Delegat Wydziału i naczelnik Towarzystwa.

5. Do kompetencji Zarządu Oddziału należą następujące sprawy:

- a) sprawy przekazane przez Wydział Towarzystwa,
- b) sprawy które wpłynąć mogą na rozwój gimnastyki żeńskiej w ogóle, a w szczególności Oddziału,

- c) urządzenie pogadanek, odczytów i zebrań towarzyskich,
- d) przedstawianie Wydziałowi wniosków dążących do podniesienia rozwoju tak Oddziału jak i ćwiczeń gimnastycznych dla kobiet.

6. Ćwiczenia gimnastyczne odbywać się mają w zasadzie 3 razy tygodniowo w dniach i godzinach oznaczonych przez Wydział.

Członkowie Oddziału żeńskiego uiszczają oprócz wkładek także opłatę za ćwiczenia, jeżeli ją Wydział dla wszystkich członków uchwali.

7. Ćwiczeniami Oddziału kieruje Grono nauczycielskie żeńskie, mianowane przez Wydział na propozycję Zarządu, a pozostające pod kierownictwem Naczelnika Towarzystwa względnie zastępcy.

8. W sprawach dotyczących Oddziału żeńskiego może Wydział powołać Przewodniczącą do współdziałania w obradach Sekcji gimnastycznej.

9. W sprawach technicznych, jeżeli Zarząd uzna za stosowne i potrzebne, mogą się odbywać posiedzenia Zarządu i Grona nauczycielskiego wspólnie.

10. Obowiązki Zarządu :

- a) czuwać nad należytem prowadzeniem ćwiczeń ;
- b) czuwać nad stosowaniem się do regulaminu domowego i gimnastycznego,
- c) czuwać nad karnością ; w razie uchybienia może Zarząd oddać sprawę Wydziałowi do rozstrzygnięcia.

11. Członkowie Oddziału mają prawo do wszystkich korzyści zapewnionych członkom Towarzystwa prócz udziału w pochodach i używania stroju sokolego. Wolno im natomiast używać odznak sokolich regulaminem przepisanych, a to agrafy i odznaki miejscowej.

Do ćwiczeń publicznych wolno im stawać tylko w stroju ćwiczebnym przepisany uchwałą Wydziału Związku sokolego.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 1

LECTURE 2

LECTURE 3

LECTURE 4

LECTURE 5

LECTURE 6

LECTURE 7

LECTURE 8

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly obscured by the paper's texture and some minor stains.

Regulamin Sądu honorowego

polskich gimnastycznych Towarzystw sokolich.

Art. 1. Sąd honorowy sokoli występuje w dwojakim charakterze, jako:

- a) sąd honorowy polubowny,
- b) sąd honorowy dyscyplinarny.

Art. 2. Sąd honorowy jako polubowny orzeka samodzielnie i bez dalszego odwołania w następujących wypadkach;

a) jeżeli zajdzie między członkami spór o roszczenia ze stosunków Towarzystwa lub spór wywołany obrażą osobistą również ze stosunków Towarzystwa.

b) jeżeli zajdzie między członkami a Towarzystwem spór o roszczenia ze stosunków Towarzystwa.

W tych wypadkach wybiera każda strona, a gdyby do 14 dni nie wybrała, wylosowuje Wydział dla jednej lub obydwu stron po jednym sędziu z grona członków Sądu honorowego, ci zaś wybierają z grona członków tego Sądu, a gdyby go do 14 dni nie wybrali, wylosowuje Wydział zwierzchnika. W razie uchylenia się któregośkolwiek z tych sędziów od uczestnictwa w rozstrzygnięciu sporu (§. 7), uzupełnia się Sąd polubowny w sposób podany. W taki sposób złożony Sąd polubowny wydaje zwykłą większością głosów wyrok, od którego nie ma odwołania. Co do przeprowadzenia roz-

prawy, co do porządku głosowania, co do wpisywania wyroku do rejestru orzeczeń i co do zawiadomiania Wydziału o wyroku, stosuje się odnośny przepis art. 5.

Art. 3. Sąd honorowy jako dyscyplinarny powołany jest do urzędowania:

- a) w razie wniosku Wydziału na wykluczenie członka z Towarzystwa;
- b) w wypadkach dyscyplinarnych przekazanych Sądowi przez Wydział.

W obydwu tych wypadkach wydelegowuje Wydział swojego pełnomocnika wobec Sądu.

Art. 4. Członkowie Sądu honorowego wybierają co roku ze swego grona przewodniczącego, pisarza i ich zastępców. Przewodniczący zaprasza wszystkich członków na posiedzenia, na których wedle postanowień statutu i regulaminu ma być złożony Sąd honorowy w każdym poszczególnym wypadku należącym do kompetencji Sądu honorowego jako dyscyplinarnego; dokonuje uzupełnienia kompletu Sądu w drodze losowania z pomiędzy zastępców, wylosowuje sędziów dla spraw dyscyplinarnych przekazanych przez Wydział, rekwiruje potrzebne akta, dopilnowuje ekspedycyi pism, kieruje na tych posiedzeniach plenarnych obradami, a zresztą czuwa, aby każda sprawa, wniesiona do Sądu honorowego, była załatwiona wedle przepisów regulaminu.

Pisarz prowadzi rejestr spraw; spisuje protokoły na plenarnych posiedzeniach i utrzymuje rejestr orzeczeń.

W razie nieobecności przewodniczącego lub pisarza urzędują ich zastępcy.

Art. 5. Do ważności uchwał w sprawach, w których statut postanawia zastosowanie kary wykluczenia członka, potrzeba obecności przewodniczącego i więcej jak połowy osób wchodzących w skład Sądu (art. 4).

Przewodniczący prowadzi rozprawę, a Sąd zebrany w komplecie powyższym bada akta sprawy, przesłuchuje pełnomocnika Wydziału, obwinionego członka lub jego pełnomocnika i świadków.

Po przeprowadzeniu rozprawy zarządza przewodniczący głosowanie co do winy i co do pytania, czy obwiniony ma być wykluczony; sędziowie głosują w porządku alfabetycznym nazwisk, przewodniczący na końcu.

Orzeczenie wydane większością głosów, lub w razie równości głosów orzeczenie łagodniejsze (§. 32. stat.) uwidacznia przewodniczący rozprawy w rejestrze orzeczeń z wymienieniem składu Sądu, wyniku głosowania i treści orzeczenia i zawiadomia o tem Wydział, który ma wyrok opiewający na wykluczenie przedłożyć Wydziałowi Związku, a po zatwierdzeniu przez Przewodnictwo ogłosić i wykonać.

Jeżeli Przewodnictwo Związku wyroku opiewającego na wykluczenie nie zatwierdzi, lecz zarządzi ponowne rozpatrzenie sprawy i wydanie nowego orzeczenia, zastosowuje się w całej pełni postanowienia artykułem niniejszym przepisane.

Jeżeli Sąd honorowy nie stwierdzi winy lub orzeknie, że czyn nie zasługuje na wykluczenie, Wydział w pierwszym wypadku wydaje wyrok uwalniający, w drugim orzeka o karze.

Art. 6. W wypadkach dyscyplinarnych przekazanych przez Wydział Sądowi honorowemu, wylosowuje tenże na plenarnem posiedzeniu z pomiedzy obecnych na posiedzeniu 3 sędziów. Wylosowani sędziowie wybierają przewodniczącego i orzekają zwykłą większością głosów tak o winie, jak i o karze nieodwoalnie. Wykonanie kary należy do Wydziału, któremu nie wolno wyroku zmienić. Zresztą mają być zachowane postanowienia art. 5. Kary dyscyplinarne wymienione są w regulaminie Wydziału.

Art. 7. Członek Sądu, który z jakichkolwiek powodów byłby interesowany w sprawie oddanej lub przekazanej Sądowi do zawyrokowania, winien się od uczestnictwa w rozstrzygnięciu tej sprawy uchylić.

Gdyby w wypadkach w art. 2. określonych, jedna lub druga strona spór prowadząca a w wypadkach wymienionych w artykule 5 i 6 strona obwiniona na wezwanie zwierzchnika względnie przewodniczącego do rozprawy nie stawiła się, przeprowadzi sąd rozprawę mimo jej nieobecności i na podstawie zebranego materiału dowodowego wyda orzeczenie zaoczne.

Art. 8 Członkowie Towarzystwa zawezwani przez Sąd honorowy jako świadkowie mają udzielić żądanych wyjaśnień. W razie niestawienia się ich bez usprawiedliwiających powodów odnie się Sąd honorowy do Wydziału celem ewentualnego zarządzenia postępowania dyscyplinarnego.

Art. 9. Z wyjątkiem wypadku przewidzianego w art. 6 kompetencya Sądu honorowego ogranicza się wyłącznie do wydawania orzeczeń o winie, wykonanie zaś wszelkich wyroków, a w danym razie wymierzenie odpowiednich kar należy oo zakresu działania Wydziału.

Uchwalono na posiedzeniu Wydziału Związku
dnia 20. maja 1909.

Regulamin dla uprawiających ćwiczenia gimnastyczne.

Kto i kiedy powinien ćwiczyć?

1. Potrzebą i obowiązkiem każdego zdrowego członka Tow. gymn. Sokół powinno być regularne i systematyczne uprawianie ćwiczeń ciała, które mogą zastąpić pracę mięśniową, potrzebną niezbędnie do zachowania równowagi w funkcjach życiowych całego organizmu.

2. Kto chce oddawać się ćwiczeniom cielesnym, obowiązany jest poddać się wprzód oględzinom lekarskim.

3. Do ćwiczeń należy przystąpić możliwie wypoczętym i punktualnie w oznaczonej godzinie, by móc brać udział w całej lekcji.

4. Po lekkim posiłku wolno ćwiczyć w godzinę, po obfitym jedzeniu najmniej w dwie godziny.

Ubiór ćwiczebny.

5. Ubranie ćwiczącego ma być lekkie, przewiewne i nie krępujące swobody ruchów, a więc składać się powinno z koszulki ćwiczebnej o krótkich rękawkach — wyciętej na szyi i karku — spodni nieobcisłych i wolnego paska — i płtych trzewików o miękkiej, skórzanej podeszwie.

Dla Pań ćwiczących najodpowiedniejszym byłby strój, składający się ze spodni obszernych, formą

i odpowiednio nałożonymi fałdami, imitujących spodnicę, z bluzki o wolnych rękawkach — wyciętej na karku i szyi.

6. Wstęp na salę tylko w stroju ćwiczebnym dozwolony.

7. Ubranie ćwiczebne należy utrzymywać stale w należytym porządku i czystości.

Zachowanie się podczas ćwiczeń.

8. Podczas ćwiczeń należy myśleć o nich, by przerwać ciągłość myśli z pracą zawodową związanych, a nadto, by przez to dodać sprawności wykonywanym ruchom.

9. Każde ćwiczenie należy wykonywać dokładnie — równo i poprawnie tak co do postawy jak i ruchu samego.

10. W razie nadmiernego znużenia należy przerwać ćwiczenia, a ćwiczyć dalej po wypoczynku.

11. Objawy nadmiernego znużenia są: silne zaczerwienienie twarzy, nabrzmiewanie żył szyjnych, nagłe zblednięcie, bicie serca, przyspieszony i utrudniony oddech; bole (uczucie nadmiaru ciepła, rozgrzanie) mięśniowe długo utrzymujące się, drganie w całym ciele lub w pojedynczych jego częściach, wykrzywianie (grymasy) twarzy niedające się opanować — a nadto podczas biegów i skoków kaszel, kłócie, ból w boku i w okolicach pachwinowych. Zblednięcie nagłe wśród lub po ćwiczeniach mogą być też objawem wady serca. Drgawki ciała mogą być również spowodowane zbyt wysoką ciepłotą w sali.

Zachowanie się po ćwiczeniach.

12. Po ćwiczeniach należy przez krótkotrwałe zmycie potu ciepłą wodą lub przez wytarcie ręcznikiem ciało odświeżyć — i przebrać się w suchą bieliznę.

Kąpiel zimna jest tak przed ćwiczeniami jak i bezpośrednio po nich przeciwwskazana.

13. Po ćwiczeniach należy 15—30 minut przechadzać się wolnym krokiem po świeżem powietrzu.

14. Podczas ćwiczeń, choćby najbardziej wysiłnych należy oddechać równomiernie nosem — szczególniej baczną uwagę na to zwracać należy przy wszelkich pochodach, biegach, skokach.

15. Sałę wolno opuścić dopiero po zupełnem wypoczęciu.

16. Po ćwiczeniach nie wolno kłaść się na ziemię — siadać na zimnych kamiennych ławkach — pić zimną wodę i t. p. W razie silnego pragnienia należy kilkakrotnie wypłukać usta zimną wodą.

Zasłabnięcia lub uszkodzenia.

17. Dla umożliwienia udzielenia pierwszej pomocy w nagłych wypadkach zasłabnięć lub uszkodzeń, znajduje się w szatni grona podręczna apteczka, zawierająca potrzebne leki orzeźwiające i materiały opatrunkowe, a nadto instrukcye niesienia pierwszej pomocy.

Przestroga.

Bez nadzoru i zezwolenia nauczyciela ćwiczyć się nie wolno.

120.

5/30/1970

III.	Księga członków kontowa (pap. biały) 50 kartek .	0:80
III.	" " " " " " opr 100 kart.	2:50
III.	Księga członków kontowa (pap. biały) 150 kartek	3:80
III.	" " " " " " 200 " "	4:60
IV.	Kwitaryusz dla kursora (pap. biały) 50 kartek .	0:60
IV.	" " " " " " opr. 100 kartek	2:20
IV.	" " " " " " opr. 200 kartek	3:70
	Instrukcja do prowadzenia ksiąg 1 egzemplarz	0:20

Przybory gimn. wyrobu krajowego.

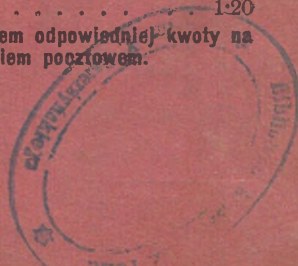
Dyski żelazne wagi od 1:70 do 2:00 kg. po kor. . . .	3:—
Oszepty bambusowe dług. 2 m. 50 cm. wagi od 55 dkg. do 80 dkg. po kor.	5:50
Tyczki bambusowe do skoku długości:	
od 2 m. 70 cm. do 3 m. 30 cm. po kor.	6:—
" 3 " 30 " " 3 " 60 " " "	65:0
" 3 " 60 " " 4 " — " " "	7:—
" 4 " — " " 4 " 40 " " "	8:—

Przesyłka za gotówkę lub za pobraniem pocztowem;
koszta przesyłki ponosi strona zamawiająca.

W komisie:

Cenar E. Gimnastyka szkolna i gry (Metoda szwedzka) z ilustracyami i tablicami	4:—
— i Wallek A. Roczniki sokole z lat 1897, 1898 i 1899 rocznik	1:—
Czterdziestolecie Sokoła Macierzy	1:20
Gimnastyka ^o w obrazach (12 tabl. kor. 4.) każda tablica	0:40
Kalendarz sokoli rocznik I. 1909, rocznik II. 1910 po . .	1:—
Księga pamiątkowa ku uczczeniu 25 roczn. Sokoła-Macierzy	2:—
Korespondentki Sokoła-Macierzy 100 sztuk (trójbarwne) .	6:—
" (plakietki dla Ameryki) 100 sztuk	3:—
Przegląd gimnastyczny roczniki 1899, 1900, 1901 brosz.	3:60
Raczyński Dr. A. O znaczeniu ćw. cielesnych dla zdrowia	0:20
Dr. Rowiński. Ideale i cele Sokolstwa polskiego	0:40
Tokarski Dr. Zabawy i gry ruchowe na wolnym powietrzu opr. K 1:50 broszurowane	1:20

Przesyłka tylko za gotówkę z dołączeniem odpowiedniej kwoty na
opłatę pocztową lub za pobraniem pocztowem.

32988/1